

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
OCAK-ŞUBAT 2021 SAYI: 30 FİYAT: 25TL

USTAYA VEDA **JOHN LE CARRÉ**

TÜRKİYE’NİN TEK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ EPISODE

24. SAYI

EPISODE

DERGİ SATAN HER YERDE • DERGİLİK UYGULAMASINDA • ONLINE SİPARİŞ bit.ly/MylosDukkan

episodedergi.com •   episodedergi

Mylos
Yayın Grubu

USTAYA VEDA

Casusluk romanlarının en önemli yazarı. Mükemmel ve büyük planların, kursuz adımların, neredeyse süper kahraman gibi anlatılan casusların dünyasından çekti çıkardı casusiyeyi ve gerçeğe en yakın haline getirdi. İçinde yaşadığı istihbarat ve casusluk dünyasındaki ihanetleri, güvensizlikleri ondan daha etkili ve yalın anlatan olamazdı. İnsanları zaaflarıyla yazdı, hata yapan casusları da anlattı, tercihen çift taraflı casusluk yapanları da, yalnız bırakılanları da; hatta kendi ülkesinin politikalarını da sorguladı. Onun romanlarıyla tüm dünya başka bir casusiye ile tanıştı. Sadece okurlar değil, izleyiciler için de bu etkileyici hikâyeler unutulmaz hale geldi. Romanları filmlere, dizilere uyarlandı. John le Carré, 89 yaşında aramızdan ayrıldı. Ardında on yıllar sonra da okunacak 27 roman bıraktı.

Biz de bu sayımızı casusiyenin ustasına ayırmak ve ona böyle veda etmek istedik.

Yazarlarımızdan Doruk Tatar, John le Carré'nin doğumundan ölümüne yaşamındaki en önemli kırılmaları ve hangi koşullarda, nelere odaklanarak yazdığını derinlemesine inceledi.

Üstadımız Erol Üyepazarcı da John le Carré'nin polisiye edebiyattaki önemini değerlendirdi. Armağan Tunaboğlu, Öz Erenköy Kitap Kulübü'nde *Bahçıvan*'ı konu etti. Ve henüz izlemeyenler ya da tekrar izlemek isteyenler için John le Carré'nin romanlarından uyarlanan film ve dizileri inceledik.

İyi ki yaşadın ve yazdın John le Carré...

221B 5. YILINDA

Türkiye'nin ilk ve tek polisiye kültür dergisi olarak Ocak 2016'da ilk sayımızı yayımlamıştık. Elinizdeki ise 30. sayımız. 30 sayı boyunca yurtiçinden ve yurtdışından pek çok yazar, senarist, yönetmen ve oyuncu ile özel röportajlar yaptık; Türkiye'den ve dünyanın farklı ülkelerinden onlarca önemli isim 221B okurları için özel yazılar yazdı.

Bağımsız bir dergi olarak, 5 yıl içinde onlarca siyasi, ekonomik kriz ve hatta pandemiyi bile gördük. İnadımız, emeğimiz ve ilk günkü hevesimizle devam ediyoruz ama gücümüzün asıl kaynağı elbette okurlarımız ve yazarlarımız... Hep birlikte nice yıllara!

221B, Sayı 30, Ocak-Şubat 2021

İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir

ozlem@mylosyayingrubu.com

Editör:

Fulya Turhan

fulya@mylosyayingrubu.com

Onur Bayrakçıken

onur@mylosyayingrubu.com

Yoldaş Özdemir

yoldas@mylosyayingrubu.com

Kapak Çizimi: Kemal Ertuğ

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam ve Proje: Yoldaş Özdemir

221Bdergi.com | bilgi@221Bdergi.com

facebook.com/221Bdergi |

twitter.com/221Bdergi |

instagram.com/221Bdergi

Online sipariş ve yıllık abonelik için:

dukkana.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık

Hizmetleri Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Dr. Şakirpaşa Sok.

No:3/A Kadıköy - İstanbul

Tel: 0543 345 46 00

Baskı: 12. Matbaa

Seyrantepe Mah. İbrahim Karaoglanoglu Cad.

No:35/1 Kağıthane - İstanbul

Matbaa Sertifika No: 46618

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B'de yayımlanan tüm yazı, çizim ve karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal ortamlarda kullanılamaz.

BAYTAN UĞUR YEM

ÖLDÜREN ROMAN

Mylos
Kitap

TÜM KİTAPÇILARDA

221B

SAYI 30

DORUK TATAR

22

**USTAYA VEDA:
JOHN LE CARRÉ**

2021'DE MERAKLA BEKLENEN

18

POLİSİYE ROMANLAR

ERCAN AKBAY

40

**YEREL POLİS
FEDERALLERE KARŞI**

DEDEKTİF BÖCEK VE SİNEKLERİN SESSİZ ÇIĞLIĞI 6
PROF. DR. HALİS DOKGÖZ

THE MULE: ÖLÜMSÜZ EASTWOOD 10
SUAT DUMAN

ÖYKÜ: BÖLGE HİKÂYESİ #5..... 14
GÜLCE BAŞER

**İNGİLİZ CASUS ROMANLARINDA
BİR ZİRVE: JOHN LE CARRÉ..... 30**
EROL ÜYEPAZARCI

İNGİLTERE’NİN ARKA BAHÇESİ 33
ARMAĞAN TUNABOYLU

EKRANDA VE SİNEMADA JOHN LE CARRÉ 36
LEONARDO SCIASCIA 44
BÜLENT AYYILDIZ

TENTEN VE ÇİZİMİN GİZEMİ..... 48
BATUHAN CANTÜRK

ERLENDUR SVEINSSON NE YER, NE İÇER? 52
FULYA TURHAN

KUZAY RÜZGÂRLARI YİNE SOĞUK ESİYOR 55
ÇAGATAY YAŞMUT

2020’NİN POLİSİYE DİZİ RAPORU..... 58

BAŞKOMİSER NICHOLS NE DİNLER? 67
ONUR BAYRAKÇEKEN

RÖPORTAJ: GÖKHAN TOSUN 70

ÖYKÜ: ŞANSI OLAN KAZANIR..... 74
ERCAN AKBAY

2021’İN MERAKLA BEKLENEN POLİSİYE DİZİLERİ 78

HUKUKUN KRİPTOLOJİSİ 82
ALPER KAYA

1793 KURT VE BEKÇİ..... 85
ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ

ÖYKÜ: SERRA’YA NE OLDU? 91
ALİ KÜÇÜK

ÖYKÜ: FAZLADAN MİDYE..... 95
UMUT GÖKSAL

MERAKLI ADAMIN ON GÜNÜ

Mehmet Eroğlu, İletişim Yayınları

Mehmet Eroğlu, *İyi Adamın On Günü* ve *Kötü Adamın On Günü* ile başladığı polisiye kurgunun nevi şahsına münhasır kahramanlarını, nefes kesen yeni bir serüven için buluşturuyor.

Korona günlerinde, maske karaborsaya düşmüş ve halk korkuyla eve kapanmışken Yansın Bu Dünya mahlaslı TikTok fenomeni genç bir kadın gizemli bir şekilde ortadan kaybolur. Bu kayboluşla birlikte sosyal medya-

nın sanal âlemi ile gerçek hayatın acımasız yüzü arasındaki esrar perdesi aralanmaya başlar... *Meraklı Adamın On Günü*, eski avukat Sadık Demir'in, biraz edebi iştigal ama en çok merak sonucu çıktığı yolda üç muammayı çözmek için geçirdiği on günün hikâyesi. Sadık, bu sefer vigilante'liğe soyunuyor ve kurguda mükemmeliyeti yakalamaya çalışıyor.

OXEN - İLK KURBAN

Jens Henrik Jensen, Çevirmen: Gülsah Gürer, Dedalus Kitap

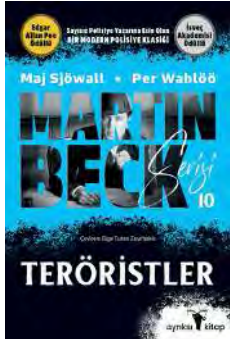

Seçkin bir asker olmasına rağmen, yaşadığı savaş travmasından sonra her şeye sırt çevirip Bay White adındaki köpeğiyle beraber ormanda yaşamaya başlayan Niels Oxen sadece huzuru aramaktadır.

Ancak Nørlund Kalesi'nde işlenen cinayet sonrasında her şey karışır ve bütün oklar Oxen'e çevrilir. Bölge polisi, istihbarat servisleri ve bürokratlar da olaya dahil olunca başka cinayetler ortaya çıkar ve Oxen'in önünde iki yol belirir: Hapse girmek ya da cinayetleri çözmek... Danimarka'nın başarılı suç yazarlarından biri olan Jens Henrik Jensen'in kaleme aldığı Oxen serisinin ilk kitabı artık Türkçede!

TERÖRİSTLER

Per Wahlöö & Maj Sjöwall, Cev: Bilge Turan Zourbakis, Aynıksı Kitap

Nordik noir türünün kurucuları Per Wahlöö ve Maj Sjöwall'ın birlikte yazdığı Martin Beck serisinin 10. ve son kitabı, *Teröristler* adıyla ilk kez Türkçede. Amerika'dan bir senatör Stockholm'ü ziyarete gelecektir. Uluslararası bir terör örgütünün senatöre suikast düzenleme ihtimaline karşı kurulacak olan ekibin başına Martin Beck getirilir. Beck, bu ziyaretle ilgili alınabilecek güvenlik önlemleri üzerinde çalışırken aynı zamanda öldürülen milyoner bir sinemacının katilinin peşine düşer.

GASPCİ

Ed McBain, Çevirmen: Vefa Saygın Ögütler, Phoenix Yayınevi

Şehir ancak bir kadın olabilirdi ve bu iyi bir şey çünkü senin işin kadınlarla.

Dökülmüş güz yapraklarından koyu kestane bir tacın çerçevelediği başını onun, Riverhead ve parktan tanıyorsun. Dix Nehri'nin mavi ipekten bir yıldırımla resmettiği o sere serpe göğüs kıvrımını biliyorsun. Ayva göbeği sana Bethtown'daki limandan göz kırıyor, fakat sen belinin aşk tutmaçlarıyla, Calm's Point ve Majesta'yla samimiyeti ilerletmişsin. O bir kadın, o senin kadının, yanmış ağaç dumanıyla karbondioksitin harmanlandığı bir parfüm sürünür hazan mevsiminde, misk gibi bir küf kokusu yayılır caddelerine, makinelerine ve insanlarına.

Onun o körpeliğini uykusundan biliyorsun, akça pakça ve tertipli. Çıplak

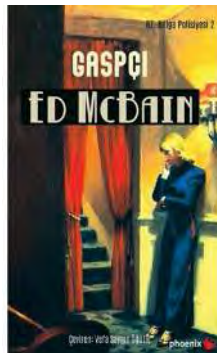
sokaklarına bakıyor, gökdelenlerle çepeçevre kuşatılmış Isola'da rüzgârın huysuzca mırıldanmasını dinliyorsun, uyanırken, uyanırken, hayat doluyken izliyorsun onu.

İş için giyinişini izliyorsun ve sonra eğlence zamanı giydiklerini, gecenin içinde süzülüyor, vahşi bir panter gibi parlak ve pürüzsüz, limanın ışığını yansıtan damla damla mücevherlerle ışıltıyor paltosu. Şehvetli ve hırçın hallerini biliyorsun, severken ve nefret ederken izledin onu, küstah-

ken ve uysalken, zalim ve insafsızken, sevecen ve acı çekerken. Fırtınalı ruh halleri, yapıp ettiği her şey sana hep tanıdık geliyor.

Haşmetli ve boylu boyunca uzanmış, kir içinde bazen, acıyla haykırdığı da oluyor, zevkten inlediği de. O ancak bir kadın olabilirdi ve bu iyi bir şey çünkü senin işin kadınlarla.

Gaspçısın sen.

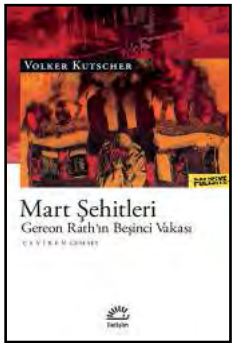
SUSKUNLUK

Mechtild Borrmann, Çevirmen: Mustafa Tüzel, Kitapkurdu Yayınları

Günümüz Alman polisiye yazarları arasında seçkin bir yere sahip olan Mechtild Borrmann, Türkçeye çevrilen ilk romanı *Suskunluk*'un arka planında Almanyası'nın yakın tarihinin en karanlık sayfalarını okurların önüne seriyor. Ölen babasının geride bıraktığı sırların peşine düşen bir oğul. II. Dünya Savaşı'nın gölgesinde yaşanmış bir yasak aşk. Çözülme-ye çalışılan bir cinayet... Varlıklı işadamı Friedhelm Lubisch yaşamını yitirmiştir. Dr. Robert Lubisch babasından kalan belgeler arasında tanımadığı hoş bir kadının soluk fotoğrafıyla bir SS subayı kimliği bulmuştur. Kimdi bu kadın ve kime aitti bu kimlik? Babası neden bunları öldüğü güne kadar saklamıştı? Robert, "büyük bir hikâye" yakaladığını düşünen ihtiraslı gazeteci Rita Albers'in yardımıyla babasının geçmişine doğru rahatsız edici bir yolculuğa çıkar. Eski defterlerin ardı ardına açılmasının önünü alamayan Robert bir noktadan sonra durmak isteyecek ama işler kontrolden çıkacaktır. Lubisch ailesinin hayatında belli ki bazı şeyler sonsuza dek saklı kalmalıydı.

MART ŞEHİTLERİ - GEREON RATH'IN BEŞİNCİ VAKASI

Volker Kutscher, Çevirmen: Cem Sey, İletişim Yayınları

Mart Şehitleri şüphe götürmeyen belgesel öğeler ile ince ince örülmüş bir kurmacayı, siyasi olayların karanlığı ile gündelik hayatın parıltılı anlarını aynı yörünge üzerinde hareket ettiren bir polisiye. 1933 yılının ilk ayları. Nazilerin seçim zaferleriyle çalkalanan Almanya'da herkes birbirinden şüphe etmeye başlamıştır. Reichstag yangını, ihbarlar, tutuklamalar, gazeteler üzerindeki baskı, işkenceler ve ölümler... Tüm bunlar olurken Birinci Dünya Savaşı'nda yaşanan tuhaf olaylarla ilgili cinayetler işlenir. Delici bir aletle korkunç biçimde öldürülen gaziler, hastaneden kaçıp işleri karıştıran bir kadın, savaş suçları, yazdığı romanla ünlenmeye çalışan tekensiz bir teğmen... Volker Kutscher, komünist ve Yahudi avına çıkan siyasi şube ile artık çalıştıracak dedektif dahi bulamayan cinayet masası arasında mekik dokuyan Gereon Rath'ın beşinci vakasında siyasi polisiye türünün ustası olduğunu bir kez daha kanıtıyor.

CİNAİ TUHAFLIKLAR

Armağan Tunaboğlu, Maceraperest Kitaplar

Polisiyemizin en renkli ve özgün karakterlerinden Metin Çakır'ın yaratıcısı, ödüllü polisiye roman yazarı, 221B'deki ÖzErenköy Kitap Kulübü "sorumlusu" Armağan Tunaboğlu'dan yeni kitap sürprizi. Hem de polisiye öykülerden oluşan bir kitap... *Cinai Tuhaflıklar*'la ilgili, ustamız Sevin Okyay şöyle diyor: "Armağan Tunaboğlu bu sefer de hikâyeleriyle karşımızda... Gene iyi bildiği, nasıl bu kadar iyi bildiğini bilemediğimiz karakterlerle. Ama sonuç olarak Metin Çakır'ı yaratmış adamdan söz ediyoruz. Oğlak'tan çıkan *Cinai Tuhaflıklar*'ın ilk hikâyesinde Ay Katili'ne yakalanmadan kapağı eve atmaya çalışıyoruz. Kendisi 'intikam'dan söz ediyor ama aslında mesele 'adaleti bizzat tecelli ettirme' meselesiymiş gibi geldi bana... Nasıl der eskiler? Pek leziz!" *Cinai Tuhaflıklar*, polisiye öykü arayanlar için birebir.

İNTİKAM ÖFKESİ

Becky Masterman, Çevirmen: Mirel Benveniste, Kitapkurdu Yayınları

59 yaşındaki emekli FBI ajanı Brigid Quinn'in soluk kesen maceralarıyla tanışmaya hazır mısınız?

Başarılı bir ajanlık geçmişine sahip Brigid Quinn silahlı bir adamı öldürmekten dolayı erken emekli edildiği FBI defterini kapatmıştır. Emeklilik yıllarını kocası Carlo ve köpekleriyle birlikte geçirmeyi düşleyen Quinn, çözemediği tek seri katil vakasının faili olduğu iddiasıyla yıllar sonra ortaya çıkan "Route 66 canisi" Floyd Lynch yüzünden teşkilata dışarıdan destek vermek zorunda kalır. Quinn için bu olayı çözmek artık hayat memat meselesi haline gelmiştir çünkü halefi olarak yetiştirdiği genç ajan Jessica Robertson'un sapık katilin kurbanlarından biri olmasını engelleyemediği için kendini hâlâ suçlu hissetmektedir. İtirafı karşılığında ölüm cezasından kurtulan Lynch'in verdiği bilgileri inandırıcı bulmayan ajan Laura Coleman ise dosyanın yeniden açılması gerektiğinde ısrar eder. Coleman'dan yana çıkan Quinn kendini her geçen gün daha fazla batağa saplandığı bir kaçma-kovalamaca girdabının içinde bulur.

DEDEKTİF BÖCEK VE SİNEKLERİN SESSİZ ÇIĞLIĞI

Adli patolojinin öncülerinden Knight ve pek çok kaynağa göre böcekler ilk olarak 13. yüzyılda Çin’de bir cinayetin aydınlatılmasında kullanılmıştır.

Cinayet, intihar, kaza veya ani beklenmedik şüpheli bir ölüm olayının gerçekleştğini düşünelim ve soruyu soralım: Olay yerine ilk kim gider? Savcı mı, polis mi, jandarma mı, adli tıp uzmanı mı, özel güvenlik birimlerinden bir çalışan mı, acil hekimleri veya teknisyenler mi? Sonunda söyleyeceğimizi baştan söyleyelim, olay yerinde zaten bulunan ve ortamın bir parçası olan böcekler ve sinekler.

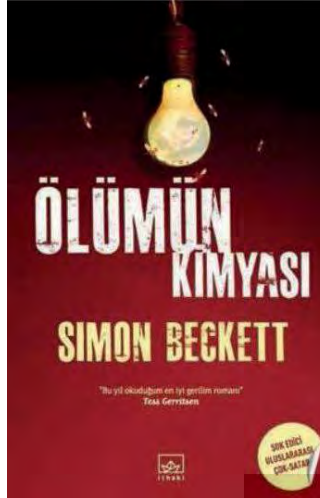
Ölümle sonuçlanan adli olayların çözüm noktasında, yaşadığımız ortamların ayrılmaz bir parçası olan böcek ve sinekler üzerinde biraz duralım isterseniz. Bir ölüm olduğunda olay yerine mutlaka gelecek olan böcekler ve sineklerin biyoloji, ekoloji ve ardışık paternlerini incelemek artık bir zorunluluktur. Bu incelemeyi yapan adli entomoloji ise biyolojik bilim disiplini entomolojinin alt uzmanlık alanıdır ve dekompanse insan vücudunda bulunan böcek ve sineklerin larva aşamaları veya kurtçuklar dahil evrimsel sikluslarını ortaya koyarak ölüm zamanı, ölüm nedeni, kullanılan ilaç (zehir) tespiti, ölüm öncesi travmanın varlığı, vücut bütünlüğünün bozulması durumunda dokuların vücuttan ayrılma zamanı, kimliği bilinmeyen kişinin kimliklendirilmesi, ölüm mekânı ve ölen kişinin yer değiştirip değiştiğinin saptanmasına kadar karmaşık adli bilimler alanının bilimsel olarak aydınlatılmasına önemli bir katkı koyar.

Adli patolojinin öncülerinden Knight ve pek çok kaynağa göre böcekler ilk olarak 13. yüzyılda Çin’de bir cinayetin aydınlatılmasında kullanılmıştır. Pirinç tarlasında bir çiftçi keskin bir silahla öldürülmüş ve çiftlikte çalışan tüm şüphelilerin orakları incelenmiştir. Açık bir kanıt ol-

mamakla birlikte bir orak üzerine, görünmez kan lekeleri nedeniyle çok sayıda sinek toplanır ve orak sahibi bu entomolojik kanıtla cinayeti itiraf eder. Aslında modern anlamda adli entomoloji uygulamasının 1850’de Fransa’da işçiler tarafından bir bacanın arkasında iskeletleşmiş bir çocuk kalıntısında bulunan böcekler üzerinden yapıldığı belirtilmektedir. 19. yüzyılla birlikte bugünkü modern adli entomoloji gelişim sürecini sürdürmektedir.

“İnsan bedeni ölümünden dört dakika sonra ayrışmaya başlar. Bir zamanlar yaşamı barındırırken

şimdi son başkalaşımını geçirmektedir. Kendi kendini parçalama sürecinde hücreler içten dışa doğru çözülür. Doku önce sıvıya, sonra gazla dönüşür. Canlılığını yitiren vücut başka organizmalar için hareketsiz bir ziyafettir artık. Önce bakteriler, sonra böcekler gelir. Ve sinekler... Yumurtalarını bırakırlar, ardından yumurtalardan larvalar çıkar. Bunlar besin değeri yüksek et suyuyla beslenir ve sonra göç ederler.” Yıllar önce okuduğumda beni mesleğim nedeniyle etkileyen Simon Beckett’in *Ölümün Kimyası* kitabından

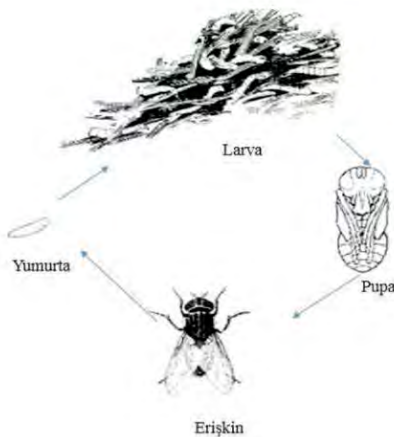

alıntıladığım bu paragraf aslında ölüm ve sonrası süreçteki böcek ve sineklerin polisiye edebiyata yansımalarının en güzel örneklerinden. Bir sahil kasabasına yerleşme özlemi sanırım dünyanın her yerinde yaygın. Beckett bu romanında eski yaşamından kaçıp ücra bir kasabada doktorluk yapan adli tıp uzmanı David Hunter'ın vahşice işlenen bir cinayetin çözümünden kaçamaması üzerine kurgulamıştır. Romanın kurgusu ve sürükleyici anlatımı kadar adli entomoloji bilim alanının ustaca işlenişine de tanık oluruz.

Adli entomoloji, cesette saptanan böcek türlerinin görülme sırası ve o sırada bulunan örneklerin evrimsel sıklustaki konumu ve ortamın ısı, nem, basınç, hava ve besin durumu, bitki örtüsü ve diğer iklim koşullarından da etkilenilmesi nedeniyle ekip çalışması ile değerlendirmeyi gerektirir. Ayrıca böcek ve sineklerin coğrafya ve iklim koşullarına bağlı olarak farklılık göstermesi nedeniyle her coğrafyada entomoloji haritalarının hazırlanması ve bu haritaların güncellenmesi de bir gerekliliktir.

Ölümden hemen sonra böcekler besin kaynağı olan cesede adeta hücum ederler. Cesetlerin çürüme evresi boyunca da farklı türde böcek ve sineklerin besin kaynağı ve yumurtlama ortamı olarak kullanılması söz konusudur. Günler, haftalar, aylar ve yıllar sonra bulunan ceset kalıntılarındaki böcekler ölüm zamanının tahmininde kullanılan önemli delillerdendir.

Dedektif böcekleri ekolojik temellerine göre; ölümden sonra cesetlere ulaşır cesetten beslenen "Nekrofajlar", cesette bulunan diğer sinek ve böceklerin larva ve pupalarından beslenen "Predatörler", hem çürümüş cesetten hem de diğer eklem bacaklı ve böceklerden beslenen "Omni-ivorlar" (yabancılara, karıncalar) ve cesetle bağlantısı olmayıp tesadüfen orada bulunan bahar

Sineklerin yaşam döngüsü

kuyrukları ve örümcekler gibi diğer böceklerdir. En sık gördüğümüz ünlü böcek dedektifleri ise Diptera (Gerçek sinekler), Coleoptera (Kırankatlılar), Lepidoptera (Kelebekler), Isopoda (Tespiböcekleri), Nematoda (Yuvarlak solucanlar), Hymenoptera (Zarkanatlılar), Protura (Duyargabacaklar), Opiliones (Otbiçenler) ve Acarina (Akarlar) sayılabilir.

Coğrafya, mevsim, nem, sıcaklık ve habitat gibi oldukça fazla faktörden etkilenen böcek ve sineklerin değişimini ve evrimsel sıkluslarını incelemenin yanında entomoloji haritalarının da oluşturulması gerekiyor. Hangi böcek ve sinek hangi coğrafyada ve nasıl bir sıklus gösteriyor? Bunlar bilinirse pek çok adli olayın çözülmesi de sağlanabilir. Entomolojik delillerin adli olguların çözümünde kullanılabilmesi için cesede gelmesi, olası böcek ve sinek türlerinin önceden bilinmesi büyük önem taşır. Olayın gerçekleştiği bölgenin coğrafi özellikleri yanında alanın böcek ve sinek faunasının da bilinmesi gerekir. Her bölgenin böcek faunasının farklı olması nedeniyle özgünlük taşıması adli olayların araştırılma ve çözümü noktasında önemli ipuçları sağlıyor.

Thomas Harris'in romanından yönetmen Jonathan Demme'nin sinemaya uyarladığı 1991 yapımı *Kuzuların Sessizliği* filmi izlemeyen çok azdır. Film 1992 yılında, yönetmen ve başrol oyuncularının yanında en iyi film ve en iyi senaryo

**Adli olayların araştırılması ve
çözümlemesinde böcekler ve sinekler
çok önemli rol oynarlar. Kişinin ne zaman
öldüğü, cesede gelen böcek ve sineklerin türü
ve çürümeyle birlikte böcek ve sineklerin
evrimsel siklusunu içeren yumurta, larva ve
pupa yaşı tahminine ve değerlendirmesine
dayandığını söyleyebiliriz.**

uyarlaması dalında da Oscar ödülü kazanmıştır. Kısaca filmi anımsayacak olursak, FBI'daki eğitimi süren Clarice Starling (Jodie Foster) yüksek güvenlikli psikiyatri hastanesinde tedavi gören ve yamyam bir psikiyatr olan Hannibal Lecter (Anthony Hopkins) ile oldukça gerilimli, sürükleyici ve heyecanlı şekilde bir seri katili yakalamak için uğraşırken Hannibal'ın da kaçışına neden olmasıyla artık film bizi esir alır.

Filmde atıldığı nehirde zamanla su yüzüne çıkan bir cesette çok önemli bir ipucu bulunur. Suya atılan cesetlerde çürüme nedeniyle bağırsaklarda ve iç organlarda çoğalan bakterilerin bazı gazlar oluşturmalarını ve bu gazların etkisiyle şişen cesedin su yüzüne çıktığını da vurgulayalım. Cesedin boğazından önceden yerleştirilmiş bir koza çıkarılır ki, bu bulgu filmin afişinde sinek olarak da karşımıza çıkar. *Acherontia styx*, arı soyguncusu ve üç ölüm başı olarak da tanımlanan ve Asya'da bulunan bir sinektir. Bala çok düşkündür ve zarar görmeden kovana girebilmek için arıların kokusunu taklit edebilirler. İri ve çok kuvvetli olan dilleri, kovandaki balmumu hücrelerini delip balı emmelerini sağlar. Sadece Asya'da bulunan bu sineği, birisi sıcaklığını uygun ortamda korumuş ve balla besleyerek işlediği cinayetleri kimliklendirmede kullanmıştır.

Olay yeri incelemede saptanan böcekler ve sinekler kan, sperm, saç, parmak izi, lif gibi biyo-

Acherontia styx

Dedektif böcekler
üzerine bir karikatür

lojik materyaller nesnel adli delil niteliğindedir. Böcekler ve sinekler çoğalıp koloni oluşturmak için vücutta gözler ve delikli bölgeler ile yaralanma alanları, cesedin temas ettiği giysi, taşıma esnasında sarıldığı nesne ve temas ettiği yerlerdeki vücut bölgelerini tercih etmektedir.

Adli olayların araştırılması ve çözümlemesinde böcekler ve sinekler çok önemli rol oynarlar. Kişinin ne zaman öldüğü, cesede gelen böcek ve sineklerin türü ve çürümeyle birlikte böcek ve sineklerin evrimsel siklusunu içeren yumurta, larva ve pupa yaşı tahminine ve değerlendirmesine dayandığını söyleyebiliriz. Bu nedenle entomoloji haritalarının oluşturulması çok önemli olup coğrafi bölge ve mevsimsel dönemlere özgü böcek ve sineklerin faunasının belirlenmesi gerekmektedir. Kimliklendirilmesi gereken bir cesette böcekler ve sinekler üzerinden DNA incelemesi yapılarak kimliklendirme de yapılabilir. Yine böcek ve sineklerde toksikolojik analizlerle kimyasal madde tespiti yanında kimyasal maddelere göre değişen zehirlenme ve ölüm zamanı hakkında da verilere ulaşılabilmektedir.

Ülkemizde adli entomoloji ile ilgili çalışmalar çok yeni ve yetersizdir. Tahmin edilebileceği üzere böcek ve sineklerimiz sınırsız özgürlükleri yanında bilinmezliklerini de korumaya devam etmektedirler. Neredeyse her şehirde bir üniversitenin bulunduğu ülkemizde böcek ve sineklerin sahipsiz ve yeterince araştırmadan yoksun olması ise bir paradoks veya ironidir. Adli olayların araştırma, aydınlatma ve çözümlemesi ile adaletin sağlanmasında çok önemli görev ve işlevleri olan böcek ve sineklerimiz hem coğrafi ve mevsimsel sikluslarını içeren haritalarını oluşturmak hem de adli olayların çözümünde dedektif böcek ve sineklerimize gerekli özen ve rolü vermemiz gerekiyor.

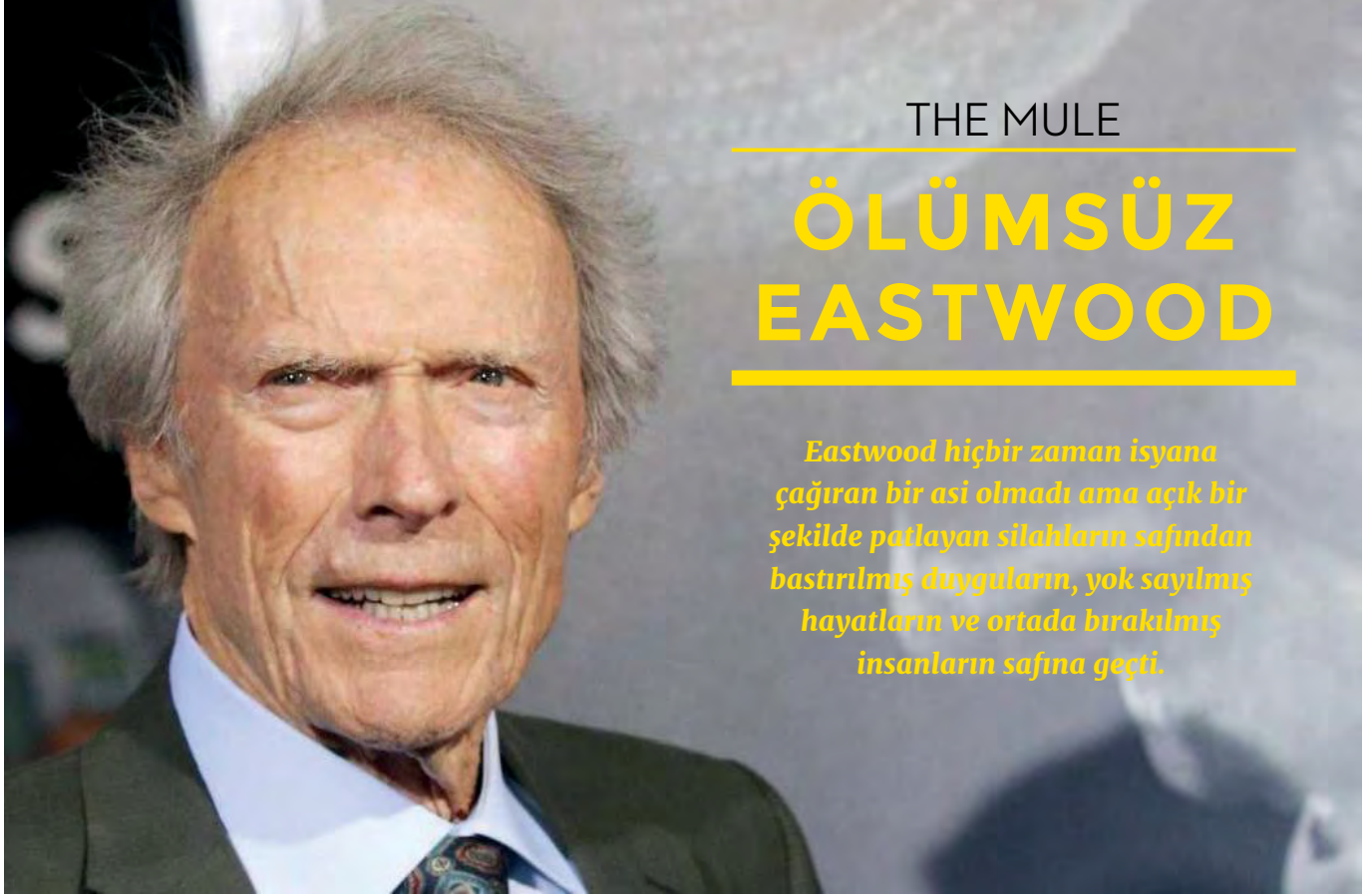
SUAT DUMAN'dan

1918

Meftunu olacağınız
son derece
cazibeli bir polisiye...
İlk iki kitap
tüm
kitapçılarda!

alakarga

THE MULE

ÖLÜMSÜZ EASTWOOD

*Eastwood hiçbir zaman isyana
çağırın bir asi olmadı ama açık bir
şekilde patlayan silahların safından
bastırılmış duyguların, yok sayılmış
hayatların ve ortada bırakılmış
insanların safına geçti.*

“Kanınun korumasından yoksun bırakılan ben devlet topluluğunun dışına atılmış sayarım... Benim huzur ve barış içinde zanaatımı uygulayabilmem için bu koruyuculuğa ihtiyacım var... Bunu kim benden esirgerse beni ıssızlığın vahşiliğine doğru itmiş demektir, işte o kişi, sizin de inkâr edemeyeceğiniz üzere, kendimi koruyacağım silahı elime vermiş olur!”

2020, sinema salonlarından uzak kaldığımız bir yıl oldu; tiyatrodan, konserden, sokaktan, meydanlardan olduğu gibi. Film izleme alışkanlıklarımız uzun zamandır değişmeye başlamıştı ama yine de sinemaya gitmemekle sinemaya gidememek aynı anlama gelmiyor tabii. Birincisi (bir ölçüde) tercihken ikincisi bir zorunluluk/mahrumiyet. Film üretimi de ya durdu ya da bu olağanüstü yılın dayatmalarında kendine yeni biçimler aradı. Daha düşük bütçe, daha sınırlı mekân tercihleri, daha az efekt ve daha az oyuncuyla kotarılmış filmler yapıldı. Bu süreçte sinema seyircisinin (ve film yapımcılarının) imdadına dijital platformlar yetişti. Filmler doğal habitatlarına giriş izinleri olmadığından doğrudan televizyonların dar çerçevelerine yerleştirildi. Bu süreç sona erdiğinde bazı yeni uygulamalar kalı-

cılaşacak ve bazı eski alışkanlıklar da terk edilecek. Mesele ayak uydurma meselesi değil elbette; mesele 125 yaşındaki bu sanatın, kapitalizmin bu altın yumurtlayan tavuğunun hangi dayatmaları göğüsleyeceği ve etkisi altındaki milyonlara neleri dayatacağı.

Clint Eastwood dünyaya geldiğinde Amerika büyük ekonomik krizlerinin en esaslılarından birini yaşıyordu ve sinema sanatı 35 yaşındaydı. Bir bakıma krizin ve sinemanın çocuğudur Eastwood. Çağdaş Amerika tarihi, hayatından da filmografisinden de okunabilir -liberal bir sağcıyken tabancasını ateşlemeye bayılırdı, kasabanın şerifiydi. Kendi filmlerini yönetmeye başladığı ikinci dönemindeyse silahı evinin duvarında asılı bir demokrata dönüştü Eastwood, gerektiğinde ateşlemekte tereddüt etmeyecekti ama artık kasabanın şerifi olmak istemiyordu. Soğuk savaş geride kalmıştı, herkesi ajanlaştıran “komünizm tehdidi” bertaraf edilmişti, biraz kendimize bakmanın, insanların serbest ve özgür hareket edebildiği bir ülke olmanın vakti gelmişti: Bu kadarına bile tahammülü olmayan bir Amerikan sağcısı için şüphesiz ileri bir tutum.

Eastwood dünyanın dört tarafında hayranları olan bir sinema canavarı. Sadece oyuncu ya da

yönetmen deyip geçemeyeceğimiz biri. O büyük yapının kolonlarından biri, bir Roma sütunu. Bu nedenle ne yapsa dikkate değer oluyor, bir zama- ne yıldızının eserinden daha dikkatli takip ediyor, daha şiddetli alkışlanıyor ya da yeriliyor.

İNATÇI BİR KATIR

The Mule, 2020'den önce çekilmişti neyse ki. Yine de bizim burada izlememiz pandemi dönemine ve dönemin şartlarına göre mümkün olabildi. Maskemiz, mesafemiz ve hijyenimizle sinemada değil, televizyonda.

Film gerçek bir hikâyeden yola çıkılarak yazılmış. Leo Sharp isimli bir uyuşturucu kuryesinin gerçek hikâyesinden. Hikâyenin kayda değer yanı kuryenin ve elbette Eastwood'un yaşı. Yıllarca yakalanmadan, park cezası bile yemeden kendisine büyük paralar kazandıran işini yapıp ölmeden önce yakayı ele veriyor Sharp, bir yıl sonra da 2016'da ölüyor. Film, gerçek hikâyede olmayan dramatik detaylarla yeni bir hikâye anlatıyor. Gerçekte kurye Sharp hayata veda ettiği tarihte evli ve çocukludur. Filmdeyse Eastwood'un canlandırdığı karakter boşanmış, geçimsiz, aksi bir ihtiyar olarak resmediliyor. Yine Sharp, işini yıllardır yapan bir profesyo-

nelken Eastwood artık ömrünün son demlerinde biraz tesadüf biraz da maddi şartların zorlamasıyla kendisini direksiyon başında bavul ticareti yapan bir kurye olarak buluyor.

Hem gerçekte hem de filmde bu ihtiyar kuryenin yakalanması zaman alıyor. Saklanmak için özel bir çaba harcamayan sıradan biri olmasına rağmen kuryenin yakalanamaması da bir süre sonra alelade bir şekilde tespit edilip cezaevine gönderilmesi de sönük ve beceriksiz bir operasyonla oluyor. Bu sebeple filmde suçun tespiti, ortaya çıkarılması, operasyon süreçleri olduğundan daha kompleks verilmek istenmiş ama yine de gerçeğe sadık kalınmış. Kısacası filmde yüksek bir polisiye haz beklememek gerekiyor.

EASTWOOD YAŞLANMADI

Amerika'da filmi beğenenler kadar nefret edenler de olmuş. Beğenenler Eastwood'u beğeniyor, bu durumda nesnel olmak zor. Nefret edenlerse hikâyeyi samimiyetsiz, basit, saçma bulmuşlar. Filmi de Eastwood'u da açıkça demode olmakla itham ediyorlar.

Eastwood artık yaşlanmaya başladığı günlerden bugüne, herhalde bir 40 yıldan bahsediyoruz burada, dingin, hikâyesi olan filmler yönetti. Çoğu

Sinemada olduğu gibi gerçekte de uluslararası tekellerin küresel baskı stratejileri, olağanüstü kahramanlar olmadan bir gün bile ayakta kalamaz, yıkılmalarıysa saf değiştiren sıradan insanın atacağı bir adıma bakar. Bu nedenle ölümsüz kahramanlar ölümlü ve Eastwood ölümsüzdür.

da kalburüstü işlerdi. Amerikan banliyölerini kurşuna dizdiği ilk döneminin aksine ikinci döneminde o da banliyölere taşındı. Yaşlanan ve değişmesi gereken, o banliyöleri dolduran milyonlara, çalışan sınıfa direnenlerdir, bu anlamda Eastwood yaşlanmadı.

Diğer taraftan sinemanın Hollywood tekeline bağlı olarak yaşlanmaz, ölmez, yenilmez insanüstü kahramanların istilasını altında olduğu bir dönemde 90 yaşında bir oyuncuyla bilgisayar efektlerinin olmadığı, hareketsiz, karakterlerin hikâyelerine, sosyal yapıya odaklanan bir film zamane seyircisine kaçınılmaz olarak yaşlı geliyor. O büyük filmlerde gördüğü her şeye sorgusuz ikna olan genç seyirci, *The Mule*'de örneğin, karakterin arabasında taşıdığı bavulun içinde ne olduğuna bakmamasını ya da bu yolla kazandığı parayla maddi sorunlar yaşayan küçük insanlara yardım etmesini inandırıcı bulmuyor. Olağanüstü olanı istemek olağan olanı reddetmek; perde olan da bu, gerçek dünyada olan da.

Karakterin, Eastwood'un filmografisi boyunca kurduğu o katı karakterinin geçirdiği dönüşüme bakınca genç ve gençleşen bir oyuncu/sanatçı görüyoruz. İlk döneminin adaletin tesisi için suçlu/masum ayrımı yapmaksızın silahını konuşuran o görevli polis/kovboyu artık geride kalmış; yazının başında da alıntı yaptığımız Alman şiirinin kurucularından Heinrich von Kleist'in müthiş öngörüsüyle modern zamanla-

rın öncülerinin habercisi olan Michael Kohlhaas karakteri gibi, silahını konuşuran o denetimsiz polise, emeğiyle geçinmesine izin vermeyen spekülasyon ekonomisine, ordusunda tereddütsüz görev aldığı devlete isyan eden bir ermişe dönüşmüştür. Kleist'in karakteri tanıtırken dediği gibi:

"...çiftliğinde kendi halinde mesleğini icra ederek geçimini sağlıyordu; Tanrı korkusu olan, çalışkan ve dürüst çocuklar büyüttü; yardımseverliğinden ya da iyi kalpliliğinden payına düşeni almayan tek bir komşusu yoktu. Kısacası eğer erdemlerinden birini aşırıya vardırmasaydı gelecekte dünya onu hürmetle anacaktı. Ancak adalet duygusu onu bir hürsüz ve katile dönüştürdü."

Eastwood hiçbir zaman isyana çağıran bir asi olmadı ama açık bir şekilde patlayan silahların safından bastırılmış duyguların, yok sayılmış hayatların ve ortada bırakılmış insanların safına geçti. Filmleri bunu tam da yukarıdaki şekilde açıklayan ayrıntılarla doludur. Sinemada olduğu gibi gerçekte de uluslararası tekellerin küresel baskı stratejileri, olağanüstü kahramanlar olmadan bir gün bile ayakta kalamaz, yıkılmalarıysa saf değiştiren sıradan insanın atacağı bir adıma bakar. Bu nedenle ölümsüz kahramanlar ölümlü ve Eastwood ölümsüzdür.

FOTOKOPİ KİTAP ALMA

SUÇA ORTAK OLMA

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre: **bir eseri izinsiz basmak, satmak, fotokopi çekmek, çoğaltmak, dijital olarak indirmek ve yaymak suçtur.** Korsan kitap yazarın, yayıncının, çevirmenin, çizerin ve daha pek çok kitap emekçisinin **hakkını gasp etmektir.** Kültürel çölleşmeye sebep olur, ekonomimize ve geleceğimize zarar verir.

SEN BU DEĞİLSİN; FOTOKOPİ KİTAP ALMA, SUÇA ORTAK OLMA.

senbudegilsin.com
#SenBuDegilsin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BÖLGE HİKÂYESİ

DEVAM #5

“

Bunu nasıl söylersiniz Vildan Hanım? Kaç yıldır birbirimizin yüzüne bakıyoruz!”

“Doğru anlaşalım, Nefise Hanım... Bu akşam burada birbirimize her şeyi söyleyebiliriz. İyi bir gerekçe bulursanız ben bile zanlı sayılırım. Bir personelimiz on gün tehdit edildikten sonra bıçaklandı. Üstelik personelimiz yıllardır bizimle ve hepimiz onu gayet iyi tanıyoruz. O yüzden, müfettiş olarak yeniden sormak zorundayım: Tahkikat belgelerinin yetersiz olduğu doğru muydu?”

“Tekin Bey... Depodan Kasım dosyasını getirir misiniz? Kasım 3, ödemeler...”

Sonra bana dönüp, “Bütün belgelerin kopyası merkezde de bulunuyor. Bir itiraz gelmedi,” diye ekledi.

Kapı kibarca tıklandığında Tekin’in elinin ne kadar da hafif olduğunu düşündüm. Ne var ki içeri giren, hepimizin ağzını bir karış açık bıraktı. Ülker Hanım, orta yaşı, orta boyu ve bütün tombulluğuyla karşımızda duruyordu. Birden uyandım: Muhtemelen Serhan’ın telefonu açtı ve Mert Bey de bizi izliyordu.

Hemen laptopuma uzanıp Skype’ı açtım.

“Mert Bey, size Skype çağrısı yapıyorum, cepten rahat olur. Hem bizi görürsünüz de...”

Serhan’ın cebinden Mert Bey’in kahkahası geldi:

“Aşk olsun Vildan Hanım, ya ev halindeysen?”

“Siz çabuk toparlanırsınız...”

Artık ben de gülüyordum. Mert Bey’in bu tür oyunları vardır. Arkamdan iş çevrilmesinden hiç hoşlanmadığımı hatta buna gıcık olduğumu bile bile böyle şeyler yapar. Muhtemelen zaten en fazla eşofmanıyla. Daha önce Skype’ta gece toplantıları yaptığımızdan biliyordum, eşofmanları da gömlekleri kadar şıktı üstelik.

Masanın bir başına laptopu koydum, biz de masaya yerleştik. Bu arada ilgili dosya da gelmişti. Mert Bey, 650 kilometre öteden söze girdi.

“Vildan, gayet iyi yürütüyorsun. Ama bu kadar tuhaf bir olayın soruşturmasına dahil olmak istedim. Merhaba Nefise, sen de hoş geldin Ülker...” Diğerleri, “Hoşbulduk,” deyip teşekkür dedi. Bense artık sadede gelmek istiyordum.

“Sağ olun Mert Bey... İlk sorum Ülker’e... Ülker, Defne’yi sen mi önerdin?”

Onunla Nefise’nin soruşturması sırasında epey iyi ahbap olmuştuk. Bana İzmir’i bile gezdirmişti. Ülker, soğuk ve kesin bir tavırla, “Hayır,” dedi. Nefise biraz kızardı.

“Neden beni arayıp haber vermedin?”

“Ne yapayım Vildan Hanım? Zaten emekli olasım vardı.”

“Cık. Yanlış cevap. Doğrusu?”

“Tehditler aldım.”

“Kimden?”

“Bilmiyorum.”

“Nasıl?”

“Ev telefonumdan arandım. Numarayı tespit edemedik.”

“Çok büyük olasılıkla Motorsan’dan tehdit almışsındır.”

“Bakın... Evime kafası koparılmış bir kedi bıraktılar. Biliyorsunuz ben kedisiyle yaşayan bir kadıyım. O olaydan sonra ne sizi arayabildim ne de polise gidebildim. Emekliliğe başvurup buradan da çıkışımı aldım.”

Bu sözler üzerine sessizlik oldu. Çaktırmadan baktım, Nefise kıpkırmızı kesilmişti. Bu mesele derinleştirilirdi ama bu gecenin olayıyla alakası olup olmadığı kesin değildi. Kesin olan şuydu: Üslup benziyordu. Kedisiyle yaşayan bir kadını kafası kesilmiş bir kediyle tehdit eden birinin, Cenk’i tarantula ile tehdit etmesi şaşırtıcı olmazdı.

“Ülker, senin durumunu konuşacağız. Ancak bayanlar, beyler... Üslup benzerliğinin farkındayız sanırım... *Baba* filmini seyretilmiş birileriyle karşı karşıyayız... Nefise Hanım, siz tehdit aldınız mı?”

“Şaka gibi... Hemen polisi arayıp Cenk’in yurtdışına çıkmasını engeller misiniz? Yoksa hayatımın kazığını yiyeceğim!”

Hiç itiraz etmeksizin polisi aradım. İhbarda bulundum. Sonra ona dönüp, “Artık olup bitenleri anlatacak mısınız Nefise Hanım?” dedim. Sesim bir hayli gergin çıkmış olmalıydı ki, Nefise hafifçe irkilip kuruyan sesiyle kesintisiz kendi hissesini döküldü.

“Aslında her şey yerli yerine oturmuştu... Birden tehditler aldığını söylemeye başladı. Sonra o bildiğiniz resimler geldi... Onun bunları kendi kendine yaptığını hiç düşünmemiştim. Yani evet, biz ortaklaşa bu işi yaptık. Akıl tutulması yaşamış olmalıyım, üstelik benim hissem henüz elime geçmedi. Urla’da geçen yıl bir ev aldım, tadilatında biraz eksikim vardı. Motorsan’da ufak bir kaza çıkınca bana geldi ve işte malum teklifi yaptı. ‘Asla ortaya çıkmaz çünkü muhasebe müdürü, arkadaşım. Onlara bir miktarını vereceğiz.

Bütün yapacağımız kazayı biraz büyük göstermek,’ dedi. Bildiğim kadarıyla oranın muhasebe müdürü de bir hisse aldı.”

“Bir dakika, bir dakika! Sizin paranız niye Cenk’te duruyordu? Üstelik o, sizin teknik olarak hasmınız ve olayın üzerinden tam altı ay geçti!”

“İki nedenden: Birincisi ben bu kurumun bölge müdürüyüm, banka hesabıma ani giren büyük bir meblağ beni töhmet altında bırakır. Nakit olarak da alamazdım çünkü ben de Ülker gibi köpeğiyle yaşayan yalnız bir kadıyım. Ülker de usulsüzlüğü tespit edince korktum. Bakın, bir insan, hasmınız da olsa yirmi-yirmi beş yıl aynı yerde çalışınca onu iyi tanıyorsunuz. Cenk’te kimsenin alacağı kalmamıştır. Her insanın güçlü ve zayıf yanları vardır. Çok güvenilmezdir ama paranızı emanet edebilirsiniz. Cenk, ‘Ülker’i bana bırak,’ da demişti. Bu yöntemi kullanacağınızı bilemezdim.”

Sonra Ülker’e dönüp, “Sen de bana bir şey deme-din,” dedi.

Ülker de muhatabının Cenk olduğunu kabul edince hepimiz hareketlendik.

“Nefise Hanım... Dua edelim de para bulunsun. Hiç olmazsa yiyeceğiniz ceza hafifler. Tazminatınızı yaktığınızla kalırsınız. Ama emekliliğe başvurursanız oradan gelen ikramiyeyle evinizi yaptırır, yaşamınızı bundan sonra istediğiniz gibi geçirirsiniz.”

Onu dışarı çıkartıp Mert Bey’le bir mini toplantı yaptık, Serhan da katıldı. Serhan, Mert Bey’in bütün ısrarına karşın bölge müdürlüğünü kabul etmedi. Olayı nasıl örtbas edeceğimizi konuştuk. Bölge müdürlüğü, olaylar yatışana ve yerime birini yetiştirene kadar bende kalacaktı.

Bir saat sonra telefon geldi, polis telefonu... Cenk hem de sapasağlam olarak havaalanında yakalanmıştı. Aslında çıkış yapmıştı ve uçağını bekliyordu. Cebinde yeni bir kimlik ve pasaport vardı. Kendi pasaportuyla çıkış yapmıştı çünkü ailesinin takipte olmamasını istiyordu.

İzleyen saatler karışık rüyalar gibi geçti: Cenk’in karısı şaşırmış gibi çılgık çılgına ağı-ladı. Şaşırdı mı bilmiyoruz çünkü anlaşmalı

olarak altı ay önce boşandıkları ortaya çıktı. Karısı, öyle bir belgeye imza atmadığına dair yeminler etti. Doğrusu neydi, hiçbir zaman bilemeyeceğiz. Belki karısına ve çocuklarına da birer sahte pasaport çıkartıp yanına alacaktı. Ya da...

Cenk'in üzerinden tam yüz bin euro çıktı ve o zarar ödemesinin Motorsan'a asla geçmediği anlaşıldı. Serhan hemen yanımda tedirgin gözlerle etrafı kolladı. Bense kafamda hikâyenin oturtmadığım yerleriyle boğuşuyordum: Mesela Cenk hastaneyi nasıl kandırmıştı? Mesela her an ortaya çıkabilecek bir riski nasıl almışlardı? Cenk neye ve kime güveniyordu? Dahası, "para konusunda güvenilir" adam, düpedüz müşterisini ve işverenini dolandırmıştı. İşverenini dolandırıldığı gibi, risk faktörü yükselen müşterisinin de önümüzdeki zamanlarda daha fazla prim ödemesine yol açmıştı. Her şey bir yana, şer ittifakları güçlü olurdu, oysa burada iki ortak birbirini sırayla satmış görünüyordu. Niye?

"Cenk Bey'le konuşmam mümkün mü?"

"Olay adliyede artık Vildan Hanım, bu uygun olmaz!"

"Anlıyorum. Ama benim de üst yönetime bir rapor yazmam gerekiyor. Bana yardımcı olamaz mısınız?"

Memur, polis raporlarını okuyabileceğimi söyledi. Oysa ben bir kez daha Cenk'in suratını görmek istiyordum. O sırada memurun telefonu çaldı. Adamcağız, derin bir iç çekerek, "Emredersiniz efendim," diye kapattı telefonu. Serhan Tıgılı devreye girmişti anlaşılan, İzmir'in bütün kodamanlarını taniyordu ne de olsa... Bir başka memur bizi nezarethaneye götürdü.

Cenk Köstem, demir parmaklıkların ardında bir gecede çökmüş görünüyordu. Bizi görünce yüzüne uzak bir tebessüm yayıldı.

"Ah, Vildan Hanım... Nasılsınız? Selam Serhan..."

"Sayenizde hayli bitkin... Olup biteni bir de sizden dinleyebilir miyiz?"

"İfademde her şeyi olduğu gibi anlattım zaten... Nefise beni yakmış... Küçük yalancı!"

"Anlamadım, o da sizin onu yaktığınızı söyledi..."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz? Yıllardır milyonlar kazandık birlikte... Bu sonuncusu ben de kalacaktı, yurtdışına çıkıp evimizi, yerimizi ayarlayacaktım. Suç da benim üstüme kalacaktı. Bütün yapacağı dün gece susmaktı!"

"Anlamadım? Siz ikiniz?"

"Evet, on yıldır sevgiliyiz biz... Geçen yılki mesele de sizi ters köşe yapmak içindi... Birlikte kaçacaktık. Neval'den bile boşandım ben..."

Gayriihtiyarı Serhan'a dönüp, "Sen bunu fark etmedin mi?" diye sordum. Ama o kadar şaşkındı ki, cevap beklemedim.

Cenk'se herkesi faka bastırmışlığın verdiği zafer duygusuyla sırtıyordu.

"Vildan Hanım... Ofiste dursaydı kesin enselerdi bizi... Ama yanlış adama yatırım yapıyorsunuz, Serhan ne o kadar dikkatlidir ne de ofiste o kadar uzun kalır. Kendisini olduğundan daha zeki bulduğu kesin. Değil mi Serhancığım? Muhallebi çocuğu!..."

Aynı mahallede büyümüşlerdi ama Serhan'ın ailesi zengindi, evet... Cenk'se o mahalledeki büyük lostra dükkânında çalışan bir ustanın oğluydu, mucize kabilinden üniversiteyi kazanmasa babası gibi lostracı olacaktı. Bunları sonradan Serhan anlattı. Kısaca Serhan yalı çocuğuydu, Cenk'se Göztepe'nin arka sokaklarındaki dökük apartmanların birinin bodrum katında büyümüşü.

"Bu arada yıllarca şirketi dolandırdığınızı itiraf mı ettin? Polise de itiraf ettin mi?"

"Tabii ki... O kadın yakalanacak, o da hapse girecek!"

"Yıllarca bütün iç denetimlerden de geçtiniz?"

"Tutarları makul seviyede tutarsanız yukarısı fark edemez. O bizim ortak bütçemizdi, yıllarca biriktirdik o parayı... Myanmar'a geçecektik. Oradan da ver elini Güney Amerika... İkimizin de yeni pasaportları ve kimlikleri hazır!"

Birden uyandım. Serhan'a döndüğümde onun da uyanmış olduğunu fark ettim. Memura bir de Nefise'yle konuşmak istediğimizi söyledim ve o anda korktuğumuzun başımıza geldiğini anladım: Nefise ortada yoktu, arıyorlardı. Üstelik Cenk'in verdiği sahte kimlik bilgileriyle de

bulamıyorlardı. Nefise akıllı kadındı tabii... Bu işi bu noktaya getirdiyse ve gerekli bağlantıları varsa kendisine ikinci bir kimlik de çıkarmış olmalıydı.

Emniyet'ten çıktığımızda gün ağarıyordu. Serhan içli içli, "Acaba hastaneyi nasıl ayarladılar?" diye mırıldandı. Güldüm.

"Tanıdıkların vasıtasıyla çoktan öğrenmişsinizdir diye düşünüyordum. Hatta şimdi bana onu açıklamanı bekliyordum."

Onun da ela gözlerinin içi güldü.

"Vildan Hanım, kabul ediyorum, İzmir'de çevrem geniş. Geniş bir aileden geliyorum fakat genelde köklü kurumlara ilişkin bilgi ağım geniştir. Yeni açılan, sahibi İzmirli bile olmayan bir hastanede neler döndüğünü öğrenmem kolay olmaz."

"Onu da biz öğrenelim, Serhan..."

İkimiz de heyecanla sesin geldiği yöne döndük. Orta yaşına deri ceketini yakıştıramış, entere-san bir adamın bu kadar dibimize yaklaştığını hiç fark etmemiştik. Serhan onu görünce sevinçle kollarını açtı.

"Ooo, Gökhan'ım! Sen döndün mü İzmir'e?"

"Geçen hafta... İlk dosyam da sizin şirket oldu. Bir haftadır boş oturuyordum. Cahit'i aradığımda yanındaydım. Size olup biteni anlatmaya geldim."

Meraklı gözlerini fark eden Serhan özür dileyerek bizi tanıştırdı.

"Gökhan, liseden arkadaşım... İki yıldır görevlendirmeye Kayseri Başsavcısı'ydı. Şimdi İzmir?"

"Yok, başsavcı olarak dönmeyi bekleyemedim, İzmir'i özledim... Hem Leyla da orada mutsuz oldu, çocuklar, okul filan... Dönelim dedik."

"İyi ettiniz... Vildan Hanım, iç denetimler müdürüydü. Bu sabah İzmir bölge müdürü oldu. Belki temelli İzmirli yaparız, belli mi olur?"

Çapkın çapkın göz kırpmasının sırası değildi. Ama Serhan Tıgılı durdurulamaz biriydi. Kısa bir el sıkışmadan sonra, heyecanla olayı sorduk Gökhan Bey'e.

"Gelin, size imkânsız anlatayım. Şurada bir sabahçı kahvesi var..."

Gün ağarmıştı ama henüz saat sabahın 6'sıy-

dı. Az sonra güneş doğacaktı. Hep birlikte köşedeki kahveye yürüdük. Çay iyi fikirdi, daha ilk yudum boğazımdan inerken rahatladım. Gökhan Bey, bakkala gidişini anlatır gibi anlattı "bizim çözemediğimiz" korkunç hakikati.

"Cenk Köstem, bir süredir Gececi Yakup'la çalışıyor. Sizin müşteriniz, Yakup Hasoğlu. Ben yıllardır o adamın peşindeyim, bölgenin en güçlü baronu... Zaten ilk usulsüzlüğe de onun teşvikiyle başlamış."

Yakup Hasoğlu büyük bir hesaptı ama adamın mafya olduğunu bilmiyorduk tabii. Gökhan Bey devam etti.

"Bunun birkaç işinden para kazanmış. Birkaç mafya hesaplaşmasını da sigortayla adi kaza gibi telafi etmiş."

"Bunları kendisi mi söyledi?"

"Söyler mi hiç? İsimlerden çıkardık. Sizin genel merkez afişe olmamak için işi örtmeye çalışıyor şu anda... Cenk usulsüzlükten ve hırsızlıktan birkaç yıl yer. Ama Hasoğlu bir yolunu bulur, çıkarır onu... Kadın zaten kayıp. Hastane işini de Hasoğlu ayarlamış. Sözde bir yaralı gelmiş ve üzerinden Köstem'in kimliği çıkmış. Öyle kıvırtılar bir şey... Sizin Cenk de, 'Kimliğimi çarptırmıştım o gün, zaten ihtiyacım da yoktu, aldırmadım,' diye ifade verdi. Hasılı, Hasoğlu yine yakalanamadı. Nefise Yurteri kaçtı, yurtiçi-yurtdışı, neresi bilinmiyor. Yıllardır yapılan usulsüzlüklerden biriken parayı da aldı. Belki her şey büyük bir danışıklı dövüştür, hiç bilmiyoruz. Cenk'i içeri tıkacağız, altı aya kalmaz bir yolunu bulup çıkacak sonra izini kaybettirecek. Şirketiniz de bir bardak su içer, kurtardığı son yüz binle avunur..."

"Peki, olay niye şimdi patladı o zaman? Bir fikriniz var mı?"

"Ayarladıkları bilirkışı vefat etmiş. Tahminimiz bu. Emniyetteki adamlarını da geçen ay yakaladılar. İş ortaya çıkabilirdi."

Serhan'la birbirimize bakakaldık.

-SON-

2021'DE MERAKLA BEKLENEN POLİSİYE ROMANLAR

Geçen yılı malum nedenlerden ötürü herkes evinde geçirdi, birçok kişi daha önce okumadığı kitapları okuma şansı buldu. Neyse ki artık e-kitap kolaylığı var; yabancı dil bilenlerimiz mutlaka yabancı dillerde çıkmış kitaplara da bir göz attı... Bu yıl da şimdilik durumumuz farklı değil: Evdeyiz ve bir şeyler izlemek, dinlemek, okumak istiyoruz. Peki, bu yıl bizi yurtdışında hangi polisiyeler bekliyor?

Bu listede, yabancı dillerde (biri Fransızca, diğerleri İngilizce) çıkacak ve merakla beklenen 15 polisiye romanı bulacaksınız. Bunların bazıları Türkçeye çevrilecektir, bir kısmını Türkçede okuma şansımız ne zaman olur, kim bilir... Fakat polisiye meraklıysanız bu listedeki kitaplara göz atmak isteyeceğiniz kesin. İyi okumalar!

LISA GARDNER, BEFORE SHE DISAPPEARED (DUTTON)

Yabancı dilde polisiye okuyorsanız Lisa Gardner adını mutlaka duymuşsunuzdur. Gerçi birkaç kitabı Türkçeye de Martı Yayınları tarafından çevrildi ama defalarca çok satan kitaplara imza atan Amerikalı yazar, ülkemizde henüz o kadar büyük ses getirmedir. Yine de onu, özellikle FBI profil çıkarma uzmanı Quincy serisindeki *The Next Accidet* (2001) ve *The Killing Hour* (2003) gibi romanlarıyla ana akım polisiyenin önemli yazarları arasında saymamız gerek.

50 yaşındaki Lisa Gardner, son olarak geçen yıl, Dedektif D.D. Warren serisinin 15. serüveni olan *When You See Me* romanını yayımlamıştı. Bu yıl ise Gardner, hiçbir seriye mensup olmayan *Before She Disappeared* ile

karşımıza çıkıyor. Bu, Gardner'ın 17 yıldır çıkardığı ilk seri dışı polisiye romanı.

Before She Disappeared, başkalarının aramayı bıraktığı kayıp şahısları arayıp bulan amatör bir dedektifi merkezine alıyor. Onun adı Frankie Elkin ve bu defa Boston'ın tekinsiz bir mahallesinde, birkaç aydır kayıp olan Haiti asıllı bir genci bulmaya çalışıyor. Ancak bu soruşturma, Frankie'yi beklediğinden çok daha büyük bir tehlikeye sürüklüyor.

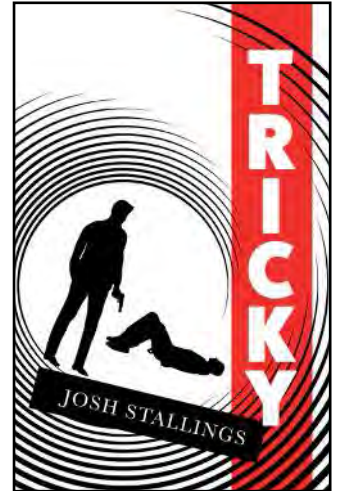
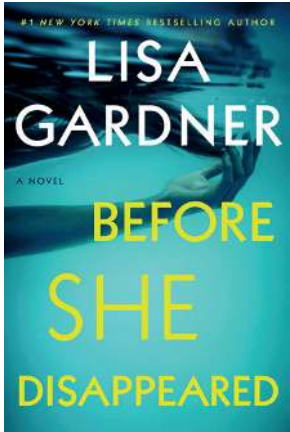
Before She Disappeared, 19 Ocak'ta okurlarla buluştu.

JOSH STALLINGS, TRICKY (AGORA)

Moses McGuire üçlemesiyle polisiye eleştirmenlerinin ve okurlarının dikkatini çeken Josh Stallings, bu türde çok fazla eser vermiş bir yazar olmasa da onun hayatı bile polisiye meraklıları için ilgi çekici sayılabilir. Tanısı konmamış bir disleksiyle büyümüş, karşı kültür aktivistleri tarafından yetiştirilmiş Stallings, sabıkalı bir adam: Taksicilik, bar güvenliği, senaryo yazarlığı, film editörlüğü gibi muhtelif işlerin yanı sıra bir ara kimi basit suçlara da karışmış.

Tricky, onun yeni suç romanı. Zihinsel engelli oğluna adadığı bu romanda Stallings, Down sendromlu bir adamı döverek öldüren eski bir çete üyesinin hikâyesini anlatıyor. Hikâyeyi ilginç kılan ise bu çete üyesinin de yediği bir dayaktan sonra kafasına aldığı darbelerle zihinsel engelli durumuna gelmesi.

19 Ocak'ta okurlarla buluşan *Tricky*, adalet kavramına dair önemli sorular soran ve Stallings'in özgün üslubunu başarıyla sergilediği bir roman.

SARAH GAILEY, THE ECHO WIFE (TOR)

2017'de çıkan ve alternatif tarih temalı *River of Teeth* novellas ile edebiyat dünyasının dikkatini çeken, birçok ödüle layık görülen Sarah Gailey bundan sonra farklı türlerde bir dizi başka romana da imza attı. Bunlardan

biri de polisiye türünde kaleme aldığı *Magic for Liars* (2019) romanıydı ve eleştirmenlerin beğenisini kazanmıştı. Amerikalı yazar şimdi *The Echo Wife* ile karşımıza çıkıyor.

The Echo Wife özellikle kurgusuyla son yılların en iyi polisiyelerinden olmaya aday. Sarah Gailey, bu romanında bilimkurguyu da işin içine katıyor ve kendisinin genetik olarak klonlanmış replikasını üretmesiyle ünlü bilim insanı Evenlyn Caldwell'ın hikâyesini konu ediniyor. Caldwell, eşinin kendisini klonuyla aldattığını keşfediyor ve klonu, eşini öldürünce büyük bir sorunla yüz yüze kalıyor. Caldwell, cinayeti örtbas etmezse itibarını yitirebileceğini biliyor ve birçok sürprizle örülü bir kurgunun içine da-
lıyor.

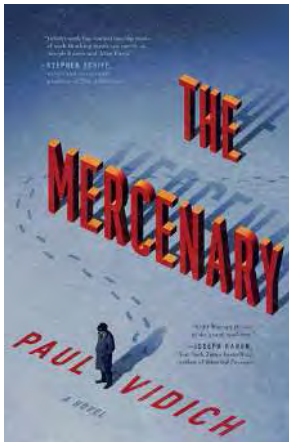
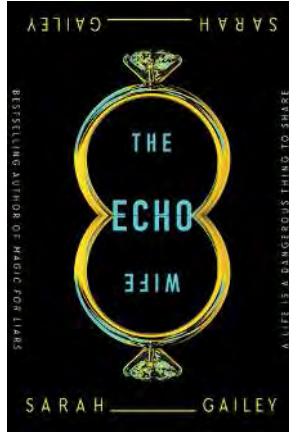
The Echo Wife'in yayım tarihi 16 Şubat.

PAUL VIDICH, THE MERCENARY (PEGASUS)

Şairliğiyle de meşhur Paul Vidich, aynı zamanda Warner Bros.'ta yönetici olarak çalışan enteresan bir yazar. Polisiye edebiyatın en çekici alt türlerinden casusiyenin günümüzdeki önemli temsilcilerinden. Yarattığı derinlikli, zengin karakterlerle ün kazanan Vidich, geçen yıl çıkan *The Coldest Warrior* romanının ardından bu defa *The Mercenary* ile karşımızda.

1980'li yıllarda (soğuk savaşın son ama tehlikeli demlerinde) geçen roman, Moskovalı bir KGB ajanının hikâyesini konu ediniyor.

The Mercenary'nin yayım tarihi 2 Şubat.

MICK HERRON, SLOUGH HOUSE (SOHO)

Dead Lions romanıyla Birleşik Krallık Polisiye Yazarları Birliği'nin 2013 Altın Haçer Ödülü'nü kazanan Mick Herron, casusiyeye türünün önemli serileri arasına çoktan girmiş olan

The Slough House

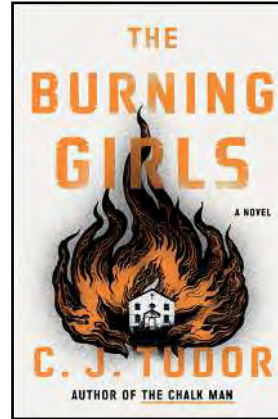
(Jackson Lamb) serisiyle tanınıyor. Zaten *Dead Lions* da bu serinin ikinci romanıydı... Bu seri öyle ilgi gördü ki Gary Oldman şimdilerde onu dizi formatında televizyona taşımaya çalışıyor.

Mick Herron, bu sene ise *The Slough House* serisinin 10. romanıyla karşımıza çıkıyor. *Slough House*'da, gözden düşmüş casusların karargâhı Slough House, Brexit'le beraber dağıtılma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Bu arada Slough House sakinlerini hedef alan bir dizi cinayet de çözülmesi gereken bir sorun olarak ortada duruyor.

Slough House'un yayım tarihi 9 Şubat.

C.J. TUDOR, THE BURNING GIRLS (BALLANTINE)

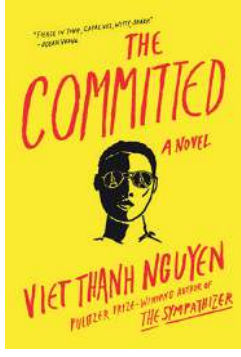
İlk romanı *The Chalk Man* ile Uluslararası Gerilim Yazarları En İyi İlk Roman Ödülü ve Strand Dergisi İlk Roman Ödülü gibi itibarlı ödüllere layık görülen C.J. Tudor, *The Chalk Man*'in ardından *The Burning Girls*, *The Other People* ve *The*

Hiding Place romanlarıyla da okurların beğenisini kazanmıştı. Doğüstü konuları işlemedeki ustalığıyla dikkat çeken 49 yaşındaki İngiliz yazar, şimdi *The Burning Girls* ile bir kez daha okurlarıyla buluşuyor.

Bir polisyeden ziyade korku ve gizem türleri arasında gidip gelen roman, yeni bir kasabaya taşınan bir papazla kızının bu kasabanın katliamlarla örülü karanlık geçmişiyle yüzleşmesini anlatıyor.

The Burning Girls, 19 Ocak'ta okurlarla buluştu.

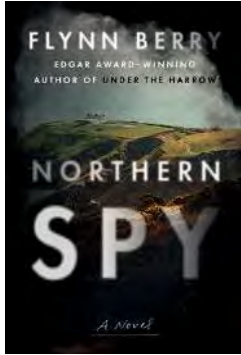
VIET THANH NGUYEN, THE COMMITTED (GROVE PRESS)

Vietnam asıllı Amerikalı akademisyen ve yazar Viet Than Nguyen, ilk romanı *The Sympathizer* ile 2016 Pulitzer Kurgu Ödülü'ne ve polisiye dünyasının birçok itibarlı ödülüne layık görülmüştü. Kafka Kitap tarafından *Sempatizan* adıyla ülkemizde de yayımlanan bu romandan beş yıl sonra Nguyen yeni kurgu kitabıyla

karşımızda: *The Committed*.

The Sympathizer'in devamı niteliğindeki *The Committed*'da isimsiz anlatıcımız 1980'lerin başında Fransa'ya iltica ediyor ve Paris'te yaşamaya başlıyor. Burada torbacı ve bir dizi solcu entelektüelin ayakçısı olarak kendine yeni bir yaşam inşa ediyor. Nguyen bir kez daha soluksuz okunacak bir macerada düşüncelerini okura aktarıyor.

The Committed'ın yayım tarihi 2 Mart.

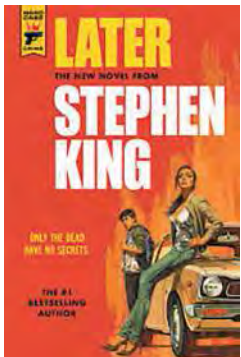
FLYNN BERRY, A NORTHERN SPY (VIKING)

Cellatın Nefesi adıyla Epsilon Yayınevi tarafından Türkçeye çevrilen *Under the Harrow* (2016) romanıyla ün kazanan ve En İyi İlk Roman dalında 2017 Edgar Ödülü'ne layık görülen Flynn Berry, üçüncü romanı *A Northern Spy*'da Kuzey İrlanda'da süregelen gerilime odaklanıyor.

39 yaşındaki yazar, yeni romanında BBC'nin Belfast ofisinde çalışan bir

yapımcının hikâyesini anlatıyor. Bu yapımcı, şiddet içeren bir IRA baskınına ait görüntülerde kız kardeşi Marian'ı görünce afallıyor ve Marian'a ne olduğunu, nasıl bu işe bulaştığını araştırmaya başlıyor.

A Northern Spy'ın yayım tarihi 4 Mart.

STEPHEN KING, LATER (HARD CASE CRIME)

Korku edebiyatının büyük ustası Stephen King, 73 yaşında, üretkenliğinden bir şey kaybetmemiş halde. 2019 tarihli *The Institute* romanı, Altın Kitaplar tarafından Türkçede yayımlanmıştı. Bu arada usta isim, yeni romanını yayımlamak için gün saymaya başladı.

Suç temalı yeni romanı *Later*'da Stephen King, başkalarına yardım

edebilecek kimi "yeteneklere" sahip genç bir çocuğun, James Conklin'in başından geçenleri anlatıyor. Bekâr annesiyle yaşayan bu genç, New York Polis Departmanı'na da yardım edecek mi? İşte, soru bu... Birçok merak uyandıran unsur, hikâye ilerledikçe çözülürken Stephen King bir kez daha gizemli ve gerilimli, mistik bir hikâyeye bize uykusuz geceler vaat ediyor. *Later*'ın yayım tarihi 2 Mart.

HARLAN COBEN, WIN (GRAND CENTRAL)

Birçok kitabı Martı Yayınları tarafından Türkçeye çevrilen Amerikalı yazar Harlan Coben, gizem ve gerilim sözkonusu oldu mu günümüzün öne çıkan isimlerinden. Anthony Ödülü, Edgar Ödülü, Shamus Ödülü gibi polisiye dünyasının itibarlı ödülleri

kazanan 59 yaşındaki yazar, Myron Bolitar serisiyle tanınsa da onun hiçbir seriyeye mensup olmayan romanları da çok okunuyor. *Win* de o romanlardan biri olmaya aday.

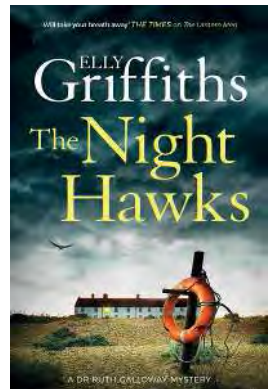
Windsor Horne Lockwood III isminde aristokrat bir dedektifin macerasını konu edinen *Win*, geçmişteki bir hırsızlık vakasıyla yeni işlenen bir cinayet arasında bağ kuruyor. Bundan yıllar önce, Windsor'un aile evinde büyük bir hırsızlık yaşanmıştır. Bir cesedin yanında o zaman evden çalınan kimi eşyalar bulununca Windsor soru işaretleriyle dolu bir serüvene atılıyor.

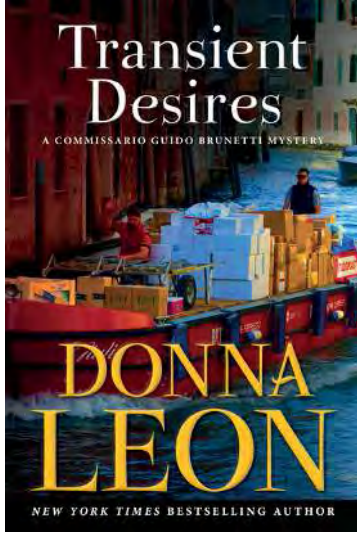
Win'in yayım tarihi 16 Mart.

ELLY GRIFFITHS - THE NIGHT HAWKS

Gerçek adı Domenica de Rosa olan İngiliz yazar Elly Griffiths, geçen yıl *The Stranger Diaries* romanıyla Edgar Ödülü'ne layık görülmüştü. Üretkenliğiyle dikkat çeken (sırf geçen yıl üç kitabını okurlarla buluşturdu) yazar, esasen Ruth Galloway serisiyle tanınıyor. *The Night Hawks* da bu serinin 13. romanı...

Adli arkeolojist Dr. Ruth Galloway, serinin bu romanında Northfolk'a dönüyor. Onu burada define arayan bir grubun bulduğu bir ceset ve peşine düşülecek bir katil bekliyor. *The Night Hawks*'un yayım tarihi 4 Şubat.

DONNA LEON, TRANSIENT DESIRES (ATLANTIC MONTHLY PRESS)

2003 yılında Corine Edebiyat Ödülü'ne layık görülen Amerikalı yazar Donna Leon, Venedik'te geçen Komiser Guido Brunetti romanlarıyla tanınıyor. Alman televizyonlarında diziyeye çekilen Komiser Guido Brunetti maceraları, dokuzuncu kitabıyla Donna

Leon'a polisiye edebiyatın en itibarlı ödülleri Birleşik Krallık Polisiye Yazarları Birliği Altın Haçer Ödülü'nü de kazandırmıştı (2000). Geçen yıl da bir Brunetti macerası *Trace Elements* ile okurlarının karşısına çıkan Donna Leon, bu yıl da Komiser Guido Brunetti serisinin otuzuncu romanıyla karşımızda. *Transient Desires*'ta Guido Brunetti, aslında yetki alanının biraz dışında kalan bir vakaya el atıyor ve iki Amerikalı kadının ölümüyle sonuçlanan bir tekne kazasını araştırıyor.

Transient Desires'in yayım tarihi 23 Mart.

JACQUELINE WINSPEAR, THE CONSEQUENCES OF FEAR (HARPER)

İngiliz yazar Jacqueline Winspear, I. Dünya Savaşı'nın ertesinde geçen Maisie Dobbs romanlarıyla çağdaş polisiye edebiyatın önemli isimleri arasında sayılıyor. Savaşta hemşire olarak görev yapan ve savaş bitince Londra'ya dönüp özel dedektifliğe başlayan Maisie Dobbs'un serüvenlerini anlatan seri, Jacqueline Winspear'a Agatha

Ödülü de dahil birçok ödül kazandırdı.

Maisie Dobbs serisinin yeni romanı *The Consequences of Fear*, 1941 yılında geçiyor. Bu serüvende Maisie Dobbs, Nazi tehlikesinin en güçlü olduğu zamanda Britanya'nın savaştaki çabalarını suya düşürebilecek bir cinayeti çözmeye çalışıyor.

The Consequences of Fear'in yayım tarihi 18 Mart.

HERVÉ LE CORRE, TRAVERSER LA NUIT (RIVAGES NOIR)

Fransız yazar Hervé Le Corre, günümüzün en beğenilen polisiye yazarlarından biri. 65 yaşındaki yazar, Fransa'da birçok ödüle layık görülürken Avrupa ve Amerika'da da hatırı sayılır bir okur kitlesine sahip. İngilizceye *In The Shadows* adıyla çevrilen yeni romanı *Traverser la nuit*'te Le Corre, okurlarını devrimci bir çağa götürüyor ve Paris Komünçülerini merkezine alıyor. 1871'de geçen roman, Paris Komünü'nün en kanlı haftasında vuku bulan bir kayıp vakasını anlatıyor. Belirli bir müşteri için müstehcen fotoğrafları çeken bir grup kadın, birer birer kaybolmaya başlıyor...

Traverser la nuit, Fransa'da 6 Ocak'ta yayımlandı. İngilizce yayım tarihi ise 16 Mart.

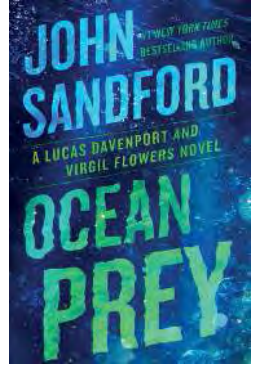

JOHN SANDFORD, OCEAN PREY (PENGUIN)

76 yaşındaki Pulitzer ödüllü gazeteci ve çoksatın polisiye yazarı John Sandford, Prey serisiyle tanınıyor. Başta Minneapolis Polis Departmanı dedektifi, daha sonra kendi istihbarat birimini yöneten bir komiser yardımcısı olarak gördüğümüz Lucas Davenport'un maceralarını konu alan seri, *Ocean Prey* ile devam ediyor.

Serinin 31. romanında Lucas Davenport, denizlerde gerçekleşen ölümlü bir vakayı araştırıyor.

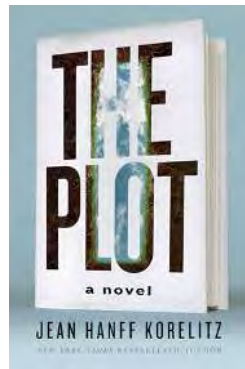
Ocean Prey'in yayım tarihi 13 Nisan.

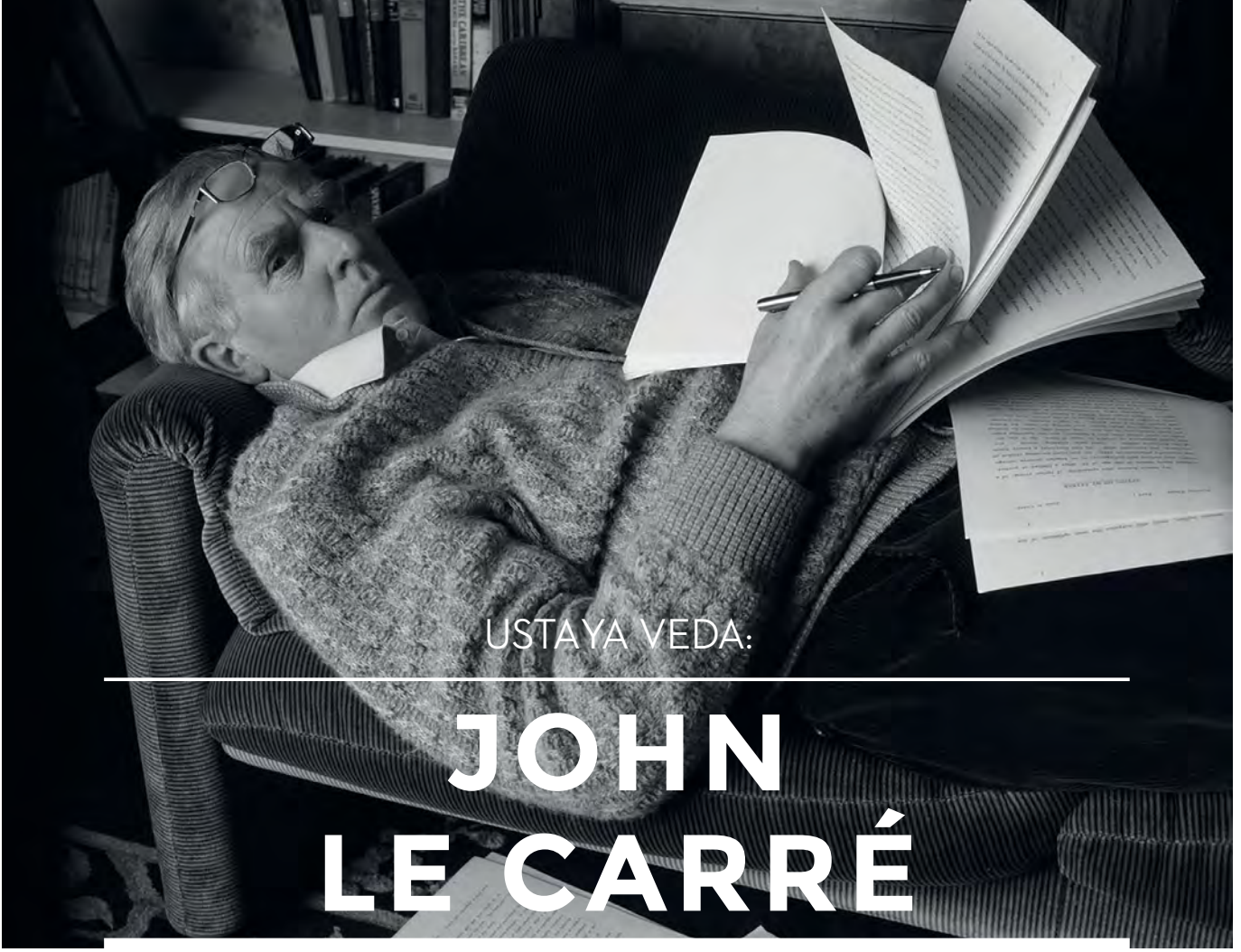

JEAN HANFF KORELITZ, THE PLOT (CELADON BOOKS)

Amerikalı oyun, deneme ve roman yazarı Jean Hanff Korelitz, yeni ve yedinci romanı *The Plot*'ta bir yazarı merkezine alıyor. Hayatını kaybeden bir öğrencisinin yayımlanmamış romanındaki kurgusunu çalan bu yazar, yaptığı hırsızlığı bildiğini söyleyen bir kişiden gizemli tehdit mesajları almaya başlıyor.

The Plot, mayıs ayında yayımlanacak.

USTAYA VEDA:

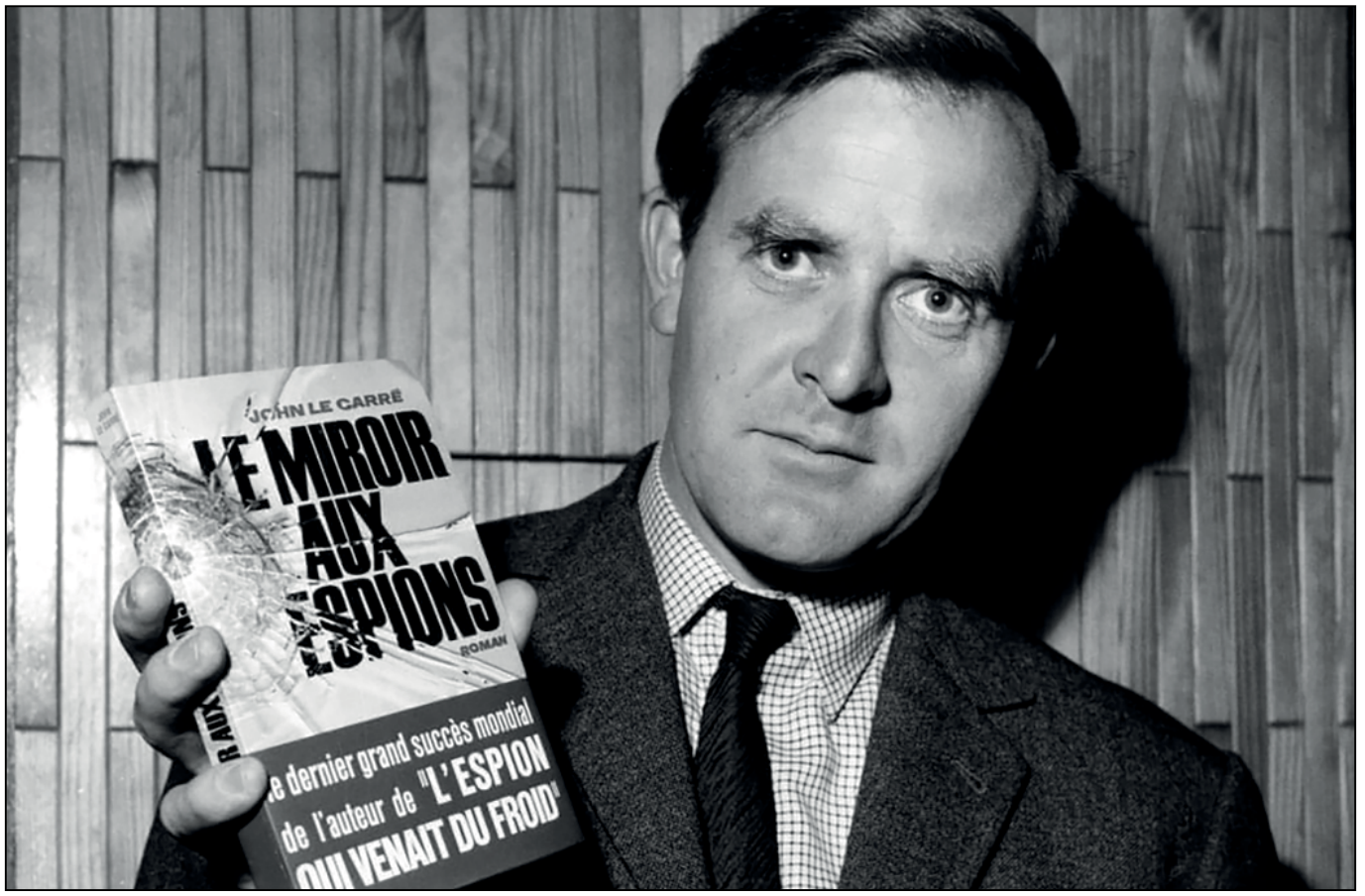
JOHN LE CARRÉ

89 yıllık ömrüne ve 60 yıllık yazarlık kariyerine 27 roman sığdırdı. Çocukluğundaki karın ağrılarından, gençliğinde hissettiği sıkışmışlık duygusundan, öznesi ve nesnesi olduğu onlarca ihanetten etkili bir edebiyat ortaya çıkardı.

Modern istihbaratın yanı sıra casusluk edebiyatını da dünyaya hediye eden (ve belki ilk hediyesiyle dünyayı lanetleyen) Britanya, son dört yıldır bitmek bilmeyen bir krizin içinde çalkalanıyor. 2016 yılında ülkenin başbakanı David Cameron'un sırf kendi partisinde elini güçlendirmek adına, kazanacağını düşünerek girdiği kumarın sonucunda İngiltere, 1973 yılında üye olduğu Avrupa Birliği'nden (o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu) çıkmak durumunda kaldı. Ya da olabildiğince az hasarla çıkmaya uğraşıyor. Sadece casusluk romanlarının değil, İngiliz edebiyatının da en büyük isimlerinden olan, neredeyse 60 yıllık yazarlık kariyeri boyunca siyasi gelişmelere de kayıtsız kalamayan ve eserlerinde tarihsel olayları "tıkırında" işleyen büyük planlarla değil, insan varoluşuna içkin irrasyonel

eğilimler ve öngörülemez tesadüflerle açıklayan John Le Carré, hükümetin başındaki delinin kuyuya attığı bir taş olarak başlayan ancak ciddi sonuçlar doğuran bu absürt ve aptalca şakayı da es geçmedi. 2019'da Brexit meselesini ele aldığı *Agent Running in the Field*'i yazdı. Bu, 2020'nin 12 Aralık gününde, doğumundan gelen soyadına çok benzeyen Royal Cornwall Hastanesi'nde hayata gözlerini yuman Le Carré'nin hayattayken yayımlanan son kitabı oldu.

John Le Carré, 1931 yılında İngiltere'nin güneyinde bulunan Poole adlı küçük bir sahil kasabasında David Cornwell adıyla dünyaya geldi. Beş yaşındayken annesi tarafından terk edilen David'in kadınlara güvensizliği baki kaldı ve yetişkinliğinde yazdığı romanlara sıklıkla yansdı. Anneleri ve sevdikleri kadınlar tarafından terk edilen erkek karakterler, Le Carré edebiyatının

da daima merkezinde yer aldı. Buna en iyi örnek, Le Carré'nin en meşhur ve pek çok kitabında sahne alan karakteri George Smiley idi. Karısı Ann (Le Carré'nin gerçek hayattaki ilk eşinin adı) Smiley'yi iş arkadaşıyla aldattıktan sonra terk etmişti.

Annesi tarafından terk edilen David'in babasıyla da zor bir ilişkisi oldu. Babası, David'in doğup büyüdüğü kasabada herkesçe tanınan, gösterişli zevkleri olmakla beraber bunları karşılamaya yetecek parası olmayan Ronnie Cornwell'di. Etrafındaki insanlarda saygı uyandıran görüntüsünü korumak için hiçbir masraftan kaçınmayan Ronnie, alacaklıları tarafından köşeye sıkıştırıldığında ise ortadan kayboluyordu. Dönem dönem kaybolan ve oğluna gerçeği anlatmayan Ronnie, David'in sırlar, yalanlar ve güvensizliklerle dolu bir dünyada büyümesinin başlıca nedeni olurken onu istihbaratın kaygan zeminine de hazırlamıştı. Babasının ölümünden 10 yıl sonra kendi çocukluğundan yola çıkarak yazdığı ve en otobiyografik romanı olarak nitelendirdiği *Son Casus*'ta¹ dolandırıcılıktan sürekli başı derde giren, hapse girip çıkan ve devamlı kendisine yalan söyleyen babası yüzünden hayatının geri kalanında güven sorunu yaşayan Magnus Pym adlı çift taraflı bir ajanı anlattı. Kendi ruhunda düğüm olmaya devam eden meselelere yakınlığı nedeniyle ortaya çıkan metni fazlaca "ağlak" bu-

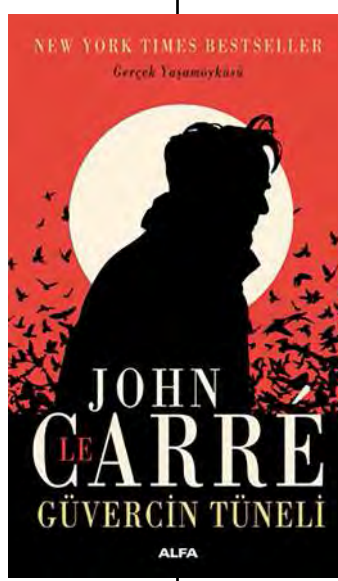
lan Le Carré, 2000'lerin başında bu roman üzerine verdiği bir röportajda bu çıkmazı, Magnus'u babasından daha büyük bir yalancı ve hain yaparak aştığını söyleyecekti.²

Gizemli kayboluşların, beklenmedik tekrar belirlişlerin, yalan ve entrikaların içinde büyüyen David'in yolu istihbarattan önce edebiyatla keşişti. 1948 yılında Bern'e Almanca ve Alman edebiyat öğrenimi görme amacıyla gitti. Goethe'nin 200. doğum yılında Goethe Ödülü'nü alan Thomas Mann'ın bir konuşmasına katıldı. Bern'de öğrenim görürken öğretmenlerinden biri, David'e yeteneklerini gösterdiği çizim ve karikatürlerden devam etmesini salık vermekle kalmadı, ondan asla kitap yazmayacağına dair söz vermesini de istedi. Edebiyat hocasından gelen bu tavsiye, yıllar sonra MI5 ajanıyken polisiye ve casusiye kitapları yazmaya devam eden John Bingham tarafından tersine çevrilecek ve David Cornwell'in John le Carré'ye dönüşmesinin yolu açılacaktı. Alman diline ve edebiyatına olan tutkusu David'i aynı zamanda istihbaratın yörüngesine yerleştirdi. 1950 yılında başladığı askeri görevi esnasında Almanca bilmesi nedeniyle gizli dinlemeler yapacaktı.

Ülkesine dönüp Oxford Üniversitesi'nde öğrenimine devam ederken MI5 için üniversitesinde casusluk yapması teklif edildi. Solcu öğrencilerin arasına sızarak Sovyet ajanlarını erkenden tespit

etmesi istenen David'in kaderi daha o zaman meşhur Cambridge Beşlisi'yle kesişmişti. 1930'larda Cambridge'teki öğrencilik yıllarında Sovyetler Birliği'ne çalışmaya başlayan bir grup genç, yıllar içinde İngiliz istihbaratının merdivenlerine tırmanmış ve en yüksek mevkilerde çifte ajanlık faaliyetlerine devam etmişlerdi. 1953 yılında David'e bu görev verildiğinde bu beşliden sadece Guy Burgess ve Donald Maclean deşifre olmuş fakat bu bile Oxford ve Cambridge gibi İngiliz istihbaratına yıllarca kadro yetiştirmiş üniversitelerde David gibi öğrencileri karşı casusluk faaliyetlerinde kullanmak için MI5'a yeterli motivasyonu sağlamıştı. İngiliz istihbaratıyla beraber casusluk edebiyatını da kökten değiştirecek bu geniş çaplı "ihanet" David'e sadece bir iş imkânı sağlamamış, aynı zamanda daha sonra yazacaklarına da başlıca temalarından birini hediye etmişti.

David Cornwell'in hayatında iç içe geçen edebiyat ile casusluğun 20. yüzyıl İngiliz edebiyatında da karşılığı vardı. Casusluğun edebiyatta büyük bir alan kaplaması, bir ölçüde İngiltere'nin imparatorluk bakiyesiyle bağlantılıydı. 1800'lerin ilk yarısından başlayarak Büyük Britanya'nın Avrupa dışında sahip olduğu sömürgelere hükmetme ihtiyacına cevap veren modern istihbarat, zaman içinde kendi mitlerini ve masallarını da oluşturmuştu. 1900'lerin başında Rudyard Kipling tarafından edebiyat ve popüler kültüre aktarılan bu mitler ve masallar etrafında casusiye geleneği oluşmuştu. Yalan söyleme, manipüle etme, aldatma ve ihanetin sanatını icra eden casuslardan ulusal kahramanlar yaratan bu edebiyat tür, 20. yüzyıl boyunca palazlandı ve soğuk savaş döneminde de altın çağına ulaştı. Bu altın çağın popülerlik düzeyinde olmasa da

(Ian Fleming ve James Bond'u burada hesaba katmamız gerekiyor) edebi açıdan en parlak ismi ise şüphesiz John le Carré idi. İngiliz istihbaratı ve casusluk edebiyatı, 20. yüzyılın ilk yarısındaki yatılı okulların etrafında kurulan ortak bir kültüre dayanmaktaydı. Erkek çocuklar arasında atletik rekabet ve kimi zaman erotik olabilecek yakınlık mefhumları üzerine kurulu sosyalleşme kuralları, İngiliz istihbaratında da baskın kültür olarak devam etti. Söz konusu yatılı okullardan mezun olan elit gençler ülkenin istihbaratçı kadrolarını oluştururken 1900'lerin ilk yarısında İngiliz toplumunda yerleşmiş kast sistemini de yeniden üretiyorlardı. Kendisi de böyle bir okulun formasyonundan geçen Le Carré, İngiliz istihbaratının kendisine dair kurduğu temel fantezilerin çocukluk ve oyun kavramlarıyla yakın ilişkisinin farkındaydı. Edebiyatında bu kültürün yarattığı ilişki düzenine ve bunun zaman içinde çözülüşüne geniş bir yer açtı. Casusiye türünün ilk örneği sayılabilecek Rudyard Kipling'in *Kim* adlı romanından itibaren istihbarat mücadelesine bir oyun analogisi üzerinden yaklaşan İngiliz yazarların (John Buchan, Ian Fleming, Len Deighton, Graham Greene vb.) günümüzdeki başlıca temsilcisiydi Le Carré. Türkçeye *Köstebek* olarak çevrilen *Tinker, Tailor, Soldier, Spy* (Tenekeci, Terzi, Asker, Casus) romanında bu temalar alabildiğine göz önündeydi. Bizdeki "o piti piti"ye tekabül eden, eskiden beri çocukların söylediği bir tekerlemeyle İngiliz istihbaratına sızan köstebeğin arandığını mı ima ediyordu acaba Le Carré? Tekerlemenin (tinker, tailor, soldier, sailor) ilk üç kelimesini olduğu gibi tutan Le Carré, neden denizci anlamına gelen son kelimayı casus anlamındaki "spy" ile

değiştirdi? Bir kelime oyunu yaptığı kesin ama neden? Bir makalesinde, “Gemilerin olmadığı medeniyetlerde rüyalar kurur; maceranın yerini istihbarat, korsanların yerini polis alır”³ diye yazar Michel Foucault. Foucault’nun söz konusu metnini Le Carré’nin okuyup okumadığını bilmiyoruz ama *Köstebek*’te kaybedilen imparatorlukla “dalgalara hükmetme” imkânından mahrum kalan bütün bir istihbaratçı neslin trajedisini anlattığını gördük. II. Dünya Savaşı sonrasında imparatorluğunu ve denizasıırı sömürgelerini kaybeden Büyük Britanya’nın istihbaratı o zamana kadar ülkenin en iyilerinin devşirilmesini sağlayan masal ve rüyalardan mahrum kalmıştı. Rüyaları kuruyan, toprakları azalan ve oyun alanları iyiden iyiye daralan İngiliz casusları, başka coğrafyalarda oyun arayan saf, hayalperest maceracılar hainlere, köstebeklere ve ikili ajanlara dönüşmüştü. İstihbarat oyununun asli unsurları olmak için yetiştirilen bu nesiller tam da şartlandıkları şeyi yapmış, oyunun merkezinde kalmak için ülkelerine ihanet etmişlerdi. Le Carré’nin istihbarat kariyerine başlaması işte tam olarak rüyaların kuruduğu bu döneme denk geliyordu.

Oyun kavramı ile casusluğu bağdaştırdığı eserlerden bir diğeri de Le Carré’nin İsrail-Filistin meselesine değindiği tek kitap olan *Küçük Trampetçi Kız*’dı. Le Carré’nin İngilizcede kalıplaşmış olan “küçük trampetçi oğlan” tabirindeki “oğlan”ı “kız” ile değiştirerek başlıktan itibaren oyuna başvurduğunu gördüğümüz roman, Mossad’ın Filistin direniş hücrelerinden birine sızan gezgin bir tiyatro oyuncusu Charlie’yi devşirmesini anlatıyordu. Casusluk ile oyunculuğun iç içe geçtiği hikâyede Mossad ajanlarının Charlie’ye adeta senaryo ve rejî desteği vermesini göstererek istihbarat faaliyetini büyük bir oyun sahnesi olarak resmetti Le Carré. Charlie kimdir, nelerden hoşlanır, kime âşık olur, en gizli ve derin hisleri nelerdir gibi sorular etrafında ondan yeni bir karakter oluşturur Mossad ajanları. Siyasi inançlarına taban tabana zıt olmasına rağmen iyi bir oyuncu olma hırsıyla işverenlerinin isteğini yerine getiren Charlie’nin ruhunda açtığı derin yaraları en ince ayrıntısına kadar büyük bir ustalıkla tasvir etti Le Carré ve birçok başka kitabında da istihbarat dünyasının neden olduğu kötülöklere, insanlar ve insanlık üzerinde yarattığı tahribata değindi. Her ne kadar “oyun” kavramına sık sık başvursa da insanların hayatıyla oynamanın sonuçlarını olabildiğince ciddiye aldı.

İstihbaratı kaçarak, saklanarak, gizli mesajlarla “gel bul beni” diyen casusların çocuksu oyunu

Soğuk savaş sırasında Batı’da esen antikomünizm rüzgârında imada bulunmanın dahi cesaret istediği bir fikri, romanlarında sürekli tekrarladı: “Biz onlardan daha iyi değiliz,” dedi tekrar tekrar, üstüne basa basa.

olarak gören Le Carré, belki de Alman edebiyatından ilham alarak bütün romanlarını birer gelişim romanı (Bildungsroman) olarak yazdı. Aynı zamanda Kipling’den beri istihbaratı pedagojik bir kurum olarak tasvir eden casusiyeye de farklı bir boyut getirdi. Kipling’in imparatorluk macerası geleneğine sadık kalarak yazarın John Buchan ve Ian Fleming, istihbaratı ciddi sonuçları olabilecek (tüm dünyanın kaderinin değişmesi gibi) ve kendisi dışında her şeyi önemsizleştiren, nefes nefese oynanan tehlikeli bir oyun gibi sunarken Le Carré dışarıdan yetişkinlik timsali gibi algılanan casusların işlerine ve birbirleriyle ilişkilerine sinmiş çocuksu oyunları koşturmadan, sabırla, ince ince işledi. Tam da bu yüzden romanları dünyanın kaderini belirleyecek kritik anların etrafında değil, sonuçları istihbaratın kapalı devre dünyasının dışına taşmayacak oyunlar üzerinden şekillendi.

Casusluk edebiyatının İngiliz edebiyatında kapladığı bu önemli yerin tek sebebi içerik yani casusların, anlatılan hikâyelerin sıkça kullanılan malzemesi olması değildi. Aynı zamanda yazma eylemiyle de casusluk özdeşleştiriliyordu. İngiliz casusiyesinin diğer büyük ismi ve Le Carré’nin selefi olan Graham Greene, otobiyografik eseri *A Sort of Life*’ta yazar ile casusun benzerliğinden dem vuruyor, her ikisinin de başkalarını detaylı bir şekilde gözlemlediğini, iç dünyalarını çözümlediğini ve bunu başkalarıyla paylaştığını iddia ediyordu. Greene’in ilk dönem eğlenceliklerinden olan *Havana’daki Adamımız*, elektrikli süpürge mağazası işleten ve güçlü bir hayal dünyasına sahip olan James Wormold’un kızının pahalı zevklerini tatmin etmek için anlattığı masallar karşılığında İngiliz istihbaratından büyük paralar koparmasını anlatırken casusluğun da bir hikâye yaratmak ve bunları satmakla ne denli alakalı olduğunu vurguluyor gibiydi.

Greene’in kitabından ilham alarak yazdığı *Panama Terzisi*’nde Le Carré benzer bir konuyu işledi. Panama’da terzilik yapan Harry Pender, girdiği borç batağından çıkmak için kendisine yavaşan Andy Osnard adlı bir MI6 ajanından para koparmak için ona kimsenin bilmediği çünkü gerçek-

BASED ON THE BEST SELLING NOVEL BY JOHN LE CARRÉ

"THE FILM EVENT OF THE YEAR... A MASTERPIECE"

"STYLISH AND SOPHISTICATED...
GARY OLDMAN IS SUPERB"

ESQUIRE

"A SUPERIOR THRILLER...
UTTERLY ABSORBING"

EMPIRE

GARY OLDMAN

A FILM BY TOMAS ALFREDSON

TINKER TAILOR SOLDIER SPY

15

COLIN
FIRTH

TOM
HARDY

JOHN
HURT

TOBY
JONES

MARK
STRONG

BENEDICT
CUMBERBATCH

CIARÁN
HINDS

te var olmayan bir "sessiz muhalefet" hakkında "bilgi verir" ve bu sahte bilgiler, ülkenin kaderini değiştiren olay silsilesini tetikler. Uydurduğu hikâyeleri İngiliz istihbaratına satarak onları dolandırdığını düşünen Pendel, bir süre sonra yarattığı bu kurgunun istihbarat hiyerarşisinin üst mertebelerinde beklediğinden çok daha fazla ciddiye alındığına, bunun da Panama'nın Amerika tarafından işgal edilmesi gibi elle tutulur sonuçlar doğurmasına tanıklık etmek zorunda kalır.⁴ Greene gibi Le Carré de casusluk ile yazarlık arasındaki paralellğe ikna olmuş gibidir. En nihayetinde kişi kendinden bilir işi.

Le Carré, *Panama Terzisi* dışındaki romanlarında da yazar ile casus arasındaki bu benzerliğe sık sık gönderme yaptı. Karla serisinin ilk kitabı *Köstebek*'te⁵ başkahramanımız George Smiley'nin bildiğimiz bir casustan ziyade dedektif, gazeteci ve hatta yazar gibi iş gördüğüne tanık oluruz. Hayali İngiliz istihbarat birimi Circus'un (Le Carré'nin kurgularında sık sık adı geçer) en üst kademesinde bir köstebeği bulma görevi, yine bu köstebek yüzünden erken emekli edilen ve tam da şebekenin dışında olması nedeniyle Smiley'ye verilmiştir. Eski mesai arkadaşlarıyla teker teker konuşup birbiriyle alakalı değilmiş gibi gözükten parçaları birleştirmeye çalışırken Smiley kafasında bir hikâye kurmaya çalışır. Circus'un içindeyken gördüğü hikâyeden çok farklı, kimsenin

görüldüğü gibi olmadığı bir hikâyedir bu. İşyeri üzerine tekrar düşünürken buranın hikâyesini tekrar yazmak gibi. Bu açıdan yıllarca parçası olduğu istihbarat dünyasının dışına çıktığında onun hikâyesini farklı bir gözle yazmaya başlayan Le Carré aslında Smiley'ye benzemekteydi ve bu da yazar ile casus arasındaki benzerliğin izdüşümüydü.

Ortaya çıkışı popüler maceralar biçiminde olan casusluk edebiyatı bir ölçüde Kipling ama daha ziyade John Buchan ve Ian Fleming tarafından inşa edilen, metinler arasında tekrar eden bir dünya görüşü ve olay matematiğine dayanmaktaydı. Var olan düzeni tehdit eden bir komplo ve komplocunun ortaya çıkmasıyla devreye giren casus-kahraman, "büyük oyunu" bozarak statükoyu tekrar tesis ediyor; bu sırada da okura yeni mekânlar, enstantaneler ve arzu nesneleri sunuyordu. Fleming'in formülünü mükemmelleştirdiği casusiyelerde iyi-kötü ve biz-öteki ayrımları baştan net, tarafların çalışma tarzları ve etik kodları ise taban tabana zıttı. İyi casuslar, onur ve erdemi el üstünde tutan asil şövalyelerken kötü casuslar, kazanmak için her türlü yola başvuran aşağılık ve kötücül ejderhalar olarak resmediliyordu. Joseph Conrad'dan başlayarak bu netliği kırmaya çalışan casusluk edebiyatının yakın zamandaki ustası konumundaydı Le Carré. Onun casusiyeye anlatılarında biz-öteki ve

dost-düşman ayrımı hiçbir zaman net olmadı. Soğuk savaş sırasında Batı'da esen antikomünizm rüzgârında imada bulunmanın dahi cesaret istediği bir fikri, romanlarında sürekli tekrarladı: "Biz onlardan daha iyi değiliz," dedi tekrar tekrar, üstüne basa basa.

Le Carré'nin kurguları siyasi ve operasyonel amaçlara ulaşmak için etrafa saçılan kötülüklerle maruz kalanları veya tanıklık edenleri anlattı. Fakat bu kötülükler hiçbir zaman sadece kötülerin bilerek ve planlayarak yaptıklarıyla sınırlı olmadı. İstihbarat oyununu oynayan herkesin, en iyilerin bile neden olabileceği ve hatta bizzat planlayıp uygulamaya koyacağı kötülükleri onların kötücül doğasının değil, casusluk işinin ayrılmaz bir parçası olarak sundu. Bireysel inisiyatiflerle değişmeyecek kadar büyük çarkların arasında sıkışıp kalan insanların trajedileri de Le Carré'nin her dönemde yazdığı romanların temelini oluşturdu.

Le Carré dışarıya doğru koşturmalı maceraların değil, sıradanlığın, rutin olanın, sıkıntının, sıkışmışlığın, beklemenin, çaresizliğin hikâyelerini yazdı casusiyelerinde. II. Dünya Savaşı sonrasında profesyonel casusların domine ettiği casusiyeye ev ile iş arasında gidip gelen istihbaratçıları soktu. Kol gücü ve silah kullanımını denklemden olabildiğince çıkaran Le Carré, casusluğu bir masa başı, beyaz yaka işi hatta memuriyet olarak tasvir etti.

Köstebek romanı Le Carré'nin beyaz yaka casusiyesine iyi bir örnek teşkil etti: Kurgusal İngiliz istihbarat birimi Circus'un en tepesinde bir köstebek bulunmaktadır. İngilizleri yıllardır sahte istihbarat ile besleyen bir Sovyet ajanının bağlantısı olan köstebek, sahici ve kıymetli görünen fakat aslında gerçek olmayan bilgileri elde ederek İngiliz istihbaratının basamaklarını çıkarken İngiltere'nin en gizli bilgilerini de dikkat çekmeden bu Sovyet ajanına vermektedir. Büyük tehlike ise İngilizlerin uzun zamandır memnuniyetle yedikleri bu yemin Amerikalılar tarafından da yutulması ve en mahrem bilgilerinin Sovyetlerce ele geçirilmesidir. Biz sıradan fanipleri çok da ilgilendiren bir durum yok aslında burada. Zaten tehlikenin ne olduğu hikâye için çok da önemli değildi. Le Carré'nin dünyasında taraflardan birinin diğerinden iyi olmaması, istihbarat mücadelesinde kimin kime nasıl üstünlük sağladığını önemsiz kılıyordu. Önemli olan, bu mücadele esnasında insanların yaşadıkları ve hissettikleriydi. Böylelikle Le Carré, kendi dışında her şeyi araçsallaştıran istihbarat oyununun kendisini araçsallaştırarak edebiyatına malzeme olarak devşirmeyi başardı.

Fleming'in dünyaca ünlü kahramanı James Bond, özellikle Le Carré'nin yazmaya başladığı 1960'larda en çok okunan ve izlenen casus tiplemesini dolayısıyla casus figürünü temsil eden karakterdi. Le Carré ise daha ilk romanlarından

Utanc duvarında casusluk filminden bir sahne.

itibaren, esas olarak da *Köstebek*'in başkahramanını Smiley ile birlikte bir tür antiBond oluşturma işine girişti. Yakışıklı, karizmatik, atletik vb. özelliklere sahip istisnai bir kahraman yaratmak yerine kısa boylu, kelleşen, orta yaşlı bir karakter yarattı. Cinsel yönelimleri dahil herhangi bir "engel" tanımadan karşılaştığı bütün kadınları baştan çıkaran bir James Bond'un karşısına, karısı tarafından aldatılan, terk edilen ve işinden zorla emekli edilen George Smiley'yi koydu. Bu karakteri yaratırken de kendisini yazmaya teşvik eden çifte meslektaş (istihbaratçı-yazar) John Bingham'dan bir hayli esinlendi.

Kipling ve Fleming'in casusiyelerinde zor tercihlerle yüz yüze kalan kahramanların bu ikisinden birini seçmek zorunda kalmadığını görürüz. Hem galip gelir hem de doğruluktan şaşmazlar. Kipling'in Kim'i istihbarat oyununu (Büyük Oyun) oynamaya devam ederken Budist aydınlanmanın (Büyük Çark) yolundan da ayrılmaz. Fleming'in Bond'u ise hem kötülerini yener hem de bütün kadınları elde eder. Kipling ve Fleming'den farklı olarak David Cornwell, casusluk ile yazarlık arasındaki benzerliklere rağmen ikisi arasında bir seçim yaptı, yazarlığı seçti ve John le Carré oldu.

Yazar ve casus arasındaki benzerliğin yanında Le Carré'nin romanları istihbarat ile edebiyat arasındaki gerilimden yoğun bir biçimde beslendi.

İnsan varoluşunun öngörülemez ve hesaplanamazlığı bunların en başında olageldi. Eski bir vicdan azabından, dostluk borcundan, karşı konulamaz heyecanından, aşktan ve daha bir sürü nedenden dolayı ihanet eden insanların hikâyesini anlattı. Casusların temas ettikleri insanların iç dünyasını en ince ayrıntısına kadar anlama gayretlerini, bu insanların arzu ve eylemlerini öngörebilmeyi istemeleriyle ilişkilendirdi. Diğer bir deyişle casusların diğer insanlara -Immanuel Kant'ın meşhur deyimiyle- "kendi içinde amaç" yerine araç olarak muamele etmediği, basit tabirle insanları kendi emelleri için kullandıkları hikâyeleri anlattı. Le Carré'ye göre istihbarat, amacına ulaştıktan sonra "neden" sorusunun öneminin kalmadığı, amaçların araçları meşru kıldığı bir alandı.

Edebiyatın istihbarattan ayrıldığı, Le Carré'nin casusluktan yazarlığa geçiş yeri tam da burası. Edebiyat, insanı işe yararlığı ölçüsünde değil, bütün kafa karışıklıkları, iç çelişkileri, tutarsızlıkları ile kendi içinde bir amaç olarak ele almaktaydı. İyi bir edebiyatçı olarak Le Carré'nin yaptığı da buydu. Kendisi de eski bir casus olan Le Carré'nin istihbarat yerine edebiyatı seçmesinde etik bir yön vardı fakat hepsi bu değildi. Romanlarında istihbaratın kör noktalarını ele alırken Le Carré'ye bu imkânı sunan onun casusluk geçmişi değil, edebiyatın ona sunduğu

bakış açısı, araçlar ve iş tanımıydı. Ve elbette, ekmeğinin ulusal veya başka çıkarlar uğruna en acımasız emirleri verenlerin elinde değil de toplumsal vicdan ve okuma alışkanlıklarının inisiyatifinde olması buna izin veren başka bir değişkendi.

Casusiyenin altın yılları olarak görülen soğuk savaş döneminin bitişi Le Carré'nin kariyerinde de dönüm noktası oldu. Geçimini istihbarat dünyasının hikâyelerini yazarak kazanan bir yazarın soğuk savaş dönemine damgasını vuran istihbarat faaliyetlerinin olmadığı bir dünyada nasıl baki kalacağı sorgulandı. "Dünyanın en eski ikinci mesleği" olarak da tanımlanan casusluğun biteceğini düşünmek elbette saçmaydı. Le Carré de boş durmadı ve yeni jeopolitik gerçeklikten beslenerek yazmaya devam etti. Belki casusluktan belki de yazarlıktan gelen keskin gözlem yeteneği hiçbir zaman körelmeyen Le Carré, Sovyetler dağıldıktan sonra da kitapları için gerekli malzemeyi istihbarat, diplomasi ve siyaset alanından temin etmeyi başardı. Silah kaçakçıları, kara para aklama operasyonlarını, ilaç şirketlerinin sinsi komplolarını ve tabii ki sosyalizm sonrası Rusya'da ortaya çıkan sorunların Avrupa kıtasına yansımalarını ele aldığı, soğuk savaş döneminde verdiği eserlerden aşağı kalmayan 10'dan fazla roman kaleme aldı. Bu romanlarında da oyun kavramı ile casusluğu bağdaştırmaktan geri durmadı.

Taşları yeniden örülen bu jeopolitik konjonktürde karakterlerine yeni oyun alanları buldu Le Carré. Bunlardan en bariz olanı *Bizim Oyun*'du. Roman, soğuk savaşın bitmesiyle istihbaratın kötücül oyunlarından sıkılan Larry Pettifer'in Kafkasya'ya kaçıp arkadaşı ve akıl hocası Tom Cranmer'e kendisini bulması için etmek kırıntıları bıraktığı bir oyunu anlatıyordu. Yıllar boyunca istihbarat yaşantısını ve onun pratiklerini, alışkanlıklarını, jargonunu, kodlarını, şifrelerini paylaşanlar arasında şekillenen, bu dünyanın dışındakilerin çok fazla anlamadığı ortak bir dil üzerine kurulu oyun arkadaşlığının gelişimini gösteriyordu. Zaten Le Carré'nin istihbarat yerine edebiyatı seçmesinde bu dünyayı dışarıdakilere anlatma isteği de etkili oldu.

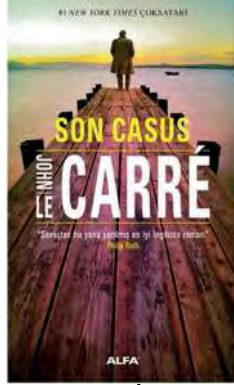
Daha geniş kitlelere ulaşma arzusu onu kitaplarının sinema ve televizyona uyarlanması konusunda da esnekleştirdi. Hayatta olduğu süre boyunca 15 romanı (kimisi birden fazla olmak üzere) televizyon ve sinemaya uyarlandı. Çe-

kim aşamasında olan *Soğuktan Gelen Casus*'un dizi uyarlaması dahil olmak üzere 7 film ve dizide yapımcılık görevini üstlenmekten geri durmadı. Alec Guinness, Richard Burton, Klaus Kinski, John Hurt, Diane Keaton, Gary Oldman, Michelle Pfeiffer, Phillip Seymour-Hoffman, Willem Dafoe ve 2020'de aramızdan ayrılan Sean Connery gibi pek çok oyuncu bu uyarlamalarda rol aldı. Özellikle son 10 yılda çekilen film ve dizilerin çoğunda Alfred Hitchcock'u andıran bir üslupla beklemediğimiz anlarda küçük ve kısacık rollerde karşımıza çıkan Le Carré, casusluk oyununa burada da devam etti.

89 yıllık ömrüne ve 60 yıllık yazarlık kariyerine 27 roman sığdırdı. Çocukluğundaki karın ağrılarından, gençliğinde hissettiği sıkışmışlık duygusundan, öznesi ve nesnesi olduğu onlarca ihanetten etkili bir edebiyat ortaya çıkardı. Görünür olmamak için uğraşan istihbarat dünyasını görünür kılmakla kalmadı, orada ikamet eden insanların en mahrem duygu ve düşüncelerine kadar sızdı, yaptıkları ve uğradıkları kötülükleri biz sıradan fanilere on yıllar boyunca anlatmaktan bıkmadı. Casusiyeye, yaşayan en büyük yazarını kaybetti. Ruhu şad olsun.

NOTLAR

- 1 Orijinal başlığı *A Perfect Spy* olan roman *Son Casus* adıyla Alfa Yayınları tarafından 2015 yılında Türkçeye çevrildi. Kitap aynı zamanda 1986 yılında BBC tarafından mini diziye uyarlandı.
- 2 John le Carré'nin World Book Club'a verdiği ve 25 Aralık 2006 tarihinde yayınlanan röportajı için: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p02r7n2m>
- 3 Michel Foucault, "Of Other Spaces", *Diacritics* 16:1 (1986), s. 27.
- 4 Orijinal başlığı *The Tailor of Panama* olan roman, 2016 yılında Alfa Yayınları tarafından Türkçeye çevrilip yayımlandı. *Panama Terzisi*, başrollerinde Geoffrey Rush, Pierce Brosnan ve Jamie Lee Curtis'in oynadığı ve aynı adı taşıyan 2001 yapımı bir filme uyarlandı.
- 5 Asıl adı *Tinker, Tailor, Soldier, Spy*. Başrolünde Alec Guinness'in olduğu mini dizi uyarlaması 1979 yılında BBC ekranlarında gösterildi. Kitap aynı zamanda Gary Oldman, John Hurt, Benedict Cumberbatch'ın da dahil olduğu zengin bir oyuncu kadrosuyla 2011 yılında sinemaya uyarlandı.

İNGİLİZ CASUS ROMANLARINDA BİR ZİRVE:

JOHN LE CARRÉ

Polisiye romanın bir alt türü olarak gelişen casus romanlarında İngiliz yazarlarının özel bir yeri ve önemi olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Bu bağlamda ilk kez önemli bir yazarın, Joseph Conrad'ın 1907'de kaleme aldığı *The Secret Agent*'la başlayan İngiliz casus romanları geleneğinde Somerset Maugham'ın 1927'de yazdığı *Ashenden: Or the British Agent* adlı yapıtı bir dönüm noktası oluşturmuş ve türün oluşmasında başat rol oynamıştır. Onu 20. yüzyılın en tanınmış İngiliz yazarlarından Graham Greene izlemiştir. Özellikle dilimize de çevrilen *The Third Man* (Üçüncü Adam) ve *The Human Factor* (Casuslar ve İnsanlar) gibi romanları bu türün en çarpıcı örnekleridir. Konusu Türkiye'de geçen ve çizdiği çok olumlu Türk gizli teşkilatı yöneticisi Albay Haki tiplemesiyle tanınan *The Mask of Dimitrios*'un (İzmirli Dimitrios'un Maskesi) yazarı Eric Ambler de döneminin çok tanınan başarılı bir casus romanları yazarıdır. Ülkemizde pek tanınmayan, gizli ajanlıktan özel dedektifliğe geçen kahramanı Rex Carver ile ilginç yapıtlara imza atan Victor Canning, ülkemizde daha çok Lemmy Caution adlı kahramanı ile tanınan ama iki önemli casus romanı olan *Dark Hero* (Kara Yiğit) ve *It Couldn't Matterless*'in (Hiç Önemi Yok) yazarı Peter Cheyney, ünlü James Bond'un yaratıcısı Ian Fleming, yine ülkemizde pek tanınmayan ilginç bir casus olan Quiller'in yaratıcısı Adam Hall, bütün zamanların en iyi casusluk romanlarından

biri olan *Yesterday's Spy*'ın (Dünkü Casus) yazarı Len Deighton, casusluk romanlarına romantizmi katan kadın yazar Evelyn Anthony ve nihayet İngiliz gizli istihbarat örgütü ünlü MI5'in ilk kadın yöneticisi ve 2004'te yazdığı *At Risk* ile polisiye romancılığa soyunan Stella Rimington aklımıza hemen gelen İngiliz casus romanlarının ustalarıdır.

Bütün bu isimler arasında John le Carré zirveyi temsil eden bir yazar olarak öne çıkar.

John le Carré (1931-2020), David Cornwell'in müstear adıdır. İlk ve orta öğreniminden sonra 1948-49 yıllarında İsviçre Bern Üniversitesi'nde Almanca eğitimi almış ve Avusturya'da bulunan müttefik güçlerden İngiliz birliğinde istihbarat elemanı olarak görev yapmıştır. 1952'de İngiltere'ye dönmüş, Lincoln College ve Oxford'da modern diller üzerine eğitim almış ama bu arada İngilizlerin ünlü MI5'in elemanı olarak çalışmalarını sürdürmüş, özellikle aşırı sol eğilimli öğrencilerin izlenmesini üstlenmiştir. 1956-58 ara-

sı ünlü Eton Koleji'nde Fransızca ve Almanca öğretmenliği yapmış ama MI5'deki görevine de devam etmiştir; özellikle sorgulamalar ve telefon dinlemelerinde uzmanlaştığı bilinir. MI5'in patronu Lord Clanmorris'in gözde bir elemanı olduğu ve daha sonra onu romanlarında George Smiley tiplemesiyle yaşattığı da bilinen bir vakiydir. 1960'ta Almanya'nın o zamanki başkenti Bonn'da elçilik ikinci kâatibi olur, bunu Hamburg Başkonsolosluğu izler.

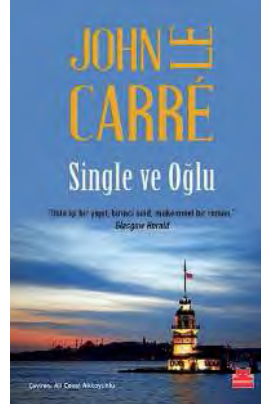

İlk casus romanı olan *Call for the Death*'i (Ölüme Çağrı) 1961'de kaleme alır. Romanın başkışisi, sonra çok tanınacak kahramanı George Smiley'dir.

II. Dünya Savaşı'nın patlamasıyla yurtdışındaki görevi sonlandırılan George Smiley, Londra'ya çağrılmıştır. Dışişleri Bakanlığı'nda çalışan Samuel Fennan'ın Komünist Parti üyesi olduğunu yazan isimsiz bir mektup, yetkililerin eline ulaştığında George Smiley görevlendirilir. Smiley, Fennan'la görüşüp adını temize çıkarsa da Fennan'ın bu incelemeden dolayı intihar etmesi Smiley'yi zan altında bırakır. İlk defa büyük bir hata yapmıştır. Basit bir inceleme olarak başlayan "Fennan Dosyası" büyük bir casusluk şebekesinin açığa çıkmasına sebep olacaktır. Kendi adıyla kitap yazması yasak olduğundan bu ilk kitabında John le Carré takma adını kullanır.

Bunu 1962'de yazdığı, dilimize *Büyük Kalles* adıyla çevrilen *Murder of Quality* izler. 1963'te ise casusluk romanlarında dönüşümü ve zirveyi simgeleyen en önemli yapıtı *Soğuktan Gelen Casus* (The Spy Who Came in from the Cold) yayımlanır. Roman büyük bir ilgi ve başarı kazanır. Dönem, "Ian Fleming'in kadınlarla oynasın, hızlı araba süren, çeşitli inanılmaz silahları olan yutturmaca kahramanı James Bond'un ortalığı kasıp kavurduğu" dönemdir. Bu Bond görüntüsünü altüst eden Le Carré'nin eseri, James Bond'a alternatif olarak ortaya çıkan yeni ve gerçekçi bir kahraman tipi yaratmıştır.

Graham Green, bu romanı şimdiye kadar hiç yazılmamış en iyi casusluk romanı olarak ni-

telerken ünlü polisiye tiyatro eseri *Bir Komiser Geldi*'nin yazarı J.B. Priestley, Le Carré'nin yapıtını "insanın içini titreten soğuk ama cehennemi bir atmosferi betimleyen muhteşem eser" olarak tanımlar. Yazarımız bu arada prestijli Somerset Maugham Ödülü'nü de kazanır ve bu başarı üzerine profesyonel yaşamını bütünüyle yazarlığa ayırır.

Gerçekten de *Soğuktan Gelen Casus*, başarı kazanamamış İngiliz ajanı Leamas'ın öyküsüdür. Onun yaşamı, James Bond'un pırıltılı yaşamından çok uzaktır. Kendi astı olarak çalışan bir casus, Doğu Almanya'da öldürülür. İki taraflı çalışan casusların dünyasında Leamas çıkar bir yol bulamayacak ve üstleri tarafından da kullanılıp harcanacaktır. Bu ilginç öykü, 1966 yılında ünlü aktör Richard Burton'un Claire Bloom ile birlikte oynadığı bir siyah beyaz filme de konu olacaktır.

Le Carré, 1965'te yazdığı *Looking Class War*'da (Sınıf Savaşına Bakış) istihbarat servisindeki entrikaları anlatır. 1968'te *A Small Town in Germany* (Almanya'da Küçük Bir Kent) adlı kitabında, o zamanlar Batı Almanya'nın başkenti olan Bonn'da kaybolan elçilik ikinci kâatibi Leo Hartling'in öyküsünü sözkonusu eder.

1974'te kaleme aldığı *Tinker, Tailor, Soldier, Spy* (Köstebek) ile ünlü kahramanı George Smiley'ye döner. Bu yapıt iki taraflı çalışan bir Sovyet ajanının öyküsüdür; bu romanını *Honourable Schoolboy* (Bir Öğrenci Gibi, 1977) ve *Smiley's People* (İnsancıklar, 1979) izler. Bu üç kitaba "Karla Üçlemesi" de denilir; çünkü bu üç yapıtta asıl öykü Smiley ile onun Rus karşıtı olan Karla arasındaki geçmektedir.

İkinci şahıs ağzından anlatılan *The Little Drummer Girl* (Küçük Trampetçi Kız, 1983) isimli romanda Filistin-İsrail çatışması anlatılır. Öykünün ana karakteri Filistinlilere sempati duyan ve İngiltere'de yaşayan bir Amerikalı aktristtir. İsrail ajanları onu kendi adlarına casusluk yapmaya ikna edeceklerdir. John le Carré, 1986'da otoriter babasıyla arasındaki ilişkileri anımsatan *A Perfect Spy* (Son Casus) adlı romanını, 1991'de de Smiley'in en son macerası olan *The Secret Pilgrim*'i (Yolun Sonu) kaleme aldı. 1989'da yayımlanan *The Russian House* (Rus Evi), soğuk savaşın bitiminde bu savaşın koşullarıyla şartlanmış bütün bir casusluk dünyasının öyküsüdür. Sean Connery ve Michelle Pfeiffer

tarafından başarıyla beyazperdeye aktarılmıştır. Sovyet Rusya'nın çöküşü ve Almanya'nın birleşmesinden sonra Le Carré, casuslar dünyasının kendine yeniden biçtiği rolleri anlatan eserler vermiştir. *The Night Manager* (Gece Müdürü, 1993) uyuşturucu kaçakçılığını; *Our Game* (Bizim Oyun, 1995) iki eski casus ile bir kadının Kafkasya dağlarında kendi sonlarını ve yollarını aramalarını; *The Tailor of Panama* (Panama Terzisi, 1996) zoraki ajan yapılan bir terzinin hayali öykülerinin ortaya çıkardığı sorunları ince bir ironi içinde casusluk parodisi olarak anlatımını içerir. Bundan sonraki romanı ise büyük kısmı Türkiye'de geçen ve bir Rus mafya ailesini konu alan *Single & Single* (Single ve Oğlu, 1999) adlı yapıtıdır. Le Carré'nin son romanlarından biriyse 2001 yılında yayımlanan ve Afrika'da geçen *The Cornstant Gardener*'dir (Bahçıvan).

Yazarımız 1984 yılında Amerikan Polisiye Ro-

man Yazarları Derneği tarafından Grand Master (Büyük Usta) ilan edilmiştir. Kendi ülkesinin Polisiye Roman Yazarları Derneği de 2005 yılında dağıttığı simgesel Hançer Ödülü'nün en üst tanımını olan "Hançerlerin Hançeri" ödülünü yazarımıza vermiştir.

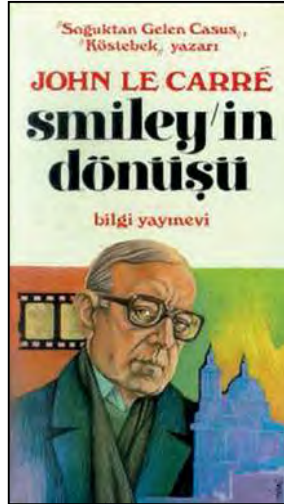
Yazarımız son yıllarında verimi azalsa da romanlarını kaleme almaya devam etmiştir. Son üç romanından *Nazik Bir Durum*'da İslami terörle mücadele kılıfı altında paralı askerler sağlayan bir şirketle kirli bağlantılar kuran hırslı bir bakan, Britanya hükümetinin üst kademelerindeki bu büyük tezgâhı fark eden genç bir bürokrat başrollerdedir. Bu kumpası aydınlatmak için giriştiği araştırmalarda devlet sırlarından küresel ekonominin komplolarına, cinayetlerden entrikalara sürüklenen genç bürokrat, pastoral İngiliz taşrasında emekli bir diplomat ve başına buyruk güzel kıızıyla kader birliği yapacaktır.

Hain'de ise uluslararası kara para aklama organizasyonunun başını çektiği muazzam büyüklükte bir entrika sözkonusudur. *Gizemli Melodi* ise ilginç konusuyla ilgiyi hak eder. Bir casustan bir âşık hatta bir kahraman çıkabilir mi sorusuna yanıtı Batı riyakârlığının karanlığı içinde alegorik bir âşk ve cesaret öyküsünde okuma olanağı buluruz.

Bütün romanları dilimize -bazıları birkaç kere- çevrilen Le Carré, bir zamanlar yaşadığı casuslar dünyasındaki geniş bilgi birikimini gös-

teren ve casusların sıradan insanlar olarak davranışlarını inceleyen gerçekçi ama casusluğun değer yargılarını da irdeleyen romanların yazarıdır. Tipik Le Carré karakterleri kırılğan insanlardır. En bilinen kahramanı İngiliz Casusluk Örgütü'nün gölgedeki yöneticisi, etkili ama mahcup bir kişiliği simgeleyen George Smiley'dir. Yazarımız eserlerinde vatanseverlik, casusluk ve bir anlamda birbirinin zıddı olan kavramların ahlaki olarak ortaya çıkardığı sorunları betimlemeyi başarıyla gerçekleştirir.

Le Carré'nin üslubu kusursuz, kesin ve mükemmeldir ve yapıtlarında inanılrlık ve çok iyi kurgulanmış entrikalar öne çıkar. Yazarımız için son söyleyeceğimiz, uzun bir geçmişi olan, ta Joseph Conrad'dan başlayıp Somerset Maugham ve Graham Green ile devam eden İngiliz casus romanı yazarları geleneğinin en yetkin üyelerinden biri hatta birincisi olduğudur.

İNGİLTERE’NİN ARKA BAHÇESİ

- Masum çocukların acı çekmesine izin veren bir Tanrı’nın varlığına inanmayı reddediyorum.
 - Peki o zaman neden bir kilisede evleniyorsun?
 - O’nun kalbini yumuşatmak için.
- Bahçıvan, s. 206

“Dı Kanstınıt Gardınır...”

“What?” dedik haliyle. Coşkun şık ve pahalı deri çantasını karıştırırken:

“Armağan sen seversin, Türkçeye *Bahçıvan* diye çevrilmiş ama *Arka Bahçe* diye de bir filmi var.” Severdim de Coşkun beni niye öpüyordu?

“Oğlum...” dedi ama hepimizi kastederek, “221B’nin yeni kapak konusu geçen hafta (12 Aralık 2020) ölen John le Carré. ÖzErenköy Kitap Kulübü de dergiye bu kitabı tartışacak.” Çantasından çıkardığı *Bahçıvan* kitaplarını ve DVD’lerini dağıtmaya başlamıştı.

“Bi’ dakika ya!” diye atıldım. “Sen kim oluyorsun! Bu kulübü kuran, 221B ile bağlantıları sağlayan, terini ve kanını akıtan benim. Sen kim oluyorsun da neyi tartışacağımıza karar veriyorsun?” diyecektim ki Ercü beleş kitap almanın sevinci, Şenol ise aylardan sonra dizi izlemek yerine kitap okumanın şehvetiyle acayip nidalar çıkarmaya başlayınca lafım ağzıma tıklandı. Erol ile Coşkun arasında tuhaf bir rekabet vardır, her ikisi de kendisinin daha zengin olduğunu söylemeye bayılır. Bu rekabet en çok bize yarar, alıp geldikleri tiyatro, konser, gösteri biletleriyle bize muhteşem sanat etkinlikleri yaratırlar. Ne zaman İstanbul’a ünlü ve önemli bir müzisyen gelse hemen WhatsApp grubumuza, “Falanca İstanbul’da ama bilet fiyatları çok yüksek ancak zenginler gidebilir” diye sızlanmamız, anında Coşkun ya da Erol tarafından nazik bir jestle değerlendirilir ve biletler elimizdedir artık.

Neyse bizimkilerin keyifleri yerindeydi. Ben bile kitaplığımda son taşınma sırasında kaybettiğim *Bahçıvan*’ı alınca sevindim. Sadece Erol, “Bunun ciltlisi yok muydu?” dedi ama kimse onu tınlamadı. Üsteledi. “Oho! Bu da DVD’ymiş, Blu-Ray bile değil,” dedi. On gün sonra havalar iyi giderse

parkta, gitmezse Zoom üzerinden toplantıyı yapmaya karar verdik. Hem kitabı okuyacak hem de filmi izleyecektik. Son gıcıklığı ben yaptım.

“Ahmet için iki hafta fazla zaman verelim. Nasıl olsa ne kitabı okuyacak ne de filmi seyredecek.” Ahmet ağzını açmadı, yalnızca “sen görürsün” gibi bir hareket yaptı. Ben de “yalan mı” gibi bir hareket yaptım. Çok merak etmeme rağmen ek süre istemedi.

AHMET’TEN GÖZ YAŞARTAN SÜRPRİZ

On gün sonra şurup gibi bir havada Validebağ parkında her zamanki gibi Turgay’ın evden getirilmiş yönetmen koltuklarında üzerimizde battaniyeler olmak üzere kekler, kurabiyeler, börekler eşliğinde yerimizi almıştık. Ahmet başta biraz soğuktu ve ben çoktan son buluşmamızdaki muhabbeti unutmuştum. Açılışı Coşkun yaptı.

“Herkes kitabı okuyup filmi seyretti mi?” Hepimiz Ahmet’ten yana döndük. Ahmet de sırt çantasından *Bahçıvan*’ı çıkarıp ortadaki portatif masaya güm diye vurdu. Şenol’un çayı bacaklarına döküldü. Kitabın üst tarafı çingene pembesi renkli etiketlerden karanfil demeti gibi görünüyordu. Erol alıp baktı. “Yuh!” dedi. “Hem okumuş hem de notlar almış.” Kitabın sayfalarını hızla dolaştırdı. Gıcıklık sırası Şenol’daydı.

“Film de seyrettin mi?”

“Hem de iki kere...” dedi Ahmet. Bunun üzerine Coşkun, “Açılış konuşmasını sen yap o zaman,” dedi.

Ahmet nazlanmadı, kahve termosundan derin bir yudum alıp, “Olay Kenya’da geçiyor...” demesiyle Ercü, “Ne Kenya’sı yahu!” dedi.

Sevgili arkadaşımızın itiraf etmesine gerek yoktu, elbette kitabı okumamıştı. “Gözlerim bozulurdu, iki bin beş yüz sayfa,” deyince kitabın kapağını bile açmadığını anladık. Bir keresinde yine kitabı okumaya üşenmiş, eşi okuyup ona özetlemişti ama kadıncağızı dinlemeye bile üşenmişti. “Film seyrettim ama bir kere,” diye gururla konuştu. “Arada iyi sahneler vardı,” deyince Şenol, “Valla

mı?” diye zıpladı. Şenol’un da kitabı okuyup filmi seyretmediği ortaya çıkmıştı. Sabırla geyiğin bitmesini bekleyen Ahmet başladı.

“Olay kısaca şu: Kenya’da bir İngiliz diplomatın karısı, ilaç şirketlerine savaş açıyor. Çünkü tüberküloz tedavisi için piyasa sürdükleri ilaçların yan etkileri korkunç. Zavallı yoksul Afrika halkı bu ilaç yüzünden ölüyor. Kadın da İngiltere’nin bir şeyler yapması için bir rapor hazırlıyor ama anlaşılıyor ki zaten İngiltere, ilaç şirketlerini destekliyor. İlaç şirketleri, işe fazlaca yaramayan tüberküloz ilacının milyarlarca dolarlık pazarına taş koyulmasını diye kadını öldürüyorlar ve zenci doktor arkadaşıyla aralarında gayrimeşru bir ilişki olduğu dedikodusunu yayıyorlar.”

“Bunları o çıplak dolaşan güzel kadın mı yapmış?” diye sordu filmi de anlamamış olan Ercü. Ahmet ya sabır çekip devam etti.

“Kocası olan diplomat da karısının katillerinin peşine düşüyor. Aslında kitap da film de tam bir sistem eleştirisi. Yaptığım araştırmaya göre John le Carré’nin en iyi romanı değil ama yine de beğenilmiş.” Ahmet’in açılış konuşmasının bittiğini benden tarafa dönerek sol elini yumruk haline getirip sağ eliyle bu yumruğun üstüne vurarak yaptığı el hareketinden anladık. Coşkun sırıttı.

“Armağan her sistem eleştirisinin altında bir komplo teorisi arar ama bu defa o da bulamayacaktır, gerçekten de sistemi eleştiriyor. Tessa yani kahramanımız, sistemi kendisinin düzeltmesi gerektiğini, bir yerlerden çıkacak bir kahramana ihtiyaç olmadığını anlatıyor.” Dayanamadım, araya girip kitapta not aldığım yeri okudum.

BÜYÜK HARFLE YAZILAN SİSTEM

“Evet, haklısınız. Şöyle bir ibare var: Kolay yol, Sistemi atlayıp halka gitmek, zor yol Sistemin iş-

lemesini sağlamak. Bu arada Sistem büyük harfle yazılıyor.” Ercü ve Şenol çıplak kadın sohbetine dalmışlardı. Şenol, “Yalnız ben...” dedi, “adamin karısı kara derili bir adamla birlikte oluyor, adamin kılı bile kıpırdamıyor. Kusura bakmayın ama ben öyle adama ga...”

“Sakin söyleme o kelimeyi...” diye atıldım. “Kadın asla kocasını aldatmıyor ve adama sadık. Üstelik filmde bir fotoğraf gösteriyor, seyretseydin görürdün...” deyip ayıplar bir ifadeyle Şenol’a baktım, Coşkun ve Erol da aynı şekilde bakıyordu, sonra devam ettim. “O fotoğrafta adam, eşcinsel arkadaşıyla birlikte. Yani adam eşcinselmış.”

Şenol, “Bu eşcinsellerin ne yapacağı belli olmaz...” diye ısrarını sürdürdü. Kıyanan gözlerle baktım bu defa. “Kitabı da dikkatli okumamışsın,” dedim.

Şenol her tür kitabı okur ama ne anlar belli olmaz. Bir gün *Fadiş*’i okursa ertesi gün *Karamazov Kardeşler*’i okumakta beis görmez. “Kitapta kadın öldükten sonra herkes adamı, ki ismi Justin, karısı Tessa’nın doktor arkadaşı ile ilişkisi nedeniyle yıpratmak ister. Justin de, ‘Ama bana ilişkisi olmadığını söyledi’ der.”

Ahmet de, “Aralarındaki sevgiden bahsediyor-sun değil mi? O konuşmayı ben de fark etmiş-tim. Mükemmeldi,” dedi. “Benim eklemek istediğim birkaç şey daha var: İlki bürokrasi içinde zoraki işleyen çarklar. Kurumlar arası rekabet, birinin onayladığını diğerrinin bozması ama bu kapitalizm, hele ki İngiliz kapitalizmi fena bir şey.” Kitabın arasından bir dil gibi dışarı fırlamış çingene pembesi etiketlerden birini kontrol edip o sayfayı açtı ve okumaya başladı:

“Tessa, Nairobi’de İngiliz Komiserliğin şefine şöyle diyor: ‘Benim görevim Afrika’ya karşı. Ya seninki?’ O da, ‘Eğer kendini beğenmişlik yap-

mama izin verirsen ülkeme karşı. Servise ve üstlerime karşı,' diyor. Oysa Kenya halkı iç savaşlarla, AIDS'le, yoksulluk ve sömürüyle zaten çöktü çökecek bir halde. İnsanlar yiyecek alabilmek için kendilerine verilen AIDS ilaçlarını satıyorlar. Hatta bu ilaçlar ıslak ve kuru diye iki ayrı fiyata gidiyor. Islak demek insanların ilacı alıp ağızlarında saklayarak sonradan çıkarıp satmaları. Kitapta adı geçen ThreeBees isimli ilaç şirketi ilacı tam hazır olamadan piyasaya sürüyor, tüm dünyada ölümler oluyor. Ama İngiltere Dışişleri, 'ThreeBees Galler'de fabrika açtı, bin beş yüz kişiye iş verdi. Biz sadece ölecek olanları öldürüyoruz' diyor."

Ahmet susunca Erol devam etti. "Aslında Tessa zengin ama Nairobi'de.." Ercü pat diye kesti. "Kenya'da değil miydi bunlar be?"

Hepimiz kınayan bakışlarla utanana kadar Ercü'ye gözlerimizi diktik. Sonra baktık olmuyor, "Devam et Erolcuğum.." dedi Coşkun.

"Evet, kadın zengin ama Nairobi'de ve çevre köylerde yaşayan Afrikalı kadınlara bebeklerin altını temizlemekten vatandaşlık hakları konusunda bilgi vermeye kadar her şeyi yapıyor. Mönüde mülkiyet hakları, boşanma, fiziksel taciz, evlilikte tecavüz, kadınların sünnat edilmesi de var.."

BAHÇIVAN MI, BAHÇEVAN MI?

"Kitapta okurken gözlerimin yaşardığı bir yer var.." dedi Coşkun, aradığı sayfayı işaretlemişti o da. Bense Coşkun'un bir duygu göstermesine

hayret etmiştim.

"Tessa'nın cenazesinde yasadışı göçmen bir kızı şöyle anlatıyor: 'Esmeralda ağlamıyordu. Yüzünde beyazların yanlış anlayarak kabalık ya da kayıtsızlık olarak düşünebileceği bir ifade vardı. Bu aşinalıktı...' Anladınız mı?" Hepimiz anlamıştık ama pas geçtik. "Yani onlar o kadar alışık ki ölme. İsyan ediyorlar ama isyanları hiçbir zaman sonuca ulaşamıyor."

Coşkun'un da gözleri yaşarmıştı, baktım Turgay ve Ahmet gözlerini ovuşturuyorlar, Erol doğrudan sırtını masaya dönmüş, omuzları titriyor. Şenol direkt ağlıyor, Ercü ise burnundan kopardığı bir kılı inceliyordu. Kısa bir sessizliğin ardından Şenol hafiften titreyen bir sesle, "Kitabın sonunda adam yani Justin olayları anlıyor ama ben elde ettiği bilgileri basına götüreceğim, etrafı velveleye verecek sanıyordum. Yapmadı, karısının hayalini kura kura gitti kendini öldürttü," dedi.

"Belki de bir aşk öyküsüydü bu kitap.." dedim. "Üstattan bu zamana kadar sadece casusluk, devlet eleştirisi okuduk. Belki Le Carré bu defa bir aşk öyküsü yazmak istemiştir."

Coşkun uzaklara bakarak, "Belki de.." dedi.

"Sistem sonunda harekete geçti. ThreeBees'in patronuna verdikleri kredileri geri almaya başladılar ya.." dedim. Bu sefer uzun bir sessizlik oldu. Sessizliği Ahmet bozdu.

"Bahçıvanlık.." dedi, "kitapta ve filmde çok az yer tutuyordu. Basit bir hobi. Niye başlığa kadar çıkarmış, anlayamadım doğrusu."

Erol hemen lafa girip, "Kitaba göre Justin'in bahçıvanlık merakı annesi tarafından geliyor. Aslında bahçıvanlık o kadar da önemli değil. Benim anladığım, adamımız 'vur ensesine al lokmasını ağzından' bir adam. Yazar burada bir mecaz yapıyor gibi. Kitabın orijinal ismi de *Constant Gardener* zaten yani değişmeyen, sabit bahçıvan. Yani güvenilir bir adam. Yumuşak, nazık, tam bir diplomat," diye uzun uzadıya açıkladı. Hatta burada yazamadığım kadar uzun açıkladı.

Herkes kendi havasında takılmaya başlamıştı. Ne zamandır gözüme kestirdiğim kakaolu son dilim keki elime alınca içim huzura erdi. Ahmet de börekten dökülen peynirleri baş ve işaretparmağıyla toplayıp ağzına atıyordu. Ne zamandır rejimde olan Coşkun da imrenerek bizi seyrediyordu.

"Eh! Haydi, artık gidelim, yağmur geliyor.." dedi Turgay. Ercü ve Şenol kol kola girmiş bağıra bağırarak, "Bahçevan geldi / Deh deh Düldül.." diye şarkı söyleyerek parkta dolaşıyorlardı. Kimse kimseye sarılmadan -meğer ne lüks bir şeymiş arkadaşına sarılmak- yağmura yakalanmadan kaçtık..

EKRANDA VE SİNEMADA

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE GEÇEN CASUS ROMANLARI VE KONU ETTİĞİ ETİK TARTIŞMALARLA CASUSLUK EDEBİYATININ EN ÖNEMLİ İSİMLERİNDEN BİRİ KABUL EDİLEN JOHN LE CARRÉ OKURLARIN OLDUĞU KADAR FİLM YAPIMCILARININ VE ÜNLÜ AKTÖRLERİN DE DİKKATİNİ ÇEKTİ. 1960'LI YILLARDAN BU YANA BEYAZPERDEDE VE EKRANDA İZLEYİCİLERLE BULUŞAN VE MUTLAKA İZLENMESİ GEREKEN LE CARRÉ UYARLAMALARINI OKURLARIMIZ İÇİN DERLEDİK.

THE SPY WHO CAME IN FROM THE COLD (1965)

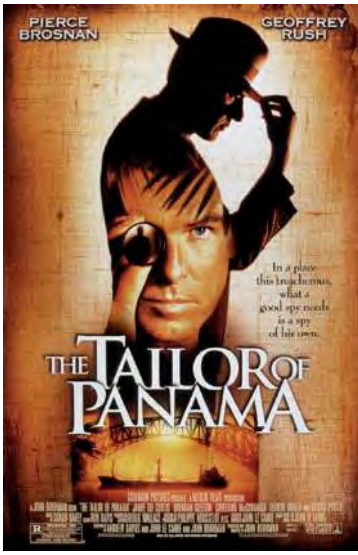
John le Carré'nin aynı isimli romanından uyarlanan filmde Richard Burton, Claire Bloom ve Oskar Werner gibi oyuncular karşımıza çıkıyor. Yönetmenliğini Martin Ritt'in, senaristliğini Paul Dehn ve Guy Trosper'in üstlendiği film, Le Carré romanının hissini ve özünü en iyi yakalayan filmlerden biri olarak gösteriliyor. Büyük Britanya ve Doğu Almanya arasındaki ölümcül casusluk oyunlarında ahlaki kesinliğin peşinden koşan, bir yandan da alkol bağımlılığıyla mücadele eden İngiliz casus Alec Leamas'ı canlandıran Sir Richard Burton'ın performansı büyük beğeni topladı. Burton'ın kendisi de alkolikti o nedenle filmde aslında rol yapmıyor, gerçekleri yansıtıyordu. *The Spy Who Came in from the Cold*, komünist bağlantıları nedeniyle Hollywood çevrelerinde kara listeye alınan yönetmen Martin Ritt'in muhteşem yönetmenliğiyle unutulmaz filmler arasında yerini aldı.

FİLMLER

THE DEADLY AFFAIR (1966)

John le Carré'nin 1961'de yayımlanan ilk romanı *Call for the Dead*'den uyarlanan film Sidney Lumet'in yönetmenliği ve Paul Dehn'in senaristliğiyle izleyicilerle buluştu. Film, yazarın uluslararası entrikalar konusundaki ustalığını sonraki uyarlamalar kadar başarıyla veremese de bir casus olmanın aslında ne demek olduğunu başarılı ve gerçekçi bir şekilde aktarmasıyla eleştirmenlerin ve izleyicilerin beğenisini kazandı. Telif haklarından kaynaklanan nedenlerle Le Carré'nin karakteri George Smiley'nin ismi filmde kullanılmadı ve Charles Dobbs ismini alan karakteri James Mason canlandırdı. Charles Dobbs evliliğinde de işinde de mutlu değildir. Eski bir komünist intihar edince Dobbs işin içinde başka bir iş olduğundan şüphelenir ve maktulün eşi-ne, Simone Signoret'e odaklanır. Signoret'in sakladığı şeyler olduğu aşikârdır.

THE TAILOR OF PANAMA (2001)

Le Carré'nin 1966 yılında okurlarla buluşan aynı isimli romanından uyarlanan filmin yönetmen koltuğunda John Boorman oturuyor. Prömiyerini Berlin Uluslararası Film Festivali'nde yapan *The Tailor of Panama*'nın başrollerinde başarılı oyuncular Pierce Brosnan ve Geoffrey Rush karşımıza çıkıyor. James Bond rolünü sonlandırmadan bir yıl önce bu filmde karşımıza çıkan Brosnan, Panama'ya sürülen MI6 ajanı Andy Osnard'ı canlandırıyor. Üstleri tarafından Panama'daki yolsuzluklara dair uyarılan Osnard, Panamalı elitlerinin terzilğini yapan Harry Pendel'le tanışır. Pendel aslında amcası Benny'yle dolaplar çeviren eski bir dolandırıcıdır. Eleştirmenlerin ve izleyicilerin beğenisi toplayan filmde Jamie Lee Curtis, Brendan Gleeson, Catherine McCormack, Leonor Varela ve Daniel Radcliffe gibi oyuncuları da izliyoruz.

THE CONSTANT GARDENER (2005)

Brezilyalı yönetmen Fernando Meirelles'in yönetmen koltuğunda oturduğu İngiliz-Alman ortak yapımı film, John le Carré'nin 2001'de yayımlanan aynı isimli romanından uyarlama. Kenya'da görev yapan İngiliz diplomat Justin Quayle'in aktivist karısı Tessa cinayete kurban gider. Ralph Fiennes'in canlandırdığı Quayle, karısının cinayetini çözmeye çalışır. Vakayı araştırdıkça bir ilaç şirketinin Afrika halkı üzerinde gerçekleştirdiği deneylerle ilgili gerçekleri ortaya çıkarır. Sömürgeci ülkelerin üçüncü dünya ülkeleriyle ilgili planlarının eleştirisini sunan film izleyicilerden ve eleştirmenlerden olumlu yorumlar aldı. Filmin gişedeki başarısı da bunu destekler nitelikte. Dört dalda Oscar ödülüne aday gösterilen filmde başarılı oyuncu Rachel Weisz, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu dalında Oscar ödülüne layık görüldü.

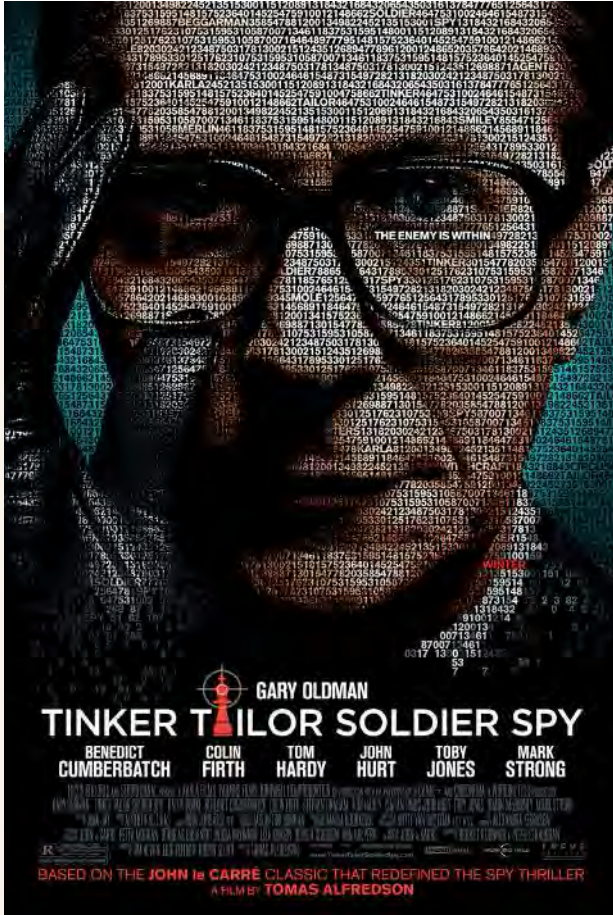
A MOST WANTED MAN (2014)

Le Carré'nin 2008 tarihli aynı isimli romanından uyarlanan film prömiyerini 2014 Sundance Film Festivali'nde gerçekleştirdi. Anton Corbijn'in yönetmenliğini, Andrew Bovell'in senaristliğini üstlendiği filmde Philip Seymour Hoffman, Rachel McAdams, Willem Dafoe, Robin Wright, Grigoriy Dobrygin, Daniel Brühl ve Nina Hoss gibi başarılı oyuncular karşımıza çıkıyor. Beyrut'ta başarısız bir operasyonun üstesinden gelmek için çalışan Alman ajanı Günther Bachmann, bir terörist operasyonu finanse etmek için para akladığından şüphelendiği ılımlı bir profesörü ifşa etmek adına Hamburg'da yaşayan Müslüman ajanları işe almaya çalışır. Görevi, dünyayı daha güvenli bir yer haline getirmektir ancak dünyaya daha derin zararlar verdiğinden endişelenir.

OUR KIND OF TRAITOR (2016)

John le Carré'nin 2010 tarihli aynı isimli romanından uyarlanan filmin yönetmen koltuğunda Susanna White oturuyor. Senaristliğini Hossein Amini'nin üstlendiği filmde Ewan McGregor, Naomie Harris, Stellan Skarsgård, Damian Lewis ve Alicia von Rittberg gibi oyuncular karşımıza çıkıyor. İngiliz çift Perry (Ewan McGregor) ve Gail (Naomie Harris), Marakeş'te tatildeyken karizmatik bir Rus olan Dima (Stellan Skarsgård) ile arkadaş olur. Aslında Rus mafyasına mensup Dima gizli bilgileri İngiliz gizli servislerine ulaştırmak için yardım istediğinde Perry ve Gail tehlikeli bir uluslararası casusluk planının içine çekilir. *Our Kind of Traitor* oyunculukları ve senaryosuyla eleştirmenlerin ve izleyicilerin beğenisini kazandı.

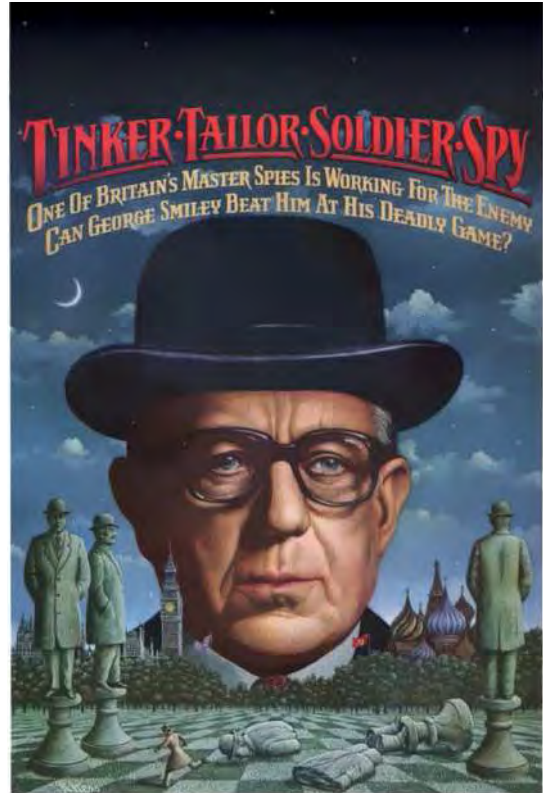

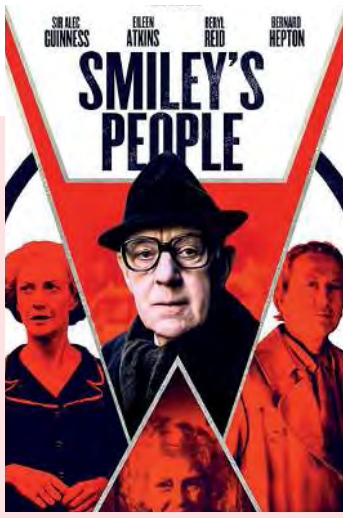
TINKER, TAILOR, SOLDIER, SPY (2011)

İşveçli yönetmen Tomas Alfredson'ın yönetmen koltuğunda oturduğu film, Le Carré'nin 1974 tarihli aynı isimli romanından uyarlama. Senaryosunu Bridget O'Connor ve Peter Straughan'ın kaleme aldığı filmde Gary Oldman, Colin Firth, Tom Hardy, John Hurt, Toby Jones, Mark Strong ve Benedict Cumberbatch gibi ünlü isimler yer alıyor. 1970'lerin başında Londra'da geçen film en başarılı modern Le Carré uyarlamalarından biri olarak görülüyor. 20. yüzyılın ortalarında yaşanan soğuk savaş uluslararası ilişkilere zarar vermeye devam eder. Britanya'nın Gizli İstihbarat Servisi diğer ülkelerin casusluk çabalarına ayak uydurmaya ve İngiltere'yi güvende tutmaya çalışır. Bir şeyler ters gittiğinde işleri yoluna koymak keskin duyulara sahip bir casus olan George Smiley'ye düşer.

TINKER, TAILOR, SOLDIER, SPY (1979)

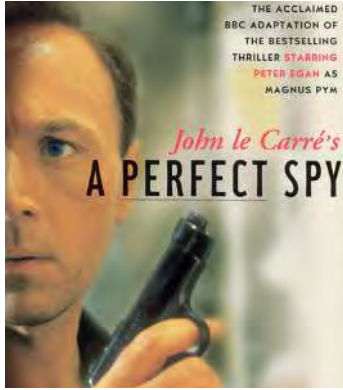
Yedi bölümlük mini seri olarak izleyicilerle buluşan BBC dizisinin yönetmen koltuğunda John Irvin oturuyor. Alec Guinness, Alexander Knox, Ian Richardson, Michael Jayston, Bernard Hepton, Anthony Bate, Ian Bannen, George Sewell ve Michael Aldridge gibi isimleri izlediğimiz dizi, Le Carré'nin aynı isimli romanından uyarlama. Soğuk savaşın kasvetli ortamında casusluk gazi George Smiley, MI6'in kademelerine yerleşen bir Sovyet ajanını ortaya çıkarmak için sözde emekliliğini sonlandırmak zorunda kalır. Emmy Ödülü'ne aday gösterilen dizi eleştirmenlerin ve izleyicilerin beğenisini kazandı. Le Carré de bu dizinin roman uyarlamalarında en beğendiklerinden biri olduğunu belirtmiştir.

SMILEY'S PEOPLE (1982)

BBC yapımı bir dizi olan *Smiley's People*'in yönetmen koltuğunda Simon Langton oturuyor. Alec Guinness, Michael Byrne, Anthony Bate ve Bernard Hepton gibi isimleri izlediğimiz altı bölümlük mini dizide George Smiley yine başrolde. George Smiley, eskiden tanıdığı siyasi göçmen olan bir general ölü bulunduğu emeklilik hayatını yarıda kesmek zorunda kalır. Eski işvereni "Circus" için yarım kalan işleri toparlarken düşmanı Karla'nın kişisel çıkarları için yürüttüğü gizli bir operasyonu açığa çıkarır. Smiley, Karla'ya karşı kozunu iyi oynar ve onu batıya kaçmak zorunda bırakır. Eleştirmenlerden ve izleyicilerden büyük beğeni toplayan dizi, 1983 yılında dört BAFTA ödülüne layık görüldü.

A PERFECT SPY (1987)

John le Carré'nin 1986 yılında okurlarla buluşan aynı isimli romanından uyarlanan BBC dizisinin yönetmen koltuğunda Peter Smith oturuyor. Dizi MI6 casusu Magnus Pym'in okul çağındaki ilk günlerinden Çekya gizli servisinin şüpheli bir ajanı olarak ortadan kaybolmasına kadar geçen süreyi izliyor. Beş BAFTA ödülüne ve iki Emmy ödülüne aday gösterilen dizi, tüm zamanların en iyi John le Carré uyarlamalarından biri kabul ediliyor. Peter Egan, Benedict Taylor, Jonathan & Nicholas Haley, Ray McAnally, Rüdiger Weigang, Alan Howard ve Jane Booker gibi isimleri izlediğimiz dizi Magnus Pym'in hayat hikâyesinin, İngiliz istihbaratındaki pozisyonunun ve çifte ajan olarak kariyerinin izini sürüyor.

THE LITTLE DRUMMER GIRL (2018)

John le Carré'nin 1983 tarihli aynı isimli romanından uyarlanan BBC dizisi, altı bölümlük bir mini dizi olarak izleyicilerle buluştu. Özellikle *Oldboy* filmiyle bildiğimiz ünlü yönetmen Park Chan-wook'un yönetmen koltuğunda oturduğu dizide başrolleri son dönemin çıkış yapan isimlerinden Alexander Skarsgård'la Florence Pugh üstleniyor. İkiliye eşlik eden isimlerse Michael Shannon, Clare Holman, Kate Sumpter, Charles Dance, Simona Brown ve Max Iron. Mikonos'ta tatil yapan radikal solcu oyuncu Charlie (Pugh), günün birinde gizemli ve yakışıklı yabancı Becker ile (Skarsgård) tanışır. Becker aslında bir Mossad ajanıdır. Amacı, Filistinli terörist lider Halil'i yakalamaktır. İkili, Martin Kurtz'un (Shannon) tasarladığı karmaşık ve tehlikeli casusluk komplosunda yerlerini alır.

THE NIGHT MANAGER (2016)

Susanne Bier'in yönetmenliğini üstlendiği bu İngiliz dizisi, John le Carré'nin 1993'te yayımlanan aynı isimli romanından uyarlama. David Farr tarafından ekranlara taşınan *The Night Manager* altı bölümlük bir mini dizi olarak 2016'da izleyicilerle buluştu. Lüks bir otelde gece müdürü olarak çalışan eski İngiliz askeri Jonathan Pine, yasadışı silah ticaretini soruşturan bir ekibin başındaki Angela Burr tarafından işe alınır. Amaçları, silah tüccarı Richard Roper'ın yakın çevresine girebilmektir. Tom Hiddleston, Hugh Laurie, Olivia Colman, David Harewood, Tom Hollander ve Elizabeth Debicki gibi oyuncularını izlediğimiz dizi, En İyi Yönetmenlik dalında Emmy ödülü de dahil olmak üzere birçok ödüle layık görüldü. Le Carré'nin biyografisini yazan Adam Sisman'ın da diziyi Le Carré romanlarının film uyarlamalarından daha başarılı bulduğunu belirtelim.

YEREL POLİS FEDERALLERE KARŞI

FBI raporuna göre ister şehvet katili olsun, ister görevli ya da hükmedici kategoriye girsin, seri katiller vicdan ve empatiden yoksun, hiçbir ahlâki ölçütü ve vicdanı olmayan kişilerdir.

Efsanevi Frank Sinatra'nın emekliliğine merdiven dayamış bir polis dedektifini canlandırdığı 1980 yapımı *Mağrurlar* (The First Deadly Sin) polisiye yazarı Lawrence Sanders'in çoksatan romanının sine- ma uyarlamasıdır.

Psikolojik öğelerle gerilim yaratan bu klasik dedektif romanında, rasgele seçtiği kurbanlarını buz baltasıyla öldüren New Yorklu bir seri katilin peşine düşen kurt polis şefinin cinayetlerin failini bulup kapana kıştırması konu edilmiştir. Diğer pek çok Amerikan polisiyesinde olduğu gibi, romanın alt ekseninde yerel polis ile FBI çatışması vardır. ABD'deki eyaletsel yetki paylaşımı sorunları dolayısıyla ortaya çıkan bu tür çekişmeler, 1970 sonrası Amerikan polisiye kurgularında sıklıkla karşımıza çıkan bir motiftir. Seri cinayet faillerinin yakalanmasına yönelik modern yöntemlerin metodize edildiği önemli çalışmalardan biri de FBI'nın 1984 tarihli "Kriminal Profilleme" raporudur. 70'li yılların ortasında FBI Ağır Suçlar Bölümü'ne bağlı kıdemli ajanlarca kurulan Davranış Bilimi Departmanı'nda başlatılan operasyon bünyesinde seri katiller sınıflandırılmış ve psikolojik temelli yöntemler adı altında çalışmalar yürütülmüştür.

Yerel polisin babadan kalma usullerine kulak asmadan, sistematik -fakat daha ziyade teorik- biçimde faaliyetlerini sürdüren Federaller, seri katilleri kategorilere ayırmış ve bilimsel metotlarla desteklenen teknik standartları bütün eyaletlerdeki yerel polis teşkilatlarına raporlamışlardır. Tartışmalar işte böyle başlamıştı. FBI raporuna göre, ilk gruptaki şehvet delisi seri katillerin

kendi cinsel zevklerini tatmin etmenin dışında düşünceleri yoktur. Öldürmek onlar için yoğun bir cinsel haz kaynağıdır. Şehvet çılgınlığıyla kendini kaybedecek kadar canavarlaşan bu tür seri katiller, FBI sınıflamasının en üst bölümünde yer alıyor ve psikotik kişiliklerde şiddetle cinsellik arasında ilişki kuruluyordu. Şehvet katilleri için kurbanlarına işkence yapmak ve onları parçalamak cinsel zirveye ulaşma öncesindeki erotik fantezilerden ibaretti.

Gelenekselci yerellere göreyse seri cinayet zaten şehvet cinayetiyle eşanlamlıydı ve ek bir sınıflama yapmanın gereği yoktu, zira cinayet dürtüleri ve öldürme biçimleri kişiden kişiye de-ğiş-

bilirdi. Bunların da ötesinde seri katiller kurnaz manevralarla sahte ipuçları bırakarak soruşturmayı yanlış yollara saptırabilirlerdi.

Kafa karıştıran şehvet katillerine bir örnek, ABD’li seri katil Jerom Henry Brudos’tur. Brudos, 1939 yılında Güney Dakota’da iki çocuklu bir ailenin küçük oğlu olarak dünyaya geldi. Annesi kız çocuk istediği için ikinci kez oğlan doğurunca çok mutsuz olmuştu. Bu durum Jerry’nin ailesi tarafından sürekli küçümsenmesine ve hor görülmesine sebep oldu. Ailece birçok kez ev değiştirdiler, oradan oraya taşındılar, sonunda Oregon’a yerleştiler.

Hurdalıkta bulduğu sivri burunlu, yüksek topuklu bir ayakkabıyla oynamaya başladıktan sonra küçük Jerry’de kadın ayakkabılarına aşırı düşkünlük başladı. Bunun yanı sıra kadın iç çamaşırlarına da fetişi vardı. Gençlik yıllarını psikiyatri kliniklerinde geçirdi. Bu yaşlarında çevredeki kadınların yanlarına gizlice sokuluyor, onları yere seriyor, bayıltana kadar boğazlarını sıkıyor ve sonra da ayakkabılarını çalıp kaçıyordu.

1968-1969 arasında Brudos, en az dört genç kadını darp edip elleriyle boğarak öldürdü. Olay yerlerindeki görgü tanıkları kadın giysileri içindeki iriyarı bir yabancidan bahsediyorlardı. Saldırganın kadın mı erkek mi olduğu belli değildi.

İlk kurbanının bacağını, diğer ikisinin göğüslerini kopartıp alan Jerry Brudos, cesetlerden topladığı parçaları Oregon’daki evinin garajında saklıyordu. Koleksiyonunun bulunduğu gizli sığınakını içi doldurulmuş göğüslerle ve topladığı ayakkabılara model olarak kullandığı kesik bir kadın ayağıyla süslemişti.

Halk arasında panik havası esmeye başlayıp da seri katilin eyalet dışından Oregon’a sızmış bir psikopat olduğu haberleri kulaktan kulağa yayılınca FBI olaya müdahale etti, şüphelinin olası psikolojisini değerlendirerek çözüm üretmeye çalıştı ama istatistiksel verilerle süslü raporları işe yaramadı.

Kurbanlarına tecavüz etmeyen ancak kurbanların cesetlerinden kesip kopardığı organları, ayakkabı ve giysileri seks nesnesi olarak kullanan şehvet katili Jerry Brudos’un kadın giysileri içinde ava çıkan bir psikopat canı olabileceğini öngöremeyen Federaller yanlış yollara saptı, ilgisiz kişileri gözaltına aldı.

Yerel polisin araştırmaları, yeni fark edilen ipuçları ve yöredeki üniversite öğrencilerinin tanıklıkları sonucu katil tutuklandığında aradan aylar geçmişti. Neyse ki Brudos işlediği korkunç ve bir o kadar da tuhaf cinayetleri itiraf etti, detaylarıyla anlattı, isimler verdi ve sonunda ömür boyu hapse mahkûm oldu.

FBI Davranış Bilimi Departmanı’nın ilginç kişiliği üzerinde araştırma yapmak üzere defalarca ziyaret ettiği Brudos, 2006’da hapisnede kanceri kanserinden öldüğünde Oregon Cezaevi’nde en uzun süre hapis yatan mahkûm olarak tarihe geçmiştir. FBI Davranış Bilimi Departmanı’nın Jerome Henry Brudos üzerindeki bilimsel çalışmaları *Mindhunter* isimli TV dizisine konu olmuştur.

Seri katiller profillemeye raporunun ikinci ana kategorisi olan “hükmedici” iktidar heveslilerinin temel motivasyonu, savunmasız kurbanlarına karşı üstün varlık olduklarını göstermek ve ruhlarının derinliklerinde yatan aşağılık kompleksini öldürerek bastırmaktır. Bu tür seri katiller, sosyal kurallar ve kültürel değerlerden uzaktır ve onları görmezden gelirler. Kurbanlarını genellikle elleriyle boğarak öldürür, kendi kural ve ilkeleri çerçevesinde antisosyal davranışlarıyla yaşarlar.

Klasik polisler bu maddeye de karşı çıkarlar. Onlara göre, istisnai haller dışındaki bütün seri katiller -cinayet saiki ne olursa olsun- kurbanlarını hükmedici bir saldırganlıkla öldürürler. Şehvet

katillerinin içindeki temel güdü -insanların canını alacak kadar- kudretli olma arzusudur ve bu psikolojik durum, saldırganlığın ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla şehvet katillerini hükmedicilerden ayırmak olanaksızdır.

Hem hükmedici hem şehvet katillerinin en kötü şöhretlilerinden biri olan Randall Brent Woodfield, Washington-California otoyolunda işlediği bir dizi cinsel saldırı ve cinayetle suçlanmış ve 1981 yılında ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır.

Woodfield lisede okurken gelecek vaat eden bir futbolcu, popüler ve yakışıklı bir gençti. Bu yıllarda antisosyal davranış bozukluğu belirtileri göstermeye başlamış, saldırgan cinsellik eğilimleri futbol koçu tarafından örtbas edilmişti.

1970'lerde iyice ayyuka çıkan zorbalık girişimleri sonrasında bir düzineden fazla suçtan gözaltına alınması, profesyonel ligdeki futbol takımından ihraç edilmesiyle sonuçlandı. Randall Woodfield'in işlediği suçlar giderek ağırlaştı. 1979 yılında şehirlerarası yolda benzin istasyonları, kafe ve ev soygunları gerçekleştiriyor, kadın kurbanlarının ırzına geçtikten sonra onları öldürüyordu.

Yerel polis, 1981 Mart'ında vurulan bir kurbanın irtibatlarını araştırırken Woodfield'e ulaştı. Cinsel tacizlerle dolu geçmişi göz önüne alınarak evi arandı ve onu seri cinayetlere götüren çeşitli ipuçları bulundu. Ayrıca iki genç kadını öldürmeye teşebbüsle ilgili somut kanıtlar da mevcuttu.

Cinayet soruşturması üç farklı eyalet kapsamında yürütüldüğü için yerel polis bu aşamada saf dışı kaldı. İşler iyice karıştı, Woodfield'in işlediği suçlarla ilişkilendirilmesinde büyük güçlükler yaşandı. Yakalanıp mahkemede hüküm giyene kadar yedi yıl boyunca fütursuzca öldürmeye devam etti.

Halen cezasını hapisshanede çekmekte olan Randall Woodfield, FBI tarafından hükmedici seri katiller sınıfında kabul edilse de pratikte sadistik şehvet katillerinden farkı yoktu. Bu seri cinayet dosyası da sorunlu sınıflamaya tipik bir örnektir.

Meşhur FBI profillemme raporunun üçüncü bölümünde yer alan "misyoner" (görevli) seri katiller kendilerini toplumdaki istenmeyenlerden kurtaran şövalyeler olarak görürler. Gerçek hayatın içinde gerçek hayatlar süren bu tip psikopatlar mahallelerindeki fahişeleri, eşcinselleri ve yabancıları temizlemeyi vazife addetmişlerdir. Genellikle görevli seri katiller yakalandıklarında işlediği suçlar, komşuları ve tanıdıkları tarafından şaşkın-

lıkla karşılaşır ve ne kadar iyi, sessiz ve sakin bir insan olduğuna dair yorumlarda bulunulur.

1970'lerin sonlarında, Nazizmi benimsemiş bir hırsız olan Joseph Paul Franklin farklı ırklara mensup çiftlere savaş başlatmış ve durdurulana kadar toplam on üç kişiyi öldürmüştü. Alabama'da fakir bir ailenin çocuğu James Vaughn olarak doğan Franklin, 1976 yılında ünlü Nazi Goebbels'den özenerek adını Joseph Paul Franklin olarak değiştirdi.

Lise döneminde Adolf Hitler ve nasyonal sosyalizme merak sardı, 1986'da Amerikan Nazi Partisi üyeliğine geçtikten sonra yaptığı evliliğinden bir kızı oldu. Sol gözü kısmen, sağ gözüyse bütünüyle kör olmasına rağmen Franklin uzman bir keskin nişancıydı ve kurbanlarının çoğunu yüz metreden uzak mesafeden vurarak katletti.

Joseph Paul Franklin yedi cinayetten suçlu bulunup müebbet hapse mahkûm oldu. 1978 yılında porno dergi yayıncısı Larry Flynt'i vurarak belden aşağısını felç ettiğini ve 1980 yılında insan hakları savunucusu Vernon Jordan'ı öldürmeye teşebbüs ettiğini itiraf etmiş olsa da bu suçlardan ceza almadı.

Franklin gibi misyoner katillerin işlediği suçlarla benzerlik göstermekle birlikte diğer kategorideki "sanrı gören" hayalci seri katiller, kendilerine öldürme emri veren sesler ve imgeler tarafından yönlendirildiklerini ifade ederler. Bu türden psikotiklere verilebilecek örneklerden biri, Harvey Carignan, Tanrıyla konuştuğunu ve Tanrının onu -aslında birer şeytan olan- kadınları yok etmesi için görevlendirdiğini iddia etmekteydi.

Federaller kimi seri cinayet vakalarını çözmekte mucizeler yaratır, kimi zamansa yerellere ayak bağı olmakla suçlanırlar. Birkaç eyalette öldürmeyi sürdüren "gezici" seri katillerin izlenebilmesi yalnızca FBI'nın yetki ve sorumluluğundadır ve her türlü güçlüğü rağmen ABD yargı siste-

minin kör noktaları ancak Federaller tarafından aydınlatılabilir.

Aslında profillemeye ve sınıflama ile ilgili kurallar katı ve zorlayıcı değildir. FBI raporuna göre ister şehvet katili olsun, ister görevli ya da hükmedici kategoriye girsin, seri katiller vicdan ve empatiden yoksun, hiçbir ahlaki ölçütü ve vicdanı olmayan kişilerdir. Dördüncü gruptaki sanrıci (hayal gören) seri katillerse psikotiktir ve bunların zihinleri tehlikeli halüsinasyonlarla doludur. Sam'ın Oğlu lakaplı David Berkowitz, emirlerini komşusunun köpeği aracılığıyla kendine gönderen bir şeytana itaat ettiğini savunuyordu. 1970'lerin başında on üç kişiyi acımasızca öldüren Herbert Mullin kendisine doğal bir afeti, California'yı yerle bir edecek kadar yıkıcı bir depremi önlemek için öldürme emri veren elektromanyetik dalgalar algıladığını sanan bir paranoid şizofrendi.

En yakın arkadaşını trafik kazasında kaybetmesi üzerine Mullin henüz ergenlik çağındayken kendi kendine konuşmaya ve ellerinde sigara söndürmeye başladı. Daha sonra akıl hastanesine kaldırıldı ve tedavisine çeşitli hastanelerde devam edildi.

25 yaşına geldiğinde taburcu edildi, California'daki evine döndü. Ailesinin yanında yaşarken eyaletlerinde yaşanacak büyük depresyon kendisini ve ailesini ancak cinayet işleyerek kurtarabileceği fikrini benimsedi.

Evsiz bir adamı beysbol sopasıyla dövüp öldürdükten sonra arabasına otostopçu olarak bindiği bir şoförü başından vurarak ilk cinayetlerini işledi. Ardından günah çıkarmaya gittiği kilisede bir rahibi öldürerek katliama devam etti ve böylelikle kurtuluşa erişeceği düşüncesine iyice kapılmıştı.

Okuldayken kendisine uyuşturucu satan arkadaşını öldürmeye karar verdikten sonra evine gidip eski arkadaşını ve eşini tabancayla öldürdü. Ardında tanık kalmaması için komşu kadını ve iki çocuğunu da vurdu. Sanrılarla davranan seri katil kategorisinde bir paranoid şizofren olmasına rağmen Herbert Mullin polise yakalanmamak için gayet temkinli ve mantıklı hareket etmeyi başaramıştı ama öfkesi dinmek bilmiyordu.

Bir parkta kamp yapan dört genci vurarak öldürdü ve bu olaydan üç gün sonra da yol ortasında güpegündüz yaşlı bir adamı katlettiğinde polis onu -en nihayet- tutukladı. Herbert Mullin dört ay içinde işlediği on üç cinayetten yargılanarak müebbet hapse mahkûm oldu.

Mullin "sanrıci" seri katil olsa da hem "görevli" hem de "hükmeden" seri katil özellikleri taşıyor-

du. Seri katilleri davranış biçimlerine göre kategorize etmenin uygulamada sorunlara neden olabildiğini savunan gelenekselcilere göre, farklı seri katil sınıfları arasında çakışmaların oluşmasından dolayı yapılan öngörülerin başarısızlığı oldukça sık rastlanan bir durumdur.

Hayat kadınlarını kurban seçen bir görevli seri katil, aynı zamanda kendisine sokakları fahişelerden temizlemesi söyleyen ilahi seslere itaat eden bir sanrıci ya da dümdüz bir şehvet katili olabilir. Hedonist bir seri katilin genç bir kıza işkence etmekten aldığı zevk, aynı zamanda kurbanına yönelttiği iktidar ve güç ihtiyacından kaynaklanabilir.

Teknik araştırmalara ve karmaşık teorilere karşı çıkarak FBI'nın psikolojik analizlerinin ve profilcilik işinin saçmalık olduğunu iddia edenler için bir cinayetin çözülmesinin en mantıklı yolu, babadan kalma usulleri çalıştırıp olay yerinden elde edilen maddi delillerle diğer somut bulguların anlamlı bir bütün halinde yorumlanmasıdır. Seri katillerin davranış profilini çözümleyip kimliğini ortaya çıkarma işlemi seri cinayet fail arayışında liste daraltmaya yardımcı olan, önemli ama sınırlı bir araç olarak kabul edilmeli ve yanılma payının yüksek olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Klasik polislik yöntemleri elbette olağan vakalarda olumlu sonuç almayı desteklemektedir ve seri katil şüphesi olan ağır vakalarda daha sistematik biçimde soruşturma yapılması önem arz eder. Bilimsel metotlar ayırıcı değil, tamamlayıcı olmalıdır. Polis dedektifi hangi yöntemle çalışırsa çalışsın, katil bir an önce yakalanıp içeri tıkalırsa geçmiş olsun herkese. Şu maddeci dünyada artık Hatice'ye değil, neticeye bakılıyor.

“İŞİ BÜYÜTÜP ROMANLAŞTIRMAYALIM”¹:

LEONARDO SCIASCIA

Sciascia, edebiyatının temel niteliği olarak tanımlanabilecek kilise-mafya-devlet (siyaset) üçgeninde gerçekleşen olayları üstü kapalı bir şekilde anlatması, daha doğru bir ifadeyle sezdirme yöntemiyle okuru düşünmeye sevk etmesi ve okuru tüm bu olaylara tanık olan bir figür olarak romana dahil etmesiyle dikkat çeker.

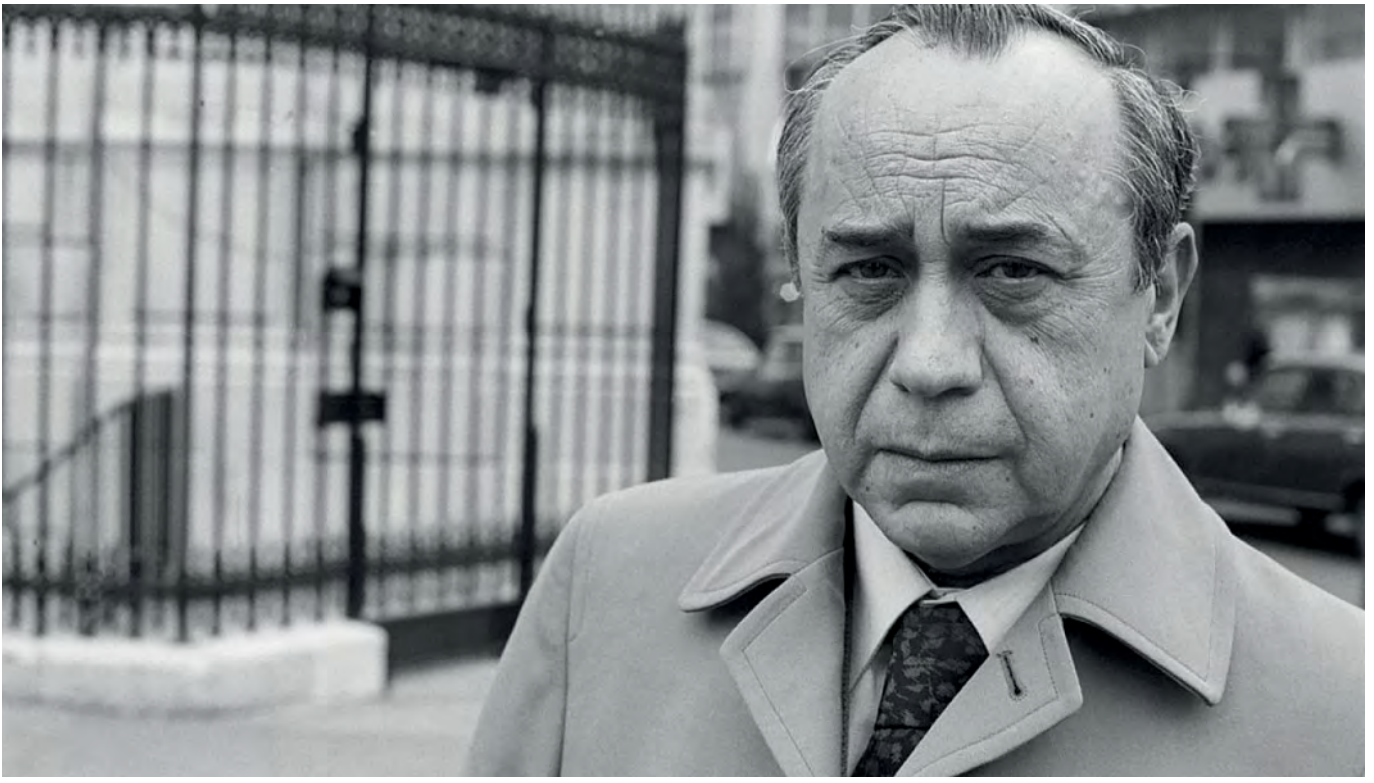
Polisiye edebiyatın anlatım teknikleri değişse de öz nitelikleri itibarıyla en sıkı korunan edebi türlerden biri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Zira akıl ve mantık temelli bir anlatının, en basit ifadesiyle mantık yürütmeye dayalı bir türün öz niteliklerinin değişmesi, türün kapsamını değiştirirken var olan sınırların aşılmasını veya esnetilmesini de beraberinde getirir. Dolayısıyla bu noktada, Siegfried Kracauer’ın altını çizdiği üzere;

“Ratio dedektif için varılacak bir amaç oluşturmaz, dedektif ratio’nun vücut bulmuş halidir; onun var ettiği bir mahluk olarak ratio’nun buyruklarını yerine getirmez, daha ziyade ratio kendi görevini dedektifin gayri şahsi kişiliği yardımıyla icra eder.”²

Bu fikirden yola çıkarak *ratio*’nun gelişimini romanlarında karmaşık bir yapıdan ziyade “basit bir olay” noktasına taşıyan ve eserlerini sadelik açısından ön plana koyan yazarların başında İtalyan polisiye edebiyatı özelinde Leonardo Sciascia gelmektedir. Sciascia’nın polisiye edebiyatını, sosyal nitelikli polisiye ve siyasi polisiye olarak tanımlamak yanlış olmaz. Zira her ne kadar Kracauer’ın bahsettiği “ratio” düşüncesini romanlarında aktif bir şekilde kullansa da Scias-

cia’nın eserlerinin en belirleyici unsuru şüphesiz toplum ve toplumu oluşturan bireylerin yaşadıkları sorunlardır. Söz konusu olan, sorunların yarattığı basit, bireysel suçlar değil, aslında tüm toplumun ve toplumu şekillendiren siyasetin ortaya çıkardığı suç ve suçlu unsurlarıdır. Bir başka ifadeyle her bir suç aslında kökeninde ve doğru noktalardan bağlantılar incelendiğinde Leonardo Sciascia için siyasi ve toplumsal sorunsalın yansımasıdır. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde Leonardo Sciascia polisiyesinin en güçlü yönü belki de suçun ardındaki gerçeğin, suçun kendisinden ve kurgudan çok daha korkunç ve derin olması durumudur.³

Öyle ki Leonardo Sciascia’nın *Basit Bir Olay*⁴ adıyla ülkemizde de yayımlanan uzun öyküsü/kısa romanı *Una storia semplice*’de de (1989) benzer ilişkiler ağına rastlamak olasıdır. İtalyan yazarın gerçek bir hikâyeden devşirerek kaleme aldığı bu roman aslında suça dair pek çok farklı unsuru doğrudan değil, dolaylı bir şekilde işaret etmesi yönüyle kıymetlidir. 1969 yılında Caravaggio’nun “Natività con i Santi Lorenzo e Francesco d’Assisi” isimli tablosunun çalınması üzerine ortaya çıkan karmaşık ilişkiler şüphesiz Sciascia için esinleyici görevi görür. (Bu edebi eserin ardından 1991 yılında aynı isimle Emidio Greco tarafından sinemaya da uyarlanmıştır.)

Zira yaşanan bu hırsızlık olayının ardından yerel yönetimler ve mafya üyeleri arasında mevcut ilişki, tablonun mali değeri gibi unsurlar birleşince İtalyan yazarın toplumsal ve siyasal düzene dair aktarmak istediklerine bir art alan oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz. Ayrıca belirtmek gerekir ki FBI tarafından sözkonusu suç en önemli on sanat suçundan biri sayılmakla birlikte, tablonun yaklaşık değeri günümüz para değeriyle 30 milyon euro civarındadır.⁵ Nitekim sözkonusu tablonun hâlâ bulunamamış olması (kimi kaynaklara göre parça parça satılmıştır), Leonardo Sciascia'nın işaret ettiği karanlık ve karmaşık ilişkiler ağının bir göstergesidir. Bu bilgiler ışığında Sciascia'nın eserin başında yer verdiği Dürrenmatt alıntısı da daha bir netlik kazanmakta ve önem arz etmektedir:

“Belki hâlâ adaletle kalan olanakları bir kez daha inceden inceye araştırmak istiyorum.”⁶

Görüldüğü üzere konu seçiminde, daha doğru bir ifadeyle seçilen konunun anlatılış şeklinde Sciascia etkisi barızdır. Zira konu olarak tüm dünyanın ilgisini çekebilecek ve bir çoksatan kaleme alabileceken İtalyan yazar, konuyu ardında gizlenen gerçeklerin aydınlatılması gerektiğine inandığı bir İtalyan siyaset-mafya-kilise üçgenine aktararak eğlenceden ziyade toplumsal yönü ağır basan bir eser kaleme alır.

Özellikle Sciascia, edebiyatının temel niteliği olarak tanımlanabilecek kilise-mafya-devlet (siyaset) üçgeninde gerçekleşen olayları üstü kapalı

lı bir şekilde anlatması, daha doğru bir ifadeyle sezdirme yöntemiyle okuru düşünmeye sevk etmesi ve okuru tüm bu olaylara tanık olan bir figür olarak romana dahil etmesiyle dikkat çeker. Bu noktadan hareketle Sciascia'nın polisiye anlayışını sosyal/toplumsal gerilim romanı olarak da tanımlamak yanlış olmaz.⁷ Lakin çözülme ve hayatın normal akışının yeniden sağlanması yoluyla okurun rahatlatılması ile gerilimin giderilmesi sözkonusu değildir. Zira suç tüm bir topluma yayılmıştır: Her bir unsur, her bir kişi ve her bir kurum yozlaşmıştır İtalya'da. Bu husus da aslında Sciascia'nın polisiye aracılığıyla ahlaki nitelikli bir görev gerçekleştirmeye çalıştığını söylemek yanlış olmaz. Dolayısıyla bu hususlarla birlikte, bu Sciascia eserinin klasik polisiye okurları için tatmin edici olmaktan uzak olduğunu söylemek mümkündür. Zira tam bir çözümün gerçekleşeceği yerde Sciascia, okuru daha derin ilişkileri aramaya yöneltir. Bu nedenle de -daha önce başka yazılarda da sözünü ettiğimiz üzere- nihai sonuca ulaşmayan, açık uçlu bir anlatım sözkonusudur.

Eserin isminden kaynaklı oluşan fikirleri, Sciascia yerinde bir ironiyle çok farklı noktalara taşır. *Basit Bir Olay* olarak başlayan hikâye aslında hiç de basit ve sıradan değildir. Ardında çok daha derinlikli gizemler, bir başka deyişle kökleri İtalyan toplumunun ve siyasetinin farklı noktalarına uzanan suç unsurları mevcuttur. Nitekim Sciascia oldukça göz önünde olan bir olayı tartışmalı hale getirir. Diğer eserlerinde de *-Baykuşun Günü* ve *Her Türü* gibi- benzer yaklaşımları gör-

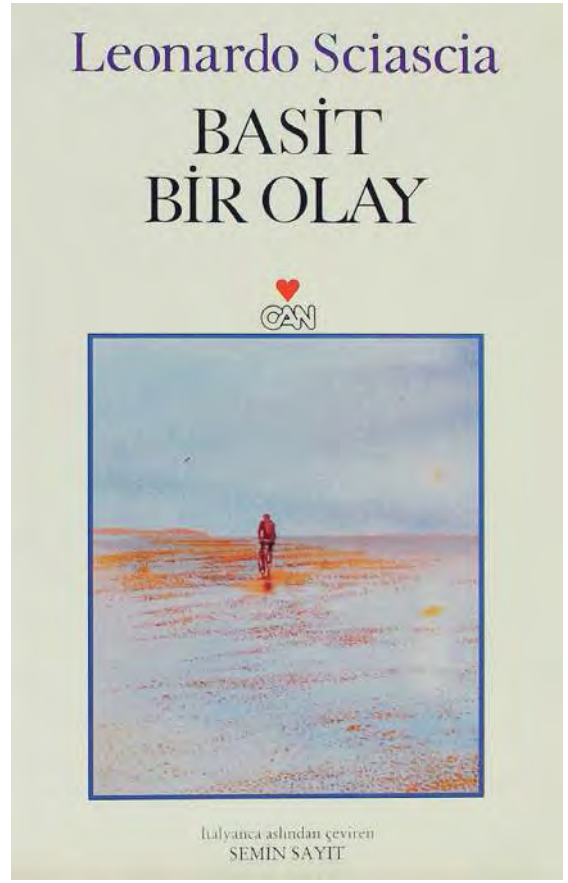

Leonardo Sciascia'nın topluma acımasız bir eleştiriyi yönettiğini söylemek mümkündür. Zira yazar oldukça kısa bir anlatıda dahi aslında en basit görünen olayların bile çok daha karmaşık yapılar barındırdığı ve gerçeklerin görünenden çok farklı olduğu düşüncesiyle okuru yüzleştirir.

düğümüz üzere, aslında görünenin ardında bambaşka bir gerçeklikten söz etmek mümkündür. Konuya ilişkin olarak Leonardo Sciascia, *Siyah Üstü Siyah* adlı güncesinde şu satırlara yer verir:

*"Belirli bir eylemin, hatta kesin olarak söyleyelim, suç niteliği taşıyan bir hareketin, bu suçu işleyen kişi, onun ekonomik ve ruhsal durumu, suçu işlediği anda içinde bulunduğu şartlar çerçevesinde bambaşka bir şekilde değerlendirmeye tabi tutulabileceği hiç şüphe götürmez."*⁸

Basit bir olay olarak başlayan anlatının çatallanma sürecinden suç içinde suç unsurundan bahsetmek yerinde olacaktır. Zira bir gece ansızın gelen bir telefon üzerine başlayan olayların ardından Sciascia görünen gerçeğin aslında farklı bir niteliğe sahip olabileceğini, intihar gibi görünenin bir cinayet, cinayet gibi görünenin bir intihar olabileceği varsayımından yola çıkarken araştırmacının suça bağlantısı, suçun resmi kurumlarla ilintisi, kilise ve rahip figürlerinin şekil değiştirip toplumsal ve siyasal dönüşüme uyum sağlayarak katettiği yolları işaret eder. İlk aşamada basit intihar vakası olduğu düşünülen sü-

recin asıl değişim noktasını Sciascia, sözkonusu olayı araştırmaya gelen görevler ve rütbelere yığılma üzerinden verir:

*"Aşağı yukarı iki saat sonra, gelmeleri gerekenlerin hepsi sökün ettiler: emniyet amiri, cumhuriyet savcısı, doktor, fotoğrafçı, emniyet amirinin kayırdığı bir gazeteci ve aralarında, kurumlanmalarıyla hemen göze çarpan cinayet masası polislerinin de bulunduğu bir yığın polis: kent merkezinden gelirken herkesin -bu arada, emniyet amirinin mümkün olduğu kadar geç gelmelerini arzuladığı jandarmaların- merakını uyandıracak patırtı ve tiz korna sesleriyle ilerleyen ve geldikten sonra bile gürültü yapmayı ve kulak tırmalayıcı sesler çıkarmayı sürdüren, beş-altı araba dolusu bağırıp çağıran adam."*⁹

Tüm bu karmaşa ortasında okuru soruşturma peşinde sürükleyen iki farklı kişi mevcuttur; bir yanda Komiser, diğer yanda muavini. Sıklıkla bir arada ve ortak bir düzeyde çalışılmasına alışılmış bu iki soruşturmacı figürünü birbirinin alternatifi olarak sunmak Sciascia'nın gerçeğe ve suça

dair bakış açısını da işaret eder. Öyle ki İtalyan yazarın tüm olayı baş aşağı edebilecek şu cümlesi hem okuru hem de aslı değerlendirmede bulunacak yetkili mercileri de şaşkınlığa sürükler:

“Yargıç, sanki komiserin cenazesinde bir övgü konuşması yapar gibi ‘Ne ahmak herifmiş!’ dedi. Sonra, ‘Ama azizim komiser bey, azizim jandarma komutanı’ diye devam etti, ‘bütün bunlar yeterli değil... Bir de bu olaya tersinden bakmayı denesek ve muavinin yalan söylediğini, komiseri suçlamasına karşın asıl başrolü onun oynadığını varsaysak, ne olur dersiniz?’¹⁰

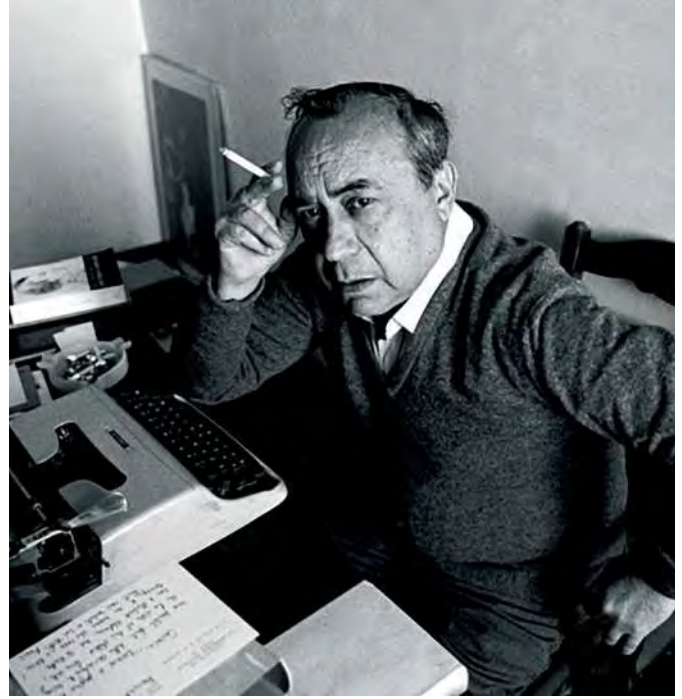
Lakin tüm bu çaba, aslında toplumun ve siyasetin ataleti nedeniyle Sciascia’nın anlatısında herhangi bir somut sonuca varmaz. Olayın çözümüne katkı sağlayacak fiziki kanıtlar esas olarak İtalyan toplumundaki atalet duygusunun kurbanı olurlar. İtalyan toplumunu, siyasetini ve bürokrasisini şekillendiren bu ruha işlemiş tembelliği Sciascia en belirgin ipucu olarak değerlendirebilecek bir tanık üzerinden şu sözcüklerle aktarır:

“Bir an geri dönüp karakola gitmeyi düşündü. Ama sonra, ‘Neme gerek’ dedi. ‘Gidip, bir daha başımı belaya, hem de daha büyük bir belaya mı sokayım?’ Yine şarkısına başlayıp evinin yolunu tuttu.”¹¹

Nihayetinde Leonardo Sciascia’nın topluma acımasız bir eleştiri yönettiğini söylemek mümkündür. Zira yazar oldukça kısa bir anlatıda dahi aslında en basit görünen olayların çok daha karmaşık yapılar barındırdığı ve gerçeklerin görünenden çok farklı olduğu düşüncesiyle okuru yüzleştirir. Ayrıca Leonardo Sciascia gerçek bir olaydan esinlenerek çözümsüzlük düşüncesi etrafında kurduğu polisiye anlatı aracılığıyla -kendini görmek isteyene- bir ayna tutmaktadır.

NOTLAR

- 1 Sciascia, Leonardo, *Basit Bir Olay*, çeviren Semin Sayıt, Can Yayınları, İstanbul, 1999, s. 29.
- 2 Kracauer, Siegfried, *Polisiye Roman: Felsefi Bir İnceleme*, çeviren Dilman Muradoğlu, Metis, İstanbul, 2019, s. 48.
- 3 Covi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, 2002, s. 78.
- 4 Sciascia, Leonardo, *Basit Bir Olay*, çeviren Semin Sayıt, Can Yayınları, İstanbul, 1999.
- 5 Olivieri, Serena, “Natività di Caravaggio: Una storia semplice? Le intricate vicende investigative del dipinto più ricercato al mondo”, *The Journal of Cultural Heritage Crime*, Volume 24, Aprile 2020

Journal of Cultural Heritage Crime, Volume 24, Aprile 2020 : <https://www.journalchc.com/2020/04/24/nativita-di-caravaggio-una-storia-semplice-le-intricate-vicende-investigative-del-dipinto-piu-ricercato-al-mondo/>

- 6 Sciascia, Leonardo, *Basit Bir Olay*, çeviren Semin Sayıt, Can Yayınları, İstanbul, 1999, s. 7.
- 7 Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre. Declinazioni del giallo italiano*, Ghenomena Editore, 2010, s. 42.
- 8 Sciascia, Leonardo, *Siyah Üstü Siyah*, çeviren Nasuhi Gürgüp, Sel Yayıncılık, İstanbul, 1998, s. 159.
- 9 Sciascia, Leonardo, *Basit Bir Olay*, çeviren Semin Sayıt, Can Yayınları, İstanbul, 1999, s. 21.
- 10 A.g.e., s. 65.
- 11 A.g.e., s. 68

KAYNAKÇA

- Kracauer, Siegfried, *Polisiye Roman: Felsefi Bir İnceleme*, çeviren Dilman Muradoğlu, Metis, İstanbul, 2019.
- Covi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, 2002.
- Sciascia, Leonardo, *Basit Bir Olay*, çeviren Semin Sayıt, Can Yayınları, İstanbul, 1999.
- Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre. Declinazioni del giallo italiano*, Ghenomena Editore, 2010
- Sciascia, Leonardo, *Siyah Üstü Siyah*, çeviren Nasuhi Gürgüp, Sel Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- Olivieri, Serena, “Natività di Caravaggio: Una storia semplice? Le intricate vicende investigative del dipinto più ricercato al mondo”, *The Journal of Cultural Heritage Crime*, Volume 24, Aprile 2020
- <https://www.journalchc.com/2020/04/24/nativita-di-caravaggio-una-storia-semplice-le-intricate-vicende-investigative-del-dipinto-piu-ricercato-al-mondo/>

TENTEN VE ÇİZİMİN GİZEMİ

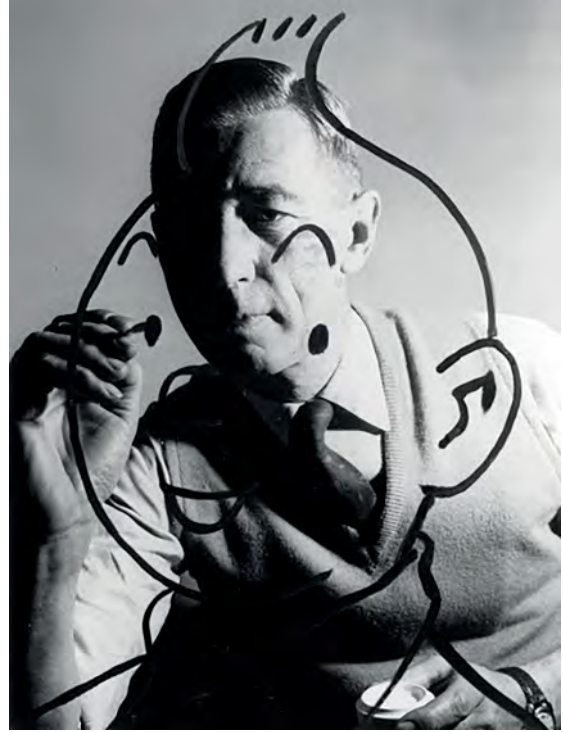
Yeni bir tür yaratan sanatçı aynı zamanda onun özünü yakalamaya en yetkin kişidir. Hergé bu nedenle kendi düşlerinin ortak bir titreşimde yaratmakta olduğu anlatım aracılığıyla karşılaşmasında, çınlamanın en dibine kadar girmek zorunda kalmıştır.

*Yüzümüzü görmek için cam aynaya,
ruhumuzu görmek için sanat yapıtına bakarız.*

Bernard Shaw

Hergé bir söyleşisinde resim ve çizgi roman için şu ifadeleri kullanmıştır: “Bu iki ifade aracı kesinlikle ne ortak ne de karşılaştırılabilir bir şeye sahiptirler. İkisi de kendi yasaları olan farklı dillerdir.” Bu düşünce Hergé’nin yapıtının karmaşıklığını göstermekte ve onu analiz etmede bizi zorlamaktadır. Balzac, Tolstoy ve Proust’unkiler gibi Tenten’in dünyası da herhangi bir savın sınırlarına kapalı kalmayacak kadar devasa bir alandır. Çizgi romanın bu özgünlüğünün bir irdelemesini yapmak için gösterge bilimciler, “tasvir-söz dizim kümesi” adını verdikleri tanımı yaratmışlardır. Bu tanım biraz göz korkutucu görünebilir ancak çizgi romanın eşsiz bir biçimde çok katmanlı okumanın sürekliliğini sunduğu da bir gerçektir. Ayrıca bu, metinden çizime, çizimden metne gidiş gelişlerle okumamız için eşsiz bir süreklilik desteği sunar bize. Bu tanımlama bu nedenle bize rehberlik edecek doğru bir tanım değildir.

Tenten’in çizgilerindeki dayanakları nasıl ele almalı? Ne yazık ki Hergé, esinlendiği hiçbir çizeri ön plana çıkarmamıştır. Bize de çizimden aldığı

zevkten pek bahsetmemiştir. Hergé, “Castafiore’nin Mücevherleri” albümüne kadar kendisini çalışma masasına zincirlenmiş hissettiğini ve bu macera ile birlikte kendini özgür bıraktığından

bahsetmiştir. Bu albümün psikanalitik yapısından daha önceki yazımda bahsetmiştim.* Albümün içeriği de bu devrime şahitlik eder. Ancak bizi ilgilendiren bakış açısıyla Hergé bu andan itibaren sadece farklı senaryolar çizmez, aynı zamanda daha az çizmeye başlar. Yaşamının son zamanları çizgiyle dolup taşan birçok ressam ve çizerin aksine (Da Vinci, Goya vb.) Hergé o yola girmez. Acaba kaleminin aradığı şey kendisiyle barışması mıydı? Sanırım nedenlerden biri buydu.

Öte yandan “Castafiore’nin Mücevherleri” albümüyle Hergé’nin yapıtının tamamının altında yatan temanın annesinin ayrılıktan duyduğu üzüntüyü sergilediğini görmüştük.** Hergé’yi “çizmeye iten gerilim ve bu albümün çözüm kısmını” hangi gizli bağ birbirine bağlamaktadır? Hergé daha az çizmeye başladıysa çizimle ilgili güdüsünün önemli bir parçasının çözüm bulmasından dolayı mıdır? Kuşkusuz, bir neden de buydu.

Çizgi roman daha metin ve çizimin ayrılmaz bütünlüğünü oluşturmada önce “ilk çizgi” adeta çocuğa, onun ayıramayacağı bir biçimde, kendi hatlarıyla karışmış kimliğini gösteren anne suratı gibi, “kendisini yer aldığı alana bağlayan, tartışılmaz bütünlüğün parçalanamazlığının” örneğini sunar. Kısacası çocuğa sunulan kendisinin ilk taslağı, annenin kaygılarıyla karışmış haldedir.

Çocuk, yaşadığı duyguyu annesi öyle istiyor sandığından ilkin annesinden saklamayı öğrenir. Ardından kendinden de saklayarak yaşamının ilerleyen dönemlerinde kendi gibi hissetme yetisini fakirleştirir. Yetişkin olduğu zaman maalesef

çocuk, başkalarının yüzlerinde, eksikliğini yaşadığı onaylamayı ve ideolojik, dini bir oluşumda ailesinde (annesinde) bulamadığı sahiplenilmeyi arayabilir. Bu noktada Hergé’nin faşistlikle suçlandığı bir döneme gönderme yapıyorum. Bu konuya dönmek üzere, şimdi sizi başka bir tartışmaya götürmek istiyorum. Resim ve çizimin karmaşık dünyasına...

ÇİZİM VE RESMİN AYRIMI ÜZERİNE

Bazen çizim ve resmi karıştırırız. Bunun için doğal nedenlerimiz vardır. Kesin bir ayrım doğrusu mümkün değildir. Suluboya yapıtlar birer resimse çini boyamada kullanılan malzemeler (kâğıt ve mürekkep) yoluyla yapılan bir çizim, “etkileri” yoluyla da bir resim olamaz mı? Ayrıca hiçbir ressamın aklına, çizimin önemini azımsamak gelmez. Öte yandan çizim ve resim, her birine farklı etkilerin denk geldiği “iki özel teknik olarak” karşıt kulvarlarda yer alırlar. Çizer için “görmek”, ressam için “görmek” eylemiyle aynı şey değildir. İzleyiciyi ilgilendiren bu konu için Baudelaire şöyle demektedir: “Çizgiler ve boya birbirlerini bir düşe sürüklerler. Onlardan türeyen hazlar farklı doğalara sahiptir. Ama mükemmel bir şekilde eşit ve tablonun öznesine mutlak şekilde bağlıdırlar.” Gördüğünüz gibi birbirini tamamlayan iki teknik sözkonusudur.

Resme ve renge ayrılmış bir metinde Merleau-Ponty; ressamda “görüşün hareket haline geldiğini” söyler. Gerçekten de görüşün, “renk” seçiminin temelinde yatan şey olduğuna nasıl

itiraz edebiliriz? Çizimde çizme hareketi amacına ulaşmak için görüşten kaçarken resmetme hareketi bu görüşe asılı kalır. Şüphesiz bu nedenle karanlıkta çalışan çizerin*** aksine ressam, ışığı arar. Objeye bakmasını ama “objenin de kendisine bakmasını” sağlayan işte budur. Zira her görsel faaliyet aynı anda dünyaya bakışı ve görünür kütlenin bu bakışta yer alışı gerekli kılar. Pekâlâ bu kütle, kâğıt ve çizgiyle annenin yüzünün ilk hatlarıyla benzeştirerek değişkenliklerini saptamaya çalıştığımız kütle midir?! Çizgiyle rengi bir araya getiren resim eylemine baktığımızda onun, ressamı ve izleyiciyi aynı anda karşı karşıya getirme gücünü, bu iki eylemin sorunsallarından aldığını görürüz. Burada renk yoluyla “varlığın parçalanmasını” yani çizgi yoluyla dünya ile araya konulmuş her türlü sınırın çöküşünü duyumsarız. Tam tersine kütle, çizgi romanın içinde yer alıyorsa (Hergé’nin Tenten’in de olduğu gibi) bu, sanatçının aynadaki görüntüsüyle annenin bakışı arasındaki ilişkiyle simgesel yaklaşım içindedir. Bu farklılık sadece çizgi romanın sunduğu anlatıma ilişkin olanaklardan kaynaklanmaz. Onun kaynağını aldığı şey, renkler özelinde olanın aksine kökenin de bulunan çizimin görüşe (bakışa) tabi olmadan önce “hareketten doğması” gerçeğidir. Zira renk, öncelikle bakışa, ardından onu yansıtmaya çalışan bir harekete tabi olur. Çizimde ise “öncelikle hareket ve onun sonucunda oluşan çizginin oluşturduğu bakış” söz konusudur.

Bu nokta üzerinden çizimin oluşturduğu çizgi romana ve Hergé’nin amacına geçiş yapalım.

HERGÉ’NİN KENDİNE ÇİZDİĞİ YOL

Hergé’nin yaşamının bir döneminde ressam olmak istediğini biliyoruz. Öyleyse çizimden yana kullandığı tercihini ressamlıkta başarılı olamayacağına inancına mı bağlamalıyız? Buna cevabım hayır olacaktır. Aslında Hergé zor olan yolu seçmiştir çünkü Hergé’nin gençliğinde çizgi roman bir sanat dalı olarak görülüyor, entelektüel çevrelerce küçümseniyordu. Peki, Hergé niye bu yolu seçti? Cevap şu ana kadar yazdıklarım içinde saklı. Bunu daha net olarak açıklayalım: Soyut resmin parladığı 1930’lu yıllarda çizgi roman gibi birçok unsuru barındıran ve simgesel bir dili olan anlatım yolunu seçmek “kalpten gelen çok güçlü bir ses” olmadan mümkün değildir. Demek istediğim, Hergé tarafından verilmiş bu karar, “gerçekten iletmek istediği düşsel içeriğe denk gelen bir ifade aracını kullanma” kararlılığıydı!

20. yüzyılın başlarında yaratıcı çalışmanın herhangi bir alanda “içinde bulunduracağı”, önceden edinilmiş “bir fikre ya da fanteziye” biçim vermediği kabul gören bir görüştü. Bu yanlış çıkarım uzun yıllar çok az sorgulanmıştır. Eğer yaratım süreci onu hareket geçiren nedenle kıyaslanmayacak durumda ise bunun nedeni, yönelmediği amacın herhangi bir şekilde temel “yetersizliği” değildir. Asıl neden, kendisi de özel tekniği etrafında düzenlenmiş içsel mantığın, yapının ruhsal süresi ve mekânından farklı olarak “yapının var olduğu zamana ve mekâna güçlü bir bağlanma arzusundadır.” Ama bu, sanatın özgürlüğünü kısıtlayıcı bir durumdur.

Hergé'nin seçtiği "yapıtı yaratma yolu" daha farklıdır. Kendi sözleriyle "bir ve tek ifade yöntemi" diye adlandırdığı yolu seçmesi halinde yaratım süreci daha yoğun ve sürekli bir hal alır. O vakit yapıt, yaratılan eser sanatçıya özgü farklı gerilimler arasında bir uzlaşma olduğu kadar, yaratıcı hareketinin ve yaratımının imtiyazlı içeriğinin girdiği etkileşimin de sonucu olur.

Bana göre, bir yapıttan özerk bir varlık olarak söz etmemizi haklı kılacak şey, "peşinen yapılmış bir tercih yerine bu içe geçmişliktir." Bu biçimde yapıt, gerçekten de "sanatçının ön plandaki düşlerinin bir yolla, kendisi tarafından yakalanabilmiş bir anlatım aracılığıyla karşılaşmasının" sonucudur.

SON SÖZ

Hergé'yi adım adım izlediğimizde, başka bir deyişle albümlerini kronolojik olarak çözümlediğimizde sanatçının evrimini daha keskin olarak görürüz. Hergé, aynı karakterleri yaklaşık 40 yıl kadar bir sürede sahneye çıkararak heterojen bir yapıdan homojen bir süreklilik yaratmıştır. Sanatçıyı kendi yarattıklarının öz varlıklarıyla bırakan böylesi bir yaratımın çıkaracağı zorluklar bölük pörçük açıklamalarla geçiştirilemez. Onu "anlatım aracını seçiminin derin nedenleriyle yüzleştirmek" gerekir.

Yeni bir tür yaratan sanatçı aynı zamanda onun özünü yakalamaya en yetkin kişidir. Hergé bu

Hergé, aynı karakterleri yaklaşık 40 yıl kadar bir sürede sahneye çıkararak heterojen bir yapıdan homojen bir süreklilik yaratmıştır.

nedenle kendi düşlerinin ortak bir titreşimde yaratmakta olduğu anlatım aracılığıyla karşılaşmasında, çınlamanın en dibine kadar girmek zorunda kalmıştır. Tüm bu nedenlerden ötürü Hergé'nin yapıtı, kullanılan anlatım aracılığıyla yani "çizimin anlatısal varış noktası olan çizgi romanla" ele alınan temayı, ayrıntılı ve özenli bir incelemeyi gerektiren bir yapıttır.

Nihayetinde şunu rahatça söyleyebiliriz: Fransızca çizgi romanın çizim ve yazım arasında orta terim olarak evrensel bir tür haline gelmesi Hergé sayesinde olmuştur.

NOTLAR

* Tenten ve Ailedeki Büyük Esrar / 221B, sayı 17, 2018.

** Tenten ve Ailedeki Büyük Esrar / 221B, sayı 17, 2018.

*** Yazar burada "Old School" çizgi roman çizimlerinden bahsetmektedir.

KAYNAKÇA

- Contürk, Fikri, *Plastik Sanatlarda Temel Sorunlar*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1993.
- Tisseron, Serge, *Tintin Chez le Psychanalyste*, Auiber, 1985.
- Tisseron, Serge, *Tintin et les Secrets de Famille*, Auiber, 1992.

ERLENDUR SVEINSSON

Arnaldur Indriðason'un, Dedektif Erlendur'un karakterini inşa ederken gastronomik tercihleri üzerine etraflıca düşündüğü aşikârdır. Her romanda ele alınan vakalar gibi, İzlanda'yı temsil eder Erlendur; eski ve yeni İzlanda'yı.

Izlandalı yazar Arnaldur Indriðason'un ülkenin soğuk başkenti Reykjavik'i merkeze oturarak kaleme aldığı 11 polisiye romanın kahramanı, Dedektif Erlendur Sveinsson. Tıpkı Reykjavik gibi soğuk, karanlık, fırtınalı, uzak ve yalnız bir adam Erlendur. Kararlı ve başarılı bir polis dedektifi, çoğu zaman da huysuz. Yol gösterilmesinden hoşlanmaz, amirlerine tahammül edemez. Oysa amirlerine göre Erlendur ideal bir polis memurudur çünkü akşamları dönmesi gereken bir ailesi yoktur. Hal böyle olunca Erlendur'un gözü işinden başka bir şey görmez. Uğraştığı vakayla ilgili ipuçlarının peşine düşer, evine döndüğünde bile vakanın detaylarını gözden geçirmeye devam eder. Elle tutulur kanıtlar kadar içgüdülerine de güvenir.

Peki, Dedektif Erlendur çalışmak dışında ne yapar? Dedektifin herhangi bir sporla ilgilendiği söylenemez. Bir ara boksa merak salar fakat sonrasında ilgisini kaybeder. Sinemaya gitmez, neredeyse hiç televizyon izlemez. Bazı yazlar İzlanda'da tek başına yolculuğa çıkar. Evinde kendisine ayırdığı sakin zamanları okuyarak geçirir. Tarih okumayı sever, özellikle İzlanda tarihi. En çok da ölümler ve acılara dair şeyler okur. Dağlardan gelen ölümlerle ilgili şeyler. Kütüphanesinde de İzlanda'nın vahşi topraklarında kaybolmuş insanlara dair onlarca belge ve bilgi vardır. Bunun sebebi, çocukluğunda yaşadığı, peşini bırakmayan bir travmadır. Henüz küçük

bir çocukken kardeşiyle birlikte kar fırtınasına yakalanır. Kardeşi bulunamaz, Erlendur kurtulur ve kendisini suçlar; kardeşini koruyamadığını düşünür. Her yıl doğduğu yere, kardeşinin kaybolduğu tepelere doğru adeta bir hac yolculuğuna çıkar, kardeşine dair bir iz arar. Erlendur'un peşini bırakmayan bir yaradır bu; sağlıklı bir aile hayatı sürdürememiş olmasının altında yatan nedenlerden biridir aynı zamanda.

Erlendur yirmi yılı aşkın süre önce eşi Halldóra'dan boşanır ve neredeyse bu süre boyunca çocukları Eva Lind ve Sindri Snaer ile doğru dürüst görüşmez. Çocuklarına duyduğu ilgisizlikten o da rahatsızdır, pişman olur, parçalanmış ilişkileri onarmanın yollarını arar. Artık birer yetişkin olan iki çocuğunun da kendilerine has problemleri vardır ancak uyuşturucu bağımlılığı ikisinin de mücadele ettiği ortak bir sorundur. Çocukları yıllar sonra yavaş yavaş Erlendur'un hayatına girer. Kaybettiği zamanı telafi etmek zordur Erlendur için. Bağlarını onarmaya en yakın olduğu kişiyle, kızı Eva Lind'le Noel için yemek planları (kuzu haşlama) yapacak kadar yakınlaşmayı başarır.

Erlendur'un toplu konutlardaki dairesinde onu bekleyen biri yoktur, hazır ve dondurulmuş yemekler dışında. Bazen koltuğuna kurulup kitaplarını okumadan önce bir dilim ekmeğe yağ sürüp üzerine füme kuzu eti koyar ve bu pratik yemeği iştahla yer. Yanına da taze kahve demler.

Çoğu dedektif gibi kahveye çok düşkündür Erlendur; meyveli çaylar, bitki çayları hiç ona göre değildir.

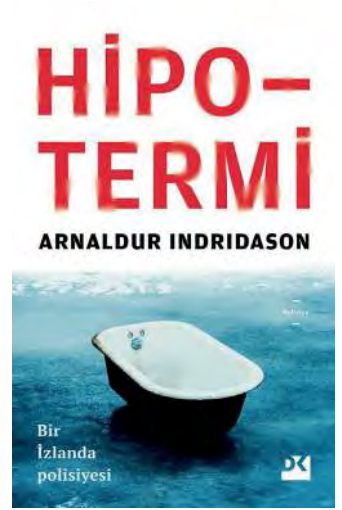
Uzun yıllar yalnız yaşamış bir adamdır Erlendur. Hayatındaki kadınların sayısı bir elin parmağını geçmez. Halldóra tam bir kuşak önce evlendiği, sonra boşandığı ve nefretini kazandığı eski karısıdır. Eva Lind çocuğudur ve sürekli endişe kaynağıdır. Meslektaşı Elínborg ile iyi arkadaşlardır. Aralarında yıllardır sürdürdükleri ortak yaşamıdan doğan bir sevgi ve saygı vardır. Elínborg yemek yapmaya ve yemeye düşkündür. Her Noel'de on iki gün balkonda bekletip terbiye ettiği, adeta bebek İsa'ya yaraşır bir özen ve şefkatle baktığı İsveç usulü domuz budunun ünü aile sınırlarını çoktan aşmıştır. Elínborg'un yıllardır denediği tariflerden oluşan bir yemek kitabı da vardır. Hayal kırıklığı yaratan tek gecelik birkaç ilişki dışında Erlendur'un hayatında başka bir kadın olmamıştır ta ki dedektifimiz Valgerdur'la tanışana kadar.

Erlendur, bir cinayet vakası sırasında tanıştığı Valgerdur'la keyifli vakit geçirir. Birlikte gezirler, tiyatroya giderler. Sonra bir kafeye otururlar ve izledikleri oyunu tartışırlar. Valgerdur dondurmali sıcak çikolatayla tatlı bir likör ister. Erlendur ise kahvesinin yanına bir kadeh Chartreuse sipariş eder. Yeşilimsi bir renge sahip Chartreuse, 130 değişik baharat, bitki ve çi-

çekten yapılan bir Fransız likörüdür. Şişedeyken olgunlaşmaya ve tat almaya devam eden nadir likörlerden biridir.

Erlendur, çok düşkün olmasa da içki tüketmeyi sever. Kırmızı şarap içmekten hoşlanır ama Chartreuse favorisidir. En stresli olduğu anlarda sigarasının yanında Chartreuse arar. Bunun yanında çoğu İskandinavyalı gibi Aquavit tüketmeyi sever. Hayat suyu anlamına gelen Aquavit, İskandavya'da 15. yüzyıldan bu yana üretilmektedir. Çeşitli tahıllardan ya da patatesten damıtılarak üretilen içkinin %40-45 alkol oranı vardır. İlk damıtmanın ardından çeşitli baharatlar (kimyon en yaygın kullanılan baharattır) ve bitkilerle tekrar damıtılır, ardından şişelenir. Brennivín de Erlendur'un favori likörlerinden biridir. İzlanda'nın imza içkilerinden olan Brennivín fermente tahıl ve patatesten elde edilen, kimyonla tatlandırılan şeffaf renkli bir içkidir. Votka ya da Aquavit'e yakın bir tadı vardır. "Yanan şarap" anlamına gelen Brennivín genellikle shot bardaklarında servis edilir ve çoğunlukla geleneksel bir İzlanda yemeği olan hákarl (fermente edilmiş köpekbalığı eti) ile birlikte tüketilir. Erlendur'un sevdiği bir diğer içki de Drambuie'dir. Altın renkli Drambuie İs-koç viskisi, bal, çeşitli bitkiler ve baharatlardan elde edilen bir likördür.

Peki, Dedektif Erlendur gerçekten ne yemeyi sever? Geleneksel bir İzlandalı olan Erlendur,

Erlendur'un toplu konutlardaki dairesinde onu bekleyen biri yoktur, hazır ve dondurulmuş yemekler dışında. Bazen koltuğuna kurulup kitaplarını okumadan önce bir dilim ekmeğe yağ sürüp üzerine füme kuzu eti koyar ve bu pratik yemeği iştahla yer.

geleneksel İzlanda yemeklerine bayılır. Ete, sakatata düşkündür. Tuzda kuzu örneğin, ateşte pişmiş koyun kellesi yanında şalgam püresi ya da sosis ve soğan püresi. Bir otelde gerçekleşen cinayeti araştırmak için aynı otelde kaldığı dönemde, tam da Noel zamanıdır, açık büfenin tadını çıkarır. Büfe boyunca yürüyerek ringa balıklarını, kuzu fümeyi, jambonu, dili ve garnitürleri, lezzetli tatlıları, dondurmayı, kremalı pastaları, çikolatalı mousseleri iştahla inceler. Erlendur'un ağız sulanır. Bütün gün ağızına tek lokma koymamıştır. Etrafına iyice bakındıktan sonra el çabukluğuyla ağızına bir dilim baharatlı sığır dili atar. Sonrasında bir tabak alır. Tabacağına birkaç dilim jambon alıp üzerine biraz yoğurt sosu döker ve hafif isli jambonun tadını çıkarır. Ertesi gün kahvaltıda çavdar ekmeği, ringa, jambon, kızarmış beyaz ekmeği ve dumanlı tütten kahveden oluşan kahvaltısını keyifle yer.

Keyfi yerindeyse mutfak alışverişine çıkar Erlendur. Şarküteri reyonunda salamura karaciğer sosislerini (Lifrapylsa ya da Slátur olarak bilinir) inceler. Reyondaki çalışandan sosisi doğruca varilden vermesini ister. Ekşi peynir altı suyuyla dolu bu variller sosisin ekşi bir tada sahip olmasını sağlar, tam Erlendur'un istediği gibi. Aynı alışveriş turunda Erlendur

biraz ekşili kuzu sarma, kemikli ve yağlı göğüs eti, bir porsiyon da jölenmiş kuzu kellesi alır. Bunu, balkonundaki turşuluk peynir altı suyu varilinde tutar. Eve döndüğünde de bir kâse yulaf lapası eşliğinde salamura karaciğer sosisini yer.

Tüm bu yiyecekler İzlanda mutfağının geleneksel yemekleridir. Zorlu mevsim şartlarından dolayı İzlandalılar turşu gibi muhafaza yöntemlerini sıklıkla kullanır. Erlendur'un ya da Elínborg'un yaptığı gibi, etler, sakatatlar balkonlarda salamura varillerinin içinde tutulur. Çıkarıldıklarında yemeye hazırdırlar. Hákarl olarak bilinen, İzlanda mutfağının ünlü yiyeceklerinden olan fermente edilmiş köpekbalığı eti de benzer bir muhafaza sürecinden geçer. İç organları çıkarılan köpekbalığı kuma gömülür. 6-12 hafta boyunca kumun altında kalan et kurur ve fermente olur. Bu sürecin sonunda çıkarılan köpekbalığı ufak parçalara kesilir ve birkaç ay boyunca kumumaya bırakılır.

Arnaldur Indriðason'un, Dedektif Erlendur'un karakterini inşa ederken gastronomik tercihleri üzerine etraflıca düşündüğü aşikârdır. Her romanda ele alınan vakalar gibi, İzlanda'yı temsil eder Erlendur; eski ve yeni İzlanda'yı. Özel hayatında sağlam adımlarla ilerleyemese de geleneklerine, kültürel köklerine bağlıdır.

KUZHEY RÜZGÂRLARI YİNE SOĞUK ESİYOR

KAR KÖRLÜĞÜ, RAGNAR JÓNASSON, KİTAPKURDU

“Kuzey polisileri” başlığı altında ele alınan ve bilhassa son yıllarda adından sıkça bahsedilen İzlanda polisileri, temsil ettikleri türün ayrıcalıklı bir üyesi olarak kabul edilmelerini sağlayan nevi şahsına münhasır birçok özelliği barındırıyor. Nedir bu özellikler? Kasvetli ve karlı mekânlar, soğuk, bu mekânların soğukunda işlenen gizem dolu cinayetler, derinlikli karakter betimlemeleri, toplumsal sorunlar karşısında takınılan gerçekçi duruş. Dünyaca tanınmış Komiser Erlendur’a hayat veren Arnaldur Indridason, ülkesinin polisiye edebiyatını tanınırlık konusunda yarışın önünde tutan yazarların başında geliyor. Yazar Ragnar Jónasson ise kuzey polisilerinin görmeye pek de alışık olmadığımız “suç” unsurunu toplumsal bir olgu olarak kabul ederek irdelemek yerine, insan duygularının çatışmasını toplumdan ayırıştırarak “katil kim” olarak bilinen soruyu kuzeyin melankolik atmosferi ve bu atmosferin kendine has yaşantı özellikleriyle harmanladığı romanıyla Agatha Christie, Dorothy Sayers, S.S. Van Dine, John Dickson Carr ve Ellery Queen gibi usta kalemlerin izlerini takip ettiğini gösteriyor bize.

Kar Körlüğü, Jónasson’un Dedektif Ari Thor’un kahramanı olduğu “Kara İzlanda” serisinin ilk kitabı. Hikâye, İzlanda’nın kuzeyinde ve en ücra köşesinde bulunan Siglufjörður’da yaşayan amatör bir tiyatro ekibinin çevresinde cereyan edi-

yor. Ekonomik krizin kırıp geçirdiği İzlanda’da büyük bankaların çöküşünden sonra günden güne seslerini yükselten hükümet karşıtı ateşli protestolar Reykjavík’te kaos ortamı yaratmıştır. Genç yaşında ailesini kaybeden kahramanımız Ari Thor tam bu kaotik ortamda polis akademisinden mezun olmuştur. Aslında genç adam, polis akademisine katılmadan önce hem felsefe hem de teoloji eğitimi almayı denemişse de bu bölümlerde aradığını bulamamış ve her iki eğitimi de yarıda bırakmıştır.

Ülkedeki olumsuz sosyoekonomik ortam iş bulma umutlarını acımasızca kırarken Thor ülkenin öbür ucundan, karın durmaksızın yağdığı, adı sanı unutulmuş bir şehir olan Siglufjörður’dan gelen iş teklifini bir an bile düşünmeden kabul eder ve kız arkadaşını geride bırakarak yeni yaşamına başlamak üzere Reykjavík’i terk eder.

Kente gelişinin ilk günlerinde, “Burada hiçbir zaman, hiçbir şey olmaz” sözünü doğrularcasına her şey çok rutin ve olaysız geçer, çaylak dedektifimize birkaç sıradan olayın dışında yapacak pek iş düşmez ancak bu durum İzlanda’nın bir zamanlar en önde gelen yazarı olarak kabul edilen Hrolfur Kristjansson’un merdivenlerden düşerek ölmesine kadar sürer. Şimdi bazı soruların sorulması gerekmektedir: Bu olay gerçekten talihsiz bir kaza mıdır yoksa Hrolfur merdivenlerden mi itilmiştir? Ekip, kıdemli yazarın ölümünü araştırırken tiyatro grubundaki kadın oyuncularından biri karlar içinde bıçaklanmış ve yarı çip-

Ragnar Jónasson

lak terk edilmiş halde bulunur. Kadının cinayete kurban gittiği kabul edilmek üzereyken nabzının attığı fark edilir ve derhal hastaneye kaldırılır. Bu olayın tiyatro kulübündeki kazayla ilgisi var mıdır? Ari Thor gerçekleri ortaya çıkarmak için tiyatro kulübü üyeleri arasında soruşturmayı yürütürken biz de her bir üyenin -Ülfer, Palmi, Ugla, Karl, Linda, Hrolfur, Nina, Anna- hayat hikâyesini ve geçmişteki sırlarını ayrıntılarıyla öğreniriz. Bu öğrendiklerimizin bizi nereye ulaştıracağını ise yazardan dinlemek gerekiyor.

Kuzeyin karanlık ve soğuk atmosferinde ağır ama emin adımlarla ilerleyen ve gizemini sonuna kadar bir an bile kaybetmeyen, güzel bir “katile kim” hikâyesi *Kar Körlüğü*.

POLİS KATİLİ, MAJ SJÖWALL & PER WAHLÖÖ, AYRIKSI KİTAP

Kusursuz bir yaşama ev sahipliği yaptığı kabul edilen Kuzey Avrupa’da geçen suç hikâyeleri -bilhassa bu hikâyeler bu kabulle anılan bir coğrafyadaki toplumsal yozlaşmanın ipliğini pazara çıkaracak güçte ve cesaretle olduğu için- ilgi çekici oluyor. Bahsi geçen sürükleyici Kuzey Avrupa polisiyesinin en önemli ve bilindik örneklerinden ilki, Maj Sjöwall ve Per Wahlöö çiftinin 1960’lı yıllarda beraber kaleme aldıkları Martin Beck serisidir. Martin Beck ve arkadaşlarının maceraları üzerine kurulu olan ve *Kanaldaki Kadın* (Roseanna) romanıyla başlayan seri, Per Wahlöö’nün vakitsiz ölümü nedeniyle sadece on

kitap halinde yayımlanabilmiş, bu üzücü olay nedeniyle polisiye okuru, Beck ve arkadaşlarına çok erken veda etmek zorunda kalmıştır. *Polis Katili* bu serinin sondan bir önceki romanıdır.

Kahramanımız Martin Beck, polisliğe 20 yaşında Jakop Karakolu’nda devriye memuru olarak başlamış ve ömrünün yarısını teşkilatta geçirmiş tecrübeli bir polistir. Son sekiz yıldır cinayet masasında görev yapmaktadır. İnatçıdır, mantıklıdır ve her durumda sakin kalmayı başarır ama olumlu niteliklerine rağmen yükselme hırsı olmadığı için hak ettiği mevki olan cinayet masası şefliğine ulaşamamıştır. Yine de kendisi -tam da bu özelliği nedeniyle- bu durumu asla dert etmez. Beck bir sorgulama ustasıdır hatta belki de bu konuda ülkenin en iyisidir. Kişisel kanaatime göre, kurgu polis karakterleri arasında sorgu tekniklerini onun kadar bilen ve uygulayabilen bir başka polis karakteri henüz yaratılmamıştır. Kahramanın özel yaşamına bakıldığında ise ilk dikkati çeken, mutsuz bir evliliği sürdürmesi ve karısıyla anlaşamadığı için tüm vaktini sadece işiyle ilgilenererek geçirmesidir.

Beck öykülerinin en dikkate değer özelliği, ekipteki diğer polislerin de (irikiyım Larsson, fil hafızalı Melander ve gurme Kollberg) Beck kadar tecrübeli olmalarıdır; çalışma arkadaşları, hikâyelerde neredeyse Beck kadar başrol oynarlar. Hikâyemize gelince...Bir kadın durakta otobüs beklerken bir araba, kadının önünde durur. Sürücü pencereden dışarı doğru başını uzatarak

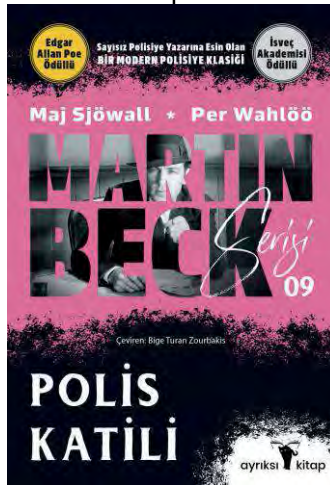
kadına kendisini gideceği yere bırakmayı teklif eder. Öneriyi kabul eden kadın arabaya biner, sonrasında aralarında sürüp giden konuşmalarından birbirlerini tanıdıklarını anlarız ama ıssız bir yerde adam, kadını öldürür.

Martin Beck kayıp olarak bildirilen kadının bulunmasına yardım etmek üzere Anderslöv Karakolu'na gider. Soruşturmaya göre Sigbrit Mard; 38 yaşında, boşanmış, pastane- de çalışan ve yalnız yaşayan bir kadındır. Şüphelilerden Folke Bengtsson'u, Martin Beck okurları *Kanaldaki Kadın* romanından hatırlayacaklardır. Martin Beck, adamı şöyle tanımlıyor: Sadist, bağınaz ve kadın düşmanı. İşte bu adam, Sigbrit Mard'ın komşusudur, üstelik kadının kaybolduğu gün ikisinin aynı anda postane- de olduklarını ifade eden görgü şahitleri vardır. Bir başka tanidik simayı daha okurlar yine çok iyi hatırlayacaklardır; *Duman Olan Adam* romanından gazeteci Ake Gunnarson. Bunca yıl sonra bu adamları Anderslöv gibi bir yerde yeniden bir araya getiren tesadüf son derece şaşırtıcıdır. Soruşturma ilerledikçe Sigbrit Mard'ın boşandığı eşi Bertil Mard da şüpheliler arasında yerini alır. Sabık eş sağı solu belli olmayan, çabuk par-

layan, tehlikeli bir adamdır. Denizcidir ve karada yaşamaya bir türlü uyum sağlayamamıştır. Daha önemlisi başta cinayet olmak üzere çok sayıda suçtan teşekkül eden hayli kabarık bir şiddet geçmişi vardır.

Martin Beck bu iki şüpheli üzerinde yoğunlaşırken başka bir olay meydana gelir: Üç polis, devriye görevleri sırasında içinde iki hırsızın bulunduğu bir arabayı durdurur. Çıkan silahlı çatışmada hem polislerden hem saldırganlardan biri vurulur. Saldırgan olay yerinde, polis ise hastanede ölür. Kaçmayı başaran diğer saldırganın eşkâli basına dağıtılır ve tüm teşkilat peşine düşer. Kapana kısılan saldırgan paçayı kurtarmak için bir araba çalar ve bu hırsızlık soruşturmanın seyri değişir.

Polis Katili, Martin Beck ve arkadaşlarının başrol oynadığı serinin sondan bir önceki romanı. Bu nedenle üzülerken, 1968-2016 yılları arasında pek çok ödüle layık görülen, kusursuz sayılan İsveç toplumunun pisliklerini pazara çıkarırken kolluk kuvvetlerindeki yozlaşmayı da gözler önüne seren ve polisiye romanların unutulmaz karakterleri arasına giren bu romana ve kahramanlarına veda etmeye hazırlanıyoruz.

2020'NİN POLİSİYE DİZİ RAPORU

2020 tüm insanlık için beklenmedik bir yıl olarak tarihe geçti. Global sağlık krizi ve beraberinde getirdiği belirsizlik ortamı hem kurumların hem de bireylerin sektörler arası aktivitelerini sekteye uğrattı. Bu durum, sinema ve televizyon sektörünü de derinden etkiledi elbette. Çekimleri devam eden diziler prodüksiyon sürecine ara vermek zorunda kaldı. 2020'de izleyicilerle buluşmaya hazırlanan birçok yapım, yayın tarihini ertelemeye yoluna gitti. Elinde yeterince envanter bulunan ya da pandemi patlak vermeden önce çekimlerini tamamlamayı başaran yapım şirketleri nispeten daha şanslıydı. Tüm bunlara rağmen 2020 özellikle de suç dizileri konusunda verimli bir yıl oldu. Birçok dizi 2021'e ertelense de izleyiciler 2020'de de kaliteli polisiyeler izleyebildi. Biz de Danimarka'dan Amerika'ya, Brezilya'dan Hindistan'a, İngiltere'den Irak'a, İsveç'ten İskoçya'ya 2020'de izleyicilerle buluşan, mutlaka izlenmesi gereken yeni polisiyeleri ve gerçek suç belgesellerini derledik. Tabii bunu yaparken yeni sezonlarıyla izleyicilerle buluşmaya devam eden iyi polisiyeleri de es geçmedik. Kaçıranlar, henüz başlamayanlar ya da tekrar izlemek isteyenler için önce devam eden dizilerin yeni sezonlarını, sonra da 2020'nin polisiyelerini okurlarımız için yazdık.

YENİ SEZONLARIYLA DEVAM EDENLER

Ekranların en uzun soluklu dizilerinden *Law and Order: Special Victims Unit*, 22. sezonu ile izleyicilerle buluştu. Ekranların en özgün kadın dedektif karakterlerinden birini konu alan *Marcella*, Haziran 2020'de üçüncü sezonu ile geri döndü. Ekranların en sevilen avukatı Saul Goodman, son yılların en iyi adli dramalarından *Better Call Saul*'un beşinci sezonu ile ekranlara geldi. Bir İspanyol

şaheseri, *La casa de papel* de dördüncü sezonu ile nisan ayında izleyicilerle buluştu.

Klasikler arasına girmeye çoktan hak kazanmış dizilerden *Ozark*, mart ayında çok iyi bir üçüncü sezonla ekranlara döndü. Fransa, Almanya, İspanya ve İngiltere'de sorgu odasında geçen bağımsız bölümlerle ekranlara gelen *Criminal* serisinin *Criminal: UK* kolunun ikinci sezonu, güçlü dört bölümle eylülde izleyicilerle buluştu. Her sezonda farklı bir konuya ve döneme odaklanan muhteşem dizi *Fargo* da başarılı bir dördüncü sezonla ekranlara geldi. İzleyicilerin beğenisini toplayan İsrail dizisi *Fauda* da üçüncü sezonu ile izleyicilerle buluştu.

Avustralya yapımı Neo Western suç dizisi *Mystery Road* ikinci sezonu ile nisan ayında izleyicilerle buluştu. 2013'ten bu yana yayınlanan ve oldukça geniş bir izleyici kitlesine ulaşan *Brooklyn Nine-Nine* yedinci sezonu ile ekranlara geldi. *The Good Wife* dizisinin spin-off'u *The Good Fight* da dördüncü sezonu ile nisan ayında geri döndü. Luke Jennings'in *Villanelle* romanlarından uyarlanan, son yılların en iddialı dizilerinden *Killing Eve* üçüncü sezonu ile izleyicilerle buluştu. *Killing Eve* aslında üçüncü sezonla ekranlara veda et-

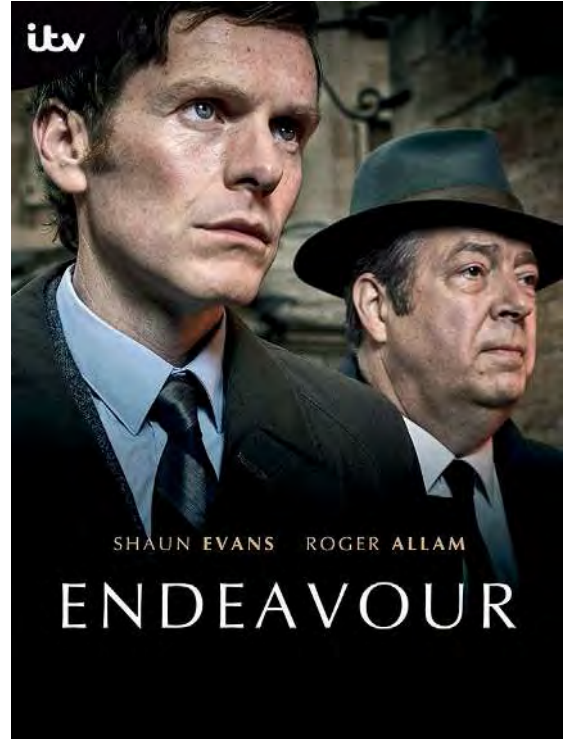

meyi planlıyordu ancak başarılı dizi dördüncü sezon onayını da aldı.

O halde romandan uyarlanan dizilerle devam edelim. Alman yazar Volker Kutscher'in romanlarından uyarlanan Neo-Noir dizi *Babylon Berlin* de muhteşem bir dördüncü sezonla ekranlara geldi. 19. yüzyıl New York'unda kol gezen bir seri katille birlikte kriminal psikolog Dr. Laszlo Kreizler'in hikâyesini konu alan *The Alienist*'in devamı niteliğindeki *The Angel of Darkness* da 2020'de izleyicilerle buluşan yapımlar arasında yerini aldı. Dizi, Amerikalı yazar Caleb Carr'ın romanlarından uyarlama.

Usta İtalyan yazar Andrea Camilleri'nin Müfettiş Salvo Montalbano romanlarından uyarlanan muhteşem dizi *Il commissario Montalbano*, 14. sezonu mart ayında izleyicilerle buluştu. Bir başka İtalyan dizisi *Suburra* da üçüncü sezonu ekranlara dönen diziler arasında. Usta yazar G.K. Chesterton'ın romanlarından uyarlanan ve 2013'ten bu yana izleyicilerle buluşan başarılı dizi *Father Brown* da sekizinci sezonu hayranlarıyla buluştu. Bir başka kasaba rahibini konu alan başarılı dizi *Grantchester* da beşinci sezonu ekranlara geldi.

Ann Cleeves'in romanlarından uyarlanan İskoç dizisi *Shetland* altıncı sezonu izleyicilerle buluştu. Cleeves romanlarından uyarlanan bir diğer İngiliz polisiyesi *Vera* da 10. sezonu ekranlara geldi. Colin Dexter'in Müfettiş Morse romanla-

rından uyarlanan başarılı dizi *Endeavour*'ın yedinci sezonuna da şubat ayında kavuştuk. Michael Connelly'nin Harry Bosch romanlarından uyarlanan *Bosch* dizisi de altıncı sezonu ekranlara geldi. İsveçli Maj Sjöwall ve Per Wahlöö ikilisinin muhteşem Martin Beck romanlarından uyarlanan *Beck* dizisi de yedinci sezonu izleyicilerle buluşan yapımlar arasında. J.K. Rowling'in Robert Galbraith mahlasıyla kaleme aldığı Cormoran Strike romanlarının uyarlaması *Strike* da üçüncü sezonu ekranlara geldi.

SON SEZONLARIYLA VEDA EDENLER

2005 senesinden bu yana takip ettiğimiz *Criminal Minds*'in 15. ve son sezonu ocak ayında ekranlara geldi. Son yılların en iyi casusluk dizilerinden *Homeland* iki senelik bir aradan sonra sekizinci ve son sezonu şubat ayında izleyicilere veda etti. Giles Blunt'ın romanlarından uyarlanan Kanada dizisi *Cardinal* dördüncü ve son sezonu nisan ayında ekranlara veda etti. Son yılların en başarılı yapımlarından Alman dizisi *Dark* üçüncü ve son sezonu ekranlara geldi. Beğenilen İspanyol dizisi *Unauthorized Living* (Vivir sin permiso) başarılı bir ikinci sezonla final yaptı. Özellikle ilk sezonu *Bron/Broen* ve *The Killing* gibi yapımlarla karşılaştırılan Finlandiya dizisi *Deadwind* (Karppi) de ikinci ve son sezonu ekranlara veda etti.

2020'DE İZLEYİCİLERLE BULUŞAN POLİSİYELER

THE INVESTIGATION (EFTERFORSKNINGE)

Tobias Lindholm tarafından yaratılan Danimarka dizisi *Efterforskninge*, 2017'de cinayete kurban giden İsveçli gazeteci Kim Wall vakasının soruşturma sürecini konu alıyor. Danimarkalı girişimci Peter Madsen'le röportaj yapmak için Madsen'in denizaltısı UC3 Nautilus'a binen ve oradan sağ çıkamayan Kim Wall'un cesedinin parçaları yaklaşık 10 gün sonra bulunmuştu. Eylül 2020'de izleyicilerle buluşan ve altı bölümden oluşan dizide Søren Malling, Başmüfettiş Jens Møller karakteriyle, Pilou Asbæk ise Savcı Jakob Buch-Jepsen olarak karşımıza çıkıyor. Dizi, Madsen'e ya da işlenen suça odaklanmaktansa Madsen'in tutuklanmasına kadar uzanan soruşturma sürecini aktarıyor.

DEVS

İngiliz yazar ve yapımcı Alex Garland tarafından yaratılan Amerikan yapımı bilimkurgu ve gerilim dizisi *Devs* sekiz bölümlük bir mini seri olarak Mart 2020'de izleyicilerle buluştu. Lily Chan (Sonoya Mizuno), Forest (Nick Offerman) tarafından yürütülen kuantum hesaplama şirketi Amaya'da yazılım mühendisi olarak çalışmaktadır. Chan'ın erkek arkadaşı, şirketin Devs biriminde yeni işine başladığı ilk gün hayatını kaybeder. Chan, erkek arkadaşının gizemli ölümünün arkasında şirketi Amaya'nın olduğundan şüphelenir ve kendisini vakayı soruştururken bulur. Dizi, eleştirmen ve izleyicilerden hikâyesi, sinematografisi, oyunculukları ve müzikleriyle beğeni topladı.

BAGHDAD CENTRAL

Ortadoğu uzmanı Amerikalı akademisyen Eliott Colla'nın 2014 tarihli romanından uyarlanan dizi ilk sezonuyla Şubat 2020'de izleyicilerle buluştu. İngiliz yapımı dizi, Saddam Hüseyin'in Amerikan güçleri tarafından ele geçirilmesinden kısa süre sonra, 2003 yılında Irak'ta geçiyor. Senaryosu Stephen Butchard tarafından kaleme

alınan, yönetmenliğini de Alice Troughton'ın üstlendiği dizi eski bir polis memuru Muhsin al-Khafaji'ye (Waleed Zuaiter) odaklanıyor. Muhsin, kayıp kızı Sawsan'ı (Leem Lubany) bulmaya çalışırken Birleşik Devletler tarafından tutuklanır ve işkenceye maruz kalır. Bir yanlış anlaşılma olduğu fark edilince serbest bırakılan Muhsin eski bir İngiliz polis Frank Temple (Bertie Carvel) tarafından Yeşil Bölge'de görev yapmak üzere işe alınır.

THE FLIGHT ATTENDANT

Chris Bohjalian'ın 2018'de okurlarla buluşan aynı isimli romanından uyarlanan dizi ilk sezonuyla Kasım 2020'de ekranlara geldi. Yayınlanmasının akabinde ikinci sezon onayını da alan dizide *The Big Bang Theory*'den bildiğimiz ünlü oyuncu Kaley Cuoco başrolde karşımıza çıkıyor. Amerikalı hostes Cassie Bowden iflah olmaz bir alkoliktir. Uçuş sırasında bile içki içen ve yolcular dahil tanımadığı insanlarla cinsel ilişkiye giren Bowden bir gün Bangkok'ta bir otel odasında uyanır. Yanında önceki uçuştan tanıdığı bir adam vardır fakat boğazı kesilen adam ölmüştür. Önceki gece neler olduğunu hatırlamayan ve polisi aramaya korkan Bowden cinayet mahalini temizler ve uçuş arkadaşlarına katılır. New York'a ulaştığında FBI ajanları tarafından sorguya alınan Bowden, cinayeti kimin işlemiş olabileceğini sorgulamaya başlar.

PAATAL LOK

Hint gazeteci ve yazar Tarun Tejpal'in 2010'da yayımlanan *The Story of My Assassins* isimli romanından uyarlanan Hint yapımı dizi Mayıs 2020'de izleyicilerle buluştu. Birçok ödüle layık görülen ve *Variety*'nin 2020'nin en iyi uluslararası dizileri listesinde yerini alan *Paatal Lok*'ta Jaideep Ahlawat, Gul Panag, Neeraj Kabi, Swas-

tika Mukherjee, Ishwak Singh ve Abhishek Banerjee gibi oyuncular karşımıza çıkıyor. Delhi cinayet masasında görev yapan Komiser Yardımcısı Vishram Bhagat, uzun süren bir kovalamacanın ardından peşinde olduğu dört genci yakalar. Bu gençler, önemli bir gazeteciye, Sanjeev Mehra'ya cinayet kumpası kurmakla suçlanır. Soruşturma, dedektifler Hathi Ram Chaudhary ve partneri Imran Ansari'ye devredilir. İkili ters giden bir suikast teşebbüsünün ardındaki sırrı çözmek için elinden geleni yapacaktır.

GOOD MORNING, VERÔNICA

Ilana Casoy'un Andrea Killmore mahlasıyla kaleme aldığı aynı isimli romandan uyarlanan Brezilya dizisi *Bom Dia, Verônica* ilk sezonu Ekim 2020'de izleyicilerle buluştu. Brezilyalı yazar Raphael Montes tarafından yaratılan dizinin yönetmen koltuğunda José Henrique Fonseca oturuyor. Veronica Torres, São Paulo cinayet masasında görev

yapan bir polis memurudur. Evli ve iki çocuklu Veronica'nın düzeni genç bir kadının intiharına tanıklık etmesiyle altüst olur. Aynı hafta içinde, adını vermeyen genç bir kadının Veronica'yı arayıp yardım istemesi meseleyi daha da karmaşık bir hale getirir. Beğenilen dizinin yeni sezonu 2021'de izleyicilerle buluşması bekleniyor.

HOME BEFORE DARK

Dana Fox ve Dara Resnik tarafından yaratılan dizi, Nisan 2020'de izleyicilerle buluştu. Dizi, henüz ilk sezonu yayınlanmadan ikinci sezon onayını da aldı. Gazeteci Hilde Lysiak'ın hayatından esin-

lenen ve küçüklüğüne odaklanan dizide Brooklyn Prince, Jim Sturgess, Abby Miller, Louis Herthum ve Michael Weston gibi oyuncular karşımıza çıkıyor. Babası gibi gazeteci olmak isteyen küçük kız Hilde Lisko, babasının (Matthew Lisko) işten kovulmasının ardından ailesiyle birlikte Brooklyn'den ayrılır ve Matthew'un doğup büyüdüğü, göl kenarındaki küçük kasabaya yerleşir. Her daim gerçeklerin peşinden koşan Hilde, herkesin hatta babasının bile unutmaya çalıştığı eski bir vakayı gün yüzüne çıkaracaktır.

DEADWATER FELL

Özellikle de *Grantchester* dizisiyle adından söz ettiren Daisy Coulam tarafından yaratılan ve yazılan *Deadwater Fell* dört bölümlük bir mini dizi olarak Ocak 2020'de izleyicilerle buluştu. *Doctor Who* ve *Broadchurch* gibi dizilerden tanıdığımız başarılı oyuncu David Tennant başrolde karşımıza çıkıyor. Ünlü oyuncu aynı zamanda dizinin yapımcılarından. Ücra bir İskoç köyü bir trajediye gebe. Kendrick evinde kontrolden çıkan yangın, bir anne ve üç küçük çocuğunun canına mal olur. Yangından sağ çıkan tek kişi, ailenin babası ve köyün doktorudur ancak beş kişilik bu ailenin tüm bireylerinin ilaçla uyutulduğu ortaya çıkar. Bu ideal ailenin mutluluktan çok uzak olduğunu keşfeden dedektifler bu kasti cinayet için bir sebep aramaya koyulur.

THE STRANGER

Ünlü Amerikalı yazar Harlan Coben'in 2015'te yayımlanan aynı isimli romanından uyarlanan dizi, sekiz bölümlük bir mini seri olarak Ocak 2020'de izleyicilerle buluştu. Senaryosu BAFTA ve Emmy ödüllü senarist Danny Brocklehurst tarafından kaleme alınan dizide Richard Armitage, Siobhan Finneran ve Hannah John-Kamen gibi isimler karşımıza çıkıyor. Gizemli bir yaban-

cı, Adam Price'a görünürde mükemmel hayatı üzerinde yıkıcı etkisi olacak bir sır söyler. Bu yabancı 20'li yaşlarında, sürekli beyzbol şapkasıyla gezen bir kadındır ve hikâye ilerledikçe kadının çok daha fazla sırla ilişkilendirildiği öğrenilir. Bu beklenmedik sırrın açığa çıkması en çok da Adam Price'ın kayıp karısını etkileyecektir.

MISS SCARLET AND THE DUKE

İngiltere-İrlanda ortak yapımı bu dönem dizisi 2020'nin Mart ayında izleyicilerle buluştu. Baş-

rollerinde Kate Phillips ve Stuart Martin'i izlediğimiz dizi, PBS kanalının "Başyapıtlar" olarak adlandırdığı serinin ilk dizisi. Viktorya dönemi Londra'sında geçen dizide karşımıza çıkan Eliza Scarlet, babası öldüğünde parasız kalır. Bu durum, evliliğin bir kadının finansal güvenliği için tek seçenek olduğu bir zamanda daha da büyük sorunlar yaratır. Eliza, babasının dedektiflik bürosunu devam ettirmeye karar verir ancak böylesine er-

kek egemen dünyada çalışabilmek için erkek bir ortağa ihtiyacı olacaktır. Eliza kısa süre sonra, Dük olarak bilinen huysuz kadın avcısı Dedektif Müfettiş William Wellington ile birlikte çalışmaya başlar. Yeni sezon çekimleri pandemi nedeniyle ertelenen dizinin ikinci sezonuyla 2021'de ekranlara gelmesi bekleniyor.

PERRY MASON

Amerikalı avukat ve yazar Erle Stanley Gardner'ın karakteri Perry Mason özellikle Amerikalı izleyiciler için oldukça tanıdık bir karakter. Karakterden esinlenerek yaratılan ve 1957-1966 yılları arasında dokuz sezon boyunca izleyicilerle buluşan *Perry Mason* dizisi Amerikalıların kültürel hafızasında epey önemli bir yere sahip. Başa-

rılı savunma avukatı Mason, ünlü oyuncu Robert Downey Jr.'ın yapımcılığında ekranlara döndü. Rolin Jones ve Ron Fitzgerald tarafından yazılan dizinin yönetmen koltuğunda usta yönetmen Tim Van Patten oturuyor. 1932'de Los Angeles'ta geçen dizi, ikonik karakter Perry Mason'ın ünlü bir avukat olmadan önceki hayatına odaklanıyor. Ünlü oyuncu Matthew Rhys'in Perry Mason olarak karşımıza çıktığı dizide Juliet Rylance, Chris Chalk, Shea Whigham, Tatiana Maslany ve John Lithgow gibi isimleri de izliyoruz.

DEFENDING JACOB

William Landay'ın 2012'de okurlarla buluşan aynı isimli romanından uyarlanan dizi, 2020'nin Nisan ayında izleyicilerle buluştu. Mark Bombback tarafından yazılan ve yaratılan dizinin yönetmen koltuğunda Morten Tyldum oturuyor. Massachusetts'in küçük bir kasabasında meydana gelen şoke edici olay, Barber ailesinin hayatını altüst eder. 14 yaşındaki oğlu cinayetle suçlanan Bölge Savcı Yardımcısı Andy Barber bu olayı aydınlatmaya çalışırken oğluyla işi arasında sıkışır. Son dönemin popüler isimlerinden Chris Evans'a Michelle Dockery, Jaeden Martell, Cherry Jones, Pablo Schreiber, Betty Gabriel, Sakina Jaffrey ve J.K. Simmon gibi isimler eşlik ediyor.

THE OUTSIDER

Stephen King'in aynı isimli romanından uyarlanan dizi, 2020'nin Ocak ayında HBO'da yayınlandı. Ben Mendelsohn, Cynthia Erivo, Bill Camp, Paddy Considine, Julianne Nicholson ve Jason Bateman gibi oyuncuların yer aldığı 10 bölümlük mini dizi olarak ekranlara geldi. *The Outsider*,

bazı izleyiciler tarafından yavaş tempolu bulunsa da özellikle oyunculuklar açısından tatmin edici bir dizi olarak adlandırıldı. Georgia'da ormanlık alanda küçük bir çocuk, cinayete kurban gider. Dedektifler vakayı araştırmaya başlar fakat bu cinayet çevresinde şekillenen gizemli olaylar vakayı daha da karmaşık hale getirir.

YOUNG WALLANDER

İsveçli usta polisiye yazarı Henning Mankell'in Kurt Wallander romanlarından uyarlanan dizi, 2020'nin Eylül ayında izleyicilerle buluştu. Gü-

nümüzde geçen ve ünlü kurgusal dedektif Kurt Wallander'ın genç bir polis olduğu 20'li yaşlarına odaklanan dizi yönetmenliği, senaryosu ve oyunculuklarıyla izleyicilerden ve eleştirmenlerden olumlu yorumlar aldı. *Young Wallander*'ın oyuncu kadrosunda Adam Pålsson'un yanı sıra Richard Dillane, Leanne Best, Ellise Chappell, Charles Mnene, Jacob Collins-Levy gibi isimler bulunuyor. Dizinin yapımcılığını Berna Levin; yönetmenliğini ise Ole Endresen ve Jens Jonsson ikilisi üstleniyor. Dizinin yazarları ise Ben Harris, Jessica Ruston, Anoo Baghavan ve Ben Schiffer. Altı bölümlük ilk sezonu büyük beğeni toplayan dizinin ikinci sezon onayını da aldığı duyuruldu.

DES

İskoç seri katil Dennis Nilsen'i konu alan üç bölümlük İngiliz mini dizi *Des*, 2020'nin Eylül ayında izleyicilerle buluştu. Evinin yakınlarında tıkanan bir giderde keşfedilen insan kalıntıları neticesinde 1983 yılında tutuklanan Nilsen'in hikâyesini anlatan dizide ünlü oyuncu David Tennant bu soğukkanlı seri katili canlandırıyor. ITV yapımı mini dizi, kanalın kötü şöhretli İngiliz seri katilleri anlattığı serinin dokuzuncu yapımı olarak konumlanıyor. Dizi birçok yönden izleyicilerden ve eleştirmenlerden olumlu yorumlar aldı. Özellikle de böyle hassas bir konuyu kurbanlara saygı çerçevesinde ve sansasyon yaratma telaşına düşmeden ele almasıyla büyük beğeni topladı. Ünlü oyuncu David Tennant'ın performansı da diziyi mutlaka izlenesi yapımlar arasında konumluyor.

THE UNDOING

Jean Hanff Korelitz'in *You Should Have Known* isimli romanından HBO tarafından ekrana uyar-

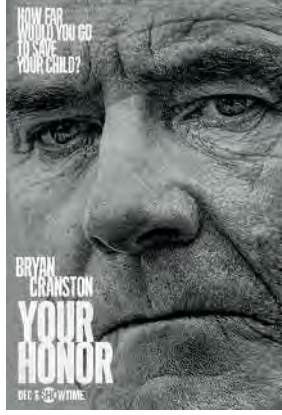
lanan psikolojik gerilim ve gizem türündeki dizi, 2020'nin Ekim ayında izleyicilerle buluştu. Ünlü oyuncu Nicole Kidman'ın canlandığı Grace Fraser karakteri başarılı bir psikoterapist olarak karşımıza çıkıyor. Fraser'ın kocası Jonathan (Hugh Grant) ortadan kaybolunca Grace kendisini bir skandalın içinde bulur. Dizinin yapımcılarından da olan Nicole Kidman, bu projenin senaryosu için *Big Little Lies* dizisinin de yapımcı ekibinde yer alan David E. Kelley'le çalışıyor. Dizinin yönetmenliğini ise Danimarkalı Susanne Bier üstleniyor. HBO'nun bu iddialı mini dizisi özellikle oyunculuklarıyla ve merak uyandırıcı senaryosuyla izleyicilerin ve eleştirmenlerini beğenisini topladı.

LITTLE FIRES EVERYWHERE

Celeste Ng'in 2017'de yayımlanan aynı isimli çoksatın romanından uyarlanan mini dizi, Hulu için ekrana uyarlandı ve 2020'nin Mart ayında izleyicilerle buluştu. Roman yayımlanmadan önce Reese Witherspoon ve Lauren Neustadter tarafından keşfedilmiş. Witherspoon sonrasında projeyi *Scandal* dizisinden tanıdığımız Kerry Washington'a götürmüş ve dizi projesi hayata geçmiş. Richardson ailesi, görünürde mükemmel bir ailedir. Sanatçı ve bekâr bir anne olan Mia Warren'ın kızıyla birlikte Richardson ailesinin evini kiralamasıyla karakterler arasındaki ilişki dinamikleri değişir. Yapımcılar Reese Wit-

herspoon ve Kerry Washington, dizinin oyuncu kadrosunda da yer alıyor. Hulu'nun açıkladığı verilere göre *Little Fires Everywhere* yayınlandığı ilk 60 gün içerisinde, mecranın en çok izlenen yapımı haline gelmiş.

YOUR HONOR

İsrail dizisi *Kvodo*'dan uyarlanan *Your Honor* ilk sezonuylar Aralık 2020'de ekranlara geldi. *Criminal Justice* ve *The Night of* gibi yapımlardan tanıdığımız Peter Moffat tarafından geliştirilen ve yazılan dizide *Breaking Bad* evreninde yeraltı dünyasının kralı Walter White'ı canlandıran ünlü oyuncu Bryan Cranston bu kez farklı bir karakterle izleyicilerin karşısına çıkıyor. New Orleans'ta görev yapan itibarlı hâkim

Michael Desiato'nun genç oğlu, başka bir gencin ölümüyle sonuçlanan vurkaç olayına karışır. Hâkim başlarda oğlunun polise teslim olmasını ister fakat ölen gencin yerel bir mafya babasının oğlu olduğunu öğrenince kararını değiştirir. Desiato'nun kanıtları yok etme çabası başka bir genç için trajik sonuçlara yol açacaktır.

QUIZ

James Graham tarafından yazılan ve yaratılan dizi, Graham'ın aynı isimli tiyatro oyunundan ve Bob Woffinden ile James Plaskett ikilisi tarafından kaleme alınan romandan uyarlama. Yönetmenliğini Stephen Frears'ın üstlendiği dizi Nisan 2020'de ekranlara geldi. 2001 senesinde, İngiltere'de Charles Ingram isimli bir kişi Kim Milyoner Olmak İster yarışmasında bir milyon pound kazandı ancak bu olayın hemen ardından hile yaptığı gerekçesiyle hakkında dava açıldı. Davanın sonucunda Charles Ingram ve eşi Diana Ingram'ın hile yaptığına karar verildi. Bu

inanılmaz olayı konu alan üç bölümlük dizinin odağındaki çifti *Succession*'ın Matthew Macfadyen'i ve *Fleabag*'in Sian Clifford'ı canlandırıyor.

RATCHED

American Horror Story ve *Glee* gibi yapımlarla tanıdığımız Ryan Murphy tarafından geliştirilen, Evan Romansky tarafından yaratılan dizi ilk sezonuylar Eylül 2020'de izleyicilerle buluştu. Saul Zaentz'in 1975 yapımı ünlü filmi *One Flew Over the Cuckoo's Nest*'te (film Ken Kesey'in 1962 tarihli aynı isimli romanından uyarlamaydı) ele alınan olayların öncesini anlatan dizide ünlü oyuncu Sarah Paulson başrolde karşımıza çıkıyor. Paulson'ın canlandırdığı hemşire Mildred Ratched, 1947'de Lucia State Hospital'da çalışmak üzere Dr. Hanover tarafından işe alınır. *Ratched*'in o hastanede çalışmak istemesinin sebebiyse başkadır. Birkaç papazı öldürdüğü için hastanede yatan kardeşini oradan kaçırmak ister.

GERÇEK SUÇ BELGESELLERİ

I'LL BE GONE IN THE DARK

Amerikalı gerçek suç yazarı Michelle McNamara'nın, 1973-1986 tarihleri arasında en az 13 cinayet ve 50 tecavüz vakasından sorumlu olduğu düşünülen Golden State Katili'ni konu aldığı aynı isimli romanından uyarlanan mini dizi, Ağustos 2020'de izleyicilerle buluştu. Dizi aslında McNamara'nın romanını kaleme alma sürecini takip ediyor. Michelle McNamara sakın bir hayat sürmektedir fakat ailesi uykudayken Mc-

Namara gecelerini Golden State Katili'ni araştırarak geçirir. Çevrimiçi chat platformları ve suç bloglarının dünyasına dalar ve Golden State Katili'ni arar. Dedektiflerle, hayatta kalanlarla ve katilin ailesiyle yapılan röportajların yanında orijinal kayıtları ve arşiv görsellerini de içeren belgesel, eleştirmenlerden ve izleyicilerden beğeni topladı.

THE TRIALS OF GABRIEL FERNANDEZ

Özellikle belgesel yapımlarıyla tanıdığımız yapımcı Brian Knappenberger tarafından yapılan Amerikan yapımı belgesel serisi Şubat 2020'de izleyicilerle buluştu. Altı bölümlük dizi, Kaliforniya'nın Palmdale şehrinde yaşayan, istismara uğrayan, işkence gören ve cinayete kurban giden sekiz yaşındaki Gabriel Fernandez vakasını konu alıyor. *Los Angeles Times* gazetecileri, vaka avukatları Jon Hatami ve Scott Andrew Yang, Los Angeles Bölge Savcısı Jackie Lacey gibi isimlerle yapılan röportajları barındıran dizi, eleştirmenlerden ve izleyicilerden tam not aldı. İki yıllık yapım süreci boyunca dizi setinde bir terapistin görevlendirildiğini de belirtelim.

TRIAL 4

Rémy Burkel tarafından yönetilen mini belgesel serisi Kasım 2020'de izleyicilerle buluştu. Dizi, 1993'te Boston'da görevli bir polis memurunu, John J. Mulligan'ı öldürmekle suçlanan 19 yaşındaki Sean K. Ellis'in hikâyesini anlatıyor. Ellis, 22 yıl ve dört duruşma boyunca özgürlüğü için savaşırken adalet sistemindeki siste-

matik ırkçılığı ve yolsuzluğu da gözler önüne sermeye çalışıyor. Dizi bu çarpıcı hikâyeyi ele alışı şekli ve yönetmenliğiyle eleştirmenlerden ve izleyicilerden olumlu yorumlar aldı.

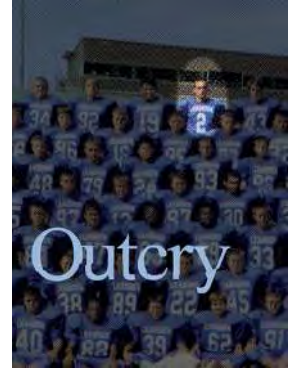
THE PHARMACIST

Şubat 2020'de izleyicilerle buluşan bu gerçek suç belgeseli, Louisiana'nın Poydras kasabasında yaşayan eczacı Dan Schneider'ı konu alıyor. Schneider'ın oğlu Danny, 1999'da New Orleans'ta uyuşturucu satın aldığı sırada cinayete kurban gider. Polisin özellikle de uyuşturucu ticareti sırasında yaşanan kayıplara karşı kayıtsızlığını gören Schneider meseleyi ele almaya karar verir. Kendi çabalarıyla vakayı araştırarak, görgü tanıkları bulan Schneider nihayetinde oğlunun katilini bulmayı başarır. Bir babanın adalet arayışını gözler önüne seren bu çarpıcı dizi izleyicilerden ve eleştirmenlerden tam not aldı.

OUTCRY

Pat Kondelis tarafından yazılan ve yönetilen beş bölümlük bu belgesel dizisi lise futbol takımının yıldızı Greg Kelley'yi konu alıyor. Texas'ın Leander şehrinde yaşayan Kelly, 4 yaşındaki bir erkek çocuğa tecavüz suçuyla tutuklandı ve cezaevine gönderildi. Sonrasında başka bir çocuğa karşı da aynı suçları işlediği gerekçesiyle hüküm giydi. İki küçük çocuk da gündüz bakımı için Kelley'nin yaşadığı eve bırakılıyordu. Kelley şartlı tahliye imkânı bulunmaksızın 25 yıl hapse mahkûm edildi. Belgesel, ülkenin gördüğü en çarpıcı vakalardan birini soruşturma süreciyle birlikte ele almayı hedefliyor.

THE INNOCENCE FILES

Yanlış hükümleri ve bunların farklı kişilerin hayatlarını nasıl etkileyebileceğini açığa çıkarmayı amaçlayan ve *The Innocence Project*'in faaliyetlerinden esinlenilerek yaratılan dizi, Nisan 2020'de izleyicilerle buluştu. The Innocence Project, bir dizi haksız mahkûmiyetin arkasındaki yanlış adımları ve aldatmacaları gün yüzüne çıkararak kurban ve zanlıların uğradığı adaletsizliği gözler önüne sermeye çalışan bir organizasyon. Liz Garbus, Alex Gibney ve Roger Ross Williams'ın

elinden çıkan bu belgesel serisi, The Innocence Project kapsamında sekiz vakayı izleyicilerle buluşturuyor.

KILLER INSIDE: THE MIND OF AARON HERNANDEZ

Eski profesyonel Amerikan futbolu oyuncusu ve suçu kanıtlanmış bir katil olan Aaron Hernandez'e odaklanan üç bölümlük mini belgesel dizisi Ocak 2020'de izleyicilerle buluştu. Hernandez, 2013'te öldürülen, Boston Bandist takımının oyuncusu Odin Lloyd'un cinayetiyle suçlanıyordu ve bunun yanında şüpheli durumda olduğu başka cinayet vakaları da vardı. Lloyd cinayetinden suçlu bulunan Hernandez ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı ve hapisteyken intihar etti. Geno McDermott'un yönetmenliğindeki bu belgesel dizisi Hernandez'in çıkışını, düşüşünü ve intiharına kadar giden süreci gözler önüne sermeyi amaçlıyor.

ATLANTA'S MISSING AND MURDERED: THE LOST CHILDREN

Sam Pollard ve Maro Chermayeff tarafından yönetilen bu belgesel dizisi Nisan 2020'de izleyicilerle buluştu. Beş bölümle ekrana gelen dizi, Temmuz 1979 ve Mayıs 1981 tarihleri arasında Atlanta'da işlenen bir dizi cinayeti konu alıyor. Bu iki yıllık süreç boyunca en az 28 çocuk ve birçok genç ve yetişkin, cinayete kurban gitti. Son cinayet işlendiği sırada 23 yaşında olan Wayne Williams iki yetişkinin cinayetinden suçlu bulundu. Williams çocukların cinayetiyle ilişkilendirilemezse de tutuklandıktan sonra cinayetler sona erdi. Belgesel bu çarpıcı vakayı Wayne Williams'ın temyiz davası sürecine odaklanarak izleyicilere aktarmayı hedefliyor.

BAŞKOMİSER NICHOLS NE DİNLER?

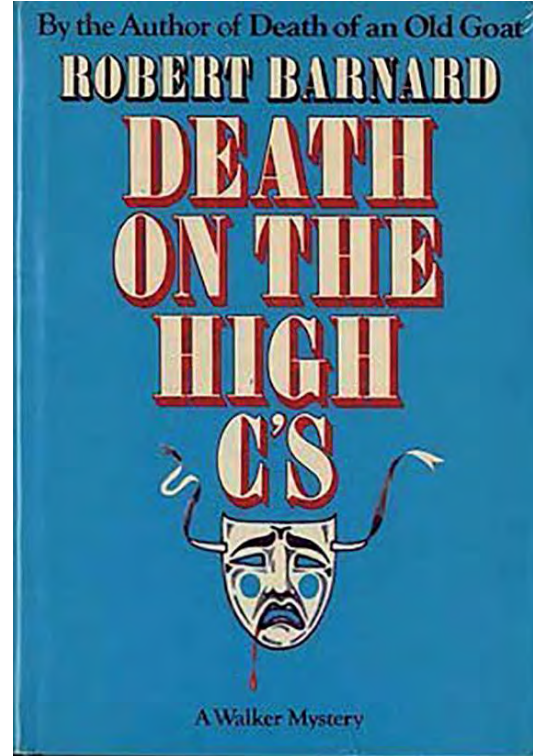
KAHRAMANI
OPERA OLAN
BİR MACERA

Romanın dedektifi Başkomiser Nichols bilhassa sorgulama mahareti ve romanın sonlarına doğru daha açıkça öğrendiğimiz opera sevgisiyle, “Keşke daha çok macerasını okuyabilseydik!” dedirten bir adam.

Bu sayfalarda yani Dedektifler Ne Dinler köşesinde şimdiye kadar hep iyi kötü meşhur dedektifleri ağırladık: Sherlock Holmes, Endeavour Morse, John Rebus falan... Son sayıda ise dedektif olmayan bir dedektifin, bu işi hobi olarak yapan Lord Peter Wimsey'nin müzik zevkine göz atmıştık (ki kendisi de epey tanınır hani). Dedektifler Ne Dinler'in bu bölümünde, adı pek de bilinmeyen bir konuğumuz var: Başkomiser Nichols.

Başkomiser Nichols, 2013 yılında 77 yaşındayken aramızdan ayrılan İngiliz polisiye yazarı Robert Barnard'ın birçok karakterinden biri. Aslında Bay Barnard'ın en meşhur ve uzun soluklu karakterleri, birçok maceralarını kaleme aldığı Charlie Peace ve Perry Trethowan'dır; yani Başkomiser Nichols onun “frontman”lerinden değil. Nitekim Başkomiser Nichols'un yalnızca bir macerası var. Fakat bu yegâne Başkomiser Nichols macerası, ki kendisi 1977'de raflara çıkan (ama Türkçe tercümesi olmayan) *Death on the High C's* olur, Bay Barnard'ın en sevilen romanlarından biri. Kimi inceleme yazarlarına kalırsa bunun sebebi, *Death on the High C's* romanında Bay Barnard'ın tüm humorunu maharetle ve incelikle göstermiş olması ama bana sorarsanız operanın o esrarengiz çekiciliğinin de bunda epey tesiri var.

Daha romanının adından başlıyor iş: *Death on the High C's* bir yandan “high seas” (açık denizler) kelime öbeğine gönderme yaparken bir yan-

dan da açıkça “do” notasından (C, do notasının harf karşılığıdır) bahsediyor ki bu notayı yüksek perdeden seslendirebilmek soprano ve tenorların imzasıdır. Örneğin büyük İtalyan tenor Luciano Pavarotti bu işin piri olduğu ve dokuz tiz do sesini de büyük maharetle çıkarabildiği için “Yüksek Do’ların Kralı” lakabıyla anılmış-

tır. Yani kitabı rafta görüp almaya karar verdikimizde, okuyacağımız maceranın bir yerlerinde operaya (en azından müziğe) rastlayacağımızdan eminiz. İlk sayfalarını okuyana dek bilmediğimiz ise *Deat on the High C's* romanının operanın göbeğinde geçen bir macerayı anlatması. Yani bu, müziğe rastladığımız polisyelerden değil; tıpkı bu sayfalarda bahsettiğim *New Orleans Cinayetleri* gibi müziği anlatının merkezine yerleştiren polisyelerden. Dedektifler Ne Dinler'in bu bölümünde *Death on the High C's*e yer vermek istemem de bundan; belki bir Sherlock Holmes ya da Endeavour Morse kadar müzik meftunu bir dedektifi yok bu hikâyenin, hayır, Başkomiser Nichols cinayet çözmekten kalan zamanında müzikle yatıp kalkanlardan değil. Müzikten anlıyor ve operaya aşına (hatta kısıtlı müzik bilgisini vakayı derinleştirmekte kullandığı bile oluyor) ama biz onu öyle derinlikli tanımıyoruz ki koleksiyonuna konuk olalım ve en sevdiği müzisyenleri öğrenelim! Fakat bu maceradaki her şey bir opera kumpanyasında olup bitiyor ve biz Başkomiser Nichols'u bu kumpanyayı araştırır, herkesi birer birer sorguya çekerken tanıyoruz. Yani bu macera bir otobüse şoförü de opera. Her şey, The Northern Opera Company isminde bir opera kumpanyasında olup bitiyor. İngiltere'nin Manchester şehrindeyiz ve dostlarımız, İtalyan operasının usta ismi Guiseppe Verdi'nin *Rigoletto*'sunu sahnelemeye hazırlanıyor. Bu, Victor Hugo'nun *Kral Eğleniyor* oyunundan

uyarlanmış üç perdelik bir melodramdır. İlk defa 11 Mart 1851 günü, Venedik'te sahnelenmiş ve o gün bugündür opera tarihinin mühim eserleri arasında sayılmıştır. Hani tenorlar için ustalık gösterisine dönüşen o meşhur "La donna è mobile" aryası yok mu; işte o, bu operanın üçüncü perdesindendir.

Rigoletto'yu bir defa dinlediniz mi o müzik, birçok Verdi eserinde olduğu gibi, artık hayatınızın parçasıdır. Ama onu hiç duymadan sadece hikâyesine bakarsanız burun kıvrabilirsiniz. Herhangi bir 19. yüzyıl melodramından farklı bir şey sunmaz *Rigoletto*. Esere ismini veren kambur saray soytarısı, onun güzel kızı Gilda, Mantua Dükü, dükün kız kardeşi Maddalena ve dükün eşi Kontes Ceprano arasında amansız bir aşk ve itibar kavgasını anlatır. İşin içine bir de kiralık katil girer; onun bir de kız kardeşi vardır ve sahnede kısacık kalsa da rolü mühimdir. Bizim maceramızda The Northern Opera Company, bu rolü sahnelemesi için yeni bir opera sanatçısıyla anlaşmıştır: Gaylene Ffrench.

Gaylene'i hiç kimse sevmez. Yönetmenden oyunculara, bulduğu her adamla yatan bir kadındır; durmadan kendini över, fena halde patavatsızdır ve en ufak başarısını öyle abartır ki insanlar, "Atma, Gaylene, din kardeşiyiz!" demek zorunda kalır. Öyle sevilmeyen biridir ki, eskiden sahne aldığı Messiah operasında sahneden inerken soprano solistin kendisinin yüzünü tırmalamışlığı vardır. *Rigoletto*'daki rolü de, ne ka-

dar kısa olsa da ona sorarsanız en önemlisidir. Etrafta bunu dillendire dillendire dolanır durur. Provalar devam ederken bir gün, Gaylene elektrikli bir bubi tuzağıyla soyunma odasında öldürülür. Tuhaf bir vakadır çünkü Gaylene'i ölü görmek isteyenler birçok kişi vardır (başta kumpanyadaki arkadaşları) ama onu öldürmek için bu kadar teferruata girecek kimse yoktur... Vaka, Başkomiser Nichols'un önüne gelir.

Başkomiser Nichols, kırklı yaşlarında ve "bodur, henüz yağ tulumuna dönmemiş ve henüz işinden bıkmamış" bir Lancashire'lıdır. Adamla ilgili daha da bir şey bilmiyoruz hatta başlarda operaya ilgisi var mı yok mu onu bile anlamıyoruz ama sonradan belirli düzeyde teknik bilgiye haiz olduğu anlaşılıyor. Bir sorgulama esnasında Mozart'ın *Don Giovanni* operasındaki Don Giovanni karakterinin "bariton ya da bas sesle seslendirilebileceğini" bildiğini ifade ediyor. Üstelik buna fazlasıyla hâkim ve buradan hareketle sorguladığı kişiyi sıkıştırıyor; opera bilgisini sorunun parçası kılıyor. Demek ki Başkomiser Nichols, gündelik yaşamında da opera dinliyor. Zaten ilerleyen sayfalarda, romanın sonuna doğru vaka çözüldükten sonra, Başkomiser Nichols'un evde eşiyle sık sık opera plakları dinlediğini öğreniyoruz. "Ruh hali ne olursa olsun" en sevdiği eser her daim Verdi'nin *Ernani*'siymiş, bunu öğreniyoruz, bir de Richard Strauss'un komik operası *Der Rosenkavalier*.

Ernani herhalde *Il Trovatore*'yle birlikte Verdi'nin en meşhur operasıdır; gerçi bilmiyorum meşhur olmayan Verdi operası var mıdır! Libretto yazarı Francesco Maria Piave onu yine Victor Hugo'nun bir eserinden, *Hernani* isimli tiyatro oyunundan uyarlamış; Verdi, unutulmaz müziğini bestelemiştir. Dört perdedir. Ülkemizde sahnelenen ilk Verdi operası olmak gibi bir özelliği de vardır; 1 Şubat 1846 günü, Beyoğlu'ndaki meşhur Naum Tiyatrosu'nda Osmanlı izleyicisiyle buluşmuştur. Richard Strauss'un *Der Rosenkavalier*'iye prömiyerini 26 Ocak 1911 günü, Dresden'deki Königliches Opera Evi'nde yapmış üç perdelik komik operasıdır. Libretto-sunu, *Elektra* operasında da Strauss'la beraber çalışan Hugo von Hofmannsthal, Molière'in oyunlarından etkilenecek kaleme almıştır. Bu yüzden 17. yüzyılda geçen bir öykü anlatan *Der Rosenkavalier* için kısmen modern bir Molière güldürüsü de denebilir.

Başkomiser Nichols'un müzik zevkini öğrendiğimize göre romanımıza dönelim çünkü başta da söylediğim üzere bu, kahramanın dedektif olduğu bir macera değil... Şimdi, *Death on the*

Robert Barnard'ın *Death on the High C's* romanı bir müzik eleştirmeni gibi konuşan bir anlatıcıya, pek entelektüel olmasa da zeki ve opera seven bir dedektife, en önemlisi de odağında bir opera kumpanyası olan bir maceraya sahip.

High C's romanını kabaca iki bölüme ayırabiliriz. İlkinde bir kumpanyanın nasıl işlediğine ve arka planda dönen oyunlara tanık oluyoruz. Bu aynı zamanda Gaylene'nin ölümüne giden yola da tanıklığımız. İkincisinde ise işinin ehli bir dedektif bir cinayeti nasıl çözer, işte bunu görüyoruz. Fakat bence bu romanı çekici kılan ve esas bölümü, ilk kısmı çünkü orası, *Rigoletto* kadar olmasa da bir melodramın bütün o ihti-raslı ve bazen abartılı gürültüsüne, ikiyüzlü karakterlere, gurura ve aşka ev sahipliği yapıyor. Daha önemlisi ve ilginç, anlatıcı bu kısımda neredeyse bir müzik yazarına dönüşüyor ve detaylı prova sahnelerinde *Rigoletto* operasını ve The Northern Opera Company'nin performansını inceliyor. "Yanlış bir şey daha vardı; ses, o kısma tam da uymuyordu" ya da "Kadının kah-peliğinin sinizmiyle söylüyor ve müzik, savının ve yaşamının aldaticılığını ve yüzeyselliğini yansıtıyor" gibi eleştiri ve tespit içeren ifadeleri romanın cinayete kadar olan bu ilk bölümünde sık sık görüyoruz. İşte bu, muazzam bir polisiye hikâye anlatmayan *Death on the High C's* romanını kendine has ve okunmaya değer kılan bir şey.

Toparlamak gerekirse Robert Barnard'ın *Death on the High C's* romanı bir müzik eleştirmeni gibi konuşan bir anlatıcıya, pek entelektüel olmasa da zeki ve opera seven bir dedektife, en önemlisi de odağında bir opera kumpanyası olan bir maceraya sahip; bu açıdan, belki her polisiye meraklısı için değil ama müzikle içli dışlı tüm polisiye meraklıları için baştan sona ilgi çekici bir iş. Sırf bir opera nasıl hazırlanır, opera sanatçıları birbiriyle nasıl didişir gibi mevzulara tanık olmak için bile okunmaya değer. Romanın dedektifi Başkomiser Nichols ise bilhassa sorgulama mahareti ve romanın sonlarına doğru daha açıkça öğrendiğimiz opera sevgisiyle, "Keşke daha çok macerasını okuyabilseydik!" dedirten bir adam.

Bay Barnard değil ama o belki hâlâ hayattadır; kim bilir, bir gün turist olarak yolu düşer, belki ona bir plakçının klasik müzik ve opera rafını karıştırırken denk geliriz...

GÖKHAN TOSUN

**“HİKÂYE
YARATMAYI,
KURGUYU,
KARAKTER
VE OLAY
OLUŞTURMAYI,
KISACASI
YAZMAYI İNCE
ZEKÂ İŞÇİLİĞİYLE
İŞLENMİŞ BAY
HOLMES’ÜN
HİKÂYELERİ
SAYESİNDE
SEVDİM.”**

Gökhan Tosun, ilk romanı *İstanbul’dan Gelmeyen Mektup* ile Sherlock Holmes maceralarını İstanbul’a taşımış ve epey ilgi görmüştü. Mylos Kitap tarafından yayımlanan *İstanbul’da Akşam Yemeği* isimli yeni romanda bu kez Sherlock Holmes, Doktor Watson ve Irene Adler sürükleyici bir macerayla 1936 yılının İstanbul’unda bir aradalar. Gökhan Tosun ile yazım sürecini, pastiş romanları ve tabii ki Sherlock Holmes’ü konuştuk.

Sherlock Holmes, dünya polisiye edebiyat tarihini en çok etkileyen karakterlerden biri, tüm zamanların en ünlü kurgusal dedektifi. Sizin Büyük Dedektif’le ve hikâyeleriyle nasıl bir ilişkiniz var? Sherlock Holmes ne ifade ediyor sizin için?

Dünya polisiye edebiyat tarihini etkilediği kadar beni de etkilemiş bir karakter. Tanıştığım andan itibaren hayranlık duyduğum ve Doyle’un yarattığı karakterden çıkardığım öğretileri hayatımda uygulamaya çalıştığım bir deha. Zaten Bay Holmes’le tanışır tanışmaz hayranlık duymayan bir okur olduğumu düşünmüyorum. Ben sadece daha fazla hayatımın içinde yer verdim ve daha fazlasını araştırmaya, öğrenmeye çalıştım. Doğru zamanda Doyle’un öyküleriyle tanışma-

saydım şu an hayatım ne noktada olurdu, kestirmek zor. Hikâye yaratmayı, kurguyu, karakter ve olay oluşturmayı, kısacası yazmayı ince zekâ işçiliğiyle işlenmiş Bay Holmes’ün hikâyeleri sayesinde sevdim. Şu an hayatımı yazarak kazanıyorsam bunun temelinde Sherlock Holmes hikâyeleri var. Sherlock Holmes bana keyif alarak yaşadığım bir hayat verdi, daha fazla ne ifade edebilir ki?

Sherlock Holmes, zamansız bir karakter. Bugüne kadar sayısız pastiş romanın kahramanı oldu, Sinema ve TV uyarlamaları da cabası. Siz böyle bir seri yazmaya nasıl karar verdiniz?

Benim en büyük hayalim, İstanbul’da geçen tatmin edici bir Sherlock Holmes öyküsü okumak

ya da izlemektir. Gerek *İstanbul'dan Gelmeyen Mektup*'ta gerekse *İstanbul'da Akşam Yemeği*'nde Sherlock Holmes ve İstanbul'un neden bu kadar yakıştığını düşündüğüme yer verdim zaten. Zaman içerisinde beklentimi karşılayacak tek kişinin yine ben olduğuma karar verdim. İlk kitabımın da bana bu yolu açan karakterin bir öyküsü olması fikri cazip geldi. Hayalimi gerçekleştirmek için yazmaya başladım ve şanslıyım ki ilk okurum da ben oldum. Aradan geçen zamanda, beni hâlâ mutlu eden bir eser ortaya koyduğumu görünce de devamı gelebilir diye düşündüm. Aklimda hiç yokken bir anda seriye dönüştü. Fakat benim yazma sebebim hâlâ İstanbul'da geçen, özüne sadık Sherlock Holmes öyküleri okumak. Devam edecekse de etmeyecekse de sebebi bu olacak.

Pastiş romanlarda ve uyarlamalarda, bazı noktalarda orijinale sadakat kadar özgünlük de önemli bana kalırsa. Doğru noktalara sadık kalmak ve doğru noktalarda değişiklikler yapmak gerekiyor. Özellikle Sherlock Holmes gibi kült karakterlerde bu sınırlar ve özgürlükler daha da kritik hale geliyor. Oldukça ince bir sınır çizgisi bu. Siz bu dengeyi nasıl kurduunuz?

Ben Sherlock Holmes'ü sadece okuyup karakter özelliklerini çıkartıp öyle başlamadım yazmaya. Onunla tanıştım, arkadaş oldum, hayatına tanıklık ettim. Bu arkadaşlık o kadar uzun zamandır devam ediyor ki, kendim kadar iyi tanıyorum artık Holmes'ü. Haliyle şu an Doyle kadar hâkimim karaktere ancak kendi baktığım yerden, gördüğüm kadarına. Bu da hem özgünlüğü getiriyor hem de sınırlara sadakati sağlıyor. Her adımında, "Bence Bay Holmes böyle yaptı," dediğim tavrının, "Doyle buna itiraz eder miydi?" sorusuyla sağlamasını yapıyorum. Pastiş romanlar ve uyarlamalarda çok sert bir eleştirel tavır vardır. Tüm detaylara, cümlelere, hareketlere hassasiyetle yaklaşırım. Bu tavrı, yazdığım her cümlede de gösteriyorum. Tüm öykü boyunca dengeyi sağlamak için peşinde koştuğum soru şu oluyor: "Benim bildiğim Sherlock Holmes bunu yaptı, peki Sherlock Holmes bunu yapar mıydı?"

Serinin ilk romanı, *İstanbul'dan Gelmeyen Mektup*'ta Holmes'ün gerçekten de gelmeyen bir mektubun peşinden İstanbul'a gelişini ve içine düştüğü macerayı okuduk. Bu ilk romanda hem Abdülhamid dönemine hem de cumhuriyetin ilk yıllarına tanıklık ettik. Serinin ikinci romanı *İstanbul'da Akşam Yemeği*'nde Holmes'ün

yolu yine İstanbul'a düşüyor. Bu sefer sene 1936. Holmes'ü hangi zamana taşıyacağımıza nasıl karar verdiniz? Bununla ilgili nasıl bir ön çalışma yaptınız?

İstanbul'dan Gelmeyen Mektup'ta daha özgürdüm zamanı belirleme açısından. Yazmak istediğim hikâyenin Yusuf Ziya Paşa Köşkü'nün gizemi olduğuna karar verince de kendi Sherlock Holmes'ümün hangi yıllarda yaşadığının sınırlarını belirlemiş oldum. "Benim için Sherlock Holmes'ün doğumu *Kızıl Dosya*'dır" dememle birlikte ikinci eserde de hangi yıllarda ziyaret edebileceğine dair fikrim oluştu. 1930'lu yıllar diye yola çıktım. 1936 yılında geçmesi de benim değil, hikâyenin marifeti oldu. Bütün taşlar yerine oturduğunda kendiliğinden belirdi tarih. Zaten okurken fark edilecek birçok detay, o yıla ve o döneme dair ne kadar özenli bir çalışma yürüttüğümü gösteriyor bence. Bir zaman belirleyip sonra zamanı bir köşede unutup ve unutturup "zamansız-mekânsız" yazma yolunu tercih edebilirdim, ki bu beni çok rahatlatırdı. Ancak ben okura sürekli dönemi hatırlatmayı seçtiğim için her detayın üstünde araştırma yaptım. Dönemi daha iyi anlatmak için birçok ekleme de böyle ortaya çıktı ve öyküyü daha çekici hale getirdi. "O yıl hava durumu nasıldı ve mevsim geçişleri hangi dönemlerde nasıl yaşandı?" sorularını dahi araştırmam gereken bir öyküydü. Heyecanını kaçırmamak adına daha fazla ipucu vermek istemiyorum çalışmalarına dair. Okurlar, kitabı bitirdiklerinde hangi detaylara kadar çalıştığımı fark edeceklerdir.

Zamanı ve mekânı kararlaştırdıktan sonra hikâye ve kurgu giriyor devreye tahminimce. İki romanda da inceliklerle örülmüş kurgusal bir tasarım süreci var ortada. Bu süreçle ilgili nasıl bir çalışma yürüttünüz?

Yazmaya başlamadan önce kafamda filmini çekiyorum hikâyenin. "Etkileyici bir film izledim," diyene kadar tekrar tekrar deniyorum. Beni en mutlu eden hali gözümün önünde canlandığı zaman, zihnimde "rota oluşturuldu" sesi duyuluyor zaten. Nereden başlayıp hangi yoldan gidip nereye ulaşacağımı bildikten sonra gerisi çorap söküğü gibi geliyor.

Hikâyeyi oluştururken oldukça sabırlı, kâğıda dökmeye başladığımda oldukça sabırsız çalışıyorum. Eklediğim her detayın mutlaka hikâyeye hizmet etmesi gerektiğine inandığım için ilmek ilmek dokumam, notlar almam, haritalar çıkartmam ve evdeki tüm duvarları olay örgüsüyle doldurmam gerekiyor. Hikâye doğru olgunluğa

eriştikten sonra oturup yazması için keyifli kısmı zaten. Kendi kendine akıyor, ben sadece klavye vasıtasıyla yardımcı oluyorum. Eğer bir noktada yazarken tıkanmaya, fazla düşünmeye ve sıkılmaya başladıysam henüz doğru kurguyu elde edemediğimi fark ediyorum. Tüm yazdıklarımı hiç tereddüt etmeden silip tüm sürece yeniden başlıyorum. Hem akıcı hem doğru matematiğe sahip hem de bir polisiye okuru olarak beni tatmin eden içeriği ortaya koyabildiğimde söyledüğünüz “incelikle örülmüş kurgusal tasarım” ortaya çıkıyor haliyle. Tüm bu çalışmanın kalbinde, kendimi ikna etmek var da diyebilirim.

Sherlock Holmes karakteri özelinde konuşmak istiyorum biraz. Holmes, dünyada birçok kişinin yakından tanıdığı bir karakter. Böyle bir karakteri, zamanını ve mekânını değiştirerek yeniden ele almak incelik isteyen ve belki de biraz riskli bir iş. Bununla ilgili nasıl bir süreciniz oldu?

Bu işe, “kendime yazarak” başladığım için herhangi bir risk taşımıyordum benim açımdan. Yazdıktan sonra bir köşede bırakıp sonra da anımsamayacağım bir öykü gözüyle bakıyordum. Bittikten sonra yaşanan süreçle birlikte, “Sanırım ben doğru bir iş yaptım,” diye düşünmeye başladım. Önce çevremden sonra yayınevimden ardından da okurlardan aldığım dönüşlerle birlikte ne yaptığımı farkına vardım. İlk aşamada, “incelik isteyen ve riskli bir iş” olarak bakmadığım için kendimi hiç kasmadım ve bu avantaj sağladı sanırım yazma sürecime. Ancak ikinci kitaba başladığımda bu baskıyı üstümde hissetmeye başladım. Artık ortada bir beklenti vardı ve benim de aşmam gereken bir çıta bulunuyordu. Risk bu aşamada başladı. “Beni mutlu eden bir öykü yazdım, bunun üstüne çıkamadığım sürece yenisini yazmam,” diyerek motive ettim kendimi. Kendime koyduğum hedef de beraberinde ince işçiliği getirdi. Esere hak ettiği derecede emek verince ve yoğun şekilde çalışınca da alınan riskin karşılığını veren bir hikâye ortaya çıktı.

Sherlock Holmes’ü okumak, tanımak önemli elbette ancak bunun yanında dedektifin düşünce yapısını, akıl yürütme yöntemlerini ve sürecini de çok iyi analiz etmek gerekiyor. Bir Sherlock Holmes hayranı olarak iki romanda da bunun karşılığını bulduğumu söyleyebilirim. Peki, Holmes’ü analiz etmek ve yöntemlerini yeni bir kurguya oturtmak nasıl bir süreçti sizin için? Zorlandığınız noktalar oldu mu?

Bir yazarın alameti farikası, tüm mesleklerle ve tüm karakter tiplerine hâkim olabilmek bana

kalırsa. Bir pilotun kokpitte geçirdiği zamanı anlatırken o pilot kadar pilotluk bilmek gerekir. Bir hayat kadınının hayata ve mesleğine bakış açısını hissetmek ve çözümlemek gerekir. Bir polisin davaya yaklaşımını ve özel hayatının iş hayatına yansımalarını fark edebilmek gerekir. Bütün bunlar, gözlemleme ve araştırmayla kendini geliştirebileceğin örnekler. Ancak dünya tarihinin en zeki dedektifi söz konusu olunca işin rengi değişiyor. Belki de dünyanın en zeki adamının yerine kendini koyup o uçsuz bucaksız zihnin detaylarını öğrenmen gerekiyor. Bir dehanın zihnini analiz etmek ve onun gibi düşünmeye çalışmak da benim meydan okumam. İkinci meydan okumam da hedef kitlemin Sherlock Holmes’ü çok iyi tanınması. Yani hem onun gibi düşünüp yazmam gerekiyor hem de onu tanıyan ve nasıl düşüneceğini bilen kişileri şaşırtmam gerekiyor. Zorlandığım nokta bu ve bu zorlama beni daha iyisini yapmaya teşvik ediyor. Bu iki meydan okumayı da kazanacak şekilde Bay Holmes’ün düşünce yapısına eşlik edebildiğim noktada, yeni bir kurgu yaratmak görüldüğü kadar da zor olmuyor.

Romanlarınızın en keyifli noktalarından biri de Holmes ve Watson arasındaki ilişkinin tasviri. Keyifle okunan, yadırganmayan, tanıdık ve aynı zamanda da özgün bir ilişki görüyoruz ikilinin arasında. Bu ilişkiyi yeniden inşa ederken nelere dikkat ettiniz?

Hem orijinal öyküleri hem de ardından gelen pastiş işleri incelediğim zaman Watson’da bir özgürlük alanım olduğunu keşfettim. Doyle, Watson için ucu açık çok nokta bırakmıştı ve ben de bunu Bay Holmes’le ilişkilerine yorum katmak için kullandım. Arkadaşlık zaman içinde evrimleşen, olgunlaşan ve bunun sonucunda çizgileri sürekli değişen bir kavram. Sherlock Holmes ve Doktor Watson, benim öykülerimde iki iyi arkadaş. Ancak ikisi de bildiğimiz karakterler. Bu ilişkiyi sağlamlaştırmak için benim gözümdeki Watson’ı, Doyle’un izin verdiği ölçüde esnettim. Holmes’ü de kendi tarzından ödün vermeden, ona ayak uyduran bir karakter olarak ele aldım. Hayranlık duyduğum İngiliz mizahına da ikili diyaloglarda olabildiğince yer vermek istedim. Okurlar hem karşılarında Sherlock Holmes ve John Watson’ı buldular hem de aşına olmadıkları bir ilişki tipiyle karşılaştılar. Karakterlerde değişim olmadığı için de bu ilişkiyi olağan karşıladılar, yadırgamadılar bence.

Karşımızda Türkçe konuşan bir Sherlock Holmes var. Birkaç defa İstanbul'a yolu düşen dedektifin Türkçe öğrenmesi beklenen bir durum. Bunun yanında, Türkçe konuşamayan bir Watson'ımız var. Holmes'ü ve olan biteni daha az anlayan bir Watson anlamına geliyor bu. Watson'ı İstanbul'a taşımak nasıl bir deneyimdi sizin için?

Watson'ın Türkçe bilmeden İstanbul'da olayların peşinde koşturması, birçok amaca hizmet eden bilinçli bir tercih. Her şeyden önce şu ana dek hep hikâyeleri Watson'ın ağzından dinliyorduk. Bense iki kitabı da tanrısal anlatıcıyla yazmayı tercih ettim. Bu noktada, orijinal hikâyelerde sık sık yer verilen Watson'ın düşüncelerini en basit halde anlatma yöntemini dil sorununu bahane ederek aktarabildim. Bu aynı zamanda, hikâyenin temposu içinde yorulan okuru dinlendirmek için de bir fırsat oldu. Holmes'ün akla hayale sığmayacak düşünce yapısını anlatırken de pekiştirme yöntemi olarak kullandım bu dil sorununu. Bunlarla birlikte "Bu hikâyeler Sherlock Holmes ve Watson'ın başından geçti ancak Watson'ın günlüklerinde yer alamadı çünkü..." iddiamı da destekleyen bir problem yaratmış bulundum. Bu yüzden Watson benim için de bir kaçış, rahatlama noktası oldu hikâye içinde. Orijinal öykülerde de olayın içinde olmasına rağmen çoğu zaman olanlara yabancılaşan ve okurun zihniyle eşleşen Watson karakterini, mekâna ve sürece de yabancılaştırmak eğlenceli oldu. Watson'ı Sirkeci Garı'nda, elinde bir valizle etrafa şaşkın şaşkın bakarken hayal edince keyifli bir yolculuğun başladığını hissettim. Bunu okurlara da aktarmak istedim.

Serinin ikinci romanında, Sherlock Holmes'ün her daim "kadın" diye bahsettiği Irene Adler'la da karşılaşılıyor. Alışık olmadığımız bir Holmes ve Adler ilişkisi görüyoruz aslında. Alışık olmadığımız diyorum ama orijinal hikâyelerde Doyle, Holmes ve Adler arasında uzun soluklu bir ilişki kurmak istese ihtimallerden biri böyle bir ilişkiye çıkardı diye düşünüyorum. Siz nasıl inşa ettiniz bu ilişkiyi?

Doyle'un, Holmes-Adler ilişkisini en doğru tonda ve oranda verdiği kanaatindeyim. Ancak sonrasında ortaya çıkan uyarlamalarda, bu ilişkinin yanlış yorumlandığını ya da bazı bazı ticari sebepler nedeniyle bilerek yanlış işlendiğini düşünüyorum. Doyle'un anlattığı ve benim o anlatımdan gördüklerim üzerine bir ilişki kurmak istedim. "Spoiler" olmaması adına bu konuda çok fazla konuşmak istemem. Okur, bu konuda beni anlayacak ve kurduğum ilişkiyi doğru bulacak fikrindeyim.

Türk kahvesi için bir Sherlock Holmes... Dedektifi Türk okurlara yaklaştıran en önemli detaylardan biri belki de bu. Doyle'un Holmes'ü yemek yemeye fazla düşkün değildir. Peki, sizin Holmes'ünüzün Türk yemekleriyle arası nasıl? Kùltürümüzü Sherlock Holmes'e tanıtmak gibi

turistik bir fikrim olmadığı için hikâyenin el verdiği ölçüde bu detaylardan bahsetmeyi uygun buldum. Türk kahvesi bu konuda Bay Holmes'e çok yakın bir içecekti ve bu yüzden öykülerde yer aldı. Rakıyla tanışma fırsatı olsa dahi onun zevklerini düşündüğümüzde, ona hitap etmediği için uzak durmayı tercih etti. Yemeklerde de benzer bir durum söz konusu. İngiliz mutfağı ne kadar umrundaysa Türk mutfağını da o kadar umursuyor. Yaşamal faaliyetlerini sürdürmek adına yemek yiyor sadece. Bu konuda daha hevesli olan ve hayranlık besleyen kişi, olması gerektiği gibi Doktor

Watson benim öykülerimde de. Sherlock Holmes için sadece yemek. Okurların da Türk kahvesi için Sherlock Holmes'ü gördüklerinde yüzlerinde oluşan tebessümü, dürüm yiyen bir Sherlock Holmes görüp zorlama bulmasına tercih ederim.

Serinin bir sonraki romanıyla ilgili çalışmalarınız da durumda? Okurlarımızla neler paylaşabilirsiniz?

Şu an için bu yolculuk son bulmuş, seri sona ermiş gibi görünüyor. Önümüzdeki 5 yıl boyunca yeni bir Sherlock Holmes romanı yazmak gibi düşüncem yok. İlerde, İstanbul'da geçen bir Holmes romanı için tekrar heyecanlandığımı hissedersen elimdeki hikâyeyi o zaman kâğıda dökeceğim, seriyi o zaman tamamlayacağım.

ŞANSI OLAN KAZANIR

Suadiye'nin arka sokaklarındaki mahalle çayevinde pencere kenarına oturmuş, gözetlediğim apartmanın ikinci katındaki pencerede ışıkların sönmesini bekliyorum. Hava soğuk, çiseleyen yağmur az önce durdu ama kalbimin çarpıntısı devam ediyor, heyecanım bir türlü dinmiyor. Midem kaskatı. Hayatımın psikolojik gerilim romanına dönüşmesi kişisel tercihim değil, hiç istemezdim böyle olmasını... Kırmızı şarap eşliğinde TV dizilerimi izleyip keyif çattığım akşam yemeği sonrasında bu ucuz laminat dekorlu floresan kafede ne işim var, öyle değil mi?

Sevişgen hazlarla dolu kıpırtılı gölgelerin güllüştüğü pencereye belki yirminci kez göz atıyorum. Kocam olacak hain orada. O pasaklı, çirkin fahişenin koynunda ne arıyor, bilmiyorum. Neredeyse altmışına geldin be adam! Üç eş eskitmişsin ve şimdi seni o halinle sorgusuz sualsiz kabul edip sıcacık yuvanı yeniden kuran benim gibi bir kadını yüzüstü bırakmayı hesapladığın o bataklıkta ne bulacağımı sanıyorsun? Ah, hiçbir şey bulamayacaksın çünkü evdeki hesabın çarşıya uymayacak.

Salon penceresinde ışıklar sönüyor, kalkmak üzere hesabı isterken yan masadaki yakışıklı genç adamla göz göze geliyoruz. Benimle aynı pencereyi kesip duruyor. Tıpkı az önce yaptığım gibi, o da akıllı telefonuyla "lambaya püf

de" zaman kodlu tespit fotoğrafını çektikten sonra hesabı istiyor.

İlginç doğrusu...

İçtiğim çayların parasını öder ödemez mantomu üzerime geçiriyorum. Yanından yürüyüp geçerken, "Can Bey ve Nuran Hanım'a ziyarete mi gidiyorsunuz?" diye sorunca kalbim yerinden çıkar gibi oluyor.

"Siz neden bahsediyorsunuz?" derken kekeliyorum.

Öyle bir gerilmişim ki basıp gidemiyorum oradan. Ayağa kalkıp, "Lütfen rahat olun," diye bir şeyler mırıldanıyor. "Bizi burada hiç kimse tanımıyor. Ben de sizinle aynı nedenle buradayım. Günlerdir buralardayım aslına bakarsanız."

Geriye doğru taranmış simsiyah jöleli saçları, sinekkaydı tıraşı ve formel giyim kuşamıyla tıpkı İngiliz filmlerindeki gizli ajanlara benzeyen uzun boylu adam sakın davranıp ağırdan almayı öneriyor. "Daha yatak faslına geçmemişlerdir kanımca," diyor. "Biraz daha sabırlı olalım."

Aa, bu işi ortak harekât projesi haline getirme cüretini gösterecek kadar ukala... Kimsin sen yahu! Nereden biliyorsun neyin peşinde olduğumu? İki sevgiliyi orada suçüstü basıp çekmeyi planladığım pornografik filmle kocam olacak namussuzu madara etmeye kalkışacağımı isabetle tahmin etmesi bir yana, sanki

tüm hikâyeyi de biliyor. Lafını öfkeyle kesiyor. “Herkesin hayatına neden burnunuzu sokuyorsunuz? Beni izlemekten ve rahatsız etmekten vazgeçin! Yoksa...”

“Ah, beni yanlış anladınız hanımefendi,” diye atılıyor. “Niyetim asla sizi rahatsız etmek değil. Gözünüze öyle göründüysem çok özür dilirim. Ben bir kader kurbanıyım, siz bana kulak asmayın lütfen.”

Ne diyeceğimi, nasıl davranacağımı şaşırmış durumdayım. Dışarı çıkmak ve işimi yapmak üzere bekliyorum ama ne zaman ve nasıl harekete geçmem gerektiğini bilemeyecek kadar şaşkınım orada, o anda... Genç adam gerisingeriye koltuğuna çökerken, “Ben yalnızca ilişkiyi kurtarmanın peşindeyim,” diyor. “Bir ahlaksız insafsıza gönlümü kaptırdım ne yazık ki... Kurtulamıyorum o kadının etkisinden, Nuran’ı aklımdan çıkaramıyorum.”

Zavalılık benden daha dertli, çok daha yaralı... Ne yapmalıyım, bilmiyorum. Karşıdaki koltuğa ilişiveriyorum bir dakikalığına.

“Yoksa Nuran sizin...”

“Bildiniz, evet, o benim ilk ve tek aşkım, her şeyimdi ama şimdi kalbim nasıl sızlıyor. Ah, çok yaralayıcı bütün bu yaşananlar...”

Adam o kısacık zaman dilimine tüm aşk hayatını sığdırıyor. Üç hafta kadar önce Nuran hiçbir gerekçe göstermeden onu ansızın terk edince intiharın eşiğine kadar gelmiş. Sevgilisine yalvarıp yakarmış ama ayrılığa hiçbir faydası olmamış ısrarının. “Nuran’a karşı ne kusur işlediğimi bilemedim,” diyor. Gözleri doluyor. “Yanlış düşünmenizi istemem ama ben Can Bey gibi evli değilim, gencim, işim gücüm yerinde ve hiçbir kötü alışkanlığım yok, buna rağmen...”

“Nasıl oluyor da benim o kabak kafalı şişko kocamı tercih etti diyorsun, bunu merak ediyorsun değil mi? Cevap çok basit aslında: Para...”

“Onu biliyorum. İşin maddi kısmını demiyorum. Can Bey’in zenginliğiyle yarışmam elbette ama Nuran 33 yaşında, evlenmek ve çocuk doğurmak isteyen ve üstelik hiçbir erkeği nikâh masasına kolayca götüremeyecek kadar özelliiksiz bir kadın ve ben ona istediği hayatı sunmaya çoktan hazırdım.”

“Yaa, bu çok acıklı...”

“Öyle, evet... Kocanızdan nefret ediyordum fakat şimdi görüyorum ki o kötü biri değil, gerçek bir budalaymış. Sizin kadar şahane bir eş yerine o cazibesiz, sıksa Nuran’ı... Yani onu bir tek ben sevebilirim sanıyordum.”

Zamanın hızla akıp gittiğini fark edince, “Konuyu abartmayalım lütfen, bu kadar yeter,” diyerek kapıyı işaret ediyorum. “Hadi, ben işime bakayım.”

Nihayet yerinden doğruluyor. Ne yapmak istediğimi sorunca boşboğazlık ediyorum her nedense. Avukatımın açacağı boşanma davasında Can’ın donuna kadar her şeyini elinden alacağımı söyleyince duyduklarına çok seviniyor.

Sorarım size, hak etmedi mi o yalancı budala? “Yaşlı domuz beş parasız kalınca senin Nuran koşa koşa gelip ayaklarına kapanacak, göreceksin,” diyorum. Anlatırken o kadar zevkleniyorum ki, karşıdaki yakışıklıyı öperek teselli edeceğim neredeyse.

“Ahh, siz bir harikasınız, kanatsız meleksiniz!” diyor gözleri yaşlı. “Size yardım etmeye hazırım.”

Ayağa fırlayıp pardösüsünü giyiyor, cebinden çıkardığı telefonunu eline alırken belindeki silahı fark edince irkiliyorum. Sanırım bizimki çifte kumrulara çok kötü takmış, çok içerlemiş bu duruma. Gri pardösüsüyle takım fötr şapkasını öne doğru iyice indirdikten sonra, “Siz hiç pisliğe bulaşmayın,” diyor. “Ben şimdi gerekeni yapar, onları suçüstü yakalarım, bütün sahneyi de videoya kaydedirim.”

Teknik konularda çok iyi olduğunu söylüyor. HD çekecekmiş yatak rezaletini, direnirlerse her şeyi silah zoruyla hal yoluna koyacakmış. E, çok güzel haber; armut piş, ağzıma düş! Bu gece şansım yaver gidiyor. Hazır malzemeye konmaya itiraz mı edeceğim?

Çayevinin önünde, sokaktayız. Yağmur fena bastırıyor. Ona apartmanın diafon şifresini söylüyorum. “Eğer Nuran daire kapısını açmazsa ne yapacaksınız?” diye sorunca bana doğru dönüyor. “Daireye çıkınca zili hiç çalmadan, parmağınla üç kısa vuruşla tıkırdatırsan ev sahibesi kapıyı mutlaka açacaktır,” diyerek işini kolaylaştırmaya çalıştığımda sözlerime

şasıyor ama hiç renk vermiyor. Şifrenin ve üçlü kapı çalma hikâyesinin nereden çıktığını bile sormuyor.

“İşi olmuş bil,” diyor apartmanın girişine doğru seğirtirken.

Elinde telefonuyla karşıya geçip gözden kayboluyor, çiselemekte olan yağmur hızlanıyor, çantamdan çıkardığım şemsiyemi açıp çayevinin sundurması altına sığıyorum. Sinir bozucu dakikalar boyunca sürekli pencere- lere bakıp bekliyorum. İçeride ışıklar açılıp kapanıyor ve tam endişe yüklü merakım hâd safhaya vardığında peş peşe şimşekler çıkıyor ve sonrasında iki el patlama sesi duyuyorum. Gök gürültüsü mü yoksa silah sesi mi? Midem ağzımda, heyecandan kusacağım şimdi...

Salonun ışıkları bir kez daha yanıp söndükten iki dakika kadar sonra koşarak yanıma geliyor. Tedirgin gözlerle sağını solunu kontrol etmeye çalışıyor. Pardösünün yakalarını kaldırmış, ağzını burnunu örten bir maske takmış, şapkasını kaşlarının altına kadar indirmiş, gözleri karanlıkta gözüküyor. “Kaçalım çabuk buradan!” diyerek koluma yapıyor. “Her an ekip gelebilir.”

“Ne yaptın sen? Yoksa öldürdün mü onları?”

Aman Allahım! Öyle bir afallayıp kalıyorum ki, bana ne söyleyeceğini o da şasıyor. Oradan uzaklaşmamız gerektiğini tekrarlamak- tan başka bir şey anlatmıyor. Beni yanından koşturarak yan sokaklardan birine doğru sürüklüyor. Park etmiş siyah köhne bir aracın kapısını açıp içeri girmemi buyuruyor. Sesimi çıkarmadan ne diyorsa uyuyorum ona, başka ne yapabilirim?

Ciyak ciyak patinajla kaldırdığı arabayı deli gibi sürüyor. Ara yollardan geçerek bilmediğim bir yönde, bilmediğim bir yerlere gidip daracık bir sokakta duruyoruz. Etrafı iyice kola- çan ettikten sonra dışarı çıkıp bir apartman- dan içeri dalıyor, bodrum kata iniyoruz. “Bir süre benim dairede saklanmaktan başka çare- mimiz yok,” diye bir şeyler geveliyor anahtarıyla kapıyı açarken. “Ortalık biraz durulunca yeni bir şeyler düşünürüz.”

Ne saklanması, ne çaresizliği, ne durulması,

ne diyor bu adam yahu? Eğer Can ve Nuran’ı aynı yatakta tabancasıyla ateş ederek öldür- düyse -ki öyle olduğu anlaşılıyor- e, o zaman iş fena karıştı. Nuran umurumda değil de Can’ın ölmesi kötü mü oldu acaba? En bü- yük mirasçısı olarak tüm malvarlığına konup mahkeme dertleriyle uğraşmaktan kurtulmaz mıyım? Mantiğim öyle dese de bu aşamada ne yapmam, orada nasıl davranmam gerek- tiğini bilmiyorum, kafam iyice karmakarışık olmuş.

Bana uzattığı içki kadehini yudumlarken zor- lanıyorum. Heyecandan ellerim ve dudakla- rım titriyor, çenem ve üstüm başım ıslanıyor hafiften. Çok kaygılıyım çok... Başımı derde sokan ama belki de kimi dertlerden kesin ola- rak kurtaran adamın dairesi derli toplu sayılır; bana ikramda bulunuyor. Kuruyemiş yanında iki kadeh viski sonrasında tasalarım yatışıyor sanki.

“Nuran’ın evinde neler olduğunu bana anlat- mayacak mısın?”

Karşılıklı iki berjerde oturuyoruz. Yerinden doğrulurken, “Öğrenmesen daha iyi,” diyor sıkıntılı bir sesle. “Ne kadar az bilirsen o kadar güvende olursun. Ben de öyle...”

Sözleriyle yetinmeyip sohbeti malum konuya tekrar getirmeye çabalasam da, “Hadi sağlığı- na, mutlu günlere!” diyerek kadeh kaldırmayı sürdürüyor. “Zamanı geri alamayız ki... Olan oldu, ölen öldü.”

Yanımdaki pufta otururken beni teselli etmek için kolsuz bluzumun arasından çıplak omuz- larımı sıvazlıyor. Çok samimi oluyoruz sonra; el ele tutuşuyor, diz dize konuşuyoruz. Aklım onun sarf ettiği son sözcüklere takılıp kalmış, “Nuran’ı da öldürdün mü?” diye soruyorum.

Hakikaten de işin nasıl gerçekleştiğini merak ediyorum. Siz olsanız etmez misiniz? Göz kır- pıyor. “Öldürmek mi? Ben kimseyi öldürme- dim,” diyor.

Acaba dalga mı geçiyor benimle?

Harika, erotik bir müzik koyuyor, ikimiz de sarhoşuz, dans etmeye başlıyoruz. Sarılıp öpüyor beni. Çok ateşli, baştan çıkartıcı bir adam... Yakışıklı, temiz, güzel kokuyor. Belki de yeni hayatımın yeni erkeği olur, kim bilir,

Nuran'dan sonra benim gibi bir kadın ona da iyi gelecektir.

Sahiden belki böylesi daha iyi oldu. Can'dan sonsuza dek kurtulmakla kalmadım, büyük bir servete ve özgürlüğe zahmetsizce kavuştum. Daha otuz beşime varmadan nasıl tatlı bir hayat süreceğim, bakın görün şimdi. Ohh! Yatak odasına geçip sevişmeye başlıyoruz. İçimi öyle bir rahatlama duygusu sarmış ki anlatamam. Her türlü çılgınlığı yapıp mahvediyorum bizim yakışıklıyı. Gerçek adını henüz bilmediğim adam bana nasıl âşık olduğunu sürekli kulaklarıma fısıldıyor.

Gece yarısını az geçe duşa girip çıktıktan sonra giyinmeye geçtiğimde, "Nuran'ı nereden tanıyordun?" diye soruyor durup dururken.

Bu da nereden çıktı şimdi?

"Tanımıyorum, nereden tanıyayım?" Soruya soruyla karşılık vermek her zaman iyi bir taktiktir. "Nuran sevgilin değil miydi?" diyorum oturup çizimlerini giyerken. Giderek daha fazla pireleniyorum. "Ne iş yapıyordun sen?"

"Üç kısa tıklama bir parolaydı," diyor. "Planladığınız üzere Nuran parolalı tıkrıdamayı düşününce kapıyı açacak ve Can Bey'in koynuna tekrar girmeden önce sana yol verecekti."

"Saçmalama! Bana bir taksi çağırır mısın lütfen?"

"Güzel paraya güzel alışveriş," diye mırıldanıyor. "Bak şimdi sana ne göstereceğim."

Yatağın yanındaki koltuğa serdiği ceketinin cebinden dörde katlanmış bir fotokopi çıkartıp bana uzatıyor. "Her şeyi kanıtlayan sigorta poliçesi," diyor. "Nuran'a Can Bey'le ayarladığın tarihi ve imzaları taşıyor. Üç hafta önce, tetikçinle kocanın ilk tanıştıkları gün: 23 Kasım... Onu kocanın ofisine sen yolladın."

"Neler saçmalıyorsun sen?!"

"Evinizin yeniden sigortalanması için yeni bir acentenin yetkilisi... Akıl çelen Nuran'ı zaten başka bir sigorta poliçesi yaptırırken tanıştın. Harika bir pazarlamacı, süper becerikli, paragöz bir hatun... İlham verdi değil mi? Tam senin işini çözecek kişi; kadın budalası Can Bey'i daha ilk karşılaşmada baştan çıkartabilecek biri..."

"Nasıl bir hayal dünyası içindesin sen ya!"

"Ona elli bin teklif ettin. Parayı da peşin ödedin, zaten Nuran için çok basit bir işti. Kendi evinde kocanla yatağa girdikten sonra sana daire kapısını açacak, hiç zorluk çıkartmadan seni içeri alacak ve uygun pornografik pozları utanmadan verecekti. Hepsi buydu ama olmadı, çünkü karşına Nuran'ın sevgilisi çıkıverdi."

"Manyaksın sen! İğrenç bir adamsın. Kimsin sen, kim tuttu seni?"

"Gerçek adımlı bilmesen de olur ama hadi sana bir sır vereyim: Mahallede bana Şanslı Şevki derler."

"Hem iki kişinin katilisin hem de bana iftira atıyorsun, öyle mi? Kim inanır sana? Senin şansın çoktan dönmüş ama farkında değilsin Şevki. Ömrünün geri kalanını hapiste geçireceğin için asıl ben şanslıyım."

Deli gibi gülüyor. "Niye öldüreyim yağlı müşterilerimi yahu?" diyor. "Dairede bir kadeh şampanya içtim, kutlama yaparken sana çok güldük!"

"O silahı kullandın, sesini duydum!"

Etajerin üzerine bıraktığı silahını aldıktan sonra namlusunu bana doğru çevirip ateşliyor. "Puff! Mantar tabancası..."

"Aşağılık köpek!"

"Can Bey ve Nuran Hanım şimdi müstakbel izdivaçlarını kutluyorlar, benim şansım sa tartışılmaz," diyor kakhahalar arasında. "Hem parayı hem hatunu aldım, bir de üstüne gülmekten öldüm bittim, daha ne olsun?!"

Son sözlerini duymuyorum bile... Kapıyı vurup çıkıyorum. Küf kokulu merdivenlerden sendeleyerek tırmanıyor, apartman kapısını açmakta güçlük çekiyorum. O kadar kötüyüm ki... Ne yapacağımı, kendimi bu cendere den nasıl kurtarabileceğimi düşünmüyorum artık. Olan olmuş...

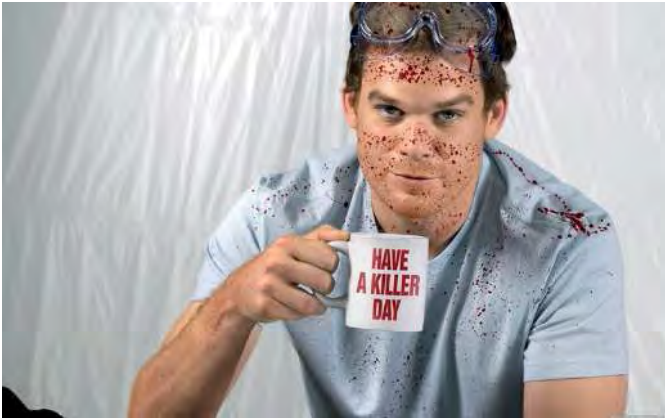
Gözyaşlarım sağanağa karışmış, rüzgâr kamçı gibi çarpıyor, şemsiyemi açmaya yeltenmiyorum. Öfkeli ve çatalı bir şimşek daha çakıyor ve bir aşağıdaki ara sokağın derinliklerine dalıverdiğimde en heybetliden bir gök gürültüsü tabanca gibi patlıyor kulaklarımda.

2021'İN MERAKLA BEKLENEN POLİSİYE DİZİLERİ

Geçtiğimiz sene, tüm olumsuzluklara rağmen polisiye yapımlar anlamında verimli bir yıl oldu. Pandemi nedeniyle yayın tarihleri ileriye atılan ya da halihazırda 2021'de izleyicilerle buluşması planlanan dizilerle birlikte 2021'in daha da verimli bir yıl olacağı öngörülüyor. Biz de 2021'in merakla beklenen polisiye yapımlarını okurlarımız için derledik.

DEXTER

Sekizinci sezonuyla 2013'te ekranlara veda eden *Dexter*'in yeni bir sezonla geri döneceği haberi geçtiğimiz sene yetkililer tarafından doğrulanmıştı. Michael C. Hall'un başrolde olduğu *Dexter* on bölümlük dokuzuncu sezonu ile izleyicilerle buluşmaya hazırlanıyor. Çekimlerine 2021'in ilk yarısında başlanması planlanan dizinin sonbaharda ekranlarda olması bekleniyor.

IMPEACHMENT: AMERICAN CRIME STORY

Başarılı yapımcı Ryan Murphy'nin elinden çıkan gerçek suç dizisi *American Crime Story* serisinin üçüncü sezonunun bu yıl içerisinde ekranlara gelmesi bekleniyor. Beanie Feldstein, Sarah Paulson, Clive Owen gibi oyuncularını izleyeceğimiz yeni sezon Bill Clinton'ın azil sürecini konu alacak.

LISEY'S STORY

J.J. Abrams'ın yapımcılığını üstlendiği dizi, ünlü yazar Stephen King'in aynı isimli romanından uyarlanıyor. Başrolde başarılı oyuncu Julianne Moore'u izleyeceğimiz sekiz bölümlük dizide kocası Scott'ı iki sene önce kaybeden Lisey Landon'ın hikâyesini takip edeceğiz. Lisey, seneler sonra kocasının eşyalarını kurcalamaya karar verir ve eski kocasının karanlık sırları ile yüzleşmek zorunda kalır.

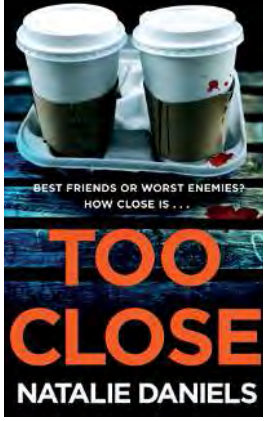

NINE PERFECT STRANGERS

Ünlü oyuncu Nicole Kidman televizyon kariyerine bir roman uyarlamasıyla daha devam ediyor. *Big Little Lies* dizisinin uyarlandığı romanın da yazarı Lianne Moriarty'nin aynı isimli romanından uyarlanan dizi 2021'in ilk yarısında izleyicilerle buluşacak. Dizi, bir sağlık merkezinde bir araya gelen bir grup yabancıların hayatını ve yaşadıklarını konu alacak.

GRACE

Peter James'in Roy Grace romanlarından uyarılan dizide John Simm başrolde karşımıza çıkmaya hazırlanıyor. İki bölümle ekranlara gelecek dizide eşi Sandy'i kaybetmenin travmasını atlatamayan Dedektif Roy Grace'i izleyeceğiz. *Grace*'in 2021'in ilk yarısında ekranlara gelmesi bekleniyor.

TOO CLOSE

Natalie Daniels'in aynı isimli romanından uyarlanan, senaryosu yazar ve oyuncu Clara Salaman tarafından kaleme alınan bu dizide ünlü oyuncu Emily Watson adlı psikiyatrist Dr. Emma Robertson'ı canlandıracak. Dizi, Robertson ve yaptığı hiçbir şeyi hatırlamadığını iddia eden suçlu Connie Mortensen arasında gelişen ilişkiyi konu alacak. Dizinin 2021'in ilk yarısında ekranlara gelmesi bekleniyor.

VIEWPOINT

Manchester'da bir sosyal konutta konumlanan polis gözetleme noktasını konu alacak dizi beş bölümle 2021'in ilk yarısında ekranlara gelecek. Noel Clarke (Adulthood) ve Alexandra Roach'un (Killing Eve) başrolde yer alacağı dizi polislerin birilerini gözetlerken ne kadar objektif olabileceğini sorgulamayı amaçlıyor.

THE RESPONDER

Liverpool'da gece vardiyasında çalışan Chris isimli bir polisin hayatını konu alacak dizide ünlü oyuncu Martin Freeman başrolde karşımıza çıkıyor. Gerçek bir polis memuru olan Tony Schumacher'ın tecrübelerinden yola çıkarak yaratılan dizi altı bölümle 2021 içerisinde izleyicilerle buluşacak.

ANGELA BLACK

Altın Küre ödüllü oyuncu Joanne Froggett, Londra'da yaşayan, istismar dolu ilişkisinden bir kaçış yolu bulmaya çalışan Angela karakterini canlandırıyor. Kocasının karanlık sırlarını ifşa eden özel dedektif Ed, Angela'ya yaklaşır fakat Angela kime güveneceği konusunda şüphe duymaya başlar. *The Missing* ve *Baptiste* gibi yapımların arkasındaki Harry ve Jack Williams ikilisinin elinden çıkan dizinin 2021 içinde ekranlara gelmesi bekleniyor.

BEFORE WE DIE

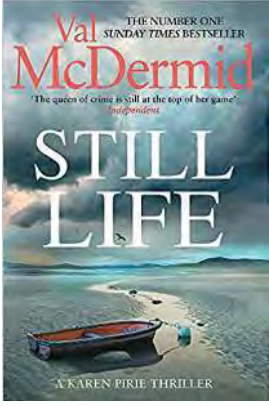
2017'de ekranlara gelen İsveç dizisi *Innan vi dörr*'den uyarlanan İngiliz dizisi *Before We Die*, Nordic Noir hayranları için heyecan verici bir yapımdır. Polis oğlunun bir cinayeti aydınlatmak için tehlikeli bir suç çetesinin içine sızdığını öğrenen dedektif Hannah Laing'i (Lesley Sharp) konu alan dizinin 2021 içinde izleyicilerle buluşması bekleniyor.

MARE OF EASTTOWN

2021'in en heyecan verici yapımlarından birinde Oscar ödüllü ünlü oyuncu Kate Winslet, Pennsylvania'da ufak bir kasabada yaşayan dedektif Mare Sheeran'ı canlandırıyor. Mare, yerel bir cinayeti soruştururken aynı zamanda kendi hayatını bir arada tutmaya çalışıyor. Merakla beklenen dizinin 2021'in ikinci yarısında ekranlara gelmesi bekleniyor.

THE FOLLOWING EVENTS ARE BASED ON A PACK OF LIES

Senarist kardeşler Penelope ve Ginny Skinner tarafından kaleme alınan bu dolandırıcılık ve gerilim dizisinin 2021'in sonbahar aylarında izleyicilerle buluşması bekleniyor. Aynı dolandırıcıdan intikam almak için yola çıkan iki farklı kadını konu alan dizi şimdiden *Killing Eve*'le karşılaştırılıyor.

KAREN PIRIE

Usta yazar Val McDermid'in Karen Pirie romanlarından uyarlanan dizi *Line of Duty* ve *Bodysguard* yapımcılarının elinden çıkıyor. İskoçya polis teşkilatının eski davalar birimine terfi eden dedektif Karen Pirie, öldürülen bir barmenin davası üzerinde çalışmaya başlar. Araştırmaları, 1995'te yazılan raporda yer alan bilgilerden farklı gelişen olayları ortaya çıkarır. Dizinin 2021 sonla-

rında ekranlara gelmesi bekleniyor.

LANDSCAPERS

Heyecan verici bir başka dizi... Christopher ve Susan Edwards'ın gerçek hayatını konu alan dizide ünlü oyuncu Olivia Colman başrolde karşımıza çıkıyor. Susan Edwards kocasıyla birlikte annesini ve babasını öldürüp arka bahçeye gömer, 15 yıl boyunca maaşlarını alır ta ki yakalanana kadar. Dört bölümden oluşan dizinin 2021 sonlarında ekranlara gelmesi bekleniyor.

TIME

Stephen Graham ve Sean Bean yeni bir hapisane dramasıyla izleyicilerin karşısına çıkmaya hazırlanıyor. Dizinin ana karakteri Eric, sorumluluğundaki kişileri korumaya çalışan bir hapisane memurudur. En tehlikeli mahkûmlardan biri onun zaaflarını tespit ettiğinde Eric, sorumlulukları ve ailesine sevgisi arasında kalır.

THE TOURIST

Harry ve Jack Williams ikilisinden heyecan verici bir polisiye daha... İngiliz bir adam, hastanede uyanır. Hafızasını kaybetmiştir ve Avustralya'dadır. Üstelik ülkenin yarısı da peşindedir.

Geçmişine ulaşmaya çalışan bir adamın hikâyesini konu alan altı bölümlük dizinin 2021 içinde izleyicilerle buluşması planlanıyor.

CLARICE

The Silence of the Lambs filminde ele alınan olayların devamı niteliğindeki *Clarice*, 2021'in en merak edilen yapımları arasında. Rebecca Breeds'in canlandığı FBI ajanı Clarice Starling'i konu alan dizi, Starling'in Hannibal'la tanıştıktan sonraki hayatına odaklanıyor. 1993'te geçen dizinin 11 Şubat 2021'de izleyicilerle buluşması bekleniyor.

VIGIL

İskoç bandıralı bir trol teknesi gizemli bir şekilde kaybolur. Trident nükleer denizaltısında cinayet meydana gelir. Bu iki olayı soruşturan polis teşkilatı, deniz kuvvetleri ve İngiliz istihbarat teşkilatı ile çatışmalı bir ilişki içine girer. Shaun Evans'ın başrolde olduğu dizinin 2021 içinde ekranlara gelmesi bekleniyor.

BEHIND HER EYES

The Crown dizisinin yapım şirketi tarafından ekranlara getirilecek bu psikolojik gerilim dizisi Sarah Pinborough'nun romanından uyarlanıyor. Bekâr bir anne olan Louise, psikiyatrist patronuyla ilişki yaşarken onun gizemli karısıyla da bağ kurunca kendini enteresan bir zihin oyununun içerisinde bulur.

PIECES OF HER

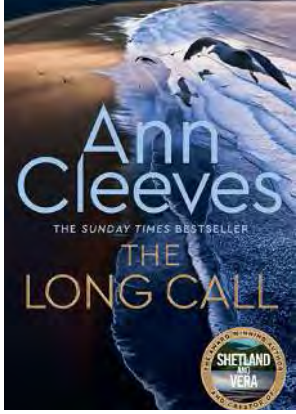
Ünlü yazar Karin Slaughter'ın 2018'de okurlarla buluşan aynı isimli romanından uyarlanan dizi toplu bir katliama ve annesinin içeri girip olaya müdahale etmesine şahitlik eden bir kadını konu alıyor. Toni Collette, Bella Heathcote ve David Wenham gibi oyuncularla izleyeceğimiz dizinin yayın tarihi merakla bekleniyor.

THE SIXTH COMMANDMENT

Özellikle de Agatha Christie uyarlamalarıyla bildiğimiz senarist Sarah Phelps'in kaleminden çıkan bu gerçek suç dizisi, kitap tutkuları ve kilise bağlantıları sayesinde yakınlaşan bir öğretmen ve öğrencinin hikâyesini anlatıyor. Dizinin 2021'in sonlarında izleyicilerle buluşması bekleniyor.

THE NORTH WATER

BAFTA ödüllü aktör Jack O'Connell, Colin Farrell ile bir başka BBC uyarlamasında yer alıyor. Amerikan yazar Ian McGuire'in aynı isimli romanından uyarlama olan dizi, Kuzey Kutbu'na doğru balina avı seyahatine çıkacak gemide doktor olarak işe başlayan eski bir ordu doktorunu, Patrick Sumner'ı konu alıyor. Dizinin 2021'in yaz aylarında ekrana gelmesi bekleniyor.

THE LONG CALL

Vera ve Shetland dizilerinin yaratıcısı ünlü yazar Ann Cleeves'in romanlarından uyarlanan dizi, babasını kaybedince doğduğu kasabaya dönen Matthew Venn karakterini konu alıyor. Evinin yakınında bir ceset bulunur ve Matthew bu gizemi çözemeye koyulur. Dizinin 2021'in kış aylarında ekrana gelmesi bekleniyor.

NO RETURN

Kâbusa dönüşen bir tatil... Kathy ve Martin, 16 yaşındaki oğullarıyla birlikte güzel bir tatil için Türkiye'ye gelir. Oğulları ciddi bir suçla mayla karşılaşınca ailenin hayatı kâbusa döner. Sheridan Smith'in başrolde olduğu dizinin 2021'in kış aylarında ekrana gelmesi bekleniyor.

FFLAM (FLAME)

Bu İngiliz dizisinde başrolleri Memet Ali Alabora, Gwyneth Keyworth ve Richard Harrington paylaşıyor. Noni ve Deniz çiftlik evlerini yenilemektedir. Komşuları ve arkadaşlarıyla iyi geçiren çift, kendi hallerinde sakin bir hayat sürer, ta ki Noni seneler önce yangında ölen eski kocasını görene kadar.

ENTRAPPED

Başarılı İzlanda dizisi *Trapped*'ın ikinci sezonunun finalinden iki yıl sonrasını ele alan dizide dedektifler Andri (Ólafur Darri Ólafsson) ve

Hinrika (Ilmur Kristjánsdóttir) belirli toprak parçaları için savaşan iki farklı grupla mücadele etmek zorunda kalıyor. Dizinin yayın tarihi merakla bekleniyor.

THE CHESTNUT MAN

The Killing dizisinin yaratıcısı Søren Sveistrup'un kaleme aldığı *Kastanjemanden* adlı romandan uyarlanan bu psikolojik gerilim dizisinde bir çocuk parkında bulunan ve cinayete kurban giden bir kadının soruşturmasını yürüten dedektifler Naia ve Mark'ı takip ediyoruz. Dizinin 2021 sonlarında izleyicilerle buluşması bekleniyor.

AGATHA CHRISTIE'S SVEN HJERSON

Agatha Christie romanlarında okuduğumuz polisiye roman yazarı Ariadne Oliver'ın kahramanı, İskandinavyalı zeki ve güleryüzlü dedektif Sven Hjerson ekrana uyarlanıyor. Sven Hjerson'u Johan Rheborg, yan karakter Klara Sandberg'i ise Hanna Alström oynuyor. Dizinin 2021'in kış aylarında ekrana gelmesi bekleniyor.

RIPLEY

Ünlü yazar Patricia Highsmith'in Tom Ripley romanlarından uyarlanan dizide Andrew Scott, Ripley karakteriyle izleyicilerin karşısına çıkıyor. Tom, 1960'lar'da New York'ta yaşayan bir dolandırıcıdır. Bir gün zengin bir işadamı, Tom'dan İtalya'ya gidip oğlunu geri getirmesini ister. Dizinin yayın tarihi merakla bekleniyor.

HUKUKUN KRİPTOLOJİSİ

Cinayetin Şifresi için her şeyden önce, kriptolojiyi ciddi anlamda temeline alan ve okuru uygulamalı biçimde soruşturmaya dahil olmaya “kışkırtan” ve emsallerine pek rastlanmayan bir kitap olduğunu ifade etmek gerek.

“(...) Kulaklarımda silinen çılgınlığı, yüreğimde dindiremediğim için kendimi cezalandırdım. İkincinin birisidir makbul olan. İşte bu beşidir insanı en iyi anlatan. (...)”

Cinayetin Şifresi

Bir veya iki kitap yazıp edebiyat sahnesinden bir nedenle çekilmiş isimlerin kitaplarına nadiren tesadüf edilir. Yazılan kitabın ya da kitapların temasına dair hususi merakı olanlar, konuya dönük araştırmaları sırasında bu yazarlara ve yazdıkları eserlere rastlayabilir. Bazı kitapları ise ülkemizde yayıncılık sektöründeki ölümcül sirkülasyonlar nedeniyle fiziki olarak bulmak mümkün olmayabilir.

İzmir Barosu avukatlarından Cenal Saygı'nın kaleme aldığı, 2011 yılında Şenocak Yayınları tarafından yayımlanan ve tek baskısı bulunan *Cinayetin Şifresi* de hukuki altyapıya sahip yerli polisiye yapıtlara dönük merakla kapılmamla birlikte keşfettiğim yapıtlar arasında geliyor. Şanslıydım ki, sahaflarda yer alan az sayıda örneğinden birini edinebildim. Yazarın özgeçmişinden kısaca bahsederek Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Bölümü mezunu olan Saygı, İzmir'de serbest avukatlık yapmakta olup İzmir Barosu'nun staj eğitim merkezinden Mimarlar Odası'nın bilirkişilere dönük eğitim programlarına dek pek çok farklı kurumda faaliyetlerde bulunmuştur. *Cinayetin Şifresi* ise Cenal Saygı'nın ilk ve tek romanıdır.

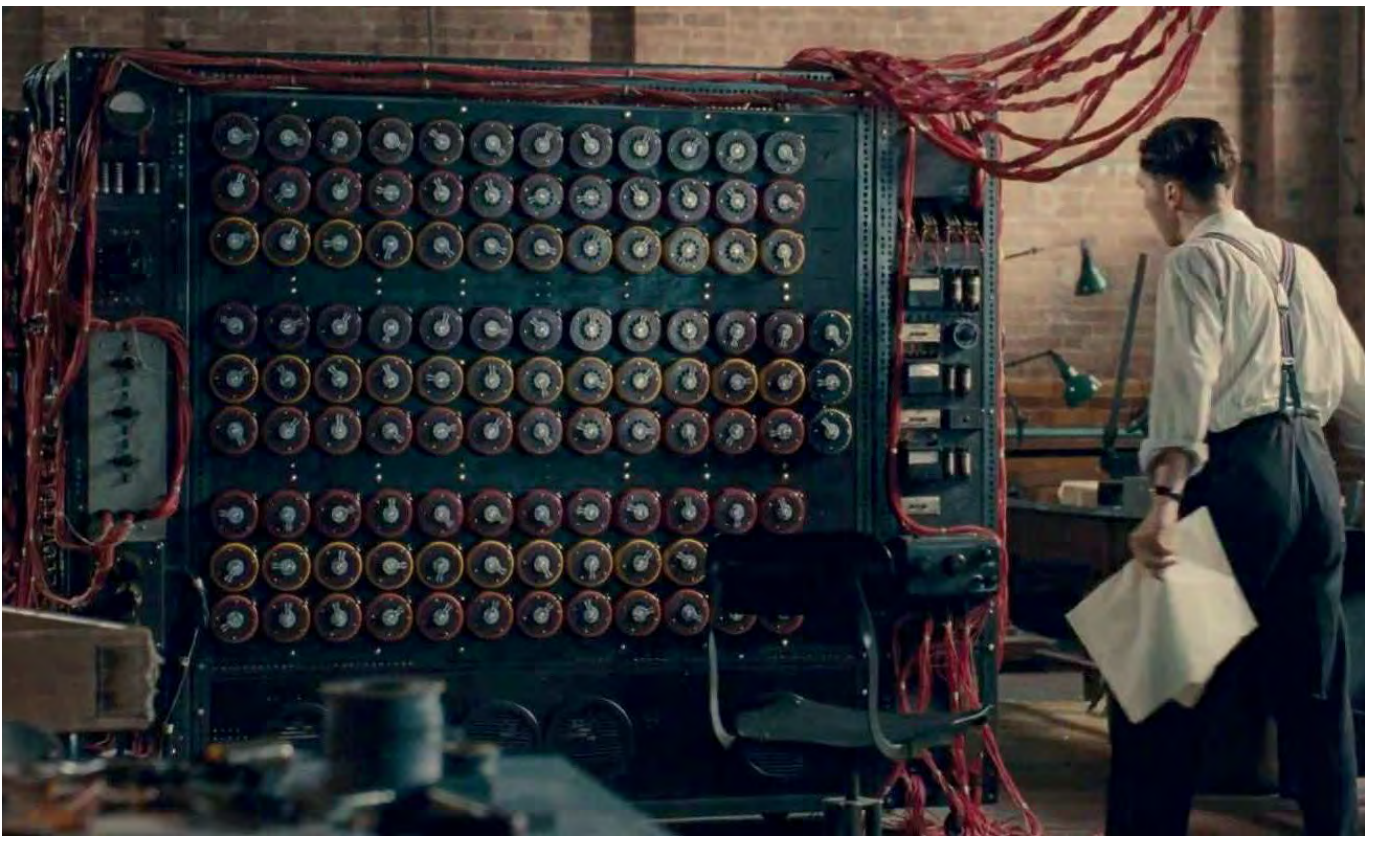

Romanın konusuna kısaca değinirsek ticaret hukuku alanında uzmanlaşmış avukatımız Yekta, bir cinayet soruşturmasında katil zanlısı genç kadının ısrarıyla avukatlığını üstlenmek zorunda kalıyor. Bu ısrarın arka planında, avukatın edebiyata olan amatör merakı yatıyor. Zira genç kadının öldürmekle suçlandığı işadammının suratını kapatan; üzerinde bir şiir, bazı kitaplardan alıntılar ve bir şifrenin yer aldığı bir kâğıt vardır. Bu kâğıttaki şifrenin, adaleti katile ulaştıracağına inanan Yekta dosyayı kabul eder.

Cinayetin Şifresi için her şeyden önce, kriptolojiyi ciddi anlamda temeline alan ve okuru uygulamalı biçimde soruşturmaya dahil olmaya “kışkırtan” ve emsallerine pek rastlanmayan bir kitap olduğunu ifade etmek gerek. Üstelik bu kışkırtma sırasında pek çok edebiyatçının düştüğü tuzağa* düşmeyen Saygı'nın aradan geçen yıllarda yeni bir kitabının okurla buluşmaması da bu açıdan üzücü.

***TUZAK SORU: ENTELİJENSIYA**

Son dönemde pek çok yapıtta karşılaşılan bir gariplik de yazarların başka kitaplara, müzik ve resim eserlerine referans vermenin yahut atıfta bulunmanın da ötesinde çalışmalarını tamamen bu alıntılar üzerine inşa etmeleridir. Bu açıdan zirve noktasını Selçuk Altın'ın tabiri caizse iki sayfada bir on tane roman, müzisyen ve ressam adı saymazsa ölecek bir karakteri ele aldığı *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir* oluşturuyor zannımca. 2010 yılında basılan bu yapıt (polisiye değil)

aradan geçen 10 yılda tam 15 baskı yaptı. Benzer şekilde, her romanı için 30.000 alıntıyı incelediğini ortaya atan bazı "afili delikanlılar"ın da her kitabının sayısız baskı yaptığı göz önünde bulundurulursa onlara kıyasen çok naif entelektüel göndermelerde bulunan, Türk ve dünya edebiyatının hatırı sayılır eserlerini ve yazarlarını bir kriptoloji metni vasıtasıyla anan Cenal Saygı'nın Türk edebiyatına küskünlüğü boşa değildir.

Edebiyatın çemberinden geçen, daha doğrusu bu şekilde lanse edilen ve pek çok kitabevinin başköşesine buyur edilen yazarların kör göze parmak biçimde, ele aldıkları hikâyelerle alakasız ve yer yer entelijensiyaya aidiyet için kurban verilmesi gereken bir öyküye sahipmiş gibi kaleme aldıkları romanlarına kıyasla Yunus Emre'yi, Orhan Veli'yi, Yaşar Kemal'i ve okununca yüz ısıtan birkaç ismi daha kriptoloji metnini çözerken ele alan avukat karakterimiz ve arkadaşları aracılığıyla Cenal Saygı'nın entelektüel birikimi biraz da Nuri Bilge Ceylan'a atfedilen "alçakgönüllülük" savıyla örtüşüyor. Ceylan bir röportajında şu sözleri sarf eder: *"Mütevazılık falan hiçbir zaman gerçek bir üst değer olmamıştır bizde. Bir ortamda mütevazı olmaya kalkarsanız saygı hemen azalmaya başlar, hissedersiniz..."*

Cenal Saygı'nın tek romanı da her ne kadar entelijensiya tuzağına düşme de mütevazılığın korunaklı kalkanının altında kalmışa benziyor. Öyle olmasa adını çoktan duymaz mıydık böylesi bir yapıtın?

KRİPTOROMAN

Her ne kadar romanda "hap bilgi" şeklinde özetlenebilecek, okuru sıkmadan ve hikâye akışını bozmadan gerekli doneler sunulsa da kriptoloji hakkında kısa bir bilgilendirmeye yer vermek icap ediyor. Latince "gizli" veya "bilinmeyen" anlamına gelen *crypto* kökünden türeyen "cryptology" ise bilinmeyene dair çalışma, gizlilik çalışması anlamlarına geliyor. Kriptografi, şifreleme bilimiyle ve kriptosistemlerin kırılması ile kriptanaliz çalışma alanları ilgilenmektedir. Kronolojik açıdan bakıldığında kökeni Julius Sezar'a dek uzanan kriptografinin en meşhur örneği II. Dünya Savaşı'nda karşılaşılan ve sonradan *Enigma* ismiyle sinemaya da uyarlanan çalışma olsa gerek. 1920'li yıllarda FBI'ın kaçakçıların haberleşmesini çözmek için kurduğu araştırma ofisi de bu alandaki ilk ciddi çalışmalar arasında dikkat çekmektedir.

Cinayetin Şifresi, isminde yer alan şifre kelimesinin hakkını fazlasıyla veren bir kriptoloji altyapısına sahip. Yazının ilk bölümünde de belirttiğim gibi, doğrudan bu bilime dayanan bir cinayet delili ve bu delili çözmeye çalışan avukat ve avukatın arkadaş çevresine dayanan bir yapıt. Ancak cinayet kısmı, dolayısıyla genel anlamda polisiye dediğimiz türün temel dayanakları arasında yer alan unsur biraz es geçilmiş gibi görünüyor. Şifrenin sağlam oluşturulması, detaylandırılması ve bunun çözümünün heyecan verici bir şekilde hikâyeleştirilmesinin büyüğü cinayet

**Yapıt, polisiye altyapısından güç
alarak hukuk romanı inşa etme derdi
taşıyor. Bunu da hukuk sisteminde
ezelden beridir tartışılan suç ve suçlu
kavramlarını adaletin terazisine
koyarak okura yansıtıyor.**

öyküsünün temellendirilmesine engel olmuş diyebiliriz. Romanın en önemli eksiği de polisiye türünün alışageldik dokusunun ötelenerek işlenmesinde kendini gösteriyor böylece fakat yapıt bu handikabı da bakış açısına sığınarak telafi edebilecek güce sahip.

Zira kitap, baştan sona avukatın penceresinden ilerliyor.

THEMİS'İN GÖRDÜKLERİ

Adalet tanrıçası Themis, kitabın kapağında açılmış gözlerinden kan akan biçimde tasvir edilmiş. Aslında bu, hikâyenin dokusuyla da uyuşan bir yaklaşım. Yapıt, polisiye altyapısından güç alarak hukuk romanı inşa etme derdi taşıyor. Bunu da hukuk sisteminde ezelden beridir tartışılan suç ve suçlu kavramlarını adaletin terazisine koyarak okura yansıtıyor.

Avukat Yekta'nın savcılık makamıyla girdiği diyaloglar, mahkeme sahneleri, tutuklu yargılama evreleri, duruşmadaki savunma ve delil sunma fasılları pek tabii yazarın profesyonel işi gereği başarıyla kaleme alınmış detaylar sunuyor. Artemis'e ülkemizin hukuk sisteminde avukatların iş yükü ve uzmanlaşma alanları kavramları üzerinde bir şeyler gösterme gayesini barındıran yapıtı okuyup bitirdiğiniz zaman polisiye nezdinde çok doyurucu bir eser olmamakla birlikte hukuki altyapısını ve kriptolojiden ötürü gizem unsurlarını Yunus Emre'nin "*Yerden göğe küp dizseler/ En alttakini çekseler/ Seyreyle sen gümbürtüyü*" dizelerine gönderme yapacak çarpıcılıkta barındırdığını gözü kapalı kabul edebiliyorsunuz.

Kitabın bitimiyle suç ve adalet kavramları üzerine düşünsel bir evreye girmeniz de pekâlâ mümkün. Üstelik bunu yaparken yazarın, şifrenin çözüme kavuşturulduğu bölümlerde sunduğu nitelikli okuma listesinden faydalanarak geniş bir perspektiften bu kavramlara dönük fikirler geliştirmek de oldukça keyifli bir tecrübe vaat ediyor. Bir de tabii ülkemiz şartlarında cevabından korkulacak bir soruyu bizimle buluşturuyor:

İyi bir hukukçu olmak entelektüel bilince sahip olmaktan geçiyor olabilir mi?

Son bir detay... Roman esasında çok enteresan bir öngörüyü ülkemiz yargı sistemine taşımış durumda. Zira 2011 yılında basılan yapıtın kapağında Themis'in gözlerinin açık olarak gösterilmesi, tam üç yıl sonra Samsun'da tartışmaların ana konusu olmuştu.

2014 yılı Mart ayında açılan Adalet Sarayı'nın önüne yapılan Themis heykelinin sağ elinde kırık, sol elinde terazi vardı ve gözleri kapalıydı. 2008 yılında Samsun Bölge İdare Mahkemesi önüne ise gözleri açık bir Themis heykeli yapılmıştı. Samsun Barosu, adliye önüne yapılan heykelin Antik Roma dönemine ait bulgularda ilk karşılaşılan gözü açık Themis figürüne karşın Bizans döneminde heykelin gözlerinin kapatıldığını ileri sürerek adliye önündeki heykelin de orijinale sadık kalınarak yapılması gerektiğinden yana fikir beyan etmişti.

Bu denli isabetli bir öngörü ancak açık bir gözle mümkün olabilirdi.

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ SIRADIŞI, TEKİNSİZ VE ÇARPICI BİR ROMANIN İÇİNDE:

1793 KURT VE BEKÇİ

Saliha: Bugünkü kitabımız Niklas Natt och Dag'ın 1793 *Kurt ve Bekçi* isimli eseri. Kitapçada rastladığımda öncelikle hem yazarın hem de kitabın adının değişik olması dikkatimi çekmişti. Çağatay Yaşmut'un *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan, 31.08.2020 tarihli, "Kötülüğün Sınırlarında" başlıklı ve son derece bilgilendirici yazısını okuyunca kitabı kesinlikle okuma listesine almamız gerektiğini düşündüm. Sanırım Çağatay Yaşmut kitap seçerken dikkate alacağım refe-

ranslardan biri artık. Aslında Yaşmut yazısında kitabın içine gerçekten girebilmemizi sağlayan bilgiler vermiş. Kuzey polisiyesinin toplumsal yönünü vermekle kalmamış, bölgenin zorlu coğrafya şartlarının yerel edebiyata etkisini vurgulamış. Ayrıca İsveç'in tarihsel olarak tam bir çöküş sayılabilecek durumunu açıklamış. Üstelik yazının başlığıyla da en büyük ipucunu vermiş. Yine de yeterince anlayamadışım ki kitap boyunca hissettiğim derin karanlık duygular ve

İllüstrasyon: Güneş Toprak

2016 yılı Kasım ayında 221B dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen "Dünyanın Polisiye Haritası" adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden dokuz kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisiyenin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışanımız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisiyelerin nostaljisini yaşıyanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırmama hevesinde olanımız... Ayrılamadık birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kırı kırana tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan!

* Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Pınar Demirbilek, Saliha Aslan, Şenay Dünder, Verda Toprak.

hikâyenin etrafında döndüğü cinayetin vahşeti beni sarstı. Sanırım bu grupta okuduğumuz en sert kitaptı.

Mine: Bugün medeniyetin, refah toplumunun merkezi İsveç'in çok değil, iki yüzyıl önce nasıl bir yolsuzluk, bağnazlık, fakirlik, ölüm ve vahşet içinde olduğuna tanık oluyoruz bu kitapta. Hatta yazar bunu bize yaşıyor.

Saliha: Kısaca söylersek kitabın konusunun geçtiği 1793 yılı dünyada bağnazlığın dağılmaya başladığı, düzenin sorgulandığı bir dönem. Elbette bu süreç de kanlı yaşıyor. Fransız Devrimi'nin etkileri hissediliyor. İsveç için karışık bir dönem bu. Son derece basiretsiz olan kral, bir yıl önce soyluların suikastına uğramış. Oysa bizat kendisi Rusya ile savaşarak ülkenin kötü bir mağlubiyet yaşamasına neden olmuş. Yeni kral 14 yaşında dolayısıyla tamamen kendi bildiklerini okuyan ve sadece kendi çıkarlarını düşünen danışmanlarıyla ülkeyi felakete sürüklemiş. Aristokrasinin yozlaşmışlığı, şımarıklığı, acımasızlığı, hovardalığı yüzünden fakirlik, yolsuzluk, pislik, kısaca ülkede her türlü rezillik almış yürümüş. Bir yandan kralın ve aristokrasinin iktidarı kaybetme korkusuyla kurduğu baskı ortamı, bir yandan çekingen de olsa en alttaki kitlenin homurdanmaları başlamış. Dolayısıyla İsveç hiç de yaşanması bir yer değil o dönemde.

Mine: Yazarın kalemi, toplumu ve dönemin getirdiği şartları anlatırken o kadar başarılı ki roman, okuru derinden sarsıyor.

Saliha: Roman bu atmosferi o kadar başarılı tasvir ediyor ki *Sefiller*'i okurmuş gibi içim acıdı. Örneğin o zamanlar Stockholm'ün fakir bir bölgesi olan Södermalm için şöyle bir ifade kullanmış yazar: "*Orada kadın, erkek, çocuk herkesin fiyatı bizim paramıza göre söylersek 1 kuruştur.*" Dolayısıyla o kadar çok kurban var ki bu romanda hepsi için ayrı üzüldüm. Ama hepsinden kötüsü... Biz şimdiye kadar bu kadar iğrenç cinayet okumadık değil mi arkadaşlar?

Mine: Ben kitabı okumayı ikinci bölümde neredeyse bırakıyordum. Yazara da, kitaba da bir küfür savurdum. Aklım almadı, çok canımı yaktı o sahneler, rüyalarım girdi. Kristofer Blix ile kendimi özdeşleştirdim de, galiba ben kendimi

öldürürdüm. Kesinlikle çarpıcı, etkileyici ve insanın aklının alamayacağı kadar acıydı. En sert polisiyeleri Grangé yazar diye düşünürdüm, yanılmışım.

Şenay: Evet, Grangé çok serttir ama bu başkaydı. Çok tekinsiz bir atmosfer, çok acayip karakterler vardı. Okurken çekiniyorsun acaba şimdi ne okuyacağım diye. Rahatsız edici ama okumaktan da alamıyorsun kendini.

Çınla: Yani kitap bizi hem itiyor hem de kendine çekiyor. İşte tutkunun tanımı! Tutku duyuyorum dediğiniz şeyleri bir düşünün... Aynı anda sizi hem çeken hem de iten şeyler ya da kişilerdir onlar.

Pınar: Tamam, hikâye oldukça vahşi ama bende yarattığı dram, vahşetin ötesine geçti. Katilimizin ve azmettiricisinin dramları içimi ezdi.

Saliha: Kitabın düzeni çok farklı. İlk önce dedektiflerimizin öyküsü var. İkisi de bence ilginç karakterler. Cecil Winge hukuk fakültesi mezunu, eski savcı ve o sırada polis şefi arkadaşına destek olarak polis merkezinde çalışıyor. Aydınlanma çağını ve aklı temsil eden, toplumu düzeltmeye çalışan, adalet peşinde koşan bir aydın. Ekibimizin beyni ama sağlığı çok kötü. Veremin son aşamalarında, çok renksiz olduğundan kendisine hayalet diyorlar, polis arkadaşları o kış çıkarabilecek mi diye iddiaya girmişler. Ölümünü beklerken kendini oyalayacak şeyler peşinde, bu nedenle her gece

odasında yalnız otururken saatinin içini açıyor, tüm parçaları çıkarıyor ve sonra tekrar yapıyor. Kas gücümüz ise Jean-Michael Cardell. Parasız, ailesi olmayan, Rusya ile savaşta bir kolunu kaybetmiş, çok güçlü, dayanıklı, sağlıklı, öfkesini kontrol edemeyen, panik atak krizleri yaşayan bir bekçi. Aynı zamanda barlarda fedailik yapıyor ve tabii çok içiyor.

Şenay: Fedailik yaptığı barın adı Cehennem Azabı! Mekân isimleri çok acayip değil miydi? Mesela anlamı Yüksek Melek Hastanesi olan Serafimerlasarettet Hastanesi. Pardon, devam et Saliha.

Saliha: Cardell işini sevmiyor çünkü meslektaşları yozlaşmış ama ikisi de iyi yürekli insanlar ve birbirini tamamlayan çok iyi bir ekip oluyorlar. Cardell, Södermalm'da çöplük olarak kullanılan,

çamurla kaplı Fatburen Gölü'nde bir ceset bulur. Ancak cesedin tüm uzuvları yok edilmiştir. Bunu yapan canavarı bulmak için Winge görevlendirilir. O da ölmeden önce bu işi tamamlamaya kararlıdır. En kısa sürede katili bulup cezalandırmak ister çünkü hem kendi ömrü çok azalmıştır hem de yeni atanan, yolsuzluklara karışmış yeni polis şefinin cinayetin üzerini örtbas edeceğinden emindir. Tabii yardımcısı artık Cardell'dir.

Şenay: Bu anlattığın ilk bölüm çok güzeldi. Çok başarılı ve sahici bir anlatım. Kapalı bir havada okursan hele oradaymışsın gibi oluyor. Sayfaları çevirdikçe daha karanlık şeylerin geldiğini hissediyorsun.

Çınla: Kapalı bir havada okumama şansımız pek yoktu sanki... Hayatımız olmuş karantina...

Şenay: O da doğru...

Pınar: Bence kitabın giriş hikâyesi yani alıştığımız polisiye tadında olan yer, ilk kısmı. Sonrasında anlatım dram, gerilim, dram, gerilim ve polisiye şeklinde sıralanıyor.

Salih: Birinci bölüm sonrası konu kesiliyor ve öldürme işini yapan kişinin hikâyesini okumaya başlıyoruz. O da bence fazlasıyla hüzünlü bir hikâye ama açıkçası ilk başta yazarın da biraz hastalıklı bir zihne sahip olduğunu düşündüm, bunları kurgulayabildiği için. İlhamını nereden aldığını merak ettim ve tabii Mine'nin aklına düşürmesi sayesinde biraz YouTube araştırması yaptım.

Çınla: Ne tesadüftür ki yazar bu sene Kara Hafta'nın konuklarından biriydi.

Şenay: Dinlediniz mi söyleyişi? YouTube'da, Kültür İstanbul kanalında var.

Çınla: Kara Hafta'yı takip ettim, birkaç söyleyişi çok beğenerek izledim ama maalesef onu kaçırdım.

Şenay: Önce sıradışı olan soyadını anlattı. Niklas Gece ve Gündüz. Soyul ailesinin adı. Aile tüm parasını 17. yüzyıl sonunda kaybetmiş. Soyadını ilk kez gören, "Bu ne adamım, sen mi uydurdun bunu?" diyor. Sıkı bir Umberto Eco ve H.P. Lovecraft hayranı. *Gülün Adı* romanındaki atmosfer bu kitabına ilham vermiş. Çocukluğunda çok kitap okumuş. Yazar Michel Houellebecq'ın "Mutlu insanlar kitap okumaz," sözü bana uyuyor dedi. Çünkü yalnız bir çocukluk, dağılmış bir aile, eh, paralar da gitmiş.

Pınar: İlham kaynaklarını öğrenmiş olduk ama zaman yolculuğu yapmışçasına 1793 İsveç'ini böylesine anlatabilmek inanılmaz bir başarı. Kitabı okurken çalan telefon sesinin beni çok mutlu ettiğini, "Yaşasın 21. yüzyıldayım!" dediğimi de itiraf etmeliyim.

Mine: Benim de notlarım şöyle; yazar önceleri gazetecilik yapmış ancak her zaman yazar olmak istemiş ama ne yazacağını bilmiyormuş. Hatta şöyle diyor: "Ne yazacağını bilmeyen her yazar adayı gibi ben de gazeteci oldum." Ailesi de 1280 yılından beri süregelen asil bir aile. İsveç'in en eski ailesi. Bu aileden tarihe iz bırakan insanlar çıkmış.

Çınla: Aile eski olabilir ama zengin olmaya bilir... Değilmiş zaten. Ben de YouTube'daki o röportajı izledim. Yazar olma azminden çok etkilendim. Küçükken ve gençken o kadar çok kitap okumuş ki en ulvi varoluşun yazar olmak olduğuna kanaat getirmiş. Hiçbir zaman başka bir meslek seçmek istememiş. Sonrası yine bir itme-çekme yani tam bir tutku hikâyesi, röportajdan aktarıyorum: "Yazmaya başlamaya korkuyordum ve uzun süre yapamadım. Sonra araştırma yapma fikri aklıma geldi. Bu neredyse yazmamak için bulduğum bir bahaneydi. Tamam, artık zamanı geldi, bunu yapman gerek dediğimde 34 yaşındaydım ve başladım. Ve bir engeli kaldırmış gibi hissettim, çok mutlu oldum. Dört ay sonra karım geldi ve bir bebeğimiz olacak dedi. Sonra kendime bir bitirme tarihi koydum. Geceleri ve hafta sonları yazıyordum. Son tarihi geçirdim ama romanın ilk versiyonunu bitirdim. Bebek iki aylıktı. Bu ilk versiyon berbat bir şeydi. Üzerine çok fazla çalışmak gerekiyordu."

Mine: Yazarın kültürel, ailevi ve toplumsal olarak birikimi olduğu gayet açık. Kitapta yazılanların bir kısmı hayal gücü, evet ama içinde bulunduğu toplumun tarihini, kültürünü, dokusunu çok iyi bilen, gazeteci kökenli bir yazar olarak bir kısmı da gerçek olsa gerek. Bir türlü anlamadığımsa ikinci bölümdeki o vahşeti nasıl bir ruh haliyle kelimelere döktüğü.

Şenay: Değişik bir adam zaten. Kara Hafta'daki söyleşilerde herkes kahve içiyor, su içiyor. Bay Gece ve Gündüz'ün elinde viski bardağı. Eh, içinde ne vardı orasını anlayamadım tabii.

Arzu: Yazar hep böyle mi yazıyormuş? Bu kaçınıcı kitabı?

Mine: Bu ilk kitabı. İkinci kitabı 1794, Eylül 2020'de çıkmış. Bir tane daha yazıp üçlemeyi bitirecekmış. Hatta bu kitabın esas ismi 1793 iken yayıncısı yurtdışında kitabın adının kataloglarda karışacağını, ilgi çekmeyeceğini söyleyerek sonuna *Kurt ve Bekçi*'yi eklemeyi önermiş. Ama kitap İsveç'te 1793 adıyla basılmış. Tam kitabı yazarken karısı hamile kalmış, bebek doğunca çok yoğun olacağını düşünerek kitaba öncelik vermiş, sürekli yazmış...

Çınla: Ve en önemlisi şu bence; romanı bitirmiş!

İşte tam da bu azimden çok etkilendim.

Mine: İlk yazdıklarına çöp diyor. Bu kitap yayınevleri tarafından önceleri reddedilmiş. Böyle bir durumda yazar da kendinden şüphe duymuş. Ancak sonunda kitap basılmış ve 2017 yılında İsveç Polisiye Yazarlar Akademisi tarafından verilen En İyi İlk Kitap ödülünü almış.

Saliha: Yazarla ilgili YouTube araştırmam sonrası fikrim değişti. Duygusal, alçakgönüllü hatta belki biraz utangaç biriyle karşılaştım. Doğal, sevimli buldum yazarı. Mesela yayıncısına, editörüne yönlendirmeleri için teşekkür ediyor; tam sekiz kere yazmış bu kitabı! Mine'nin dediği gibi, tasvirler insana bilgi birikimini fazlasıyla hissettiriyor. Bu konuyla ilgili, "Yazmaya başlamaktan korktuğum için çok fazla ön araştırma yaptım, döneme ilişkin de çok kaynak vardı," demiş. Editörden gelen ilk yorum sonrasında, romanın daha çok tarih kitabı gibi göründüğünü anlayıp bir sürü düzeltme yapmış. İsveç az nüfuslu, küçük bir ülke olduğu için kitabının lokal kalacağını düşünmüş, yurtdışında ilgi görmesini hiç beklemiyormuş. Market alışverişi yaparken yurtdışında yayımlayacak ajans arayınca çok şaşırmış. Çok iyi bir oyuncu değilse bence içtenlikle paylaştı yazarlık serüvenini. Bir röportajında da yalnız bir çocukluk geçirdiğini, kitapların arkadaşı olduğunu, korku filmi sevdiğini söyleyen son derece donanımlı bir yazar buldum. Araştırma kapsamında biraz Marquis de Sade

okumuş ama dayanamamış, bırakmış. Umberto Eco, üzerindeki önemli etkilerden. İlhamını *From Hell* (Karındaşen Jack üzerine harika bir çizgi roman) ve *Bloody Meridian*'dan (modern Amerikan edebiyatının klasığı) almış ve kendi romanındaki cinayeti dönemin toplumunu anlatmak için metafor olarak kullanmış.

Mine: Medeniyetin beşiği olarak gördüğüm İsveç'in 18. yüzyılda bu kadar karanlık ve ortaçağ ruhuna sahip olması şaşırttı beni. Kafamda İsveç için bir Vikingler dönemi var, bir de bugünkü medeni İsveç var. İkisinin arasındaki dönemi hiç düşünmemişim. İsveç hep medeniyetin beşiği bir ülkeymiş gibi geliyor insana ama değil işte. İki yüzyıl içinde toplumun kendini nasıl baştan başa yenilediğini görüyoruz kitapta. İlk okumaya başladığımda, çıkarsa ikinci kitabı asla okumam, bu kitabı da kütüphanemde istemiyordum dedim. Kitabı ve yazara karşı çok tepkiliydim. O vahşet beni çok etkiledi.

Pınar: Seni gerçekten ürkütmeyi başarmış, Mine. Beni de rahatsız eden pek çok kısmı olsa da bir film tadında yazan, harika karakterler yaratan ve müthiş bir dönem romanını başarıyla ortaya koyan yazarımızın her kitabına talibim.

Saliha: Merakla okuyacağım gelirse. Kitap birden fazla bölüm olarak kurgulanmış. Gerçek katilin motivasyonu ancak son bölümde ortaya çıkıyor ve bence bunu da gayet başarılı anlatmış. Kuzey polisyelerinin temel konularından biri

olan, işlevini yerine getiremeyen aile veya ailenin olmaması ve sevgisizlik. Roman bu eksiklik duygusunu başarıyla yansıtıyor okura. Cinayetin kendisi çok uç bir örnek. Böyle bir cinayetin gerçekleştirilebilmesi için çok kuvvetli bir motivasyon olması lazım. Gerçek suçlumuz için bile ayrı üzüldüm. Aslında ana karakterlerin hiçbiri mutlak kötü değil, hatalarına rağmen hepsini anlayabiliyorum. Karton karakter yok aralarında.

Mine: İkinci bölümde zaten evin durumundan ve portrelerin üzerinin çizilmesinden katilin ailevi problemler yaşadığını anlıyoruz. Aileden gelen gerçek bir gaddarlık var belli.

Saliha: Tam da bu nedenle yazar, katilin motivasyonunu çok iyi anlatamasa sinir olurdum ama olmadım. O yüzden roman beni bu konuda tatmin etti.

Şenay: Şöyle bir cümle vardı: “*Ve muammamızın nedeni kırık bir kalp mi? Bütün güdülerin en eskisi.*”

Saliha: Yalnızlık ve sevgisizlik insanın başına gelebilecek en acıklı şeylerden biri.

Mine: Yazar, varoluşumuzdan beri süregelen, dünyanın en eski duygularını tarihi bir doku içinde harmanlamış, basit bir açıklamayla sonuca ulaştırmış. Basit deyince sakın yanlış anlamayın. Sonucu o kadar iyi bağlamış, her şeyi öyle ustalıkla açıklamış ki son bölümde, önceleri asla okumam dediğim ikinci kitabı ben de alırım diyorum artık.

Çınla: Belki küçükken yazar böyle şeyler yaşamıştır. Yaşadığı şeyler vardır ve onları bir şekilde içinden çıkarmak istiyordur. Mesela ilk sayfada

suyun içindeki cesetten bahsederken cesede dokunuyor ama eli kayıyor. O anı o kadar iyi tasvir ediyor ki... O cesede dokunmuş kadar oldum ve bir anda yazarın böyle bir şey yaşadığını düşündüm. Bu bilgiye nasıl vâkıf oldu? Yaşadı mı bunu? Hangi adli tıp kitabını okudu? Bu sorularla başladım kitaba.

Arzu: Yazarın her şeyi yaşaması gerekmez. Bir yakını yaşamış olabilir ya da iyi bir araştırmayla öğrenmiş olabilir.

Pınar: Daha da ilginç olan danışmanımızın, bekçinin yaşadığı uzuv kaybını sorgulaması ve buna dayanarak cesedin kaybolmasını, işkence sürecini hesaplamasıydı bence. Sherlock Holmes’ten neredeyse yüz yıl öncesi. Ben zamanda kayboldum galiba, Doyle bu kitaptan esinlenmiş bile diyeceğim neredeyse! Şaka bir tarafa, adli tıpla ilgili 1793 yılındaki bir karakterden böylesi bir hareket kitabı çok zenginleştirmiş, polisiye tadını artırmış.

Mine: Veba sonrası o kadar çok ceset gömülmüş ki... “*Bugün bile toprak burada başka yerlere göre daha verimlidir. Bu koca evin bahçeleri ilk don vuran kadar çiçeklerle doludur ancak bahçıvanlara çocukluklarından itibaren küreklerini fazla derine indirmemeleri tembihlenir.*” Ben de bu cümleden çok etkilendim. Mükemmel bir anlatım.

Saliha: Yazar bence duyguları anlatmakta da başarılı. Savaş sonrası posttravmatik stres sorunu yaşayan Cardell’in kâbusları da etkileyiciydi.

Pınar: “*Yalnızlığım arkadaşsızlığın çok daha ötesinde...*” cümlesi de beni benden aldı. Bir de o dönem Stockholm’de yaşıyaydım hem şehirden

kaçma isteği uyandıracak kadar nefret ve boğulmuşluk hem de yaklaşan kanlı değişimi görme isteğiyle boğuşurdum herhalde.

Şenay: Kitabın adındaki “Kurt” kim sizce?

Mine: Kurt, Winge tabii ki.

Saliha: İngiliz kumaş tüccarı söylemişti bir kurt olduğunu ona.

Şenay: Mickel Cardell’in bar fedailiği için, “*Bardaki bir kurt misali müşterileri gözliyordu,*” şeklinde bir ifade var. O yüzden kitabın adında yer alan kurdun da bekçinin de aynı kişi yani Cardell olabileceğini düşündüm. Serini ikinci kitabı 1794 de Mickel Cardell ile devam ediyor. Anna Stina’nın adı da var.

Saliha: Aaa! Ama ölmesin Winge. Winge ve Cardell birbirini tamamlayan çok tatlı bir dostluk kurdular. Güçlü bir “bromance” bu, yarım kalmasın. İkisi de dışarıdan soğuk veya agresif görünen, belki kendilerini doğru ifade edemeyen kişiler olsa da bence kalpleri sıcak. Yazar, üçleme olacağını söyledi, diğer maceralarında da bu devam etsin istiyorum.

Şenay: 1794’ün tanıtımında Winge’nin hiç adı geçmiyor. Ama belli de olmaz.

Saliha: Hay Allah! Neyse açıkçası ben de yazarın kurt temasını daha dramatik bir yere bağlayacağını düşünmüştüm ama öyle olmadı. O yüzden bu kısım çok etkileyici gelmedi bana. Avrupa kültüründe kurdun ayrı bir önemi mi var? Neyi temsil ediyor kurt?

Şenay: *Homo homini lupus est.* İnsan insanın kurdudur.

Çınla: Hobbes’un sözü.

Şenay: Bu sözü Kartaca savaşlarında Plautus söylemiş diyor Winge. Karşısındaki kumaş tüccarıysa, “*Ben Voltaire söyledi sanıyordum,*” diyor.

Mine: “*Kana susamışlığını inkâr ediyorsun ama pis bir koku gibi etrafını sarıyor. Günün birinde dişlerin kırmızıya boyanacak ve o zaman ne kadar haklı olduğumu anlayacaksın,*” diyor Winge’ye o kumaş tüccarı. Kitabın sonundaysa Winge’nin dişleri veremden kan kırmızısına bulanıyor. Kurt avcıdır. Fiziksel olarak güçlüdür, vahşidir ama bizim Cecil de beyin ve akıl bakımından güçlü. O zekâsıyla tuttuğunu koparıyor. Ben öleceğim ama ölmeden bu katili yakalayacağım, diyor. Çok kararlı. Neredeyse ölü yattığı yaktan kalkıyor katili yakalamak için. Hayatının son günlerini bu katili bulmaya adıyor.

Saliha: Kurt benim kafamda çok güçlü bir hayvan. Mesela kurtadam olunca da kişi çok güçlü vahşi/yırtıcı bir şeye dönüşür. Bence kurdun daha dramatik olması şık olurdu. Eğer narin,

hastalıklı Winge ikinci roman 1794’te sapasağlam oluyorsa başka. Adam belki de biraz da hasta olduğundan o kadar anlayışlı, fedakâr, nazik, düşünceli biri. Öyle ki ölümünden sonra karısı ortada kalmasın diye onun sağlıklı bir subayla tanışmasına vesile oluyor. Arkadaşlıklarının ilerlemesine göz yumuyor ama onları yatakta yakalayınca artık dayanamıyor ve evi terk ediyor. Milletin diline de düşüyor. Böyle bir adamı kafamdaki kurt imgesiyle bağdaştıramadım. Bir de Anna Stina var. Önemli kadın karakter olarak sadece o var. Ama kurban rolünü kabullenmekten direnerek, risk alarak kaderini tamamen değiştiriyor, çok güçlü biri. Mücadele gücüne hayran kaldım. Hatta seriye biraz pembelik katmak için Cardell ile aralarında bir şeyler de olsun istiyorum.

Pınar: Kurt, Winge tamam ama Anna’nın da bir kurt kadar cesur, zeki ve hayatta kalma becerisi gelişmiş bir karakter olduğu gerçek. Cardell’in onu arayışının yarattığı çaresizlik beni deliye çevirdi ama yazarımız burada aksiyon filmi tadında nefes nefese bir sonla harika bir iş çıkarmış.

Şenay: İlginç bir şey fark ettim, kahve sevmeyen bir başkarakter ilk kez okuyorum. Bu arada romanda farklı meslek gruplarına mensup karakterler sürekli alkol alıyor. Kitaba ateşle yaklaşmayınız.

(Gülüşmeler)

Saliha: Haklısın Şenay. Kuzey ülkelerinde alkol hep büyük problem diye duymuştuk, bu kitapta da öyle. Oysa biz İsveç’i gezerken herkesin kafayı kahveyle bozduğuna tanık olmuştuk. Kitap boyunca Cardell kahveye çamur diyor.

Şenay: Bence yazarın kendisi de kahve sevmiyor ve karakterine de sevdirmiyor.

Çınla: Bakınız, Kara Hafta’da elindeki bardak! Görüntülü toplantılar sayesinde ipuçları topluyoruz yazarlarla ilgili. İşte kitap dedektifi dediğimiz de böyle olmalı!

Pınar: Kaotik bir ortam yaratmada çok başarılı olan yazarımızın bende tarih okuma isteği de uyandırdığı bir gerçek ama okumak istediğim, sosyal ve toplumsal tarih. Beni oldukça rahatsız eden 1793 yılındaki insan manzaralarından bir o kadar etkilendim. Dönem müzelerini anlamsız bulduğum zamanlar olmuştur ama İsveç’te -ol- saydı- 1793 müzesine elimde kitapla koşu koşu giderdim herhalde.

Mine: Hedef, Nordiska Müzesi diyelim o zaman...

Çınla: İsveç’e tekrar gidiyoruz yani birlikte! Yaşasın! Bu kez kimler geliyor peki?

SERRA'YA NE OLDU?

“ Siz, sırrı çözmek değil; kandırılmak istiyorsunuz.” -Prestij

Yaklaşıyor yaklaşmakta olan.

Pır! Pır! Pır! Pır! Pır! Pır! Pır! Pır!

Pervanenin saçtığı rüzgârla ürkererek çekilen ağaçlar, yol veriyor inen helikoptere. Alçalduğunda, konmadan kapısı açılıyor: Orada bir adam. Kafasında siyah kask, üzerinde korumalı kıyafet; ince, uzun, ihtişamlı gövdesiyle... Mekanik görünümüyle robota benziyor. Elinde taramalı. Kolluk kuvveti sanıyorum başta. Yanıldığımı kanıtlamak istercesine ateş açıyor, tepedeki şirin çay bahçesine oturmuş bizlere. Serra ile masanın altında buluşuyoruz. “Sevgilim bu adamlar bizi öldürecek!” diyor. “Korkma ben varım,” diyerek düşmüyorum son sözlerime şerh. Bunlar sadece romanlarda, filmlerde olur. Biz ise kâbus olmasını dilediğimiz gerçeğin tam ortasındayız.

Oysa henüz Serra’nın sıcak, yumuşak elleri avuçlarımda, ona armağan ettiğim kitaplar ise masadaydı. Alaaddin Tepesi’nin tatlı bahar esintisinde gün bitmek üzereydi. Konya’nın mistik manzarasını yarıp geçen tramvaylara takılıyordu gözümüz. Biri gelirken öteki gidiyordu yan yana geçişerek. Tüm bu aleladelik, depremde yıkılan bina gibi çöküyor üstümüze. Serra’nın şimdi tek eli avcumda. Ötekini yumruk yapıp göğsüne götürmüş, dua ediyor. Biraz daha açmaya zorlarsa gözlerini, korkudan yere düşürüp yitirecek onları. Bu adamlar çiğner

botlarının önüne gelen her şeyi. Ona bakarken güven vermek istesem de bana baktıkça daha çok korktuğunu görüyorum. Ansızın dışarıdan uzanan karanlık bir el çekip alıyor onu benden. Ayağa kalkarak atıyorum üstümdeki masayı. Kaskın arkasına saklı gözlerinin gölgesi, ifşa ediyor onu biraz. Serra’nın çılgınlığı kulak zarımı delerken ensemde sert bir dipçik oturuyor. Sonrası karanlık. Adamların üzerine giydiklerinden daha karanlık.

İyi nişan alırdı kendini asan zenci

Anlattıklarım karşısında doktorun yüz ifadesine bakılırsa tırlatmışım. Yüzümü çevirdiğim pencerede yansımam: Başımdaki sargı, tıpkı imam sarığı. Bugün çözülecek. “Demek, travmayı tamamen atlatamadınız henüz,” diyor. “Biraz zamana ihtiyacınız var. Size yazdığım ilaçları alıp tok karna düzenli kullanın.” Doktora dönüyorum yeniden. Bu kez yüzüme bakmıyor sırma saçlı, kepçe kulaklı doktorum. Odağı, elindeki dosya ile reçete. “Ağır bir operasyon geçirdiniz. Bu durumdayken anlattıklarınız normal. Hastaneye getirildiğinizde Konya’da, şehrin göbeğinde böyle bir olay olmadı. İlk etapta mühim olan kimliğinizi, kişiliğinizi hatırlamanızdı. Gayet hatırlıyorsunuz.” Sesim çatallaşıyor. “Neden kafa travması geçirmişim peki?”

“Buyurun, dosyanız: Kayhüyük’ta köylülerin 112’yi aramasıyla hastaneye getirilmişsiniz.” “Kayhüyük’ta bulunmadım.”

“Şu durumda anılarınızda eksik veya yanlış olması normal. Zamanla...”

“Serra peki?”

“Hastaneye yalnız getirildiniz.” Çehremi ince ince ekşidiğini seziyorum. “Dediğim gibi, ilaçlarınızı aksatmayın. Bittiğinde burada olursanız burada, olmazsanız bulunduğunuz şehirde mutlaka kontrollerinizi yaptırın. Üzerimize düşeni yaptık, kaldırdık sizi ayağa.”

Orada bir adam garsona çay yalvarıyor

Üç günlüğüne geldiğim şehir, esir almış yirmi gündür, gitmeme izin vermiyor. Hastaneden çıktığımda niyetim önce polise gitmek, yaşadıklarımı anlatmaktı. Doktorun sözü öyle tesir etmiş ki ister istemez Alaaddin’de buldum kendimi. İçime düşen kurdu öldürmekti niyetim. Tatlı bir esinti, kulağıma ney üflüyor; bu tepeye değgin ne varsa o günü hatırlatıp tadımı kaçırıyor. Gelgelelim her şey yerli yerinde. İnsanlar huzurla oturuyor, meşrubatlarını yudumluyor, garsonlar siparişleri sunup masalardaki hesap fişlerine işliyorlardı. Nasıl böyle toparlanmış olabilirler? O gün burada sel vardı. Kan seli. Oluk oluk kanıyordu her yer. Yirmi günlük bu kısa süre, yaraları sarmaya yetmez; mermi işlememişse de boğulmaları gerekirdi. Gözüme kestirdiğim garsona yanaşıyorum. “Toparlanmışsınız.”

“Ne abi, anlamadım?”

“Yirmi gün önce. 7 Nisan’da. Buraya helikopter inmedi mi? İçindeki caniler burada masum sivillere ateş açmadı mı?”

“Yo, ağzından yel alsın abi.” Boştaki eliyle kapı çalar gibi “tık! tık! tık!” tıkladıyor dibindeki masayı. Yüzüne bakıyorum. Gözlerinin içine. O gün burada değil miydin? “Sorması ayıp, ne zaman başladın sen burada?” “Dün.” O gün burada olsaydın hayatta kalamazdın. “Hayırlı olsun.” “Sağ ol, abi.” Belli ki dünyadan, olan bitenden, memleketinden haberi yok; benim gibi gariban. Açık havadan kasanın bulunduğu çay ocağına yöneliyorum. Mevsime rağmen kazak giymiş, kırk yaşlarında, zayıf, kel bir adam bakıyor kasa. “Selamünaleyküm abi, hayırlı işler.”

“Ve aleykümselem, eyvallah!”

“7 Nisan’da ne oldu öyle buraya ya?”

“Ne olmuş?”

“Hatırlamıyor musun? Sen de mi burada değildin?”

“Valla gardaş, ben hep buradayım da... Ne ol-

muş ki?”

“Televizyon da mı izlemedin e, bilader?”

“İşler kesattı, onu mu diyon? Bizim doğuştan kesat burada.”

“Tamam abi, tamam. Eyvallah!”

Mekânı yoklamaya devam ediyorum, tam hafiyeyim. Başkomiser Nevzat. Elimi masalara, boş bulduğum yüzeylere temas ettiriyorum. Ağaçlara sürüp pütür pütür gövdelerinde gezdiriyorum. Ne delik var ne deşik. Onarım hissi de vermiyor. Aynı o günkü gibi: Helikopterdeki adamın tetiğine basmadan bir salise önceki hâli.

Ne kadınlar sevdim zaten yoktular

Bankamatikteki muazzam serveti görüp ayağımı yorganıma göre uzatmamı kendime iyice tembihledikten sonra, Aziziye Camii’nin ihtişamlı mimarisine komşu, mütevazı sarayıma geliyorum. Giriş kaydımı yapan, kulakları sarıgılı, bakışları nazar boncuğu dayıya: “Dayı, geçmiş olsun. Bir şey sorabilir miyim?”

“Tabii.” Üzerimde gazeteci edası. “Son zamanlarda Konya’da, Türkiye’yi hatta dünyayı ilgilendirecek bir şey oldu mu?”

“Oldu.” Beklediğim yanıt. “Ne?”

“İslam Dünyası Turizm Başkenti seçildik bu sene.”

Umduğumu vermediği gibi sol gösterip sağ vuruyor bir de. Umarım yüzüm düşmemiştir.

Kattayım. Anahtarda numarası yazılı kapıyla karşılaşp giriyorum içeri: Leş... Muhtemelen bu pansiyonun temeli, sigara izmaritleriyle atılmış. Sinmiş koku, asırlardır burada olduğunu dayatıyor burun deliklerime. Nefes alamam da gözeneklerimden genzime dolup yakıyor. Hatta bozma keyfimi, diyor. Pencereyi açıyorum: Koridor. Havalandırmak mümkün değil bu odayı.

Kendimi yatağa attığımda tavanı seyre dalıyorum. Gündem: Serra. Şimdi nerede, ne yapıyor evleneceğim dişi? Sosyal medya profillerimizi karşılıklı kapatmamış olsaydık oradan yoklayabilirdim belki. Bugün, bin iki yüzüncü kez arıyorum onu: “Operatörümüze bağlı böyle bir numara bulunmamaktadır.” Telefonumu karşıma alıp aratıyorum: 7 Nisan 2016, Konya.

“İktidar partisi yine muhalefete yüklendi.”

“6 yaşındaki kayıp çocuk bulunamadı.”

“Trafik kazası.”

“Bu gece Regaib Kandili.”

“Sivas’tan Mars’a tepki.”

“Şivlilik geleneği Konya’da sürüyor.”

“Konya Büyükşehir Belediyesi çiftlere fidan dağıttı.”

“Diyanet İşleri Başkanlığından Üç Aylar ve Regaib Kandili Mesajı”

“Şiir Sitesi | Attila İlhan | Böyle Bir Sevmek”

Yok. Hiçbir yerde aradığım haber yok. Böyle bir haber, bilgi, kayıt girilmemiş tek bir yere. Bırak 7 Nisan’ı, hâlâ Türkiye gündeminde olması gerekirdi. Herkes, her şey seferber olmuş, o günü saklayıp yaşanmamış kılmaya.

Göge bakalım

“İşte derken amirim, apar topar buraya geldim. Olan biten bu. Eksiksiz, harfi harfine anlattım size.” Bu adam bana yardım edecek. Yaşı emekliliğe yakın, yuvarlak gözlü, kepçe kulaklı, heybetli bir adam. Burnu ile gözünün bitişiğinde ufacak ben var. Hoş, burada hemen herkesin var. Siması, Hulusi Kentmen’i andırıyor. Bu simaya sahip kimseden faydasızlık görmedim ben. “İsterseniz Serra’nın eşkâlini vereyim: Son buluşmamızda bordo eşarbu vardı. Sıklıkla o bordo eşarbuyla görürsünüz onu. Gri eşarbını nadir takar. Kaşları kavisli, burn...” “Genç adam,” diye bölüyor. “Yanlış anlama ama ne bizi meşgul et bununla ne kendini.” Hararetle her şeyi anlatan ağzım, hayretle kapanmıyor, öylece açık kalıp donuyor. Bir nevi boşluk.

“Geldiğinde muhatap aldık seni, dinledik her vatandaşımız gibi. Anlattıkların hakikatle örtüşmüyor. Konya’da Serra Öz isminde yeni atanmış muallimemiz varsa bile beyanını ciddiye alıp bununla ilgili harekete geçemeyiz. Evli değilsiniz, barklı değilsiniz. Nitekim anlattıkların safi hakikat olsa, kayıtlarımızda böyle ortalığı kan gölüne çevirmiş saldırı olsa elbette genç hanımı kurtarmak üzere her tür harekete geçerdik. Şu halde anlattıkların hayalden öte değil.”

“Anladım.”

“Böyle donuklaşma evladım. Bak, benim de senin yaşında böyle boylu boslu oğlum var. En azından şöyle söyleyeyim. Yeni ameliyat olmuşsun. Kendine vakit ayır. Doktorun verdiği ilaçları aksatma. ‘Öf, klasik öğüt vermeye başladı bu dayı,’ bakışını da kes!”

“Estağfurullah.”

“Aratmışsın ya dün gece. ‘7 Nisan 2016, Konya.’

Regaib Kandili demiş başlık. Şivlilik geleneğinden bahsetmiş.”

“Evet?”

“Konyalı değilsin, bilmezsin. Üç aylar başlangıcında bazı ritüeller yapılır burada. Şivlilik geleneği misal. Çocuklar, üç ayların başlayacağı perşembeyi cumaya bağlayan gece sokağa çıkar; trampetlerle, kavallarla, fenerlerle, torpillerle mahalle mahalle gezerek bugünün geleceğini haber verirler. Bizim de emniyet olarak haberimiz vardır bundan. Osmanlı döneminden beri gelenek. Başka şehirlerde yok, bildiğim kadarıyla. Hatta şöyle manileri var: “*Şivli şivli şişirmiş, / Erken kalkan pişirmiş, / İki çörek bir börek, / Bize namazlık gerek. Şivliliiiiik!..*” Hulusi Abi çocukla çocuk oluyor resmen, tebessüm ettiriyor yüzümü. “Belki sen de aniden böyle bir olayın içinde sıkışıp kalmışsındır o gün, ha? Travmadan olayları karıştırıyorsundur. Yalnız darbeye olmaz ki bu kafa travması; korkudan olur, şoktan olur, beklenmedik heyecandan olur. Birdenbire etrafında torpiller patlamıştır, patlamanın arasında kalmışsındır düşmeden. Belki bu yüzden düşüp sırtüstü kafanı çarpmışsındır, dipçik sanmışsındır. Belki ambulans seni hastaneye götürürken bile patlama sesleri işitiyordun yolda. Olamaz mı? Bence bunu enine boyuna düşün. Kendin için. Gençliğin için. Sıhhatin için.”

Emniyetten ve kasvetinden çıkıyorum: Terte-miz hava, dışarıda beni bekliyormuş meğer. Göge bakıyorum, mis gibi göge. Burnumdan ciğerime oksijen depoladıktan sonra telefonu çıkarıp Serra’nın atandığı Kayhüyük İlkokulu’na giden yolları arıyorum.

Masa da masaymış ha

İçi rampalarla birbirine bağlı, Konya’nın meşhur kitapçılar çarşısı burası. Adı üstünde: Rampalı Çarşı. Otoparktan devşirilmiş görünümü var. Serra’nın sık sık bahsettiği kitapçı Bayhan abi, burada. Onun dükkânı, çarşının girdiğim kapısına nazaran alt katlarda. Bir kitap çekip alıyorum elime raftan: *Korkma Ben Varım*. İlk sayfalarına göz atıyorum: “Sevgilim bu adamlar bizi öldürecek!” Son sözlerime şerh düşünüyorum: Korkma ben varım.

“Bence onu bırak!” İrkiliyorum, suçüstü. “*Beyaz Geceler*’i al.” İhtiyar bedeni üzerinde bu uzun ak saç, başta marjinal gelse de çok buralı hissetti-

riyor, bu topraklarda ekilen buğdayın rüzgârda savrulduğu gibi savruluyor.

“Çok mu kötü seçimim?”

“Esağfurullah. Sadece biraz gerçeğe dönmek, derine inmek herkesin hakkı. Artık pişmek gerek. Polisiye, fantastik fazla kaptırmışsın sen. *Beyaz Geceler* yerinde bir tercih. İlla çok satan istiyorsan *Kürk Mantolu Madonna* da olur.”

“Anladım abi.”

“Çay mı, oralet mi? İhlamur da söyleyebilirim.”

“Çayı da oraleti de ihlamuru da yeterince içtim Alaaddin’de... Senin ayrıranını methetmişlerdi zamanında.”

“Oo, sen nereden işittin?”

“Konya’da öğretmenlik yapan arkadaşım.”

“Kimmiş?” sormuyor. “Bak bakalım, bunları okudun mu?”

Kanadı kırık kuş merhamet ister

Konya’nın Meram ilçesine bağlı Kayhüyük köyündeyim. Elimdeki pakette hediye etmek istediğim kitaplar. Vakit ikindi, köy ıssız. Tek tük şu toprak yoldan geçen teyze, dayı var. Hepsi biliyormuş niye burada olduğumu da bozuntuya vermiyormuş gibi. Ama her an bozuntuya da verebilirler. Çok çetrefilli. Okul biraz eski, küçük ve bir o kadar şirin. Limon sarısı duvarı, koyu kırmızı kiremitleriyle küçükken çizdiğim o köy okulu resmini yansıtıyor. Okulun küçük-lüğü, buranın öğrenci mevcuduna yeter düzeyde. Fazla yanaşmıyorum, ne olur ne olmaz. Zannediyorum bu son ders. Zil çalınca öğrenciler de öğretmenler de çıkıp boşaltacak burayı. Serra buradaysa onlarla gözükecek birazdan. Nihayet zilin çalmasıyla çocuklar, deprem tatbikatı yapıyormuş gibi boşaltıyor okulu apar topar. Bazıları bekleyen minibüse biniyor. Tahminimce okul servisi. Öğretmenler ise kimi kendi arabasına, kimi öğretmen servisine. Derken hasrete teyelli gönlümde vuslatı bitirecek rüzgâr esiyor. Serra. O beliriyor. İlk kez saçını açık görüyorum onu dışarıda. Atan kalbim daha da atarak bedenimi ele geçiriyor, kalbimle beraber süratleniyor adımlarım. “Serra!” Bu aylarda çocuklar bir başka cıvılıyor, cıvıltıdan duyamıyor sesimi. “Serra!” Yalpalıyorum. “Serra!” İştir itmez dönüyor. Sarılmasını bekliyorum, nafile. “Kaç gündür neredeydin, neden aramadın?” Hasretten sarılacak oluyorum.

“Ne oluyor beyefendi, kendinize gelir misiniz?!”

“Beni tanımadın mı?”

Cevap olarak tanımadığını ilan eden bakışlarını çekmiyor üzerimden. “Evlilik planları yapıyorduk biz.”

“Ne münasebet?!”

“Üniversitede tanışmıştık. Geçen sene Cumhuriyet Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı’ndan mezun olmadınız mı?”

“Evet?”

“Aynı okulun eğitim fakültesinden pedagojik formasyon almadınız?”

“Evet?”

“Sen henüz üçüncü sınıfın başındayken kampüsteki Yıldız Kafe’de tanışmıştık biz. Son sınıf oldun geçen sene. KPSS’ye girip atanmıştın buraya. Ben uzatmıştım, bitirememiştim okulu. Yedi senedir fizik bölümüm. Görüşemiyorduk ne zamandır, ayrı şehirlerden. Ben de şey. Okulu asıp gelmiştim. Kusura bakma bölük pörçük, parça parça anlattıklarım. Sen iyisin ya?”

“İyiymi?”

“Sevindim. Sana şiir yazmıştım, belki hatırlarsın: *Senin mi bu esmer bebekler benim mi / Ekinler ekinler söyle cenin mi*. Tamamı aklımda değil. Her mısranın baş harfini birleştirince adın çıkıyor, hoşuna gitmişti ilk yazdığım.”

“Sevgilim, kim bu adam?” diye dikiliyor sırtımın bir yanına. “Tanıştırmayacak mısın bizi?” Siyah paltolu sırık. Eline paltosunu tamamlayan simsiyah eldiven takmış. Az önce arkasında duran, yine paltosuyla aynı renksizlikteki Range Rover’den indi. Buraya yanaşıyordu ama bizimle ilgisi olduğunu sanmıyordum. Gözleri yuvarlak ve büyük. Kulağı gözlerinden de büyük. Burnunun bitip gözünün başladığı o aradaki çukurda minicik ben var. “Üniversitedenmiş,” diye yanıtladı Serra. “Tanıyormuş beni ama çıkaramadım.” Elini uzatıyor. “Kağan. Serra’nın nişanlısı. Yazın evleniyoruz kısmetse. Sizi de görmek isteriz. Serra’nın arkadaşı, benim arkadaşım.” Yer, ayağımın altından çekiliyor o an. Adam, elindeki taramalıyı bana doğrultmuş, “Tak! Tak! Tak! Tak!” bitiriyor işimi. Yığılıp yere can veriyorum oracıkta. “Ne? Ne? Ne? Ne?” Çift dilliymişim, birbirine dolanıyor. “Ne zamandan beri?” “Nişan mı? Yirmi bir gün oluyor.” Serra’ya dönüp, “Serra sen b...” Artan patlama sesleri. Onun arkasından yankılanan çocuk neşesi. Fısıltı gibi gelip geçiyor kulağımdan. “... Şivliliiiiik!..” Sonrası karanlık. Adamın paltosundan daha karanlık.

FAZLADAN MİDYE

16 Şubat 2019 Cumartesi günü saat 14.44'te; güneş tüm görkemiyle gökyüzünde parıldarken insanlar mont ve pardösü giymeye, midye ve kokoreç yemeye devam ediyorlardı. Sakatatlarla arası olmayanlar çekirdek ve kestane tercih etse de caddeye hâkim olan kokular kış parfümlerine karışan ağır yağ kokularıydı. Asil bir yılan gibi uzanan caddedeki muazzam kalabalık kişisel ve toplumsal dertlerine düşmüşken ben de mesleki heyecanıyla boğuşuyor, ilk sivil polis deneyimini tadarak midye tezgâhının başında bekliyordum.

"Çakal göründü," dedi kulağımdaki ses, beremi kafamda bastırıp katlı yerlerini kan terk eden kulaklarıma sündürdüm. Kış mevsimi güzel bir kamufle idi. Siz de takdir edersiniz, yaz ayında kızgın bir plajda dolanırken görünen iç kulaklık suçlular nezdinde golde balina etkisi yaratırdı.

"Gördüm, sana geliyor abi," dedim. Sesim titremiştii ama kaynağını ben de çözemedim. Heyecandan mı, soğuktan mı? (Korkudan mı?)

"Berenle çok oynama!" diye azarladı sivil araçta erketeye yatan Amir. "Her şeyi berbat edeceksin!"

"Anlaşıldı!"

"Telsiz konuşması, telgraf kelimeleri söyleme!" diye tekrar parladı. İnsanın konuşmasındaki somutluklara inanmayanlar, Amir'in sarf ettiği sözcüklerdeki diş izlerine bakabilirler.

Sessiz kaldım. Suskunlar. En iyisi suskunlardı. Çenesine hâkim olabilen her insan gibi gözlerim ve kulaklarım keskinleşti. Çakal'ın Erdem Abi'ye doğru gittiğini gördüm. Göbeğiyle, bacası tüten çekirdek arabasıyla, beyaz önlüğüyle Erdem Abi kaliteli ve tecrübeli bir esnaf gibi görünüyordu.

"Çıtçıt... Çıtçıt... Çıtçıt," diye şakıdı, şaştım kaldım.

Çakal, pis koktuğunu tahmin ettiğim nefesini birleştirdiği iki avcuna üfleyip titredi. Elleri birbirleri ardına kapaklanırken Erdem Abi'nin gözleri yem gören balık gibi soğuk havada yüzdü.

"Çıtçıtçıt... Çıtçıtçıt... Buyur abim!" diye kükredi.

"Çekirdeğin kilosu ne kadar?" dedi Çakal.

"Çekirdek 20, kabak 50 abim! Çıtçıtçıtçıt... Çıtçıtçıtçıt!"

"100 gram çekirdek, 100 gram kabak atsana."

"Hemen abim!" diyen Erdem Abi yüzünde ölçülü bir gülümseme ile işaretparmağını soluk sarı renkteki çekirdek küreğinin halkasına doladı. Küreği çekirdek havuzuna hipnotik bir şekilde dört kere sokup çıkardı. Buhar etli yüzünde ticaretin kutsal halesini oluşturdu.

"Biraz acele..." diye tısladı Çakal.

Erdem Abi çekirdekleri usta bir şekilde kâğıtlara koydu, tarttı, boşalttı, tarttı, boşalttı, fazla boşalttı, bir daha tarttı. Yüzündeki memnuniyeti yakalayınca bıraktı, bir eliyle küreği tutarken diğer elinin hafif kirli tırnaklarıyla kâğıdı ustaca üç kere düzdü. "Aman beş gram fazla olmasın," dedi sitemkâr bir ifadeyle Çakal.

"Benim kazancım o beş gram!" dedi Erdem Abi. İlk defa sertleşmişti. Çakal da Erdem Abi de iyi bilirdi ki işini iyi yapan esnaf, parasını tam randıman kazanmak isterdi.

Çakal, Erdem Abi'ye on lira uzattı. Erdem Abi beyaz önlüğünün keselerinde üç lira arayıp verdi. Çakal, ufak bir kolay gelsini esirgeyip uzaklaşmaya başladı.

Kimse çakalın peşinde değildi. Çakal sadece çakıldı. Bize Çakal'ın götüreceği kişi lazımdı. Beş senedir emniyetin elinden kaçıyordu ve tüm şehri esrarla, haşhaşla, bonzaiyle, opiyatlarla, hipnotik-

lerle, sedatiflerle müşteri profiline göre zehirliyordu. Müşteri ve para ayırt etmeyen bu adam ya da kadın yüzünden şehrin on beş yaş altı ve kırk beş yaş üstü ölüm sayısı %10,1 artmıştı. İnsan yine bir istatistik tahtasındaki sayıydı.

Bu adam ya da kadın hakkında gelen tüm istihbaratlar etkisiz bir baharat gibi toplantı masalarında kalıyordu. İmparatorluğu bir X şehrinde oluyordu, yok yok Y şehrine taşınmıştı, yok yahu Z ülkesine göçmüştü. Bir uzun boylu bir kadın oluyordu, saçmalama, kısa boylu ve kilolu bir adamdı. Gelen her bilginin kofti çıkması, büroyu fizik kurallarına uygun halde geriye ve köstebek dedikodularını körüklüyordu. Amir, elinde telsizle büyük büyük konuşuyor; çömezinden kıdemlisine herkese cehennemden fragman sunuyordu. Bugün hiçbir şey mahvolmamalıydı. Amir'in muhbirlerinden gelen bir bilgiye göre Çakal denen bir herif -son zamanlarda çok kıdem kazanmıştı- sotelendikleri caddeye gelen başka birine paket verecek, o da paketi konumu bilinmeyen bir büfeye bırakacak, büfeye gelen metalik mavi bir Renault Megane ise paketi alıp kimliği sırru-hu zehir adam ya da kadına götürecekti. Amir'in gözleri ayrılmıştı çünkü bu bilgi zinciri adam ya da kadının çalışma profiline uyuyordu: Aracını bol tut, amacını daha da bol. Aracı tökezlerse tökezlesin ama uzakta tökezlesin.

Çekirdeklerini yiyip kabuklarını yere atan çevre ve halk düşmanı Çakal amaçsızca bir ileri bir geri gidiyor ve kalitesiz saatinden zamanı kontrol ediyordu. Yirmi dakika daha voltasına devam etti. Gözünü bana doğru dikince bakışlarımı kaçırdım.

"Bakışlarımı kaçırma, davetkâr davran!" dedi Amir, harflerdeki salyalarda DNA testi yapılabilirdi.

Bakışlarımı Çakal'ın bakışlarına kilitleyip tebesüm ettim. Kafamı uysal bir kedi gibi sağa yatırdım. Çakal, bakış davetime ayaklarıyla icabet etti.

"Daha önce hiç yemedim. Kilo mu, tane usulü mü?" dedi.

"Sen nasıl istersen, öyle," dedim. Güzel cevaptı.

"Orta boylardan 250 gram alayım," dedi, hemen ekledi, "limonu bol at, cimri olma."

"Cimri olsam midyeci olmazdım," diye tersledim. Karakter yaratmakta iyiydim, aksi esnaf rolünü kendime tayin etmiştim.

Orta boy midye tepsisine beyaz eldivenli elimi salıdım. Sekiz tane midye aldım. Eşit kollu küçük terazime ağırlıkları koyup diğer kefeye midyeleri attım. Mükemmel bir denge kurulunca avcumu küçük midyelere götürdüm. Bir avuç alıp kefeye attım. Bir avuç daha attım.

"Bizden olsun," deyip keskin bir göz kırptım.

Olayı takip eden on saniye boyunca Çakal kilitlendi, göğsü bebek tsunamiler gibi inip kalktı. Bir sağa baktı, bir sola. Dizlerini kırıp geri geri çekildi.

"Yakalasana sığır! Anladı!" diye cınladı kulağımda Amir. Sağa doğru bir koşu koparttı Çakal. "Koşun, koşun!" diye inliyordu ses. Çakal hızlı koşuyordu ama yanlış yere doğru gidiyordu. Erdem Abi elleri ceplerinde sakince çekirdek arabasının arkasından çıktı, yolun ortasında durdu. Sağ ayağını geriye gömüp sağ elini Çakal'ın omzuna attı. Çakal zemine zamklanınca Erdem Abi gömdüğü sağ ayağıyla Çakal'ın sol ayak bileğine sağlam bir tekme çıkarınca cılız beden havada yere paralel bir üç dönüş gerçekleştirip yere çakıldı. Yanına gittiğimde soluk soluğa kalmıştım. Ciğerlerim hareketli bir disko müziğiyle yarışırken dalağım benliğime küsmüştü. Erdem Abi çok sakın bir şekilde, buz gibi bir bakışla, "Seni tartıyordu... Sen nerede yaşıyorsun aslanım? Kilo ile midye ha? Bir de fazladan konan midye, satın alınan midyenin dörtte birini geçmez. Bilmiyor musun?" Arkamızda ekşi bir frenle mekâna intikal eden Amir yanıma gelip nasırlı koca elleriyle sırtımı çırpı.

"Her şeyi bok ettin!" diye bağırıldı.

"B... Be.... Ben..."

"Ulan arkadaş!" dedi, yağlı saçlarında gezdirdiği nikotinli parmaklarını bana salladı ama Erdem Abi karışınca sustu.

"Çakal öter. Öttüğü kişi öter. Öttüğü kişi öter. Tamamdır. Sakin."

Amir önce sinirle, sonra tatminle, en son minnetle baktı.

"Tamam, tamam," dedi en son. Yapılacak bir şey yoktu.

"Hadi katmer yemeye, ee nasılsa takdirler Amir'e gelecek. Hesaplar Amir'den," diyen Erdem Abi, Amir'in onayını bile beklemeden koluma girip şaşkın bedenimi ekip arabasına doğru sürükledi. Katmer, operasyon başarılı geçsin geçmesin, Erdem Abi'nin rutiniydi.

"Boş ver," dedi, "üzülme. Ama komiserliği unut."

Bazı cümleler, hayallerinize destek olur; bazı cümleler ise hayallerimize yumruk atar. Benim içimde bir yerlerde artık dili kanlı, kıpkırmızı bir hayal gücü vardı.

...

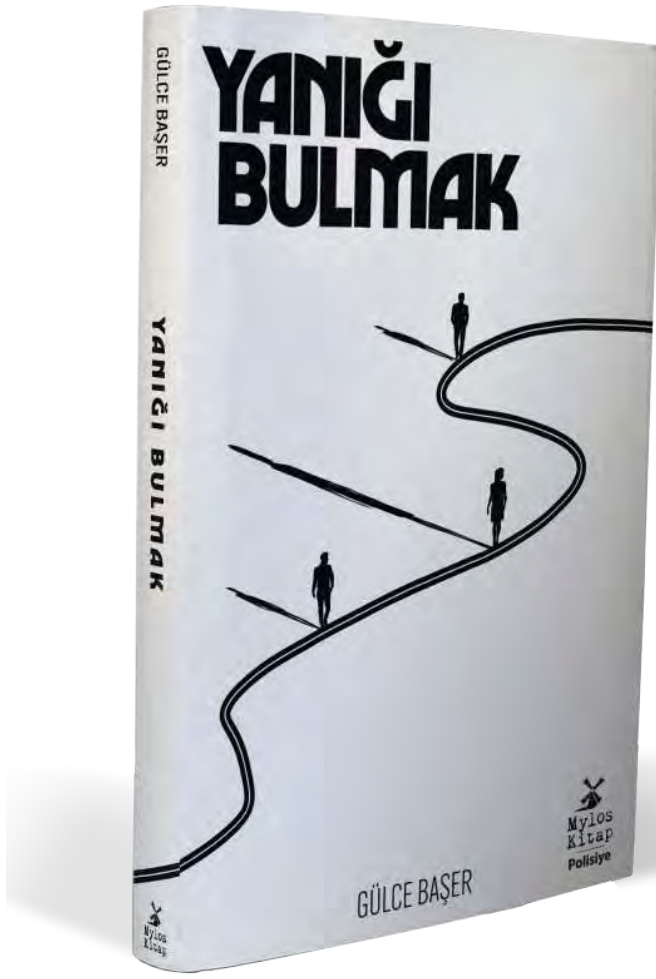
Amir'in EGM'ye yaptığı teklifle tüm sivil polisler haftada üç kez, kırkar dakikalık iki ders saati tiyatro eğitimi verilmesine karar verildi. Teklifi çok beğenen emniyet, komiser yardımcılığı ya da komiserliğe geçişte diğer aşamalara ek olarak üç profesyonel tiyatro sertifikası ve doğaçlama uzmanlığı istedi.

Benim sayemde.

Benim yüzümden.

Ne dersem diyeyim işte, sonuçta ne desem kanlı bir dile çarpıyordu.

Önümde uzanan yoldaki arabalar onlara "DUR-GEÇ" komutları vermemi bekliyordu.

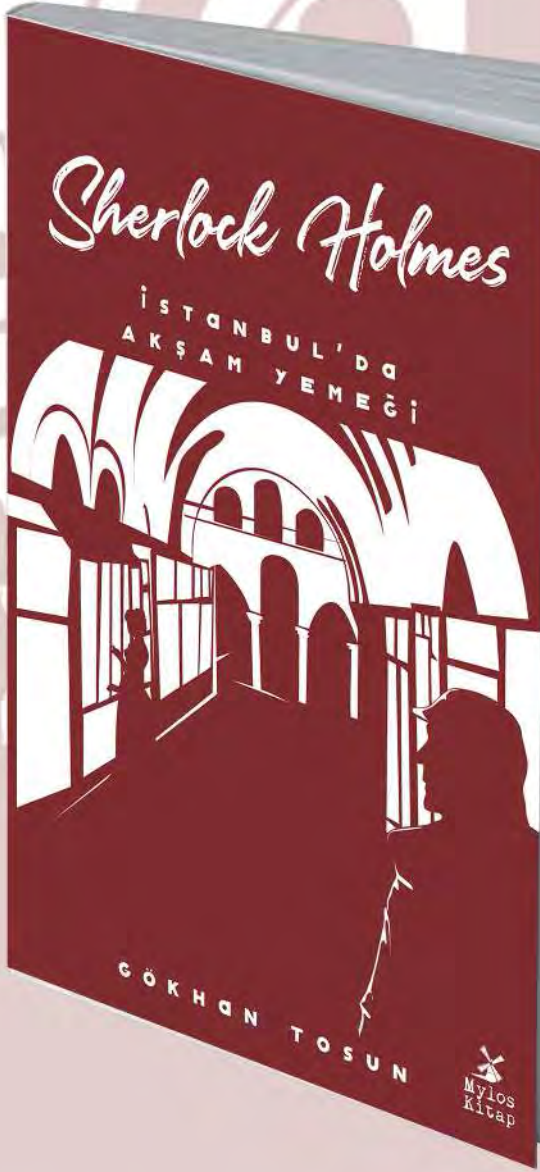

**TÜM
KİTAPÇILARDA!**

YANIĞI BULMAK

GÜLCE BAŞER

**Gökhan Tosun'un kaleminden
Sherlock Holmes maceraları
devam ediyor...**